הארץ

2.10 ש"ח יום ו', י"ב בתשרי התשמ"ט, 23 בספטמבר 1988 VOL.69/21026 SEPTEMBER 23 1988

נשיקה שיש עמה קלון

השבוע הגיע תורו של יצחק שמיר, לאחר שקדם לו בכך שמעון פרס, לעלות לרגל לי'בבא ברוך' ולהעניק לו נשיקה בחירות ראוותנית.

ההתרפסות של המערך והליכוד בפני אדם שבית המשפט הרשיעו בעבירות שחיתות היא עלבון לציבור וחרפה לדמוקרטיה הישראלית.

לישראלים המואסים בכפיה הדתית וחרדים לדמות החברה הישראלית יש פתרון שפוי – תנועת המרכז שינוי.

יש פתרון שפוי. הרשימה המרכז-שינוי

זמן קצר לפני סיום כהונתו מינה ג'מאייל ממשלה צבאית

קרבות פרצו בביירות לאחר כשלון נוסף בבחירת הנשיא והורדת מועמדות מיכאל דאהר מהפרק • המוסלמים מסרבים להכיר בממשלה החדשה של הגנרל מישל עון; מכירים רק בממשלת אל־חוס

מיכאל דאהר

מאת כתבי "הארץ" לעניינים ערביים וסוכנויות הידיעות

נשיא לבנון אמין ג'מייל מינה אמש סמוך לחצות, לקראת סיום תקופת כהונתו, ממשלת מעבר צבאית בראשות מפקד הצבא הגנרל מישל עון. ממשלת המעבר הוקמה לפי החוקה, כאשר ארבעה משרת תבריה ימשיכו לשאת את דרגותיהם הצבאיות. הממשלה כולת שלושה קצינים נוצריים בכירים ושלושה מוסלמים. הגנרל עון יכהן גם כשר להגנה לאומית, בנוסף לתפקיד כראש הממשלה. קולונל עיסאם אבו־ג'מרה מונה לסגן ראש הממשלה.

הגנרל הדרוזי ששימש בתפקיד רמטכ"ל, מחמוד טאי אבו־דרגם, מונה לשר התיירות. קולונל אדגר מעלוף מונה לשר האוצר. קולונל נביל קריטם מונה לשר החוץ ואילו קולונל לוטפי ג'אבר מונה לשר החשמל.

קודם לכן ניסה הנשיא, ביחד עם המועמד לראשות ממשלת המעבר האוחרות פייר חילו, לגייס מועמדים לממשלה החדשה. כשעה לפני חצות הוסכם עקרונית על ממשלה אזרחית קואליציונית רחבה, המייצגת את כל העדות והדתות הרמים, והכוללת לראשונה גם מפקדים צבאיים כמו ד"ר סמיר ג'עג'ע, מפקד "הכוחות הלבנוניים" (הנוצריים).

אולם נראה כי עד לרגע האחרון נמנעו חלק מחברי אותה ממשלה עתידה מבין המוסלמים הסונים והשיעים המתנגדים באזורים הנוצריים מלאשר את השתתפותם בממשלה. זאת עקב פסק הלכה שהוציאו אמש ראשי הדת המוסלמית האוסר על סונים ושיעים ליטול חלק באותה ממשלה.

באנם פרידה לאומה אמר ג'מייל כי הוא מפקיד את החוקה בידי ממשלת מעבר שתפעל לבחירת נשיא חדש.

במקביל הודיעו ראשי הדת המוסלמים כי אינם מכירים בממשלת המעבר, כי אם בממשלה שהתפטרה בראשות מ"מ ראש הממשלה ד"ר סלים אל־חוס.

בכך יפעלו מעתה בלבנון שתי

(סוף בעמוד 2)

בהתקפת טילי צד בדרום ביירות נהרגו 3 מפקדים בכירים ב"אמל"

כונות ביוניפיל לאחר רצח דאוד דאוד מפקד המיליציה בדרום, מחמוד פאקיהה וחסן סביתי

מאת מנחם הורוביץ, סופר "הארץ" בצפון והסוכנויות

בדרום לבנון השתררה מתיחות רבה בעקבות הרצום של שלושה ממנהיגי המיליציה השיעית אמל בביירות, ובראשם הרצום של דאוד דאוד מפקד אמל בדרום־לבנון.

דאוד דאוד וכן מחמוד פאקיהה וחסן סביתי נהרגו בהתקפת טילי צד שפגעו במכוניתם ממארב, בעת שנסעו בשכונת אוזאעי בדרום ביירות.

עדיין לא ברור אם התקרית קשורה בחידוש הקרבות מעבר לשני צידי הקו הירוק בביירות, לאחר שנכשל שוב הנסיון לבחור נשיא חדש ללבנון.

מקורות לבנוניים מגדר אמש כי עבדול מאג'יד סאלח, ראש המולמה הפוליטית של אמל, מונה להשתלט על כוחות התנועה בדרום־לבנון, ולהוליך – לפחות בשלב ראשון – את המנהיגים השיעים שנרצחו. כוחות יוניפיל בדרום־לבנון הועמדו אף הם בכוננות גבוהה ביותר, מחשש למהומות באזורים הנתונים לשליטתם. משמרות של אמל הועמדו בטבב הכן ליד מחנות הפליטים הפלשתינים בדרום־לבנון, מחשש לנקמת דם.

כמה משקיפים אמרו כי יתכן שההתנקשות האחרונה היא סימן להתפשטות מעשי האלימות והקרבות בכל בלבנון.

דאוד דאוד רשם לזכותו הצלחה גדולה בסילוק מחבלי החיזבאללה מאזור שליטתו בדרום לבנון באפריל.

שני האירגונים השיעים לחמו לאחר מכן קרבות מרים על השליטה בשכונות הדרום־ביירות המאוכלסות עלידי השיעים. יודיהם הצבא הסורי התערב והפסיק את המאבק.

(סוף בעמוד 2)

פרשנות / עודד זראי

קופרודוקציה חזבאללה–אש"ף

הערה השיעית הגדולה ביותר בלבנון הנועתה אמל איבדה אתמול את הנהגת הדרום, העיקרי מבין שלושת מעוזיהם, בראשות דאוד דאוד. בכן למשפחה שיעית מאזור מלכיה שעברה לצור, הצליח דאוד לרכוש את אהדת האוכלוסיה בעצם השמירה על האינטרסים שלה. על בסיס זה זכה מגע בשנים האחרונות השתלטות אש"ף וחזבאללה על הדרום, ומעל גם נגד ישראל.

אף שהאיש השני, מחמוד פקיהה, בן למשפחה נכבדה מנבטיה, הוא אישיות חזותית בניגוד לאישיותו הכריזמטית של דאוד – שניהם וראש משרד השירותים וחסן סביתי שנרצח עימם, היו סמלים בלתי מעורערים והנוכח להתייגות גם לאנשי האו"ם. אין ספק שאיש מבין אנשי אמל בדרום אינו מגיע לשיעור קומתו של אותה הנהגה. המגיע הראשוני על האחריות לרצח השלושה מגביע בהכרח לעבר קופרודוקציה של אש"ף וחזבאללה, אם כי אין לשכוח שגם הסוריים הסורי לא תמיד ביקרו של דאוד, פקיהה וסביתי. בכל מקום מגמה זו הערכה שהשלושה נרצחו למעשה בביתם של אמל, ולא הרחק ממקום מושבו של מנהיג התנועה, נביה ברי, בשכונת אל־אוזאעי בפרורים הדרומיים של ביירות.

בינו ימונה חבר בדירקטוריון לכשיחדל לכהן כמנכ"ל בל"ל

לפני כן יציג את מאזן 1988 – עם רווח של 100 מיליון דולר

מאת נחמיה שטרסלר ואריה לביא

"רמת הסיכון בעסק כמו בנק לאומי, עם כל ההשלכות, היא כה גבוהה, ומנהל נבון יודע שאסור לו לקחת אותה על עצמו", אמר אתמול ל"הארץ" צדיק בינו, מנכ"ל בנק לאומי לאחר שנודע על פרישתו.

בינו סירב להסביר למה כוונתו, אך מקורות אחרים בבל"ל הסבירו שבמצב שבו אוצר התייעבות היהדרים, גוף פוליטי שסיקוליו אינם עסקיים, הוא בעל הבית של הבנק, והאוצר וועדת הבנקים קובעת את גורלם של עסקים הקשורים לבנק וגם משרד האוצר מתערב, מנהל אינו יכול לקחת על עצמו אחריות. לניהול עסקי, שלא לפי אינטרסים פוליטיים כלשהם.

(סוף בעמוד 2)

צה"ל נערך לחסן כל חייליו מפוליו; מאה אלף תושבים יחוסנו ברמלה־לוד

רמת החיסון של המתגייסים – לקויה • טרם התגלו נפגעים בשכונת הרכבת בלוד, שם אותר הזיהום בביוב • חולה נוסף בזכרון יעקב • תביעה ממשרד הפנים לטפל במפגעי תברואה

מאת עדנה אריהדור ושנולנ?, סופרת "הארץ"

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו החליטה אתמול על חיסון כ־100 אלף תושבי נפת רמלה, עד גיל 40, נגד שיתוק ילדים.

ההחלטה התקבלה לאחר שבדיקת דגימת מי ביוב בלוד, שנערכו בבית עבודה לנגיפים של משרד הבריאות במהלך יום כיפור, גילתה הימצאותם של נגיפי פוליו. הדגימה נלקחה ממי ביוב ליד שכונת הרכבת, לשם זורמים שפכים משתי שכונות בלוד – שכונה ממשלתית ושיכון חב"ד, המונות 22 אלף נפש. מאחר ששכונת הרכבת נמצאת בסמוך למקום ניקוז מי הביוב של השכונות, הוחל עוד אתמול בחיסון של 2,000 תושבי שכונת הרכבת בלוד, ו־600 תינוקות באזור שלא קבלו חיסון עד כה. עד לסגירת הגליון לא נמסר על נפגעים במחלה באזור.

על־פי ממצאי בדיקות שערך משרד הבריאות במי ביוב, התגלו עד כה נגיפי פוליו באזור עקיבא, אום אל פחם, חדרה ולוד. מעבדת הנגיפים של המשרד ממשיכה בבדיקות דגימות מי ביוב מאזורים שונים בארץ.

החיסון של נפת רמלה יקיף את תושבי הערים רמלה לוד, מועצה מקומית בית דגן ובאר יעקב, המועצה האזורית גזר־מודיעין ועמק לוד, כפר חב"ד, משמר השבעה הישובים מבוא חורון, מבוא שילת ומכבי שמעבר לקו הירוק.

היום, לפני היציאה לחופשת סוכות, יעשה מבצע לחיסון של 30 אלף הילדים במוסדות החינוך בנפה. ארבלי פנתה למשרד החינוך לאשר יום לימודים ביום ראשון. ערב החג, כדי לאפשר את השלמת החיסון במערכת החינוך.

במהלך חול המועד יפעלו בתי הספר באזור כמרכזים קהילתיים, ובמוקדים שייפתחו במקום תחוסן האוכלוסיה הבוגרת.

תהליך ביצוע החיסון יהיה זהה לזה שמתקיים ביומיים האחרונים בנפת חדרה. התושבים באזור יחוסנו בתרכיב סייבין – מגיף חי מוחלש. תינוקות שלא חוסנו עד היום ונשים הרות יחוסנו בתרכיב סלאק, מגיף מומת. הנחשב ליעיל יותר לטווח הקצר.

מוקד יפתח מוקד לציבור באזור רמלה. הציבור יוכל לפנות בשאלות לצוות מומחים. מספרי הטלפון במוקד: 7–221263–08.

חיסון בצה"ל

על־פי החלטת הרמטכ"ל שהתקבלה בהתייעצות עם קצין רפואה ראשי בצה"ל, יחוסנו כל החיילים נגד שיתוק ילדים. קצין רפואה ראשי, תא"ל פרופ' יהודה דנון, מסר כי ההחלטה לחסן את כל חיילי הצבא הסדיר התקבלה לאור תוצאות של בדיקה מדגמית שנערכה בקרב המתגייסים לצה"ל, שגילתה כי רמת החיסון של המתגייסים אינה מושלמת. לאור ממצאים אלה המליצה ועדה מקצועית לתת חיסון דחף לכל הצעירים עם הגיוס, ובמקביל לחסן את כל המשרתים בצבא הסדיר. חיסון המשרתים יעשה בתרכיב "סייבין" שהוא נגיף חי מוחלש.

תא"ל דנון הוסיף כי עד כה התגלה מקרה אחד של חייל צה"ל – תושב עכו בן 21, שעדיין משותק ברגליו. החייל הועבר לבית הבראה, ועם העברתו חוסן במקום כל הצוות הרפואי. עוד חמישה מקרים מבין אלה שהתגלו הם מקבוצת גילאים שמשרתים בצבא, אחד מהם עבר להתגייס.

דן סגיר, סופר הצבאי של "הארץ", מוסר כי החל מהיום יחוסנו כל חיילי המילואים והסדיר המשרתים באזור חדרה וסביבתה, או שמקום מגוריהם הוא באזור.

30 אלף חוסנו בחדרה

באזור נפת חדרה חוסנו אתמול 30 אלף מתוך 50 אלף הלומדים במוסדות החינוך. היום יימשך חיסון התלמידים בני 3 עד 18 שנה. ממשרד הבריאות נמסר כי המבצע מתנהל למופת. מאות אזרחים מחוץ לאזור פנו אתמול למוקדים כדי לקבל חיסון, ונאמר להם כי אין בכך צורך.

אתמול החלו להעלות את גיל המחוסנים ל־40, עקב גלוי מקרה פוליו נוסף באזור. מדובר באשה בת 33 תושבת זכרון יעקב. היא מאושפזת בבית חולים "הלל יפה". אין עדיין ממצאים של בדיקות צואה ודם, אולם התמונה הקלינית שלה תואמת שיתוק ילדים. זה המקרה השני של חשש לפוליו מבין תושבי זכרון יעקב.

ארבלי מסרה כי בימים הקרובים תגיש לראש הממשלה, במסגרת תפקידו כשר הפנים, דו"ח מלא על מפגעים תברואתיים בישובים, תוך תביעה לגרום לכך שיוקצו המשאבים המתאימים כדי לאפשר לראשי הישובים לטפל בבעיות התברואתיות.

7 מועמדי הליכוד אחרי המקום ה־40 עיכבו בביה"מ העליון הגשת הרשימה

– משנודע להם ששמיר השיג הסכמת שובל להשתבץ במקום 40 • צו הביניים יידון מחרתיים

מאת אילן שחורי, סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ברגע האחרון נמנעה אמש הגשת רשימת הליכוד לכנסת לידי ועדת הבחירות המרכזית. לאחר ששבעה מבין אלה ששובצו לאחר המקום ה־41 פנו לשופט בית המשפט העליון, יעקב מלץ, והוציאו במעמד צד אחד צו־ביניים האוסר על ב"כ הליכוד להגיש את רשימת המועמדים לוועדת הבחירות.

עתירת השבעה, המוענים כי אין לשבץ את יגאל הורביץ ולמן שובל מ"אומץ" ברשימת הליכוד, תידון ביום א' במעמד שלושה שופטים, ולפיכך רשימת הליכוד לוועדת הבחירות תוגש רק ביום שלישי הבא, היום האחרון להגשת רשימות המועמדים.

שלשום בלילה הוחלו המגעים בין הורביץ ושובל לבין ראש הממשלה יצחק שמיר, שהחליט להתערב ברגע האחרון למנוע את הקרע עם אומץ. שמיר התקשר לביתו של עו"ד מלצר, שבו קיימו ראשי אומץ התייעצות עם משפטנים בכמה להגיש תצהיר לבית המשפט המחוזי ולמנוע את הגשת רשימת הליכוד לכנסת ללא הורביץ ושובל. הרה"מ ביקש מהורביץ ושובל להבין את הבעיה שהתעוררה בליכוד, ולקבל את הצעה שלפיה שובל ישובץ במקום ה־40 והשני כראלי.

המגעים בין שמיר וראשי אומץ התנהלו גם אתמול בבוקר. בישיבת שרי הליכוד נמבע שמיר מלעלות את נושא שיבוצם של השניים ברשימה, לאחר שהתברר לו כי יש בין שרי הליכוד המתנגדים לשיבוצם.

מיד לאחר ישיבת שרי הליכוד הגיעו ללשכת שמיר הורביץ ושובל, ולאחר שיחות ארוכות שניהלו עם ח"כ דן מרידור שפעל בשם רה"מ, סוכם סופית כי שובל ישובץ ברשימה במקום ה־40. עובדה זו דלפה לקבוצת שבעת המועמדים מעבר למקום ה־41, שעמדו לפני מספר ימים באחורי הפניה לבית הדין של תנועת החרות.

יהושע שגיא, מיכאל קליינר, חיים קופמן, לימור ליבנת, אלי קלס, ישראל כץ ומשה רום החליטו להתמודד על החלטת בית הדין של חרות, שקבע כי לזכותן הרכים עם תנועת אומץ אין תוקף מחייב.

"אבא שכב על הארץ ו־5 חיילים קפצו עליו והיכוהו בראשו, וגרמו למותו"

ארבעה חיילי גבעתי נעצרו ויועמדו לדין באשמת הכאת תושב מחנה הפליטים ג'בליה למוות

מאת איתן רבין, סופר "הארץ"

הפרקליט הצבאי הראשי החליט להעמיד לדין ארבעה חיילי חטיבת גבעתי, שהיו מעורבים בהכאת תושב מחנה הפליטים ג'בליה למוות. מחקירת המשטרה הצבאית מתברר כי בפרשת ההתעללות בעאני שמי מעורבים שני טוראים ושני סמלים מגבעתי, כולם עצורים עתה בכלא 4.

סיפר אתמול בנו של עאני שמי, ג'יהאד בן ה־12 על המקרה שארע ביום ב' בשעה 4 אחה"צ: "צפיתי בכך לחזיה כשלפע נכנסו הביתה חיילים. הם החלו לשבור את המנעולים. אבא שלי נכנס לחדר, ולקח אותנו יחד איתו כדי להגן עלינו. 20 החיילים, שחשבו שזרקו אבנים, תפסו את אבא והחלו להכותו בכל חלקי גופו. תפסו את ראשו והטיחו אותו בדלת אחד הארונות. שני חיילים תפסו אותו ברגליים ושלושה חיילים אחרים היכו אותו באלות בראשו, שוב ושוב. הם המשיכו להכותו באלות ובנשק. אחר־כך השכיבו אותו על הריצפה. חייל עלה על המיטה וקפץ ממנה על אבי, ששכב על הריצפה. אבא צעק מכאבים, אך הם המשיכו להכות אותו".

"החיילים לא דיברו מילה. היה ביניהם חייל כושי שצעק כי הוא מתאמן בקראטה ועשה תנועות עם הידיים והרגליים, תוך שהוא בועט בראשו של אבא. לא יכולנו לעשות כלום. פחדנו מהחיילים. באיזשהו שלב הרימו שני חיילים את אבא שלי מהרגליים, כשראשו כלפי מטה, והחלו לבעוט בראשו. אחר־כך זרקו אותו על הריצפה. אבא שלי בזה מכף רגל, וגם אותה היכו".

"מאוחר יותר הגיע קצין לתוך הבית, ומשראה את אבא מתבוסס ברמו, הוא הורה לקחתו למימשל הצבאי. שני אחיי הלכו לשם, וראו שהוא נוסס. מאז לא ראינו את אבא. למחרת בבוקר קרא לנו קצין הודיע לאמא שהוא מת. כתבו לנו על קופסת גפרורים שלקחו אותו לאבו־כביר".

האם, פטמה שמי, מספרת: "החיילים אימו סיחרנו את כולנו. הם היו עצבניים, חיפשו מי זרק עליהם אבנים. הם הרסו לנו את הדלת בבית והפחידו את הילדים הקטנים".

בבית המשפחה בג'בליה, בן החדר וחצי, והבה, אין מקרר ואין מיטות לילדים. הבוכים: "אנחנו לא שונאים את היהודים, אנו שונאים רק את החיילים שהרגו את אבא, שלא זרק אבנים". עאני שמי בן ה־41 היה חולה סכרת, ולא עבד בחודשים האחרונים.

את בית המשפחה לא פקדו אנשי צה"ל ולא אנשי המינהל אף אחד לא בא לשאול אם זקוקים לעזרה. המשפחה פנתה לכל גורם ובבקשת עזרה כספית ומוסרית.

גבעתי: איבדנו צלם אנוש

"חיילים פה איבדו כל צלם אנוש. אין לנו שום תחושה של חייל לוחם. במקום להילחם בגבולות אנו נלחמים בילדים קטנים שמיידים עלינו אבנים. איפה הממשלה, שר הביטחון וכל הקצינים שאומרים שרוח הלחימה שלנו לא נפגע – שיבואו לעזה ויראו איך חיילים איבדנו כל צלם אנוש". כך אמרו שני חיילי גבעתי, שחבריהם לפלוגה נעצרו בפרשה.

"אין לנו מה לעשות כאן. אנו נכנסים לבתים ורודפים אחרי אנשים שזורקים עלינו אבנים, יורקים עלינו, מקללים אותנו ואנחנו מורידים את הראש. נכון, אנו מכים ומכים חזק, אך עדיף לשבור עצמות מאשר לירות בבני אדם. הפכו אותנו לחיות".

ג'יהאד שמי ואחיו מחזיקים את הארון שבו הוכה אביהם למוות
תצלום: איתן רבין

משרד החינוך מתכנן עמותות עירוניות שינהלו החינוך האפור במקום ההורים

התוכנית שהועברה לארגוני המורים: כל רשות תקים עמותה שתמכור לוועדי הורים שירותים לתוכניות העשרה • מורים שיעבדו פחות משליש משרה יקבלו שכר המקובל בחינוך האפור

מאת נילי מנדלר, סופרת "הארץ" לענייני חינוך

משרד החינוך גיבש תוכנית שתבטל את עמותות ההורים שהוקמו בבתי־ספר ברחבי הארץ. תימנע הקמת עמותות הורים חדשות, ותהא אפשר שליטה ובקרה בחינוך האפור. על־פי התוכנית, יוקמו עמותות עירוניות (עמותה אחת לכל רשות מקומית), שאצלן יוכלו ועדי הורים מבתי ספר לרכוש שירותי מורים ל"תוכנית לימודים נוספת" (תל"ן).

העמותות ינוהלו על־ידי הרשויות ולא על־ידי ההורים, כפי שקורה במקרים רבים. מספר העמותות הפועלות היום מוערך באלפים, רובן ביסודיים ובגני ילדים.

לפי התוכנית, מורים שיועסקו על־ידי העמותות העירוניות, ישתכרו יותר ממורים רגילים, רק אם העסקתם היא בשיעור הפחות משליש משרה. מורים שיעבדו שליש משרה ומעלה, ישתכרו לפי הסכמי העבודה הקיבוציים של ארגוני המורים. כל מורי העמותות העירוניות לא יקבלו קביעות.

תוכנית משרד החינוך גובשה על־ידי יועץ שר החינוך, ד"ר דב גולדברגר, על סמך דיונים של ועדה משותפת למשרד ולארגוני המורים, שנמשכו בארבעת החודשים האחרונים. התוכנית נדונה אמש בהסתדרות המורים ונהגה כעת רוויות. עיקר ההתנגדות הובע בהקשר לשכר הגבוה שישתכרו מורי העמותה שיעבדו פחות משליש משרה.

מזכ"ל הסתדרות המורים, יצחק ולבר, אמר אמש כי התוכנית "נראית בכלל לא רע", אולם הסביר כי הסתדרות המורים מתנגדת לה בשלב זה, משום שהיא ממסדת את התופעה הרווחת היום, שבאותו חדר מורים "אחד משתכר 10–8 שקל לשעה, ואילו אחר שעובד בחינוך האפור משתכר 30–20 שקל לשעה".

ולבר ציין כי החלק המקובל על הסתדרות המורים בתוכנית משרד החינוך, הוא הקמת העמותות העירוניות, משום שכך תפויים על מורי התל"ן, על שכרם ועל ... אי עבודתם, יהיה יותר מסודר ומאורגן.

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

זירה חדשה למאבק
פולס

משמעותו של עב"מ
יואל מרקוס

עמ' ב'2:

6 שבועות לבחירות
אילן שחורי

שיחת השבוע
עם יקותיאל דגן ואדי מונייר
אורית גלילי

עמ' ב'3:

שקט עד מסיק הזיתים
אודי ניר

ג'ראלד שטיינברג, מומחה טכנולוגיה צבאית
דן סגיר

עמ' ב'4:

נצחון חרדי ברמות
נילי מנדלר

מפעל מאושר בגדר הטובה
ירח טל

עמ' ב'5:

גלגולי הטרנספר במחשבה הציונית
שבתי טבת

עמ' ב' 6:

קו הגבול הוא הקו האדום
ראיון עם שר החוץ האיראני
דר שפיגל

אדריכל/מהנדס בנין החלטת לרכוש תב"ם!
דבר אתנו Drawbase
או.אר. סחר הנדסי בע"מ
טל: 03-7515114

מזג האוויר

ירושלים 30–20
תל אביב 30–22
חיפה 31–20
באר שבע 34–22
רמת הגולן 19–31, טבריה 20–31, נצרת 21–34, עפולה 19–33, השומרון 21–31, גבול התעופה לוד 20–31, יריחו 22–38, עזה 24–29, אילת 25–40

זכו בלוטו

אלה המספרים שזכו אמש בהגרלה הלוטו: 31, 33, 35, 36, 41, 42 המספר הנוסף 29.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.6442	0.0003-
נוסטרו	1.9543	0.0003-
שחור	1.8000	–

שער הסל

יציג	1.7184	0.0027-

בגליון זה 32 עמודים בצירוף 48 מוסף
העיתון מופיע ב־3 חלקים

שוק ההון

פעילות נמוכה

מאת יהודה שרוני

עם חידוש המסחר בבורסה, לאחר שני ימי פגרה, נרשמו אתמול בהחורי מסחר נמוכים. חוסר העניין בסוף אתמול נובע מהעובדה כי הבורסה יוצאת החל מהיום לפגרת חג, והמסחר יחודש רק ביום ג' בשבוע הבא.

ערך את העמוד: דוני עובר

אנחנו לא מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר.

מכרז עד הגג

על פרוייקט גני בורוכוב היוקרתי בגבעתיים, שהפך לסיפור הצלחה עקב תנוך זמן קצר ודאי כבר שמעת, ואולי אפילו התרשמת. לקראת סיום מכירת דירות הגן המדורגות ולאור הביקוש הגדול לדירות הגג, החליטה חברת משולם לוינשטין להעמיד למכרז שתי דירות פנטהאוז מפוארות. כן, שתי דירות פנטהאוז מפוארות עומדות עכשיו למכרז. אחת מהן יכולה להיות שלך.

איך אתה יכול לזכות בדירת פנטהאוז שכל־כך הרבה אנשים רוצים בה?
חברת משולם לוינשטין מציעה לך שיטת מכירה מהפכנית, נושא חדש במכירת דירות: שיטת המכרז. אתה רוצה בדירת פנטהאוז מפוארת שרבים כל־כך רוצים בה? השתתף גם אתה במכרז, הגש הצעתך מחיר לשמרד משולם לוינשטין וקדם את סיכוייך בקניית הדירה.

דירות הגג בגני בורוכוב – דואים ומהאבים.
רוצה להתרשם? רוצה להתאהב? בוא לאתר גני בורוכוב (פתוח כל יום בין 10:00-19:00 בשבת ובחג בין 10:00-15:00 ברח' בורוכוב 3 בגבעתיים). תתראה בעצ עיניך את שתי דירות הפנטהאוז של חברת משולם לוינשטין. לבחירתך:
דירת גג בת 4 חדרים + גג מרוצף + חדר על הגג בשטח של כ־200 מ"ר.
דירת גג בת 5 חדרים + גג מרוצף + חדר על הגג בשטח של כ־225 מ"ר.
אחרי שהתרשמת והתאהבת אתה רשאי להגיש הצעת מחיר (מחיר המינימום של הדירה הקטנה – $330,000, ומחיר המינימום של הדירה הגדולה – $370,000. המחיר בשקלים לפי השער היציג ובתוספת מע"מ).

הצעות שלא תפחתנה מהמחירים הנ"ל, יש להגיש במעטפה סגורה ללא ציון שם המציע, על גבי טופס מיוחד (שניתן לקבל במשרדי המכירה) עד ליום א' 9.10.88 בשעה 12:00 במשרדי החברה, בניני הדר דפנה, שדרות שאול המלך 39, ת"א.

את פרטי ההצעה המפורטת ותקנון המכרז תוכל למצוא במשרד המכירות באתר הבניה ובמשרדי החברה.

עד לתאריך מיכרז דירות גג

משולם לוינשטין הנדסה וקבלנות בע"מ
MESHULAM LEVINSTEIN CONTRACTING & ENGINEERING LTD
בניני הדר דפנה, שד' שאול המלך 39, תל־אביב, טל. 03-252166

גני בורוכוב

דירות הגן המדורגות בגני בורוכוב – מושג חדש בבניה

בואו לבקר באתר: פתוח כל יום בין 10:00-19:00, בשבת ובחג 10:00-15:00 ברח' בורוכוב 3, גבעתיים, טל' 730492

مكتز من الاحمل

ראיתי שמעתי

ג'ורג' שולץ, מזכיר המדינה האמריקאי, כורע היטב לרגישויות הפנימיות בישראל ערב הבחירות. זו כנראה הסיבה לכך שהוא הקפיד לשלוח מברקי ברכה על שיגור "אופק 1" לראש הליכוד וראש הממשלה, יצחק שמיר מזה, וליו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס ולשר הביטחון יצחק רבין מזה. שולץ שיגר איחולים על השיגור המוצלח שהוא, לדעתו, הישג טכנולוגי מרשים המשקף את מחויבותה הלאומית של ישראל להצטיינות מדעית. עוד כותב שולץ, כי תוכנית החלל של ישראל תתרום לא רק לקידום המדע, כי אם גם למטרה הנעלה של שלום על פני כדור הארץ.

עקיבא אלדר

מי שיקנה את הסוכה שתע־כור למכירה ב"כריסטיס" ב־15 בדצמבר באמסטרדם, לא יוכל לי־הנות בכבנה השנה. אך אם יוכל להקציב לצורך כך בין 470 ל־650 אלף שקל, יוכל לשבת בה בחג הסוכות הבא. הסוכה היפה־פייה, מובאה ה־18, עשויה מעץ ועל כתליה ציורים שנשתמרו להפליא. מקורה של הסוכה באוסטריה או בדרום גרמניה. הסוכה המצויירת היחידה שעוד ידוע עליה, מצוייה במוזיאון ישראל והיא כראשית המאה ה־19. על קיר אחד של הסוכה מצויירת העיר ירושלים עם הכותל המערבי והר הזיתים ברקע. על קיר נוסף כתובות עשרת הדיברות בתוך שירין בסיגנון שהיה מקובל בספלי משפחות אצולה באירופה. הסוכה היא עדות למורשת תרבותית אירופית אשר העריכה פאר וביטאה את העושר, יחד עם כמבנים יהודיים אופיי־ניים, באמנות.

יהודית קנולר

בור הרחב בסוכה הגאה המוקמת בימים אלה בבית המשכן. על־פי המסורת, יוכלו המבקרים הרבים להציץ ביום רביעי הבא, בין השע־ות 10 בבוקר עד 1 בצהריים, לתוך משכן הנשיאים. קישוט הסוכה מתבצע בידי תלמידי ביה"ס "ציון קורי" משכונת גבעת מרדכי בבירה. נושא קישוט הסוכה יהיה "השלום פורח באהבה ובא־רצנו באהבה". הנושא הוצע על־ידי רעיית הנשיא. הקישוטים יהיו עשויים מגזרות נייר, קלאודים וישולבו בהם ציטוטים מן המקו־רות.

לוועידת בני־ברית העול־מית שהתקיימה לאחרונה בבוליס־טור, התייצבו, כיאה לשנת בחי־רות, שני המועמדים לנשיאות, ג'ורג' בוש ומייקל דוקאקיס וכן סנטורים, מושלי מדינות וחברי קונגרס. בוועידה, הנערכת אחת לשנתיים, הוקרא מכתב של הנשיא רונלד רייגן ובו הוא מביע את הערכתו לפעילות בני־ברית. נשיאת בני־ברית בישראל, פנינה בור, מספרת שדוקאקיס הפליג בסיפור אודות ה"בובה" של קיטי, הלוא היא סבתה של אשתו. כשהביאה אותו קיטי לראשונה לביתה, אמרה הבובה הקשישה: "כמה שהוא נחמד, הוא בוודאי יהודי".

השבוע נראו במסעדה שניים שסודרו עניין מיוחד: הבאבא ברוך אבו חצירה ואחיו אבו חצירה, שלפי פרסומים בספר הרש הביא האחד למפלגתו של השני. השניים סעדו את לבם ב"פאטייה", מסעדת דגים כשרה, שוחחו בלחש ושפעו חיוכים, בעיקר למצלמות. בעלי המסעדה תורמים ביד רחבה לליכוד והתמורה קבע הבאבא ברוך מזוזה במסעדה, לא לפני שביקש לפנות מהמקום את הנ־שים.

רובן וארטמאן, מנצח בית האופרה של להקת הבולשוי הסוב־ייטית, ערך בתחילת החודש ביקור בליביה, וארה"ב העניקה לו מקלט מדיני. וארטמאן הגיע ללהפאזו יחד עם שבעה מנצחים נוספים וביקש מקלט מדיני בשגרירות ארה"ב ב־10 בספטמבר. בעבר ניסה כבר וארטמאן לעזוב את בר־ית"מ. הוא חי בבוליביה ונרמה אולם חזר לברית"מ. השלטונות מנעו ממנו במשך תקופה ארוכה לצאת להופעות עם האופרה בחו"ל, עד לנסיעה לבוליביה שבה נמלט לשגרירות האמריק־אית.

ע"ד. האשינמן

הסופר חנוך ברטוב ביקש להתפטר מהמועצה לשידורי טל־וויזיה בכבלים ויצר בכך סכסוך בין אגודת הסופרים לבין שר החינוך, יצחק נבון. נבון מבקש למנות במקומו את מזכיר הסתד־רות המורים, יצחק ולצר, אולם אגודת הסופרים אינה מוותרת ודורשת למנות במקום ברטוב את המשורר ארז ביטון. יו"ר האגודה, יעקב אורלנד, אף העביר פנייה בעניין זה אל ראש הממשלה, יצחק שמיר, לשר נבון ולשר התק־שורת, גד יעקבי. נבון טוען כי לאגודת הסופרים אין חזקה על מקומו הפנוי של ברטוב בין 11 חברי המועצה. הסכסוך יידון כנראה באחת מישיבות הממשלה הקרובות.

חיים הרצוג ורעייתו אורה, יקבלו בחג הסוכות את פני הצי־

בעריכת עידית רוזנבלום

הגמ"ל ההולנדי ריק פוסק מעניק לאודרי הפבורן, שגרירת ארה"ב ביוניצ"ף, הארגון העולמי למען הילד, ספר בשם "אנחנו שואלים זה בזה". הספר כולל כתבות של ילדים לבנונים אודות מלחמת שלוש־עשרה השנה בארצם. (צלום: איפי)

אש חיה וכדורי פלסטיק לפיזור תהלוכה בשכם עם דגלים, דיוקן ערפאת ונשק קר

מאת אודי ניר
סופר "הארץ"

חיילי צה"ל פיזרו אתמול בירייה תהלוכה מאורגנת של כמאתיים צעי־רים רעולי פנים, שהניפו עשרות דגלי פלשתין וכרזות עם תמונות של יאסר ערפאת ושל אבו־ג'יהאד, ונשאו בידיהם מוטות ברזל, סכינים וגר־זינים, בסימטאות העיר העתיקה של שכם.

הצעירים המפגינים, שהיו רעולי פנים ולבשו תלבושת אחידה, התעמ־תו עם החיילים באמצעות אבנים ובק־בוקים ריקים, ונעזרו ביריות אחרי שעה ארוכה של התנגשויות. מבתי החולים בשכם נמסר כי 11 צעירים נפצעו מיריות במהלך ההתנגשויות עם החיילים בקאסבה.

מקורות ערביים מסרו כי התהלו־כה של הצעירים הנמנים עם "כוחות המחץ" המקומיים, היתה חסרת תקדים בגודלה ובאירגון שלה, והיה ברור כי היא הוכנה בקפידה מראש. המארגנים הזמינו עיתונאים זרים לתהלוכה הראוותנית, ואלה הצליחו לחזות בה למרות שהאזור הוכרז שטח צבאי סגור.

לפי דיווחי עיתונאים שהיו במקום ושל תושבים שהיו עדי ראייה לתה־לוכה הגדולה, היא החלה בסביבות השעה 9 בבוקר, כאשר כמאתיים צעירים רעולי פנים, עטויי יריעות פלסטיק שחורות, יצאו לסימטאות הקאסבה, הסתדרו בצורה מאורגנת, והח־לו צועדים ברחוב הראשי של הקאסבה, ארבעה ארבעה. הצעירים נשאו דגלי פלשתין גדולים, הניפו כרזות ותצלו־מים של יאסר ערפאת ושל אבו־ג'יהאד, ואחזו בידיהם נשק קר מס־וגים שונים: גרזינים, מוטות ברזל וסכינים. הצעירים קראו קריאות בג־נות ישראל, וזכו לתגובות של התלה־בות מצד התושבים.

לפי העדויות, נזרק על הצועדים אורז מבושם מגגות הבתים, נשים פרצו ביללות שימחה, וכמה תושבים אף החלו רוקדים ברחובות. בשלב מסוים התרכזו הצעירים ברחבה המר־כזית בקאסבה, ואחד מהם קרא גילוי דעת בשם "ההנהגה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות" בשטחים, שקרא להמשך המרי. בסיום התהלוכה החלו הצעירים להתעמת עם חיילי צה"ל שניסו לפזרם.

מקורות צבאיים מסרו כי לחיילים ניתנה הוראה לפעול בנחישות נגד המפגינים. החיילים ירו תחמושת חיה, קליעים רגילים וקליעי פלסטיק, ופג־עו בכעשרה איש. ייתכן שמספר הנפגעים רב יותר, שכן נמסר כי כמה מהנפגעים לא פנו לבתי החולים בעיר מחשש שייעצרו. מקורות ערבי־ים מסרו כי ארבעה נפגעו בבטנם ומצבם קשה. היתר נפגעו בפלג גופם התחתון.

התהלוכה שהתקיימה אתמול בקא־סבה של שכם נערכה ארבעה ימים אחרי תהלוכה דומה של אנשי תנועת "חמאס", תומכי התנועה המוסלמית הפונדמנטליסטית בשכם. תושבים בעיר סיפרו כי גם תהלוכה של "תנועת ההתגברות האסלאמית" הי־תה מאורגנת ומסודרת למופת, ועוררה מידה רבה של התפעלות בקרב התושבים.

הקאסבה של שכם היתה בחודשים האחרונים למוקד של פעילות מחתר־תית מאורגנת, שכללה תהלוכות והתגנות אלימות, ובשבועות האחרו־נים גם התנקשויות בחיים של תושבי המקום הידועים כ"משתפי פעולה" עם השלטונות.

שניים כאלה נרצחו בקסבה לפני שבוע באורח דומה, וגופותיהם הוצבו באותו מקום, ושלשום נדקר תושב אחר, זיאד הרייר (28) בזמן הבכבר בידי אלמונים. תושבי העיר סבורים כי גם הוא היה "משתף פעולה" עם השלטונות.

שר החוץ הצרפתי רולן דומה:
"ערפאת ביקשני לבדוק אם פרס יכיר במדינה פלשתינית"

פרס פותח שיחות עם צמרת הממשל הצרפתי

מאת יואב מוקד
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). על רקע הדלפות, שמועות והשערות בדבר "נוסחאות התערבות" חדשות של מדינות מערב־אירופה בהקשר המזרח תיכוני, יפתח הבוקר שר החוץ שמעון פרס בשני ימי שיחות עם צמרת הממ־של הצרפתי.

פרס עתיד להיוועד הבוקר עם ראש ממשלת צרפת מישל רוקאר, לסעוד אחר־כך צהריים בחברתם של אחדים משרי הממשלה ולהיוועד לפנות ערב בארמון "האליזה" עם הנשיא מיטראן. מחר בבוקר עתיד פרס לשוחח עם שר החוץ רולאן דומא, שפגש בשבוע שעבר בשטר־אסבורג – ועל רקע ויכוח ציבורי נוקב – את יאסר ערפאת.

פאריס (עסט"א). שר החוץ הצרפ־תי רולן דומה גילה כי יאסר ערפאת ביקש ממנו לברר אצל פרס אפשרות של הכרה ישראלית במדינה פלשתינית.

"ערפאת אמר לי בבירור למוצא ותשאל את מר פרס – אם אני אכיר רשמית בישראל, האם הוא יכיר במ־דינה פלשתינית", סיפר השר הצרפ־תי בראיון בתוכנת הרדיו הצרפתית "אירופה 1".

מר דומה מסר עוד כי הוא אמר לערפאת בפגישתו עמו בשטראסבורג בשבוע שעבר כי חשוב מאוד מבחינת תהליך השלום שאש"ף יכיר רישמית בישראל. ערפאת השיב: "אני מכיר בישראל בקבלת החלטה 242".

אולם, השיב השר הצרפתי, "הכרה ישירה טובה מהכרה עקיפה".

זמן קצר לפני סיום כהונתו

(סוף מעמוד 1)

ממשלות, האחת שמונתה על־פי החוקה ופועלת באזורים הנוצריים של לבנון, והשניה שהתפטרה ופועלת באזורים שבשליטת כוחות הכיבוש הסוריים.

המנהיגים הרוחניים של העדות המוסלמיות בלבנון הודיעו אמש כי הם מתנגדים להקמת ממשלה חדשה ע"י ג'מאייל, בנימוק שמ־משלה כזו תנציח את חלוקת המדינה.

בהודעה משותפת של סגן נשיא המועצה השיעית העליונה, שייח מוחמד מהדי שאמס אדין, המנהיג הרוחני של הדרוזים, שייח מוחמד אבו שאקרה, והמופתי הסוני של הרפובליקה, שייח חאסן חאלד, נקראו "הלבנונים המוסלמים במיד־חר לסרב ולהשתתף בממשלת־מעבר".

שלושת המנהיגים הדתיים גור־סים כי ממשלה כזו תהיה "בלתי לגאלית, מכיוון שאין היא מתחשב־בת בזכויות המוסלמים ובשאיפותי־הם, ומנציחה את חלוקת לבנון".

המיליציות של הנוצרים וה־מוסלמים החליפו אש טילים ומקל־עים מעבר הקו הירוק, והתפוצצויות זיעזעו את העיר בעוד שהנהגים נטשו את מכוניותיהם וחיפשו מקום מקלט.

הקרבות פרצו לאחר שיו"ר הפר־למנט, חוסיין חוסייני, הודיע כי הב־חירות של נשיא לבנון נדחו ביום אחד, ובעוד הנשיא אמין ג'מאייל, שכהונתו מסתיימת היום, עשה הכנות להקים ממשלת מעבר.

עדי ראייה מסרו כי פגזי תותחים פגעו בשטח סביב בניין הפרלמנט הישן, זמן קצר לאחר שהצירים שבאו למושב, פחות מ־20, עזבו את המקום.

המתיחות הביטחונית גבהה אמש בעיקר בביירות, כאשר נראו ריכוזי צבא משני עברי הקו הירוק המפריד בין האזורים המוסלמים לבין הנוצריים. במקביל נערכו גם תנו־עות של יחידות הצבא הלבנוני שבפיקוד נוצרי לאורך קווי התיחום של האזורים הנוצריים, ואשר מעבר להם תנועות יחידות סוריות בעיקר צפונית מזרחית לביירות. המתיחות באה גם לביטוי בצעדי הביטחון שנקטה השגרירות האמריקאית במ־זרח ביירות.

המשבר בלבנון פרץ לאחר שה־מנהיגים הנוצרים סירבו לקבל את מיכאל דאהר כמועמד פשרה. מוע־מדות דאהר נדחתה ע"י המפלגות המיליציות הנוצריות האנטי־סוריות וע"י צבא לבנון.

הבחירות עמדו להתקיים בשעה 11 בבוקר אתמול, על רקע של מתח גובר בשני חלקי העיר ויריות לסיר־גין מעבר לקו הירוק. מיד לאחר כשלון הבחירות וההודעה על דחייתן, פרצו קרבות אש ובין היתר הופגזה גם העירייה בקפיה, בקרבת ביירות, מקום הולדתו של ג'מאייל.

הנוצרים התנגדו למועמד לנשי־אות שהציעו סוריה וארה"ב, מיכאל דאהר, פרקליט בן 60, מצפון לבנון, שהוצע כמועמד פשרה לאחר התייעצות בין ואשינגטון לדמשק.

חבר פרלמנט נוצרי מארוני, פייר חילו, 59, הוא בעל הסיכויים הטובים ביותר להתמנות כראש ממ־שלה, לדעת חוגים פוליטיים לבנו־ניים. הוא כבר פתח אתמול בהתייע־צויות עם אישים נוצרים ומוסלמים, מסרו מקורביו.

הצירים הנוצרים הודיעו שיחר־ימו את הבחירות אם יו"ר הפרל־מנט, חוסיין חוסייני, לא יעביר את מקום הבחירות מן הפרלמנט הישן ברובע המוסלמי לווילה על הקו הירוק, אך יו"ר הפרלמנט חוסיין חו־סייני הודיע כי לפי שעה לא יחול שינוי במקום שקבע לכינוס הפרל־מנט היום בבניין אל־נג'מה בלב מערב ביירות, באזור הסורי.

רק 11 צירים הגיעו

אתמול בבוקר, עם התקרב מועד בחירת הנשיא בפרלמנט, עדיין קיימו 26 צירים נוצרים ישיבה בבי־סיה הנוצרית המארונית בשכונת בקירקי, כדי למנוע את בחירת דאהר. מקורות מדיניים מסרו כי הצירים הנוצרים שלחו שליח לשי־חות בסוריה, שנודעת לה השפעה רבה בלבנון ומחזיקה שם 25,000 חיילים.

3 מפקדי אמל

(סוף מעמוד 1)

נאביה ברי הכריז אבל לאומי. מנהיג אמל, נביה ברי, קרא לקיים היום יום אבל לאומי, בעקבות רצח שלושת ראשי תנועתו. הוא הכריז כי תנועתו "לא תנסה לנקום את מותם".

המנהיגים המוסלמים והפרו־סוריים, וכן נשיא סוריה חאפז אסאד וסגן הנשיא עבד אל חלים חדאם, העבירו מברקי תנחומים. שגרירות איראן בל־בנון פירסמה הודעה, בה היא מגנה את רצח שלושת אנשי אמל.

עקיבא אלדר, מוסר המדיני של "הארץ", מוסר: מתאם פעולות המ־משלה בלבנון אורי לוברני אמר ל"הארץ" כי חיסול ראשי אמל מהווה התרסה נגד הסורים, כיוון שהוא התבצע באזור הנתון לשליטתם. לדב־ריו, איש מהנרצחים לא היה ידיד ישראל והם אף היו מוכרים כבאלה שהפעילו כוחות נגד אזור הבטחון הצה"ל.

אמש במופע / דני בלושטיין
היא פשוט עמדה שם

ג'ואן ארמטריידינג בהיכל התרבות.

לאנשי הרוק שלנו, בעלי שאיפות התפשטות אינטרנציונליות, היה מה ללמוד מהופעתה של ג'ואן ארמטריידינג אמש בהיכל התרבות. היא כבשה את הקהל בפשטות ובחוסר האמצעיות שלה – לא פוזה, נטולת יומרות, לא מתחנחנת אל הקהל. היא פשוט עמדה שם, מעוררת הזדהות וסימפטיה בפניות שבה, שולחת את המסר המוזיקלי שלה בקולה הנם ישר לבטן. בהופעתה הקודמת אצלנו היא הרימה את פארק הירקון. את היכל התרבות הפכה לעומת זאת לאולם קטן ואינטימי. כשהיא שרה "הראה מעט רגש", הקהל החזיר לה אותו בכמויות. וכשהיא צעקה "זרוק את הסיים", אף אחד בקהל לא היסס להמשיך לטוס איתה. להקת הליווי המצויינת שלה צבעה בגוונים יפיפיים כל ניואנס של קולה. כשעמדה לבד על הבמה, אולי הגיטריסטית היחידה שיכולה לעשות זאת ללא שום רגשי נחיתות בתחום הנשלט כמעט לחלוטין בידי גברים, היא הוכיחה את המוסיקליות האדירה שלה. הגירסה שלה ל"דיקוד הירוד" של ואן מוריסון היתה כה יהודית ומקורית – כאילו היא חיברה את השיר הנפלא הזה. כשהיא פרטה על גיטרת 12 מיתרים את "אהבה והיבה" – שיר הלל לאהבה הנבונה, התאהב בה הקהל נואשות. בסוף, בהדרנים, שרה גם את "אני, עצמי, ועצמי", כה באמנה לעצמה ולנו – שיעור מאלף של אמנית גדולה.

שיחת היום עם גנרל לחאד

על העיכובים בבחירת נשיא חדש ללבנון והמתיחות עקב כך

לבנון אינה זקוקה לנשיא־בובה אלא לחזק שיצליח לאחד המדינה

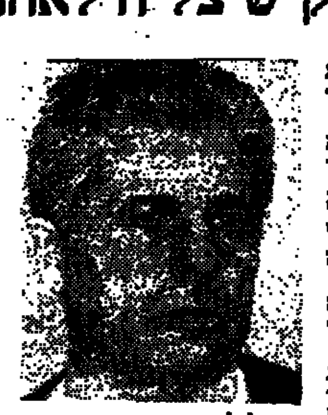

גנרל לחאד הוא מפקד צבא דרום־לבנון

האם אתם חשים בתחושות גואה ברצועת הביטחון עקב האי־רועים האחרונים?

לעת־עתה אין כל הזמנה בתחושות באזור שבשליטת כוחו־תינו. החיים מתנהלים כרגיל. פועלים יצאו לעבודה כרגיל בישראל, הכל מתנהל כשורה אבל אנו נערכים לאפשרות של הסלמה במצב.

איך לדעתך תשפיע עליכם הריגת שלושת המפקדים הבכי־רים של אמל?

היא עלולה להוביל לעליית המתח הביטחוני בדרום־לבנון בצו־רת התגברות נסיונות הפיגוע של חזבאללה ביעדים של צד"ל ושל ישראל. הדבר עלול לקרות משום שאני לא רואה בטווח הקרוב מישהו שיכול למלא את החלל שנוצר בפיקוד אמל, עם הריגת שלושת מפקדיו הבכירים. אמל בפיקודם הצליח די טוב בבלימת פעילות המחבלים ברצועת הביטחון ונגד ישראל. עכשיו, עם חיסולם, אמל עלול להיקלע לריפיון שייתן עדיפות מסויימת לחזבאללה ולאו־תו חלק באמל שמזוהה עם חזבאללה.

הגברתם היערכותכם לנוכח אפשרות כזו?

הגברנו את הכוננות של צד"ל ותגברנו את הכוחות למנוע כל הפתעה ולהדוף כל נסיונות התקי־פה, אם יבואו. אנו עוקבים אחרי ההתפתחויות ונערכים לכל אפש־רות. צד"ל הוכיח את כשרו המשתפר בהתקלויות האחרונות, ואני מאמין בכוחו לסכל כל נסיון לערער את הביטחון ברצועת הביטחון ולסכל גם כל ניסיון של ירי ותקיפת יעדים בישראל.

אתה שותף להערכות שנשקפת סכנה להפיכה צבאית בלבנון אם יימשך העיכוב בבחירת נשיא חדש למדינה?

אני לא מאמין שנשקפת סכנה כזו, משום שהפיכה צבאית נוגדת כיום את רצונו של מרבית העם הלבנוני ואת המנטליות שלו.

מיהו המועמד לנשיאות הנתמך על ידך?

אין לי מועמד מועדף. אתמוך בכל מועמד שיהיה עצמאי ולא יהיה כפוף למרות של כוחות מבחוץ, וגם יביא לשחרורה של לבנון מכל הכוחות הזרים ששול־טים או מנסים להשתלט עליה כיום.

מה דעתך על ההסכמה שאולי הגיעו נשיא סוריה והשגריר האמריקאי ריצ'רד מרפי, לגבי מועמד משותף לנשיאות?

זה מהלך רע ומסוכן ללבנון, ולא יועיל ליציבות במדינה. לנשיא לבנון צריך להיבחר מועמד שאינו מחוייב ואינו נתון לשום תכתיב של כוחות מן החוץ. לבנון לא זקוקה לנשיא בובה, אלא לנשיא חזק שיהיה מסוגל לאחד את המדינה ולהנהיג אותה, שאם לא כן המדינה צפויה לעוד שנים רבות של אי־יציבות, הרג ושפיכות דמים.

מאת ירון טל

מובארק מגנה אומרי הלא־לא־לא בישראל; "הפלשתינאים מתונים"

מאת עקיבא אלדר
מתפרד המדיני של "הארץ"

ישראל ומצרים הגישו זו לזו מחאות דיפלומטיות חריפות בדרג בכיר.

שגריר מצרים בישראל מוחמד בסיוני זומן בערב החג אל מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסי בן אהרון וזה הבהיר כי ישראל מתייחסת בחומרה לתמיכתה של מצרים באש"ף ולביקורו של מנהיג הארגון יאסר ערפאת בקהיר. בן אהרון הדגיש כי מדיניות זו של מצרים מפריעה לכל תהליך שיוכל להוביל לשלום ועומדת בסתירה לרוח השלום בין ישראל ומצרים.

אתמול זומן שגריר ישראל במצ־רים שמעון שמיר בדחיפות למשרד החוץ בקהיר, שם הוא נתבקש במפורש להבהיר ידיעות שהתפרסמו בישראל בעקבות שיחתו עם הנשיא חוסני מובארק. זעמם של המצרים יצא בעיקר על ידיעה שציטטה את מובארק כאילו אמר בשיחה, כי נשיא עיראק מוכן למשא ומתן עם ישראל. בעקבות הפגישה במשרד החוץ הב־היר השגריר שמיר, כי הדברים אלה כ־לל לא נאמרו לו בפגישה עם הנשיא.

בשיחה עם השגריר שמיר גינה הנשיא מובארק גורמים בישראל הנו־קטים בגישת "לא, לא, לא", שאינה מאפשרת לדעתו להתקדם בתהליך השלום. לעומת זאת, הדגיש מובארק כי הגיע לרמה גבוהה של הבנה עם שר החוץ שמעון פרס והציע דיאלוג קרוב יותר עם הפלשתינאים בטענה שמ־תינותם תפתיע את ישראל.

הוריקאן חדש, "הלנה", נע בנתיב ההרס של "גילברט"

מיאמי (ע"ד וע"צ). הוריקאן חדש, הלנה, "נולד" באוקיאנוס האטלנטי ביום רביעי, והחזאים הזהירו כי הוא מתקדם במהירות רבה על פני האוקיאנוס באותו שביל בו עבר הוריקאן גילברט, שהשאיר אחריו שובל של מוות והרס באיים הקאריביים ובמקסיקו.

הלנה החל לצבור עוצמת רוח של 135 קמ"ש, והוא מהווה איום על כל מי שיפגוש בדרכו. קיים חשש כי הוא יהלום באותם אתרים, שבהם כבר נגרם נזק כבד בנפש וברכוש על־ידי ההוריקאן גילברט.

ההוריקאן הלנה החל להיווצר באוקיאנוס מול החוף האפריקאי, והוא קיבל דרוג של הוריקאן "מינימאלי", כאשר רוחותיו החלו לנשוב במהי־רות של 10 קמ"ש. מהירותו הוכפלה בפחות מ־12 שעות.

שלשום בשעה 10 לפי שעון גריניץ' נרשם מוקד ההוריקאן במרחק שלנע עכשיו מערבה במהירות של 25 קמ"ש בשעה. אניות באוקיאנוס האטלנטי הוזהרו להתרחק מנתיבו של ההוריקאן.

בינו ימונה

(סוף מעמוד 1)

אתה, ההנגמאות היא הברוח של שתניה רודבלס על כוונתו לבטל את ההסכם שנחתם עם ירדנה ארזי לפיר־סום הבנק, משום שהיא "מקורבת למי־עוד". רודבלס גם תבע מהבנק לתרום כסף להתנהלויות בגרה. גם מכיוון המערך הופעלו על בל"ל לחצים כב־דים לפעול שלא לפי האינטרס העיסקי בלבד.

בינו מתכנן לפרוש מתפקידו ב־אפריל 1989, לאחר שיציג את התוצ־אות העיסקיות של 1988 עם רווח צפוי של כ־100 מיליון דולר, המהווה תשואה של כ־10% על ההון העצמי של הבנק.

לפי בקשת בנק ישראל ימונה בינו כחבר הדירקטוריון החדש של הבנק לתקופה מסוימת וקצובה מראש, ולא ליו"ר הדירקטוריון, כדי לעזור לדיר־קטוריון החדש להכנס היטב לתפקידו.

בינו שקל את ההחלטה כבר מספר חודשים, אך רק לפני שבועיים, כש־כבר היה ברור שהדירקטוריון הנוכחי סיים את תקופת כהונתו וייאלץ להתפ־טר, הוא הודיע על כוונתו לבנק ישראל. הנגיד פרופ' מיכאל ברונו, והמפקח על הבנקים אמנון גולדש־מידט לא הצליחו להניאו.

ל"הארץ" אמר בינו: "צריך דווקא לבדוק מנהל שמחליט לקום וללכת לאחר שנוכח לדעת שאינו יכול להמ־שיך לפעול בתנאים הסביבתיים שנוצרו".

בחוגים פיננסים העריכו שסיבה נוספת להתפטרות היא תחושה ביניו שהוא הגיע לשיא, ולא ניתן יהיה להגיע לרווחיות דומה בשנים הקרו־בות. להערכת אחרים בינו עשוי להי־יות בקשר עם קבוצת משקיעים שיבקשו להשתלט על אחד הבנקים, במיסגרת מאמצי הממשלה למכור את השליטה בבנקים המסחריים, ולכן ביקש להיות חופשי בהחלטותיו. ב־אחרונה פורסמו ידיעות, שהוכחשו, לפיהן ניהל בינו שיחות עם קבוצת ארמנד ספרא שמימן את רכישת הבנק הבינלאומי על־ידי ז'אק נאסר.

זכו בפיס

בהגרלת רב־הפיס של מפעל הפיס 38/88 שהתקיימה ביום 22/09/88 זכו הכרטיסים הבאים

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר 607537.

בסך 15,000.00 + 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 07535.

בסך 1500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 7535.

בסך 150.00 + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 535.

בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 35.

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 5, 9, 2.

האוצר מתנגד להסכם רק עם רופאי קופ"ח

מאת עדנה אורידור
כתבת "הארץ"

האוצר מתנה את הפעלת התוכנית לקיצור תורים לניתוחים אלקטיביים במקביל בשתי מערכות האשפוז של קופת חולים הכללית והממשלתית. על כך הוחלט אתמול בפגישה שהתקיימה בין שר האוצר הממונה על התק־ציבים באוצר הממונה על השכר באוצר לבין מזכיר ההסתדרות ומנ־כ"ל קופת חולים.

מנכ"ל קופת חולים, נחום פסה, הציג בפני אנשי האוצר את ההסכם לקיצור תורים שגיבש עם נציגות רופאי בתי החולים של הקופה. התו־כנית תואמת את עקרונות תוכנית הממשלה לקיצור תורים. אולם החל־טה להפעילה במקביל להסכם של תו־ספת הכנסה בשל אבחונים (ססיות) שנחתם עם הרופאים בשנת 1984 מהווה בשלב זה "מכשול" להנהלת קופת חולים. האוצר בשלב זה לא מאשר להפעיל את ההסכם בקופת חו־לים כל עוד לא יגיע משרד הבריאות להסכם דומה עם ארגון רופאי המדי־נה. גם באוצר וגם במשרד הבריאות חוששים כי ארגון רופאי המדינה ידרוש השוואת תנאים לאלו שמקב־לים רופאי בתי החולים של קופת חו־לים. האוצר מתנגד להסכם הססיות שקיים בקופת חולים ולכן אין שום סיכוי שיסכים להפעילו במערכת הממשלתית.

יקי' קרולי הצדיקים

הקבלות היו מהם והלאה

חיים שלמה דוד אלישע ואבו
חמשת האחים יהודיוף (בני־יהודה)
לפני פרוץ המהפכה ברוסיה הם היו עשירים מופלגים
בנימין זאב הרצל בביקורו שם פגש בהם וביקש מהם
תרומה כספית לפעלו ותשובתם היתה:
"כמה שתאסוף באזור מאיתנו תקבל פי שלושה"
נדיבים דגולים שהעזרה לזולת והאהבה לאדם היו אהבתם

בירושלים נושאים את שמם בניינים מפוארים
בין־היתר הארמון הנדיר ביופיו שבנה אלישע
(אביו של עבדו היקר) לבוא המשיח
במרוצת השנים הארמון זכה לכינוי
"ארמון המחתרות"
בו לימד יאיר שטרן בנוכחות המשורר
שאול טשרניחובסקי את שירו "חלילים אלמונים"
וכמו כן בית האבות של העדה הספרדית ברחוב יפו
שלמען הקמתו תרם שלמה לפני שמונים שנה
סכום עתק

הם היו בחייהם ענקי מצוות

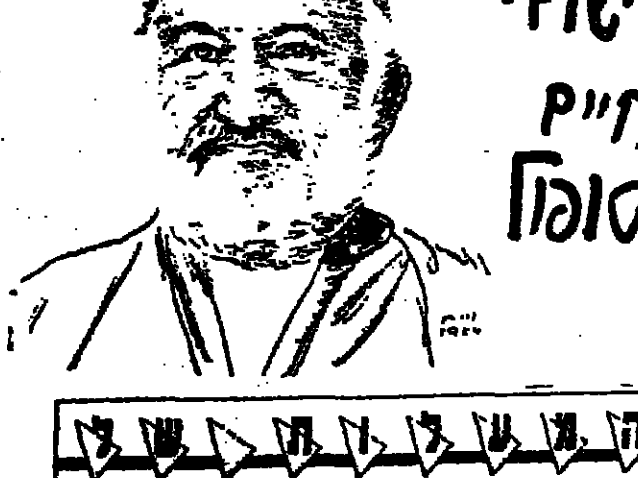

המעלות של

אל על

	מינימום	מקסימום	התחזיות להמשך		
אמסטרדם	11	17	משנן	13	16
אתונה	16	23	גשם	22	30
בוקרשט	13	25	מחלקית	12	23
בריסל	9	17	מחלקית	10	20
וינה	10	14	מחלקית	12	22
ורשה	8	14	מחלקית	9	16
ז'נבה	7	19	מחלקית	11	18
לונדון	12	17	משנן	11	16
ליסבון	15	25	מחלקית	15	22
מדריד	9	29	מחלקית	15	24
ניו־יורק	16	24	מחלקית	21	25
פאריס	10	20	משנן	9	19
פרנקפורט	5	15	מחלקית	12	15
ציריך	8	15	מחלקית	10	16
קהיר	22	35	בהיר	25	35
קופנהאגן	12	17	גשם	12	16
רומא	13	25	נאה	14	22

ELAL אל על

התחיה

מזמינה אותך במסגרת חוג האקדמאים
לפגישה עם

ח"כ פרופ' יובל נאמן

ביום רביעי 28 ספטמבר 1988
בשעה 17.00
בסניף התחיה - רח' החלוץ 34 בית הכרם, ירושלים.
לפרטים נוספים: טל. 02-535863, 02-535823
בערב: 02-721123

יקירנו ואהובנו

גדליה גונן

איננו

הלוויה תתקיים היום יום שישי, י"ב בתשרי תשמ"ט 23.9.88 בשעה 11.45 בבית העלמין – כפר סמיר חיפה

המתאבלים:

צפורה
חוה וצבי גונן
אראלה רוזנבלום
עופר ואילת גונן

יעל ואייל שפירא
ענת ואלכס קיפמן
עדי רוזנבלום
ומשפחות קופלמן וגונן

יושבים בבית צבי גונן רח' זמנהוף 21 ב' חיפה

לד"ר ראובן אשל

משתתפים באבלך הכבד במות

אביך ז"ל

חבריך לעבודה

בצער רב אנו מודיעים על
פטירתו של אחינו וגיסנו

ק. י. דישון (דויטש)

ההלוויה תתקיים היום יום שישי 23.9.88 בשעה 12.30 בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי

המשפחה

למתי גולן

תנחומינו
במות

א מ ך

עתונאי "הארץ"

למתי גולן

אתך באבלך על מות

אמך

הארץ

הננו מודיעים בצער
על פטירת יקירינו

עזרא (סמי) בנק

יקיר "בני ברית" ואח בו – 60 שנה.
איש המצוות, אציל הנפש והנדבן.

ההלוויה תצא היום, יום שישי י ב תשרי תשמ"ט (23.9.88) בשעה 11.30 לפני הצהריים מבית "בני ברית" רחוב קפלן 10 ת"א ותעצור בבית הכנסת "קוממיות" ברח' מודיליאני ומשם לבית העלמין בקרית שאול

חברי "בני ברית" מתבקשים לחלוק למנוח את הכבוד האחרון

פנינה בור
נשיאת "בני ברית" בישראל

תנחומה מרובות

14 רשימות מועמדים לכנסת ה־12 הוגשו לוועדת הבחירות המרכזית

מאת עמוס בן־דוד
סופר "הארץ"

לוועדת הבחירות המרכזית הוגשו אתמול 14 רשימות מועמדים לכנסת הי"ב, מהן ותיקות ומהן חדשות.

בין אותיות האל"ף בית נשארו רק שלוש פנויות לסיעות חדשות המבקשות לרוץ לכנסת הבאה, והן האותיות ס', ק' ו־ד', וכן האותיות הסופיות פרט ל־ך', בה משתמשת רשימת כך. ראש רשימת צומת, רפאל איתן, ביקש מן הוועדה את האות "ץ" משום שאותיות "צומת" תפוסות בידי רצ, התחיה, המערך.

האלוף זאבי (גנדי) ביקש את האות ט', בנימוק שאות זו ושהיתה באחרונה בשימוש המרכז החופשי של שמואל תמיר ז"ל הינה "יותר סימפאטית" מ־ק (מק"י) ו־ר"ד (הפנתרים השחורים). ואילו באירכה "הכוח השקט" שביקש גם הוא ותולה את האות ט', הוליס ב' במקום לשנות את דעתו, וביקש אותיות ד"ך, בתקוה ש"משהו זז".

בשעות לפני הצהרים הגישו 5 רשימות את רשימת המועמדים שלהן: צומת, מולדת, הכוח השקט, מפ"ם והגימלאים. ברשימת מפ"ם 120 מועמדים, לעומת 60 ברשימת מולדת ו־81 ברשימת "הכוח השקט".

ברשימת מועמדי "מולדת" כמה מתומכי "התחיה", כגון צבי שילוח (שהיה ח"כ מטעמה) ועוזרא יבין.

אחר הצהרים הגיע תורם של רקפות תייר (עמק), חר"ש, "דרך ארץ" (של אורנבך), מעש (רענן נעים), המערך, שינוי - תנועת המרכז, התנועה למען חברה צודקת (רפי סויסה), ש"ס, וכך. ברשימת המערך מס' 84 הוא משה סיני, מס' 83 שלמה בן־שבת; נועלים אותה יצחק בן־אהרון, חיים בר־לב, טדי קולק ואפרים קציר. הגיש אותה ח"כ רפי אדרי.

רפי סויסה הביא המחאה בנקאית בסכום של 12,500 ש"ח, בעוד שהסכום עלה ל־12,600 עם פרסום המדד האחרון. זה הסכום שיופקע לטובת האוצר אם רשימה חדשה אינה עוברת את אחוז החסימה. השופט גולדברג הוליס לקבל את רשימתו, בתנאי שיביא המחאה נוספת בסך 100 ש"ח.

הליכוד יגיש את רשימת מועמדיו, במועד הבא בו תתכנס ועדת הבחירות המרכזית לצורך זה. הוועדה חייבת להודיע לרשימות עד לתאריך ה־5 באוקטובר על ליקויים בשמות או בפרטים אחרים, לאחר מכן תתכנס גם לאישור הרשימות ותשמע השגות ובקשות פסילה.

מפלגת העבודה הצביעה בעד הוויתור על הסעיף המחייב גיוס בני ישיבות

מאת אילן שחורי

בישיבה סוערת של מרכז מפלגת העבודה, אושר אתמול בהפרש קולות קטן, הנוסח החדש של מצע מפלגת העבודה, בו כלולים גם העידכונים שהוכנסו במצע המדיני, בין היתר הויתור על הסעיף המחייב את גיוסם של בני הישיבות לצה"ל.

יו"ר מפלגת העבודה שמעון פרס, בעצה אחת עם יו"ר ועדת המצע במפלגה השר משה שחל, החליט להביא לשינוי הסעיפים הדתיים, "כדי לא לסגור הדלת בפני הסיעות הדתיות בעת הקמת קואליציה עם המערך אחר הבחירות".

בישיבת מרכז המפלגה אתמול, עורר את הוויכוח ח"כ הרב מנחם הכהן. הוא האשים את ראשי מפלגת העבודה בגין השינויים שנעשו בפרק הדתי של המצע. "כל השנים אני מנסה בכוחותי הדלים לקרב את התנועה לערכי תורת ישראל ומורשתה. התנועה שלנו היא לא תנועה אנטי דתית. אני מדבר אליכם כדחילו ורחימו, דת ישראל ועם ישראל אינם יכולים להתקיים ללא לומדי תורה, אבל אני מתנגד לאלה המנצלים עובדה זו לביצוע צעד לאישורי הגיוס בכיסוי לימוד תורה. המצע שלנו צריך לשקף לא רק צרכים של אליציונים, אלה גם את המפלגה" - אמר ח"כ הכהן.

חברת הכנסת לשעבר תמר אשל האשימה, בישיבת המרכז, את מנהיגי "העבודה" ובראשם את פרס בחוסר אמינות. על כך השיב פרס: "זו שערוריה להשמיע דברים כאלה, הנימוקים שלכם מנוצצים מהאצבע. אנו לא מרכז גיוס אנו מרכז מפלגה, אתם יודעים רק להשמיץ, זו חוצפה. האם מישהו מציע לקפל את דגל הגיוס? מי מדבר פה על חוסר אמינות הרי היתה הצבעה וקיימנו את הסכם. הליכוד במקרה של הורוביץ ושוכל מגלה חוסר אמינות. מדוע דווקא מקירבנו עולות האשמות כאלה?"

בסופו של הוויכוח התקיימה הצבעה וברוב קולות של 123 לעומת 95 מתנגדים אושרו העידכונים במצע המפלגה וכל 30 ההסתייגויות המפורסמות שהועלו לא הועמדו כלל להצבעה.

מפ"ם ורצ גינו החלטת מרכז מיפלגת העבודה

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ"

תנועות מפ"ם ורצ גינו אתמול בחריפות את החלטת מרכז מפלגת העבודה המוותרת על הדרישה לגיוס בחורי ישיבות לצה"ל. רצ פירסמה אתמול הודעה הקובעת, כי המדובר ב"החלטה פסולה, מבטעת ובזויה של מפלגה כנועה ומתרפסת".

תנועת רצ קוראת לציבור שלא להצביע בעד שום מפלגה הנותנת ידה להשתמטות בחורי הישיבות מצה"ל.

"יצחק שמיר, שמעון פרס, יצחק רבין ואריאל שרון - כולם יחד נותנים הכשר לעיסקה קואליציונית עם המפלגות הדתיות. את ההשתמטות הגדולה והמפללות הזאת מוכרחים לעקור מהשורש ור"צ תעשה כל מאמץ לאחר הבחירות כדי לעקרם" - נאמר בהודעה.

צעירי מפ"ם הפגינו אתמול מול בית אוהל שם, בשעה שהתקיימה במקום ישיבת מרכז מפלגת העבודה. באיזור ניתלו שלטים עם חיצים מכוונים ועליהם נכתב: "לישיבת הרב פרס". צעירי מפ"ם גם חילקו לעוברים ושבים כיפות שחורות והניפו שלטים עם סיסמאות נגד הכניעה למפלגות הדתיות.

המפד"ל דחתה הצעה לחייב את גיוסם לצה"ל של בחורי ישיבות

ועידת המיפלגה שללה את נימוקיו של המזכ"ל יהלום שצידד בהצעה ● אושרה החלטה המסתייגת מטראנספר

מאת גרשון [illegible]
סופר "הארץ"

ועידת המפד"ל דחתה אתמול הצעה לחייב את גיוסם לצה"ל של תלמידי הישיבות. המזכ"ל המדיני של המפד"ל, שאול יהלום, הציע בישיבת ועידת התנועה לכלול במצע המפלגה סעיף הקובע כי חובת השירות הצבאי בצה"ל היא מצוות עשה המוטלת על כל אדם בישראל, לרבות תלמידי ישיבות.

אולם חברי הוועידה שבאו לדיון לא קיבלו את נימוקיו של יהלום ודחו את הצעתו. משתתפי הוועידה הסתפקו באישור הנוסח המקורי הקובע כי "המפד"ל רואה בחובת השירות הצבאי בצה"ל מצוות עשה המוטלת על כל אדם בישראל".

גם הצעתו של יצחק מאיר (ראש המחלקה לחינוך תורני בהסתדרות הציונית) שביקש על האגף היוני במפד"ל שקראה לכלול בפרק הדן במדיניות הבטחון, פיסקה הקובעת כי המפד"ל תומכת במדיניות המגבדת במו"מ לשלום עם מדינות ערב ועם הפלשתינאים על בסיס הסכמי קמפ־דייויד, נדחתה ע"י משתתפי הוועידה, אשר נמצאו גם בדיונים קודמים מאיד כבר הסכמי קמפ־דייויד. לעומת זאת אושרה החלטה המסתייגת מטראנספר. בהחלטה נאמר כי "המפד"ל קובעת כי אין היא רואה פתרון לבעיה הדמוגרפית בדרך של גירוש המו[illegible] [illegible] מבחינה יהודית־מוסרית והן מבחינה מדינית".

"דפול" יגיש תשדירי "צומת"

מאת נדב שרגאי

בתנועת צומת גיבשו סיסמה נוספת: "צומת־ציונות עם טעם של פעם". מגיש תשדירי התעמולה של התנועה יהיה בכל הבראה רפאל איתן עצמו. מעצבי קו ההסברה של "צומת" שוקלים להדגיש את ההבדל הקיים בין המפלגות הדתיות ו"התחיה" לבין "צומת" שבראשות איתן דווקא בעניני דת.

ענת דולב תגיש את מישדרי התעמולה של המערך בטלוויזיה

מאת אילן שחורי

שדרנית הטלוויזיה וקריינית הרדיו ענת דולב (25), נבחרה אמש על ידי מטה ההסברה במפלגת העבודה להגיש את משדרי התעמולה של המערך בטלוויזיה. דולב, קריינית מקצועית, הועדפה על פני כמה עשרות מועמדות שנבחנו באחרונה במפלגת העבודה. היא גברה בשלב האחרון של הבחינות על רינת רז השחקנית יונה אליאן.

על פי התכנונות, שגובשה במטה הבחירות של המערך, תגיש דולב רק את קטעי הרשות במשדרי התעמולה, כשאת המסרים ההסברתיים יגישו על ידי צוות פוליטיקאים בראשותו של ראש מטה ההסברה גיסים זוילי. במערך מתכוונים לנצל מדי ערב את משדרי התעמולה לשלושה חלקים: חלק אחד הרשותי בו תהיה התייחסות לאירועים אקטואליים ותגובות מידיות על צעדי הליכוד, ושני קטעים בהם ישולבו סרטונים וקטעים [illegible].

במטה ההסברה של מפלגת העבודה אומרים כי הבחירה בדולב להגשת משדרי התעמולה היא טובה ביותר. היא הגישה בעבר את "מבט לחדשות" בטלוויזיה, וכן הנחתה תכניות פופ ומוזר.

במטה ההסברה של מפלגת העבודה נמסר עוד כי מיכה שגריר יפיק את תשדירי התעמולה של המערך בוידיאו.

דולב — קריינית מקצועית

משאל פור"י — מיוחד ל"הארץ"

יתרון למערך

לראשונה מאז תחילת מערכת הבחירות לכנסת הי"ב מסתמן יתרון בולט למדי למערך אולם 23.4% מציבור הבוחרים טרם החליטו, מסרבים לומר או הצהירו כי לא יצביעו כלל - כך מסתבר ממשאל דעת הקהל הכלל־ארצי שערך מכון פורי, בהזמנת "הארץ" בשבוע שלפני ראש השנה.

לשאלה "אם הבחירות לכנסת היו נערכות היום, בעד איזו מפלגה או רשימה היית מצביע?" אמרו 29.0% כי היו מצביעים עבור המערך ועוד 2.5% אמרו שהם נוטים להצביע מערך. בסך הכל 31.5%.

22% אמרו שהיו מצביעים בעד הליכוד ועוד 2.9% אמרו שהם נוטים להצביע בעד הליכוד. בסך הכל 24.9%.

להלן תוצאות המישאל (באחוזים):

מערך (מפלגת העבודה)	31.5
מפלגות שמאל קטנות	6.2
ליכוד	24.9
מפלגות ימין קטנות	8.1
מפלגות דתיות	3.5
מפלגות ורשימות אחרות	2.4
לא החליטו	11.0
מסרבים לומר	8.9
לא יצביעו	3.5

המישאל הקיף מידגם מייצג של 1200 אנשים מגיל 18 ומעלה בעלי זכות בחירה באוכלוסייה היהודית.

הוועידה הארצית של תנועת "כך" - בשבוע הבא בחברון

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ"

תנועת "כך" הודיעה אתמול, כי בכוונתה לקיים ביום רביעי הבא את הוועידה הארצית שלה בחברון. על פי סדר היום שנמסר לעיתונאים יגיעו לחברון אנשי "כך" אל רחבת מערת המכפלה בשעות הצהרים. שעה קלה אחר כך יערך במקום סיור באתרים היהודיים שבעיר. ולאחר תפילת מינחה במערת המכפלה תתקיים הוועידה עצמה באולם מסעדת המתנחלים שליד מערת המכפלה.

בהודעת "כך" נאמר בין היתר כי "ועידת "כך" תתקיים השנה בסימן מערכת הבחירות, והיא תהווה תמריץ את פעילי התנועה להביא לכך שתנועת "כך" תהיה הסיעה השלישית בגודלה בכנסת.

הליכוד והמערך שוכרים מחשבים אצל ספק אחד

מאת [illegible]

מטות הבחירות של הליכוד שכרו 25 מחשבים אישיים מרפאות הציוד הקטן מתוצרת "קומפיוטרנט", המתמחה בהשכרת מחשבים. חוזה השכירות נחתם לחודשיים, עם אופציית הארכה.

קודם לכן, השכירה "קומפיוטרנט" מחשבים גם למטה הבחירות של המערך.

ערך את העמוד: משה בל

בני בגין אתמול בשכונת התקווה, במהלך סיור שערך בדרום תל־אביב. צילום: אילן אסתרייכר

תעמולת הליכוד תדגיש את "מדיניות הנסיגה" של המערך

מאת אילן שחורי

שרי הליכוד גיבשו אתמול בארוחת סופי את אסטרטגיית ההסברה של הליכוד בתחום המדיני והכלכלי כפי שתובלט במשדרי התעמולה בטלוויזיה, באסיפות הסברה, עצרות העם ובחוגי הבית.

שרי הליכוד סיכמו כי המסר ההסברתי של הליכוד יתמקד במדיניות הנסיגה של המערך "אשר תגרום למלחמה ואילו מדיניות העוצמה של הליכוד תביא שלום". סוכם להדגיש את העובדה לפיה המערך זז שמאלה, וכבר אימץ למעשה את האופציה האש"פית. הוחלט כי הליכוד יעשה שימוש בידיעות שהתפרסמו בעיתוני העולם על המגעים של פרס עם ערפאת.

עוד סוכם להדגיש כי מדיניות המערך מבוססת על אשליות שהתנפצו: "התנפץ רעיון הפשרה הטריטוריאלית עם חוסיין, ורעיון הוועידה הבינלאומית".

אנשי מיפלגת העבודה טילפנו למיליון בוחרים

מאת אילן שחורי

השלב הראשון במיבצע "הטלפונים" של מפלגת העבודה הסתיים לאחר שבמהלכו התקשרו נציגי מפלגת העבודה, למיליון בוחרים. ראש המטה האירגוני במיפלגה, אברהם שוחט, מסר כי בימים אלה נפתח השלב השני במיבצע הטלפוני, עליו מבוססת כל המערכת האירגונית של המפלגה, ואשר במהלכו ישוגרו מאות אלפי מכתבים לציבור המתלבטים, ולאחר מכן עתידים להישלח כעשרת אלפי מתנדבים לבקר ביקורים אישיים בבתים של ציבור זה, לשכנעם להצביע עבור מפלגת העבודה.

יו"ר מפלגת העבודה, מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, אמר בישיבה כי השנה, בניגוד למערכות בחירות קודמות, ימעיט המערך בקיום עצרות ויקדיש מאמץ רב יותר למגע אישי יום יומי עם ציבור הבוחרים. פרס הדגיש כי מורגשת תזוזה בציבור לכיוונה של מפלגת העבודה.

עימות יערך בין השר שרון לבין חברי המועצה לשלום

מאת נדב שרגאי סופר "הארץ"

המועצה לשלום ולבטחון הודיעה כי השר אריאל שרון נענה להזמנתה להשתתף בעימות פומבי עם חברי המועצה. עם זאת הודיעה המועצה לשר שרון, כי משחק המלחמה שתוכנן אף הוא להערך, לא יוכל להתבצע עקב מגבלות של סודיות.

ראשי המועצה הציעו לשר שרון להתעמת עימו בפומבי בשלוש סוגיות:
א. הגורמים המאיימים כיום על בטחון מדינת ישראל.
ב. המשך הסטטוס קוו. האם יגביר או ימעיט את האיומים.
ג. הפתרונות הפוליטיים שיצמצמו את איומי הבטחון.

מתאם פעולות המועצה, משה עמירב, מסר, כי ניתן יהיה לקיים את העימות כבר לאחר החגים.

בשבוע הבא תקיים המועצה רב שיח בהשתתפות רמטכ"לים לשעבר, בנושא ההשלכות הבטחוניות של שלושה תסריטים פוליטיים. תסריט ראשון: המשך החזקת השטחים, בו יצדד ח"כ רפאל איתן. תסריט שני: פשרה טריטוריאלית, עליה יגן השר חיים בר־לב, ותסריט שלישי: מדינה פלשתינאית בה יצדד ההיסטוריון אל"מ. מיל. מאיר פעיל.

בעלי המניות הבנקאיות:
הקדימו החלטתכם
קבלו תנאים מועדפים להשקעתכם
וכן את מדד ספטמבר בתכניות ה"מדדיות"*

בנק לאומי מעמיד לרשותך אפיקי השקעה מגוונים:

• מבצע בתכנית החסכון צמודת המדד "כח תשואה" - הכנסה גבוהה מובטחת.
• תכנית החסכון החדשנית והבלעדית "כח תשואה רב גוני" - אפשרות לשינוי סוג ההצמדה מידי 4 חודשים.
• מבצע בתכנית החסכון "כח דולר מדד".
• מבצע בכל קרנות הנאמנות של קבוצת בנק לאומי - בשיעור [illegible] מופחת.
• מבצע בקופות הגמל.

למצטרפים עכשיו לאחת מתכניות השקעה אלה
תנאי מימון מיוחדים.

מגוון אפיקי השקעה בבנק לאומי
הכנס לסניף
ונסייע לך בקבלת החלטות!

* בתכניות החסכון "כח תשואה", "כח תשואה רב גוני".
הבנק רשאי לשנות את תנאי התכניות בכל עת.

בנק לאומי - רווח יומי

هكذا من الأصل

مكتب من الداخل

הורדה בדרגה לשני קציני שב"ס שהורשעו באחריות לבריחת אביטן

מאת ראובן שפירא
כתב "הארץ"

עוד שלושה קצינים מבית המעצר דרום בכלא באר שבע הועמדו לדין משמעתי על חלקם בפרשת בריחתו של הרצל אביטן. שניים מהשלושה, שהיו בתפקיד בעת הבריחה של אביטן והאשמו בהתרשלות חמורה, נידונו להורדה בדרגה, עונש הנחשב חמור בגוף היררכי כשרות בתי הסוהר.

את השלושה שפט סגן נציב שב"ס, תת גונדר יצחק ניר. נראה כי ניר הוד־ליט לתת ביטוי בעונשים שגזר על הקצינים, לתחושה של חומרה שבה רואים בנציבות שב"ס את התיפקוד הלקוי שאיפשר את בריחתו של אביטן.

מישר משנה יעקב ארביב, מפקד המשמרת ביום הבריחה שנלקח כבן ערובה על ידי אביטן, הואשם באי ביצוע הוראות והתרשלות חמורה שתרמה לבריחה. כך למשל ניגש בגפו לפתוח את שער האגף שבו הוחזק אביטן, ולא הקפיד שייערך חי־פוש על גופו של אביטן שיצא ונכנס כמה פעמים לתאו שעה קלה לפני הבריחה, דבר שאיפשר לאביטן לקחת את האקדח ולאיים בו על הסוהרים. ארביב הורד מדרגת מישר משנה, שהיא דרגת הקצונה הזוטרה ביותר בשב"ס, לדרגת סמל. ועדת החקירה הפנימית, שבדקה את נסיבות בריחת אביטן, המליצה להעבירו לתפקיד בבית סוהר שאינו בעל דרגת ביטחון מירבית, אך נציב שב"ס לא קיבל המלצה זו, כמו גם המלצות כאלה לגבי בעלי תפקידים אחרים.

מישר משה סיטרוק, שהיה הקצין התורן ביום הבריחה, הואשם בהתרש־לות חמורה, ובאי ביצוע פעולות מחייבות לסיכול הבריחה, על אף שלא היה מאויים בנשק באופן ישיר. הוא הורד מדרגת מישר לדרגת מישר משנה. ועדת החקירה הפנימית המליצה להפסיק את שרותו בשב"ס – המלצה שכאמור לא התקבלה.

כלאי שמעון אבוטבול, קצין הבי־טחון של בית מעצר דרום, הואשם בהתנהגות הפוגעת בסדר הטוב וב־משמעת ובגילוי אוזלת יד בביצוע התפקיד בנוגע לפיקוח ולבקרה על התא שבו הוחזק אביטן. הוא נידון לנ־זיפה חמורה. ועדת החקירה הפנימית המליצה להעבירו מתפקידו כקצין ביטחון. ההמלצה לא התקבלה.

בערב יום כיפור נשפט בפני נציב שב"ס סגן מפקד בית המעצר דרום רב כלאי שוקרון מרקו. הוא נידון לנזיפה חמורה, כי נשקלת העברתו מתפקידו בגין חלקו באחריות לבריחת אביטן. אם יועבר מתפקידו, יהיה רב כלאי שוקרון הקצין היחיד בשב"ס שישלם בתפקידו על בריחת אביטן ועונשו יהיה חמור יותר מאשר ענשו של מפקד בית המעצר דרום, סגן גונדר רוני לבקוביץ, שנשפט על ידי נציב שב"ס ונידון לנזיפה בלבד.

משפטו המשמעתי של המפקד הקודם של בית המעצר דרום, סגן גונדר אשר גרבוב, שוועדת החקירה מצאה גם אותו אחראי באופן עקיף למחדל הבריחה של אביטן, החל בערב יום כיפור בפני הנציב ונדחה לימים הקרובים. גרבוב כפר באשמות נגדו וביקש להביא עדים להוכחת טיעוניו.

הנהלת ארגון המורים העל־יסודיים: לסלק מנהלים שגינו השביתה בתקשורת

תבעה שלושה מנהלים ומורה לדין משמעתי, משום שביקרו ההשבתה בפתיחת שנת הלימודים ● אחד הנתבעים: "חוצפה וסגנון בולשוויקי; המכתב מעיד על הסתאבות הנהלת הארגון"

מאת נילי מנדלר
כתבת "הארץ" לענייני חינוך

הנהלת ארגון המורים העל־יסו־דיים תבעה לדין משמעתי שלושה מנהלי תיכונים ומורה, על שהתר־איינו בכלי התקשורת וגינו את ההח־לטה להשבית את בתי הספר ביום פתיחת שנת הלימודים.

שלושת המנהלים הנתבעים הם אברהם אורן מנהל התיכון המקיף במגדל העמק, מרדכי בצלי מנהל חטיבת הביניים בתיכון עירוני ט"ו בתל־אביב, ויחזקאל גבאי מנהל תי־כון עירוני כ"ה ע"ש רנה קאסן ביהוד שלים (שהתראיין ב"מוקד" בטלוויזיה ערב פתיחת שנת הלימודים). המורה הנתבע מלמד בתיכון רנה קאסן. הנה־לת הארגון תובעת לסלק את הארב־עה משורותיה.

במכתבים שנשלחו להם הם מו־אשמים כי גרמו דמורליזציה בציבור המורים ויצרו תחושה כאילו ראשי ה־ארגון פועלים באופן שרירותי.

בתגובה אמר אברהם אורן: "זו חוצפה שהנהלת הארגון חושבת שכל חבריה חייבים להסכים לכל החלטה שבאה, בלי שום התייעצות עם ציבור המורים. השביתה פגעה במעמד המו־רים באשר היא לא גילתה רגישות מינימלית לכך שפתיחת שנת הלימו־דים היא חגיגה למערכת החינוך". אורן אמר כי העמדתו לדין בגין ביקו־רתו, היא "כמו ברוסיה".

לדברי מרדכי בצלי, התביעה היא בניגוד לתקנון הארגון. "אין שום איסור על חבר בארגון לבקר את ההנ־הלה". הוא הגדיר את סגנון המכתב שקיבל "בולשוויקי", וטען, כי הוא מעיד על הסתאבות הארגון.

יחזקאל גבאי אמר כי העמדתו לדין מעידה על "איבוד עשתונות" של הנהלת הארגון, וכי היות שלא הייתה תמיכה בשביתה שנערכה בפרו־זות, "מנסים להיטפל לאנשים שבמקרה הופיעו בתקשורת".

יו"ר ארגון המורים העל יסודיים, שושנה באייר, טענה בתגובה, כי בת־קופה שבה מרדכי בצלי היה חבר בכיר בהנהלת הארגון, הייתה ההנהלה מסואבת, והיום היא "מטוהרת". עוד הוסיפה, כי על־פי התקנון, הנהלת ה־ארגון יכולה לתבוע לדין חבר שהפר משמעת וכי שלושת המנהלים וה־מורה יכולים לפרוש מחברותם באר־גון אם אינם מוכנים לקבל מרותו.

השופט יעקב בר־דיין כופר בשני אישומי השוחד נגדו

(ע). שופט התעבורה מתל אביב יעקב בר־דיין כפר אתמול בכל האישומים נגדו בפתיחת משפטו בבית המשפט המחוזי בירושלים. בר־דיין מואשם בשני אישומים של קבלת שוחד.

פרקליטיו, עורכי הדין יעקב ויינרוט וציון קפח, העלו לפני הקראת כתב האישום טענה מקדמית. לדברי עו"ד ויינרוט, האישום השני נגד בר־דיין איננו מגלה כלל עבירה של קבלת שוחד. באישום זה מדובר על כך שבר־דיין קיבל ללא תמורה דגים מדייגים בנמל יפו. בתמורה הקל לט־ענת התובע עו"ד עוזי חסון, בעונשו של אחד הדייגים עומר סודסי.

עו"ד ויינרוט טען, כי כתב האישום אינו מוכיח עבירה של שוחד, כיוון שבעת שקיבל את הדגים, לא ידע שיתבקש לסייע לדייג. "יש צורך להוכיח שהשופט בר־דיין ידע בעת שקיבל את הדגים שזה שוחד וכאן אין הוכחה כזו. כשאין הוכחה כזו, אין גם שוחד משום שמותר לקבל דגים הינם כשהדבר אינו תלוי בדבר אחר". ויינרוט גם אמר, כי שוויים של הדגים שקיבל בר־דיין הוא 20 ש"ח. "האם יכולה להיות לשופט כוונה למכור משפט עבור 20 שקל?" הקשה ויינרוט.

התובע עוזי חסון ביקש מבית המש־פט לדחות את הטענה המקדמית. לדבריו, העובדה היא שלאחר שקיבל את הדגים, פנה אל השופט בר־דיין אותו עומר סודסי. השופט הקדים את הדיון בעניינו וגזר את דינו. "זהו שוחד ברור בעד פעולה הקשורה בתפ־קידו השיפוטי של הנאשם".

השופט צבי טל, אב בית הדין ביקש להודו את העניין ושאל: האם הדייג נתן לו משהו, מכיוון שלדעתו טוב להיות בקשר עם שופט תעבורה בהיותו שלו להחמיר על פני הסיכוי. התובע חסון השיב שזו אכן טענת התביעה.

לאחר שכפר השופט־הנאשם באשמה, ביקש פרקליטו להקדים את שמיעת המשפט למועד קרוב ביותר. "כאשר שופט עומד לדין, יש אינטרס שזה יתבצע במהירות האפשרית" אמר ויינרוט. השופט שלום ברנר לא קיבל את הטענה הזו והשיב מיד "הנאשם הזה הוא כמו כל נאשם אחר".

משפטו של השופט בר־דיין יימשך במשך שישה ימים בתחילת חודש ינואר.

התביעה תעלה לדוכן העדים 20 עדי תביעה. להגנה יהיו עדים מעטים משלה.

עו"ד ויינרוט הצהיר בבית המשפט כי ההגנה גם לא תנהל משפט זוטא על קבילות ההודעות שמסר השופט לחוקרים.

בר־דיין ישב במשך כל הדיון המשפטי באחד מספסלי הקהל ולא על ספסל הנאשמים. השופטים נענו לבקשתו לאפשר לו לעיין ולצלם מאות תיקים שבהם ישב בבית המש־פט לתעבורה בתל אביב הנחוצים לצורך הגנתו במשפט.

השופט בר־דיין הושעה מתפקידו עם פירסום פרשת השופטים לפני כ־9 חודשים. הוא מושעה עד לתום משפטו.

ועדות אבחון פסיכיאטרי פועלות בהרכב חסר – גם ללא פסיכיאטר – בניגוד לחוק

מאת נורית בהנא, כתבת "הארץ" בחיפה

משרדי הרווחה והבריאות מפרים את הוראות חוק הסעד – טיפול במפגרים ומקיימים ועדות אבחון פסיכיאטריות בהרכב חסר – גם ללא פסיכיאטר.

עובדה זו נחשפה אתמול, בביהמ"ש המחוזי בחיפה, הדן בתיקו של תושב כפר בגליל, המואשם במעשה סדום במתנדבת מחו"ל ששהתה בקי־בוץ. בכתב האישום נאמר, כי הנאשם עקב אחריה שעה שטיילה באיזור, תקף אותה, ניסה לאנסה. הנאשם כפה עליה מעשה מגונה באיום באלי־מות, ולאחר מכן ביצע בה מעשה סדום.

כתב האישום הוגש ב־22.4.88 על ידי גליה סלבצקי־קנן בכיר לפרקליטות מחוז חיפה. בינתיים מוב־תה ועדת אבחון מטעם משרדי הרווחה והבריאות לקבוע אם הנאשם מסוגל לעמוד לדין. הוועדה הגישה לביהמ"ש את מסקנותיה.

בעת הדיון אתמול, בפני נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה אברהם פרידמן, והשופטים נתן קליינברגר ומלכיאל סלוצקי, בקש בא כוח הנאשם עו"ד יוסף פניאל, לפסול את החלטות ועדת האיבחון שדנה בעניין מרשו ב־1.9.88. לדבריו, הוועדה התכנסה בהרכב חסר, שניים במקום חמישה חברים, ובכך הפרה את חוק הסעד – טיפול במפגרים תשכ"ט 1969. לדבריו, החוק קבע במפורש, כי בוועדה כזו חייבים לשבת חמישה אנשים: פקיד סעד, פסיכולוג, מתוך שמונה של הסעד, רופא פסיכיאטר ורופא מומחה. לטענת עו"ד פניאל לא ישב פסיכיאטר בוועדה, אלא רק פסיכולוג ועובד סוציאלי.

"קשה לי להאמין, ששני אנשים לקחו על עצמם, החליטו שהם ועדת אבחון" הגיבה על טענת עו"ד פניאל התובעת גליה סלבצקי. היא ביקשה שהות לבדיקה, וכאשר טלפנה אל פקיד סעד בשירות למפגר, אמיר שורק, נענתה לדבריה: "חמישה כבר אין עשר שנים... הוא (הנאשם) לא הו־חזר באותו יום שרק שניים בדקו אותו". פקיד הסעד אמר עוד, כי בוע־דת האבחון, שישבה בעניינו של הנאשם, לא נכח פסיכיאטר – בשל מחלתו. הפקיד הוסיף כי בישיבה הבאה הוא יכול להבטיח שיהיה פסיכיאטר.

שלושת השופטים החליטו לפסול את חוות הדעת שניתנה על ידי ועדת האיבחון בקשר לנאשם במעשה סדום, וקבעו כי היא חסרת תוקף.

המשך הדיון בנושא נדחה ל־23.10.88, על מנת שתורכב ועדה בהתאם להוראות החוק.

בהחלטתם הורו השופטים להמציא העתק לשר העבודה והרווחה משה קצב, לתשומת ליבו ולפעולה מצידו.

דובר משרד הרווחה אריה פיקל אמר בתגובה ל"הארץ", שהרכב ועדת איבחון הוא בראשות משרד הבריאות, ולכן יש לפנות למשרד זה כדי לקבל תגובה. עד שעת מסירת הידיעה אי אפשר היה לקבל את תגובת משרד הבריאות.

כמדי שנה, נערך גם בימים אלה, שבין יום הכיפורים לסוכות, שוק ארבעת המינים בכיכר מלכי ישראל בתל אביב (תצלום: [illegible])

תיירת מצרפת התייבשה בטיול בסיני וטולטלה שש שעות עד פינויה לאילת

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

במשך שש שעות היטלטלה תיירת צרפתיה בדרום סיני, בהעדר שירותי רפואה באזור. כעבור שש שעות הועברה התיירת למסוף הגבול בטאבה, ומשם לבית החולים יוספטל באילת. מצבה קשה.

התיירת, ז'אנין פלורנס, בת 27, יצאה עם קבוצת תיירים צרפתיים מאילת לטיול גמלים בדרום סיני. הטיול אורגן על ידי החברה הצרפ־תית "אימה פלוס הרפתקה", שסו־כניה בארץ הם סוכנות הנסיעות "הללויה", בירושלים, וסניפה האילתי. מסלול הטיול כלל גם הליכה ברגל. אחדים מהתיירים סבלו מהתייבשות, והתמוטטו.

משך שלוש שעות לא הצליחו התיירים הצרפתים להזעיק עזרה ולפנות את התיירת לקבלת עזרה ראשונה. כעבור שלוש שעות הוע־ברה למרפאה בנואיבה, אך גם שם לא נמצא מי שיטפל בה. שלוש שעות נוספות אחר כך, הועברה התיירת למסוף הגבול בטאבה ומשם לבית החולים יוספטל באילת.

התיירת הצרפתיה מאושפזת בבית החולים יוספטל באילת. הוריה, אשר הגיעו מצרפת, אומ־רים להטיס אותה לפריס. מקורות מצריים בקונסוליה המצרית אמרו בתגובה כי יש שרותי עזרה ראשו־נה בכל דרום סיני, בנואיבה בדהאב ובסנטה קתרינה. לדבריהם, העיכוב בהעברת התיירת למסוף הגבול בטאבה נבע מקצר בתקשורת בין התיירים הצרפתיים למסוף הגבול. המצרים אמרו, כי כאשר הסתבר כי התיירת במצב קשה פעלו לפתיחת מסוף הגבול בטאבה, למרות שהיה סגור אותה עת.

מאסר לנהג שיכור שפגע והרג

מאת נורית אמיתי

תושב פתח תקוה, שנהג תחת השפעת אלכוהול והיה מעורב בתאונה בה נהרגה צעירה, נדון אתמול לארבעה חודשי מאסר בפועל.

גיורא חסן נסע ברכבו במזג אוויר גשום אך בראות טובה ברחוב הנשיאים בפתח תקוה. בצומת רחוב טרומפלדור פגע ברכב מסוג פול־קסוואגן בו נסעה אירית שטיינברג (20) ז"ל וחברה. הנוסעת נהרגה במ־קום וחברה נפצע. חסן הואשם באי ציות לתמרור ובנהיגה רשלנית, תחת השפעת משקה משכר. הוא הורשע על ידי שופט התעבורה בפתח תקוה, חיים בשן ונדון לארבעה חודשי מאסר בפועל. רשיונו נשלל לשבע שנים והוטל עליו קנס של ארבעת אלפי שקלים.

השופט דחה את בקשתו להמיר את העונש בעבודות שירות, וקבע, כי "באשר להיבט הציבורי ברור לי כי בתאונת דרכים קטלנית לא ימשיכו העוברים אותה להלך חופשי".

רובוט ישראלי במוזיאון המדע והתעשייה בפאריס

מאת אור גנדרי
כתב "הארץ"

חברת אשר רובוטק בע"מ הו־דיעה על רכישתם והתקנתם של ארבעה רובוטים לימודיים ומערכת ראיית מכונה להדרכה, מתוצרתה, במוזיאון המדע והתע־שייה הצרפתי בפאריס.

המערכות מוצגות לראווה, ומופעלות באופן אינטראקטיבי על־ידי מבקרי התערוכה הבוחרים על־ידי לחיצת כפתור את היישום המבוקש שיבוצע על־ידי המער־כת הרובוטית ומערכת ראיית מכונה.

מוצרי אשר רובוטק נמכרים בכ־20 מדינות ברחבי העולם, ומערכות ההדרכה מתוצרתה נפוצות כיום בארגונים תעשיי־תיים, באוניברסיטאות, מכללות ובתי־ספר מקצועיים ועיוניים בכל העולם ובישראל.

החברה מדווחת כי לאחרונה חלה התעוררות רבת משמעות בשוק הישראלי, והצטיידות מוס־דות החינוך בארץ עד כה עלתה בשיעור של כ־30% ביחס לשנה קודמת. הרובוטיקה נכללת בתכ־נית הלימודים והבחינות הבגרות של משרד החינוך. בימים אלו עומדת אשר רובוטק להשתתף בתערוכה בינלאומית גדולה בנושאי חינוך טכנולוגי ביפאן.

משרד התעשיה יקצה 800 אלף דולר לסרטי קולנוע עם פוטנציאל ליצוא

(עש"ת). בימים אלה הוחלט על הקמת קרן לתמיכה בסרטי איכות ישראלים המיועדים לשוק העולמי. דובר משרד המסחר והתעשיה, מסר כי עד היום פועלת קרן במסגרת משרד החינוך והתרבות המעניקה כס־פים בהיקף של 150 אלף דולר לסרטים שהקריטריון המרכזי בהם הינו איכות הסרט מבחינה אמנותית.

ההודעה אומרת כי משרד התעש־יה והמסחר רואה בתעשיית הסרטים תעשיה עם פוטנציאל יצוא גדול ול־פיכך הקריטריון המרכזי שינחה את המשרד התעשיה למתן כספים מתוך הקרן יהיה פוטנציאל היצוא הגלום בסרט.

בכוונת משרד התעשיה והמסחר לתאם את עבודת הקרן עם הקרן של משרד החינוך, כך ששתי הקרנות בש־יתוף יתנו דחיפה גדולה לתעשיית הסרטים הישראלית.

האמצעים שיועמדו לרשות הקרן הם בהיקף שיאפשר עידוד של חמישה סרטים לפחות לשנה בהיקף כספי שנתי של 800 אלף דולר. בנוסף לכך הוחלט על העמדת מסגרת תקציבית בסך של 100 אלף ש"ח, אשר תיועד לסייע לסרטים המיועדים להקרנה ברשתות טלוויזיה בעולם.

כתב אישום: תקיפה מינית בדרך לביה"כ

מאת נורית בהנא
כתבת "הארץ" בחיפה

כתב אישום על תקיפה מינית, וחטיפה לשם ביצוע עבירת מין הוגש אתמול בבית המשפט המ־חוזי בחיפה נגד זכריה ויצמן (40) מטירת הכרמל.

כתב האישום הוגש לאחר שצ־עירה התלוננה שביום 12.9.88 בשעת בוקר הגיעה לדלת ביתו של רוזה, איתו אמורה היתה להו־לכות לבית הכנסת. החשוד הגר בשכנות לרוזה הזמין אותה במרמה להכנס לביתו ולשתות כוס מים. לאחר שנענתה, תקף אותה. צעקותיה הגיעו לאוזני אמה, והיא נחלצה לעזרתה.

חשוד בגניבה בנתב"ג ניסה פעמיים להתאבד

מאת זוהר בלומנקרנץ
כותב "הארץ" לענייני תעופה

שני נסיונות התאבדות של תושב אשדוד, מרקו מויל (28) בתא המעצר במשטרת נתב"ג, קשורות קרוב לוודאי לחשד בצריכת סמים ולכן הוא לא יועבר להסתכלות פסיכיטרית. בדעת המשטרה להעמיד למשפט את החשוד בביצוע גניבת מזוודות מתיי־רים בנתב"ג, עוד לפני תום מעצרו מהרתיים.

בעקבות נסיון ההתאבדות השני, הוזמן רופא משטרתי לתא המעצר ולאחר בדיקה נתן לחשוד כדורים להרגעה. מויל ניסה לתלות עצמו ב־אמצעות קרע שמיכה אותה קשר לסורגי חלון תא המעצר.

ירחון רכב חדש: קוואטרו

מאת יפעת נבו

ירחון מכוניות חדש – קוואט־רו – הרביעי בתחומו בארץ, יוצא לדוכנים. עורך כתב העת החדש הוא אדוארד אטלר, מי שערך עד לאחרונה את ירחון הרכב שודבו ונטש אותו, לדבריו, יחד עם כל הצוות, "להוציא בעל הבית והגרפיקאית". במסיבת עיתונאים, אתמול בבית סוקולוב בתל־אביב, לרגל צאתו לאור של הירחון, אמר אטלר כי מגמת כתב העת החדש היא "לומר אמת לקוראים".

יוסי שדה, המו"ל של הירחון החדש, הוא בעליה של רשת חניונים ענפה ומפעל מפלטים.

מת סגן ראש עיריית פ"ת

מאת נורית אמיתי

שלמה פיינשטיין סגן ראש עיריית פתח תקוה נפטר אתמול בבקר. בן 72 היה במותו.

ערך את העמוד: אור גנדיר

רק באלדן תמצא שילוב של:
■ חברה גדולה
■ שרות טוב
■ מחירים סבירים
אלדן השכרת־רכב
eldan RENT-A-CAR
מבצע סתיו
899 ש"ח + מע"מ לחודש מ־
• כפוף לתנאי המבצע
• על רכב מקבוצה A כולל דמי ביטוח
• במספר המכוניות מוגבל
סקור אותנו קודם
רח' הירקון 112 ת"א טל' 03-203366 ובכל סניפי אלדן

סופר קו־אופ
סניפי סופר קו־אופ הפתוחים מחר מוצ"ש עד 22.00
תל־אביב לב אביב רח' אחימאיר 35 רמת־אביב, בבלי רח' בבלי 35, שובע רח' פנקס 46, נאות אפקה רח' לאה 15, לב־דיזינגוף דיזינגוף סנטר ★ רמת־גן הירדן רח' הירדן 27 ★ גבעתיים ויצמן רח' ויצמן 20 ★ גני־תקוה גבעת סביון רח' הגליל 80 ★ פתח תקוה חפץ חיים רח' הרצל 28 ★ אור יהודה רח' ההגנה 128 ★ נתניה אזורים רח' גרינבאום יצחק 14 ★ הרצליה לב הרצליה רח' בן גוריון 2 ★ חולון נאות רחל רח' אילת 34, ויצמן רח' סוקולוב 48 ★ בת ים מגדל נחום שד' העצמאות 65 ★ ראשון לציון ראשון, 3 רח' ברודצקי 15 ★ דימונה רח' הנשיא ★ ערד רח' יהודה 39.
בקו־אופ קונים לסוכות ומשלמים בחנוכה ב־2.12.88*
* על כל קניה מעל 100 ש"ח לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט ויזה, לבעלי כרטיס קו־אופ זהב תשלום ב־2.12.88 או ב־9.12.88 לא כולל חנויות אלקטרולין. לאלקטרולין תכניות אשראי מיוחדות תפרדות.
קו־אופ רמת אביב רח' ברודצקי 43 פתוח במוצ"ש עד 24.00

מוצרי אלומיניום עם I.Q גבוה
• מבחר תריסי סורג חשמליים.
• חלונות (גם עם זכוכית כפולה)
• דלתות כניסה מפוארות.
• מקלחונים, אמבטיונים ועוד...
מוצרי אלומיניום עם תקן גרמני
יבואן בלעדי בארץ:
הרצליה פיתוח: משכית 1, טל: 571546, 571655(052)
ירושלים: רח' אורוגוואי 31, ק. יובל. טל: 433693(02)
חיפה: שד' ההסתדרות 156, טל: 723949, 728341, 725175 (04)
APEX ISRAEL LTD.
אטימות וגימור כמו בחו"ל

חוזרים לת"א
ספטמבר, אוקטובר, נובמבר
לרגל הביקוש הרב הוספנו הצגות בחופשת סוכות
25/9 בשעה 11.00 בבוקר
28/9 בשעה 16.00
2/10 בשעה 11.00 בבוקר
5/10 בשעה 16.00
הצגות ערב 20.30: 24/9, 26/9, 27/9, 28/9, 1/11, 3/11, 4/11, 5/11, 6/11
ההצגות בתיאטרון הקאמרי.
כרטיסים להשיג: "הדרך" אבן גבירול 90, טל. 248844, 03-248788 "קסטל" אבן גבירול 153, טל. 447678, 03-444725
למחזיקי כרטיסי אשראי, טל. 239258, 03-221792 ובקופת הקאמרי טל. 03-233335

תיאטרון הקאמרי מציג:
CAMERON MACKINTOSH (OVERSEAS) LIMITED
Les Misérables
עלובי החיים
"המחזמר שעושה הסטוריה" (Newsweek)
שירה • שקולניק

53 חיילים וקצינים בצנחנים לשמיר ולרבין לאחר מילואים בשכם: לא לשם כך התנדבנו

מאת נורית בהנא, סופרת "הארץ" בחיפה

53 קצינים וחיילים ביחידה, שסיימה שלשום תקופת מילואים שלישית תוך פרק זמן של שנה וחצי, פנו במכתב לראש הממשלה יצחק שמיר ולשר הביטחון, יצחק רבין בו הם יוצאים נגד המתרחש עתה בשטחים.

"אנו, חיילים וקצינים ביחידת צנחנים שסיימה זה עתה תקופת מילואים שלישית ברציפות בשטחים. את התקופה האחרונה עשינו באזור שכם, והיא שהביאה אותנו לומר את אשר עם ליבנו". בהמשך המכתב, אומרים אנשי המילואים, המהווים 30% מכלל אלו שהשתתפו במשימת המילואים האחרון ביחידה, בני 40-21, כי במשך שנים, שרתו את המדינה בכל אשר נקראו. כך עשו בעבר וכך יוסיפו לעשות גם בעתיד. אולם לדבריהם, אין הם רואים את יעודם בביצוע משימות שיטור נגד אוכלוסיה אזרחית "תוך התבוות שלנו מול השפלת האוכלוסיה המקומית מאי־דך". לא לשם כך התנדבנו, לדבריהם, לצנחנים.

רענן סלומון, ממעלות, מיוזמי העצומה, אמר כי מטרתה איננה הבעת דעה פרטית בדבר מהות הפתרון לבעית השטחים. לדברי רני עשת, מיוזמי המכתב, מטרת העצומה היא לנסות לקעקע את הקונסנסוס של שר הבטחון רבין ואחרים, לפיו "מה שלא יקרה – הצבא ימלא את משימותיו". "חשוב, להראות שלמרות שאנו ממשיכים למלא משימות בצבא הדבר לא לרוחנו" אמר עשת. "לאנשי יחידה כמו שלנו – מן המסורות שעליהן נפל עומס השירות בשטחים – יש חשיבות בהבעת הדעה הזאת דווקא כיוון שהאירועים הפכים להיות בנאליים."

אחד הגורמים להתארגנות לחתימה ביחידה היתה יחסו הקשה של אחד החיילים, נגד האוכלוסיה בשכם. "תמיד יש חייל שמוכן לשבור זגוגית מכוניות, להתפרץ לבתים, לירות סתם – וזה קרה בשירות המילואים הנוכחי, זהו סימן אזהרה לכך שעדיין אנו עוסקים בכיבוש על כל בעיותיו", אמר רני עשת, מיוזמי המכתב.

רבין: לכדורי הפלסטיק השפעה על הורדת האלימות בשטחים

"הדיבורים על כניסת גורם בין־לאומי לעזה – קשקוש אחד גדול"

מאת איתן רבין, סופר "הארץ"

שר הביטחון יצחק רבין אמר אתמול בעת סיור בח'אן־יונס, כי כוחות צה"ל ממשיכים במאמץ להוריד את האלימות בעיקר על ידי פעילות צבאית לה נוסף מימד חדש – כדורי הפלסטיק וההוראות המאפשרות ירי ברמות מסויימות על זורקי אבנים המארגנים והמסיתים.

לדבריו, "לפי מה ששמעתי פה מאלוף הפיקוד והקצינים בשטח להכנסת השימוש הזה בקבה מידה רב יותר יש כבר השפעה מסויימת של הורדה ברמת האלימות ובמקביל נמשכת הפעילות נגד הוועדות העממיות על בסיס מודיעין טוב ומעצרים אותם אנו מוצאים ומוציאים מהשטח".

בעניין אחר אמר רבין "אני רוצה להבהיר שכל דברי ההבל של אש"ף ואחרים, על פניה או על אפשרות שגורם בין־לאומי יכנס לעזה זה קשקוש אחד גדול".

שר הביטחון הגיע אתמול לרצועת עזה מלווה באלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, מתאם הפעולות בשטחים, שמואל גורן, וקצינים בכירים. השר סייר בח'אן־יונס, שמע סקירות ממפקדים ושמע את טענותיהם של הסוחרים, על ירידה בעסקים. לאחר מכן שוחח עם חיילים.

פמליית רבין נרגמה באבן

(ע). גוש בטון הושלך אתמול לעבר פמליית שר הביטחון, יצחק רבין, בעת שביקר בח'אן־יונס ושוחח שם עם סוחרים. איש לא נפגע.

רבין אמר שלא הבחין בכך ואלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי טען שלא נזרקה שום אבן, למרות שעיתונאים ראו בברור את ידוי האבן.

א־שאווה: הנוער שולט בכל מגזרי החיים בעזה

אמר לשבועון ערבי כי המנהיגות הוותיקה מוחרמת ב"הפיכה לבנה"

רשאד א־שאווה

מאת אודי ניר, סופר "הארץ"

ראש העיריה המודח של עזה, רשאד א־שאווה, אמר, כי הנוער שולט היום שליטה מלאה על הנעשה בכל מגזרי החיים ברצועה, ומגדיר את התופעה "הפיכה לבנה", שבה הודחה המנהיגות הוותיקה. עם זאת אמר א־שאווה, כי "כאשר תשרור רגיעה, ויחול תהליך המשא ומתן עם ישראל, המנהיגות הצעירה החדשה הזו תפנה אלינו לייעוץ". א־שאווה אמר את הדברים בראיון לשבועון "אדאיר אל־ערבי", המתפרסם בלונדון. כמה מובאות מהראיון התפרסמו אתמול בעיתון המזרח ירושלמי "א־נהאר".

החל משפט הזוטא על קבילות הודאות נאשמי "דרך הניצוץ"

(עי). עו"ד פליציה לנגר, פרקליטתם של ארבעה עורכי העתון "דרך הניצוץ" הנאשמים בעבירות בטחוניות, ביקשה אתמול בבית המשפט המחוזי לפסול את ההודאות שנתנו הארבעה בעת חקירתם בשב"כ וע"י אנשי המשטרה.

לנגר ביקשה לפסול את ההודאות בפתיחתו של משפט הזוטא על קבילותן, המתנהל במסגרת משפטם של הארבעה בבית המשפט המחוזי בירושלים. "כל ההודאות פסולות. הן נגבו תחת לחץ נפשי כבד ובאמצעים פסולים. לדוגמא: חוקר שב"כ המכונה 'אבו שריף' אמר לנאשמת מיכל שוורץ, 'יש לי יצרים, גם אני בן אדם. יש לי חשבון אתכן, אתן נשים בכלל'".

לנגר אמרה לשלושת השופטים צבי סל, שלום ברנר ודליה דורנר כי גם חוקר שב"כ אחר המכונה "מייק" העליב את מיכל שוורץ כשאמר לה בעת החקירה: "תראי איך את נראית, כמו זונה זקנה".

הפרקליטה סיפרה על תנאי המעצר הקשים והמשפילים שבהם הוחזקו ארבעת העצורים.

לפני נאום הסניגורית שפתח את משפט הזוטא הסכימו השופטים לאחד מחדש את משפטו של אסף אדיב, הנאשם הרביעי בפרשה יחד עם משפטם של שלושת הנאשמים האחרים – יעקב בן אפרת, רוני בן אפרת ומיכל שוורץ.

בתחילת הדיון הופיע בבית המשפט כעד תביעה רב־פקד גד וסרמן, שריכז את חקירת פרשת "דרך הניצוץ" ביחידה הארצית לחקירת פשעים של המשטרה. וסרמן סיפר על פעולות שונות שביצע במהלך החקירה. והוא הקדיש בדבריו זמן רב לבדיקת פתקים סודיים שהועברו, לטענת התביעה, מאנשי "דרך הניצוץ" לפעילי החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין.

וסרמן אמר שבדק את ההתאמה בין הכתוב בפתק לבין הנתונים שהיו רשומים בתיקים שנתפסו בעת החיפוש במשרדי עתון "דרך הניצוץ" בירושלים. באחד הפתקים שהוצגו בפני בית המשפט, נמסר דו"ח כספי על מצבו של ארגון בספרי החשבונות שנתפסו במשרדי הניצוץ. בפתק, שנתפס בחיפוש בביתו של מוחמד לבדי, שהיה לטענת התביעה אחד מאנשי הקשר בין המערכת לחזית הדמוקרטית, הופיעו גם דיווחים על חילוקי דעות שבין החברים היהודים והערבים שבמערכת הניצוץ.

העד סיפר כי [illegible] של חבר אחר שנתפס בביתו של לבדי [illegible] תעודת הסיון [illegible] ולכן הוא [illegible].

הסנגורים ביקשו לפנות לבית המשפט העליון בבקשה להסרת החסיון מעל הנאמר בפתקים אלה.

העד וסרמן סיפר כי בעת מעצרם של אנשי קבוצת הניצוץ נמצא פתק מוסתר בתוך נרתיק משקפיים השייך למיכל שוורץ. בפתק נאמר שלא תישבר ולא תהיה בחקירה. לדבריו, אינו יודע מי כתב את הפתק.

"היום מנהל המערך מסע של הפחדה. הם מאיימים על העם, כי שלטון הליכוד יביא מלחמת אימים. הם עשו זאת ב־1977, ואיימו על עם ישראל שאם בגין יגיע לשלטון, תבאנה בעקבותיו אימות המלחמה. ומה קרה באמת? כולנו יודעים. מנחם בגין נבחר ובמקום מלחמה הוא הביא את חוזה השלום הראשון בהיסטוריה של מדינת ישראל. המציאות שוב תסטור על פניהם. מה שקרה ב־1977 יחזור ויקרה ב־1988. העם יתן לנו את הנצחון – ונביא, אם ירצה השם, שלום לישראל."

מתוך דברי ראש הממשלה בטקס פתיחת מערכת הבחירות בירושלים

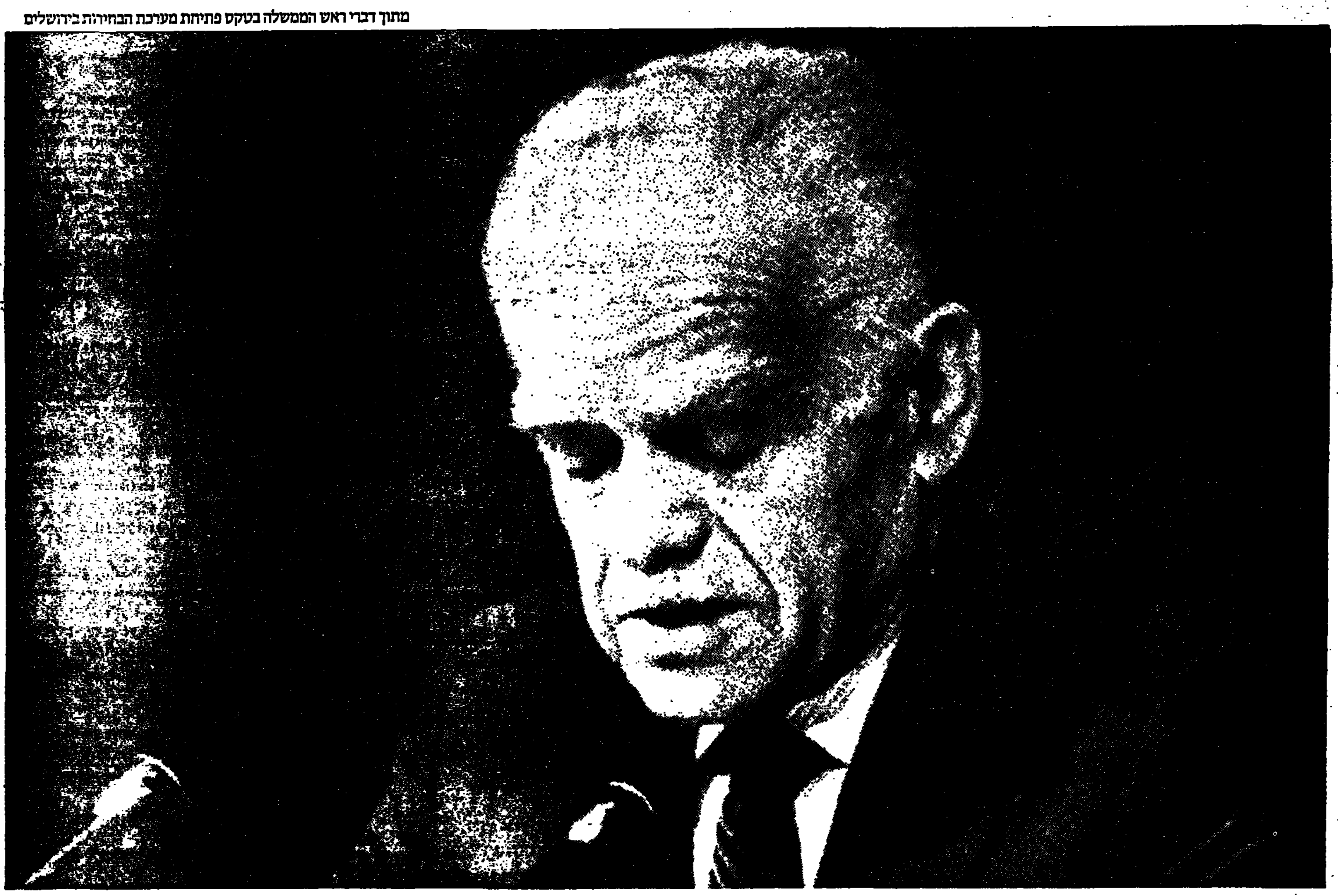

שלום אמיתי לישראל.

רק הליכוד יכול

המחנה הלאומי

הכיסא הגבוה בעולם – בתערוכת "רהיטי ישראל"

(ע). הכיסא הגבוה ביותר בעולם, המתנשא לגובה 13.50 מטר, מוצב בתערוכת "רהיטי ישראל 89", שנפתחה אתמול ותימשך כל חול־המועד בגני התערוכה.

הכיסא נבנה על ידי חברת "שירותי במה", שאת שירותיה שכר איגוד יצרני עץ הרהיטים, המארגן ומפיק את תערוכת "רהיטי ישראל 89". זהו כיסא מעוגן המעוצב כווריאציה לכיסא המפורסם מדגם "מקינטוש", של האדריכל הסקוטי צ'ארלס מקינטוש, שחי בראשית המאה, חבה לשבחים רבים על עבודתו זו.

לבניית הכיסא הגבוה בעולם נדרשו עץ לייסט באורך 370 מטר, 65 פלטות דיקט בשטח כולל של 280 מ"ר, צינור אלומיניום בעובי 6 צול באורך כולל של 27 מ', 60 ליטר צבע שחור ו־10 ליטר צבע אדום – לצביעת המושב.

בניית הכיסא ארכה כשבועיים. הובלת המרכיבים לגני התערוכה בוצעה בשעות הלילה, בשל אורכם הגדול כ"מטען חריג". הרכבתם בוצעה בסיוע מנוף בגובה 15 מ'.

הכיסא, המוצב כיום בספר השיאים של גינס, כבכיסא הגבוה ביותר בעולם, מתנשא לגובה 12.70 מטר. עמי ליבמן, מזכיר איגוד יצרני עץ הרהיטים, מסר כי הוחל בהליכים להכנסת הכיסא הענק הישראלי לספר השיאים.

נעדר מירושלים חזר לאחר 8 ימי חיפושים

(ע). שמונה ימים לאחר שנעלם מביתו בירושלים, הופיע אילן בן מלך, (25) בבית הוריו.

בן מלך עזב את ביתו ב־14.9.88 ומאז נעלמו עקבותיו. הסימן היחיד שהצביע על מקום הימצאו היה רישום פעולת הכספומט שביצע בכפר סבא. לפי שעה, לא נודע היכן שהה.

מאז נעלם פתחה משפחתו בחיפושים נרחבים בכל רחבי הארץ, אפילו שכרה מסוק לסריקת פרדסי השרון. גם באילת ובטאבה נערכו סריקות נרחבות. לעזרת המשפחה התגייסו המשטרה, משמר הגבול, צה"ל, רשות שמורות הטבע ותלמידי בתי ספר שדה בדרום. חוקר פרטי נשכר ע"י המשפחה לסייע ולייעץ בנושא החיפושים.

תשעה חיילים נפצעו בתאונה באזור החרמון

מאת מנחם הורוביץ, סופר "הארץ" בצפון

תשעה חיילים נפצעו אתמול בעת שרכב בו נסעו סטה מנתיב נסיעתו לא הרחק ממושב נווה אטיב, בחרמון, והתהפך לצד הדרך. ארבעה חיילים פונו במסוק של חיל האויר לביה"ח רמב"ם בחיפה. חמישה חיילים אחרים קיבלו טיפול רפואי בחדר המיון בקרית־שמונה ואחד מהם נלקח לביה"ח בצפת.

המשטרה הצבאית חוקרת את נסיבות התאונה.

כמכן, הורה אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד על השבתת כל רכבי פיקוד הצפון ביום שני האחרון לצורך טיפול מנע וכינוס הנהגים לשיחות.

ערך את העמוד: אהד גרנות

هكذا من الاصل

مكنز من الاصل

התאוששות בתיירות מישראל למצרים – לקראת חג סוכות

מאת זוהר בלומנקרנץ
כתב "הארץ"
לענייני תיירות

התאוששות בתנועת התיירות של ישראלים למצרים לקראת חג וחול המועד סוכות: מנכ"ל "טיולי הגליל" עזרא בן דורי מסר אתמול על "תנועה ערה של ישראלים ותיירים כאחד". לדבריו, יוצאים באמצעות חברתו שלושה אוטובוסים מדי יום מתל-אביב לקאהיר. כשהם מלאים לרוב. הוא גילה, כי בין היוצאים בעונת החגים הנוכחית למצרים, קבוצה גדולה של כמאה עובדים מאחת מחברות האלקטרוניקה עתירות הידע היותר ידועות ברחובות. מחזור, לדבריו, בקבוצה אחת מתוך סידרה של קבוצות מאורגנות, אשר יבלו את החג וימי חול המועד, בתחנתי קאהיר, מצרים העליונה, עמק המלכים לוקסור ואסואן.

לדברי בן דורי, ימי החגים אשר חלו השנה לקראת סופי או תחילת שבוע, יצרו אפשרות ליצור ימי "גשרים" ולנצלם לעריכת טיולים ונופש זולים, יחסית, במצרים.

בין היתר הצביע על מבצע מיוחד של חבילת נופש במחיר של 190 דולר למשך חמישה ימים בבית המלון המפואר "מריוט", על בסיס של לינה, ארוחת בוקר והסעה הלוך חזור בדרך היבשה לקהיר. הנסיעה למצרים פטורה מתשלום מס נסיעות.

פחות עמדות מפתח כלכליות מגיעות לידי נשים בקיבוצים

אבי בנאדר

מחקר שנערך ב-197 קיבוצים, המהווים כ-80% מכלל הקיבוצים בישראל, מגלה כי בעשר השנים האחרונות מילאו רק 10 נשים את תפקיד מרכז המשק – כך עולה ממחקר שפורסם בימים אלה ב"יד טבנקין", שהוא מוסד המחקר המרכזי של התק"ם.

מרכז המשק הוא התפקיד הכלכלי הבכיר ביותר ביחידה המשקית הקיבוצית והשיעור הנמוך של הנשים שביצעו תפקיד זה ב-10 השנים האחרונות הביא לתחילתו של מחקר ודיש שנועד למצוא קשרים בין רכת פעילות הנשים במשקים לבין הזרם התנועתי או למרכיבי ההשקפה האידיאולוגיה אחרים בקיבוץ.

המחקר שהושלם ב"יד טבנקין" העלה, כי באותן עשר שנים שנבדקו, מילאו 59 נשים בלבד תפקידי גזבריות בקיבוצים, 23 עסקו בניהול תעשייתי, 69 נשים ניהלו ענף ייצור אחד, 86 נשים עסקו בשירותים לייצור (הנהלת חשבונות ותכנון כלכלי) ו-21 עסקו בריכוז ענפי הבניה. לעומתן ניהלו 731 חברות קיבוץ את אחד מענפי השירות במשקים – ענפים שאין להם קשר ישיר לייצור אלא בעיקר לחינוך, תרבות ורווחת הפרט.

קצב ימנה חבר מרכז חרות כמישנה למנכ"ל הביטוח הלאומי

מאת יהודה שרוני

שר העבודה משה קצב, מבקש למנות את אברהם יצחק, חבר מרכז חרות, לתפקיד המישנה למנכ"ל הביטוח הלאומי, אף שוועדת המינויים לא אישרה את המינוי. יצחק מכהן כיום כסמנכ"ל לתפקידים מיוחדים במוסד לביטוח לאומי, ומינויו לתפקיד המשנה למנכ"ל נעשה למרות שתפקיד זה לא היה מאוייש כבר תקופה ארוכה, ותפקוד המוסד לא נפגע עקב כך. יצחק נחשב למקורבו של שר העבודה.

ועדת המינויים, המורכבת מנציג התעשיינים, ההסתדרות וממנכ"ל משרד העבודה, התכנסה בתחילת השבוע, וברוב של שניים נגד אחד (מנכ"ל משרד העבודה) החליטה שלא לאשר את המינוי.

על אף זאת, החליט יהושע רוזרוביץ, מנכ"ל משרד העבודה, לכנס ב-4 לאוקטובר את מועצת הביטוח הלאומי, שהוא פורום רחב יותר, שבו לנציגי שר העבודה יש רוב, כדי להעביר את המינוי בפורום זה.

יהושע רוזרוביץ מסר בתגובה, כי ההצעה למינויו של יצחק נעשית על פי הליכי החוק, הקובע כי אם המינוי לא אושר או נדחה פה אחד בועדת המינויים, אזי יש להעביר את ההכרעה לדרג גבוה יותר. לדבריו, זה שיצחק נמנה על חברי מרכז חרות, אינו פוסל אותו מלכהן בתפקיד כלשהוא. עוד אמר מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי כי לעיתוי המינוי אין שום קשר למועד הבחירות, וההחלטה על המינוי התקבלה מאחר והיה תקן פנוי, שהוחלט לנצלו.

אחרי שבוע עיכובים יבקש בלום מבית המשפט לאשר פתיחת אליאנס

מאת מיכל רוזה

לאחר עיכובים שהוגדרו כ"טכניים", יפנה היום המפרק של אליאנס עו"ד עמרם בלום, לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, ויבקש את אישורו לפתיחת המפעל מחדש. אם תאושר בקשת המפרק, עשוי המפעל להיפתח כבר בשבוע הבא, מיד לאחר החג.

עמרם בלום מסר ל"הארץ", כי יציג בפני בית המשפט, התחייבות של קונצרן כור, להעביר לידיו סכום של שישה מיליון דולר מיד ועוד ארבעה מיליון דולר בתוך שלושת החודשים הקרובים. לדברי בלום, סכומים אלה מגיעים למפעל בין היתר, על חשבון תקבולי יצוא של המפעל בסך כ-7.5 מיליון דולר, שהועברו למטלקה של הקונצרן ואשר לא הגיעו לקופת המפעל.

את הסכום הכולל בסך 10 מיליון דולר, אמורה כור לקבל מקונסורציום הבנקים, כמיקדמה על חשבון קו אשראי בסך 50 מיליון דולר, שכור מבקשת זה כמה חודשים.

בלום יודיע כמו כן לבית המשפט, כי השיג בעצמו מבנק דיסקונט ובנק הפועלים, קו אשראי של שמונה מיליון דולר, וכי הוא במו"מ עם בנק נוסף, לקבלת אשראי בסך של שני מיליון דולר. סכומי האשראי הנוספים שיועברו מכור ישמשו להפעלה שוטפת וקניית חומרי גלם למפעל אשר סגור מזה למעלה מ-4 חודשים.

הגדרת "חברות במצוקה" תקדם צירוף האקדמאים להסכם השכר

קיסר: בפגישה עם נסים וראשי איגודי האקדמאים הושגה התקדמות

מאת יהודית וינקלר
סופרת "הארץ"

גבור הסיכויים לצירוף האיגודים המקצועיים של האקדמאים להסכם השכר בשירות הציבורי-ממשלתי, בעקבות פגישה שנערכה אמש בתל-אביב בין שר האוצר משה נסים, מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר וראשי שלושת ראשי האיגודים האקדמאים. המחלוקת המונעת את הצטרפותם לאלתר היא עדיין בשאלת הגישה של חברות ממשלתיות במצוקה שביחס אליהן קיים סעיף מיוחד בהסכם המסגרת והמאפשר להם שלא להצטרף אליו.

יצחק רז, מזכיר הסתדרות המהנדסים, אמר לאחר הפגישה כי צוות משותף לגופים הנ"ל יעבד נוסחה שתבטיח שהסעיף לא ינוצל בצורה שרירותית, אלא רק במקרים שבהם המצב הכלכלי של חברות ממשלתיות יצדיק על-פי קנה מידה מוסכם את אי-הצטרפותם להסכם.

האקדמאים עדיין חלוקים עם האוצר ביחס לצורת התשלום של 75 שקל שניתנה כתוספת אחידה לכל עובדי המיגזר הציבורי-ממשלתי בהסכם הקודם, הואיל והאקדמאים לא הצטרפו אליו בשעתו. עתה, הם תובעים מהאוצר להעביר את העלות הכוללת לידי האיגודים, ולאפשר להם לעשות חלוקה פנימית על-פי סדר עדיפויות שהם יקבעו.

בתוך כך נודע כי הצעת האקדמאים לקצות במסגרת קרן ההשתלמות מניות הזהב, והתמורה לקבל פטור ממס הכנסה, ירדה מן הפרק.

תיקון טעות

בעימות בין השרים משה נסים וגד יעקבי, שפורסם בגליון יום הכיפורים, התהפך סדר הספרות בתשובת השרים לגבי מחירי הירקות. תשובת נסים היתה כי מחיר קילוגרם עגבניות נע בין 1.8 ל-4 שקלים. יעקבי אמר כי מחיר קילוגרם מלפפונים הוא 3.5 שקלים לערך.

לעומת הריבית בשלושת השבועות האחרונים

עליה ב-1.8% בריבית על המכרז המוניטרי ל-16.1%

מאת איתן אבריאל

שיעור הריבית הממוצעת שנקבע אתמול בשיטת המכרז על ההלוואה המוניטרית שמעמיד בנק ישראל לבנקים בסכום כולל של 900 מיליון ש"ח היתה 16.1%, גבוה ב-1.8% לעומת הריבית בשלושת השבועות האחרונים. הריבית הגבוהה יחסית שנקבעה במכרז, מוסברת בגרעונות גדולות של הבנקים, שבנוסף למכרז המוניטרי נאלצו השבוע להשתמש גם בהלוואה המוניטרית הרגילה, ומבנק ישראל נמסר, כי הבנקים לוו השבוע סכום של כ-200 מיליון ש"ח, לעומת כ-80 מיליון ש"ח בשבועות האחרונים. בבנק ישראל הסבירו את גרעונות הנזילות בעובדה שבתקופה זו גובה הממשלה את תשלומי המע"מ, דבר שסופג מזומנים מהמערכת הבנקאית, וזאת, למרות המשכורות של הציבור שהופקדו בבנקים בימים אלו כתוצאה מהמקדמה על חשבון החדש ספטמבר שקיבלו העובדים בשירות הציבורי. בבנק ישראל הוסיפו, כי הם מעריכים שבשבוע הבא תרד שוב הריבית על המכרז, בגלל ההרחבה המוניטרית הנוספת המתוכננת בשבועות הקרובים, שעליה הודיע הבנק המרכזי.

העלייה בריבית על המכרז המוניטרי מעלה את הריבית הקרדיטורית שמציעים חלק מהבנקים בפקדונות פק"מ, פיקדונות שהריבית עליהן קבועה כאחוז מהריבית על המכרז. בבנק ישראל ציינו, כי העלייה בריבית הזכות לא צריכה להביא לעליה גם בריבית החובה, ולאור הודעות הבנקים על הורדה בריבית החובה מצטמצם המרווח בין הריביות.

עלותה הממוצעת של ההלוואה הינה שוות ערך לשיעור ריבית של 14.6%, בגיוס פקדונות מהציבור במסגרת פק"מ, לשבוע. ההלוואה המוניטרית מועמדת לבנקים לשבוע ימים, ובמקביל פרעו הבנקים את ההלוואה בסך 850 מיליון ש"ח מהשבוע שעבר.

עיסקת בת מיליון דולר בין וולקן לסובארו-יפאן

מאת מיכל רוזה

מפעל וולקן מצברים בבעלות כור חתם על עיסקה עם חברת סובארו ביפן בדבר אספקת 25 אלף מצברים לחברה היפנית בהיקף של 1 מיליון דולר.

העיסקה מבוצעת במסגרת רכש גומלין והמצברים יורכבו על מכוניות סובארו המיועדות לשוק בישראל.

משלוח ראשון של 1500 מצברים יצא ליפן בתחילת חודש אוקטובר והשאר יישלחו במהלך השנה הקרובה.

חברת האם של בל"ל לאוצר: דחו ההכרעה על מניות ההסדר

דירקטוריון בל"ל יקבל החלטה לגבי בנק איגוד רק בעקבות אוצר התישבות היהודים

מאת אריה לביא

ראשי חברת אוצר התישבות היהודים פנו אתמול למשרד האוצר בבקשה לדחות את המועד בו אמורה החברה למסור את המלצותיה לגבי דרך הטיפול במניות הבנקים שבהסדר. ראשי החברה נימקו את בקשת הדחיה, בכך שמוסדות חברת אוצר התיישבות היהודים היו עסוקים בפרשת הדירקטוריון ולכן לא יכלו להתפנות לדיון בנושא זה.

מועצת המנהלים של חברת אוצר התישבות היהודים, בראשותו של דוד שטרן, תתכנס בחול המועד סוכות לדיון בעניין. לא ברור אם ההמלצות יגובשו במהלך ישיבה אחת, כך שתיתכן דחיה נוספת.

ישיבת מועצת המנהלים של בנק לאומי, שאמורה היתה להערך אתמול ונידחתה במפתיע, כפי שפורסם ב"הארץ", היתה אמורה לדון בין היתר, בהמלצות בנק לאומי לגבי דרך הטיפול במניות בנק איגוד המוחזקות בידי בנק לאומי. בל"ל התבקש על ידי האוצר להגיש את המלצותיו לגבי מניות אלה, ברוח לך שאוצר התישבות היהודים התבקש למסור המלצות לגבי מניות בנק לאומי.

חברי דירקטוריון בנק לאומי, בראשותו של ד"ר מאיר הת, החליטו, בכל הנראה בהתייעצות עם ראשי חברת אוצר התישבות היהודים, לדחות את הישיבה מאחר וחברת האם, אוצר התישבות היהודים, טרם גיבשה את מסקנותיה לגבי מניות בנק לאומי עצמו. חברי דירקטוריון בנק לאומי יגישו את המלצותיהם בתחום זה רק לאחר שידעו את המלצות חברת האם שלהם.

התחדשה העבודה בציקלון – עקב השגת הסכם לתוספת מפעלית

מאת מיכל רוזה

עובדי מפעל ציקלון בכרמיאל שהיה מושבת בהשבתת מגן מאז ערב ראש השנה חזרו אתמול לעבודה סדירה בעקבות הסכם על תשלום תוספת שכר מפעלית שהושג בתווכו של מאיר גת, סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות.

על פי ההסכם יקבלו 350 עובדי המפעל תוספת מפעלית של כ-14% במשך שנתיים, החל מאפריל 1988, שתשלומיה ינתנו במהלך שנה זו.

עובדי ציקלון נקטו במשך כמה שבועות בעיצומים וכשאלה התריפו החליטה ההנהלה על השבתת מגן. על פי ההסכם, נושא התשלום עבור ימי ההשבתה הועבר להכרעת ועדת המעקב.

ערך את העמוד: חיים מל

נגיד בנק ישראל – לוועידת קרן המטבע הבינ"ל

מאת איתן אבריאל

נגיד בנק ישראל הפרופ' מיכאל ברונו, יצא אתמול לוועידה השנתית של קרן המטבע הבין-לאומית שתתכנס בברלין. נגיד בנק ישראל יעמוד בראש הנציגות הישראלית לוועידה. במסגרתה יידונו ההתפתחויות והכלול הבעיות הקשורות בחוב החיצוני של מדינות העולם, וכן בהשלכות המדיניות הכלכלית במדינות תעשייתיות על ארצות מתפתחות. בוועידה זו ישא פרופ' ברונו נאום, בו יתייחס לצורך בתכניות לשינויים מבניים במשק כאמצעי משלים לתוכניות ייצוב כלכליות.

לרגו-אפי השלים פרוייקט תקשורת נתונים אל ארה"ב

מאת אור ברנדר

חברת לרגו-אפי תכנון מעגלים בע"מ השלימה פרוייקט קשירת סניף החברה בקליפורניה ארה"ב עם מרכז החברה בישראל. זהו פרוייקט ראשון של חברה בסדר גודל כזה עם ארה"ב. בדרך כלל, קשורות רק חברות גדולות בקווים ישיר עם משרדיהן הבין-לאומיים.

הפרוייקט שבוצע בשיתוף פעולה עם יבמ-ישראל, תוך שימוש בקווי תקשורת נתונים, מאפשר ויסות עומסים בעבודה והעברת פרוייקטים גדולים המתקבלים בארה"ב לביצוע מיידי בארץ.

דחפון
שירות הודעות [illegible]
ולבעלי כרטיסי אשראי
03-611001

יקירנו
פרופ' פריץ שמעון אשנר
איננו

ההלויה היום, יום ו' 23.9.88 בשעה 11.00 בבית העלמין בכפר סמיר חיפה.
יושבים שבעה בבית ברמן, רח' רחל א/35 חיפה

בתו: רות ויורם ברמן.
בנו: ראובן ורות אשל.
נכדיו: אמיר, רונלי ודנית ברמן.
נורית, יעל ורונן אשל.
נינתו: סתיו ברמן.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

המחלקה להנדסה גרעינית
מודיעה בצער על פטירתו של
פרופ' אמריטוס
פ.ש. אשנר ז"ל
ומביעה את תנחומיה למשפחה

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסת מכונות
מודיעה בצער על פטירתו של
פרופ' אמריטוס
פ.ש. אשנר ז"ל
ומביעה תנחומים למשפחה.

בכאב וביגון כבד אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותי וסבתנו היקרה
מינה בנדיקט לבית מרקוס

ההלויה תצא היום יום שישי ר' תשרי תשמ"ט 23.9.88 בשעה 10.30 לפני הצהרים מבית המנוחה רחוב שלמה המלך 68 תל אביב לבית העלמין בחולון.

המתאבלים:
משפחות
בן-עדי, אלוני, בר-דרומה ונרדהאוס

בצער רב וביגון אנו מודיעים
על פטירתו של יקירנו
שלמה פיינשטיין

ההלויה תצא היום, יום שישי,
י"ב תשרי תשמ"ט 23.9.88 בשעה 12.00 מבית ההלויות של בי"ח בילינסון,
ותעבור בשעה 12.30 בחזית בנין עירית פתח-תקוה.
ובשעה 13.00 בבית העלמין סגולה פתח-תקוה.

המתאבלים:
אשתו: זהבה פיינשטיין
בתו: שרה ועו"ד אברהם חיל
בנו: ד"ר יצחק ונורית פיינשטיין
בתו: מלכי ודני מרקוס
הנכדים והנכדות
גיסו: חיים ויעל תבורי
גיסו: דב ורות תבורי

עירית פתח תקוה
אבלים וכואבים על מותו של
שלמה פיינשטיין
סגן ראש העיר
וחבר מועצת עירית פתח-תקוה במשך 34 שנים.

ד. תבורי
ראש העיר
וחברי מועצת העיריה

כואבים יחד עם
נ'עמי, מיכל ותמי
את מותו של
דוד ניב
ידידנו היקר, איש נאור, איש הספר והעט.

נעמי וזאב וייל
לרה ומרק נימרובסקי
עינת ויוסי תבור

הכנסת
יושב-ראש הכנסת
והסגנים ועובדי הכנסת
מודיעים בצער על מות
דוד ניב ז"ל
עורך דברי הכנסת לשעבר
ומביעים תנחומיהם למשפחה

אבלים על פטירתו של חברנו האהוב והיקר
דוד ניב ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה

יצחק אורן (נדל)
ברוך א. ברקאי
מנחם לוין
חיים מילקוב
חן – מלך מרחביה וב"ב

נפלה עטרת ראשנו
דוד ניב
איננו

נלווה אותו לבית-עולמו ביום השישי, י"ב בתשרי תשמ"ט, בשעה 12.00 בצהריים, מבית ההלויות בסנהדריה אל הר המנוחות

המשפחה המתאבלת

בצער וביגון רב אנו מודיעים על פטירת אשתי ואמנו
מרים (גרטה) ניוביץ ע"ה
לבית לינקנברג

ההלויה תתקיים היום, יום שישי י"ב תשרי תשמ"ט 23.9.88 בשעה 11.30 ברחבת הכניסה לבית העלמין בגבעת שאול בירושלים

האבלים: בעלה: ד"ר לודביג ניוביץ
בניה: חיים ובני ביות
כלותיה: אירית וברוריה
נכדיה: שרון, רון, גיל, גלי, דן ואלונה
משפחות: יחזקאלי ומיילס

משתתפים בצער המשפחה על מותו בטרם עת של
פרופ' סטנלי יורצקי
שיובא לקבורה ביום שישי י"ב תשרי תשמ"ט (23.9.88) בשעה 11.00 בהר הזיתים ירושלים.

הנהלת המרכז הרפואי סורוקה
והחטיבה הפדיאטרית

קבלת מודעות אבל
03-735588/9
גם במוצאי-שבת עד חצות

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
יקירתנו
לאה (ליזה) קרייזר

ההלויה תתקיים היום, יום שישי י"ב בתשרי תשמ"ט 23.9.88 בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין "הירקון" בגבול חולון בת-ים
נפגשים ליד השער הראשי

המשפחה

למשפחת קרויטורו – קורן
השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד על פטירתו של אבי המשפחה
אשר קרויטורו ז"ל
[illegible]

המפלגה הליברלית העצמאית
תנועת העבודה הליברלית
המרכז וסניף בת-ים

אוניברסיטת תל-אביב
הפאקולטה למדעי הרוח
החוג למקרא
משתתפים באבלו של
פרופ' משה ענבר
במות **אמו** ז"ל

אנו מודיעים בצער על פטירתו של
חיים סטולמן
מיסד החברה
ומשתתפים באבל המשפחה

ההנהלה והעובדים
"גוניד בע"מ"

למשפ' פורת
אתכם באבלכם הכבד על מותו של
דוד קרל פורת ז"ל

הנהלת ועובדי
גדות, תעשיות פטרוכימיה בע"מ

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה להנדסה אזרחית
משתתפים בצערו של חברנו
פרופ' אמריטוס **אלישע שקלרסקי**
במות **אמו** ז"ל
ומביעים את תנחומנו למשפחה

דיקן הפקולטה
חברי הסגל והעובדים

טבעי בריא וסטרילי

הפירות והירקות שאנו מביאים הביתה, מצטיינים ביופיים ובגודלם. אבל הם מגיעים אלינו, למקרר ולשולחן, עם הרבה "תוספות" המסוכנות לבריאותנו.

חיידקים ובקטריות הנמצאים בשדה ועוד כאלה שמקורם בשתן ובצואת בעלי חיים, מועברים לפרי ולירק על ידי עכברים, חולדות, ציפורים, זבובים ושליחים אחרים.

גם לאחר שטיפה במים, ניתן לגלות בבדיקה מעבדתית עד 100,000(!) חיידקים מסוכנים.
בנוסף שאריות חומרי ריסוס והדברה עלולות להמצא על אותם פירות וירקות שבביתנו.

קל להבין, מדוע מחלות מעיים, שילשולים וכאבי בטן מופיעים "פתאום". (ראה טבלה)

מטעמי בריאות, נכנס עכשיו סטרילי למטבח. גם שומר על הבריאות וגם שומר על הטעם וזאת הוא עושה בקלות בפשטות ובמהירות.

סטרילי חדש וחיוני בכל מטבח. נוזל מיוחד לשטיפה ולחיטוי של פירות וירקות.
סטרילי מכיל דטרגנטים קוטלי חיידקים ומסלק שאריות חומרי הדברה.
סטרילי יעיל במיוחד נגד תולעים וחרקים זעירים המופיעים על חסה, כרוב, פטרוזיליה ושאר פירות וירקות.
סטרילי חסכוני, רק 12 אגורות לשטיפת חיטוי.
סטרילי קל לשימוש. כף אחת של הנוזל בכלי עם מים, משרים הפרי והירק ל-5-2 דקות, שוטפים במים... וזהו.

נוזל שטיפה וחיטוי לפירות ולירקות

■ באשור משרד הבריאות ■ ללא טעם לואי ■
כשר באישור הבד"ץ של העדה החרדית בירושלים.
יעיל ביותר כנגד תולעים וחרקים המופיעים על חסה, כרוב וירקות דומים ובפירות.

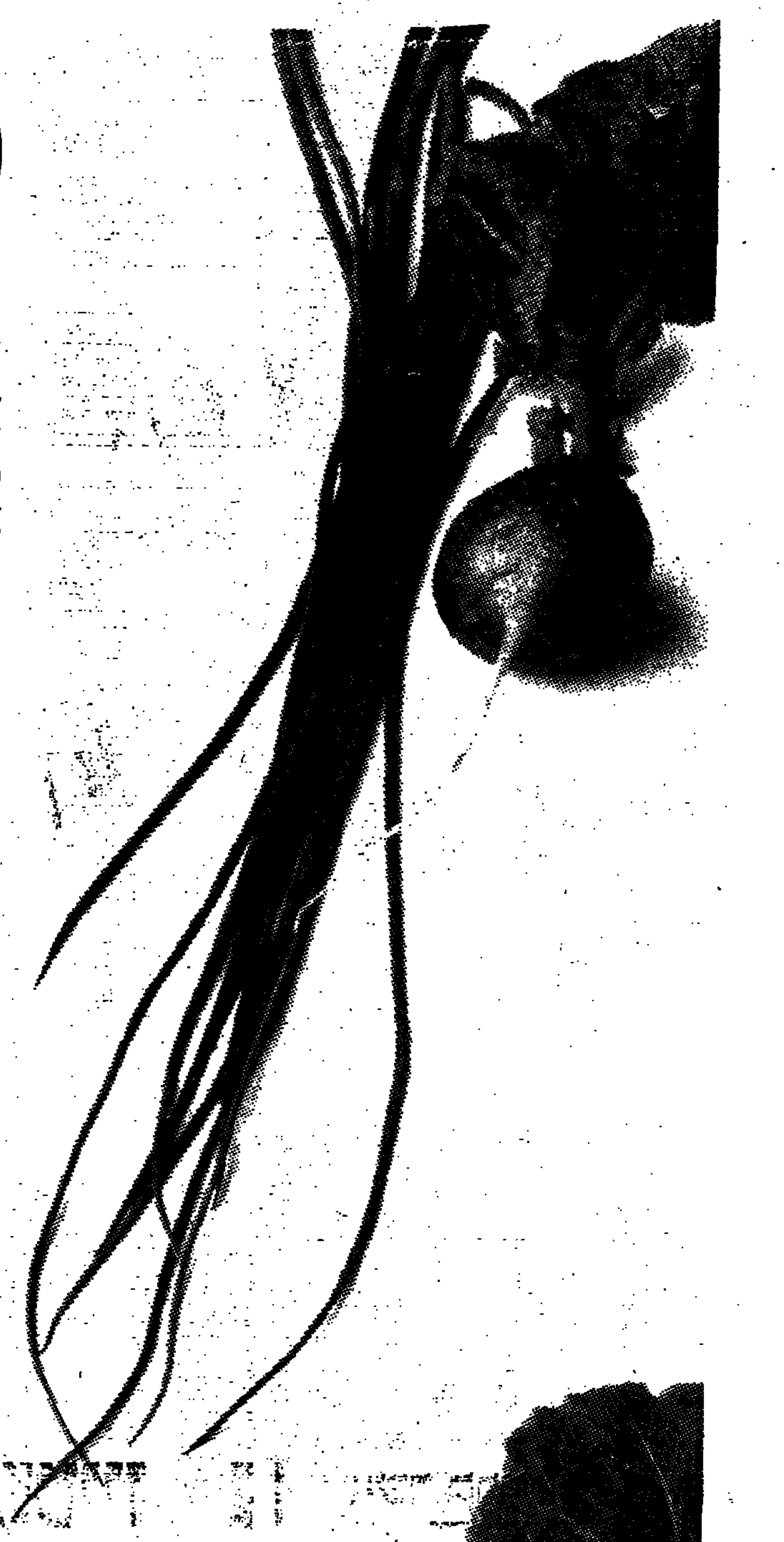

תוצאות בדיקה שנעשתה במכון למיקרוביולוגיה של המזון

סוג הירק והמזון	מספר חיידקים/מזיקים לאחר סבילה במים ל־½ שעה	מספר חיידקים/מזיקים אחרי שטיפה בסטרילי
עגבניה	600	1
מלפפון	10,000	1
חסה	**100,000**	**1**
פטרוזיליה	10,000	1
כר	10,000	1
ענבים	**100,000**	**1**
תפוח עץ	100	1

• הפירות והירקות נקנו בשווקים באופן אקראי. • הבדיקה נערכה על ידי החוקרת ד"ר גרשון ציפורה

כל כך פשוט, כל כך יעיל. שוב יש טעם להנות באמת מפירות ומירקות. כי מה יותר טבעי, מה יותר בריא, מפרי נקי וירק נקי! סטרילי פשוט... ובקלות.

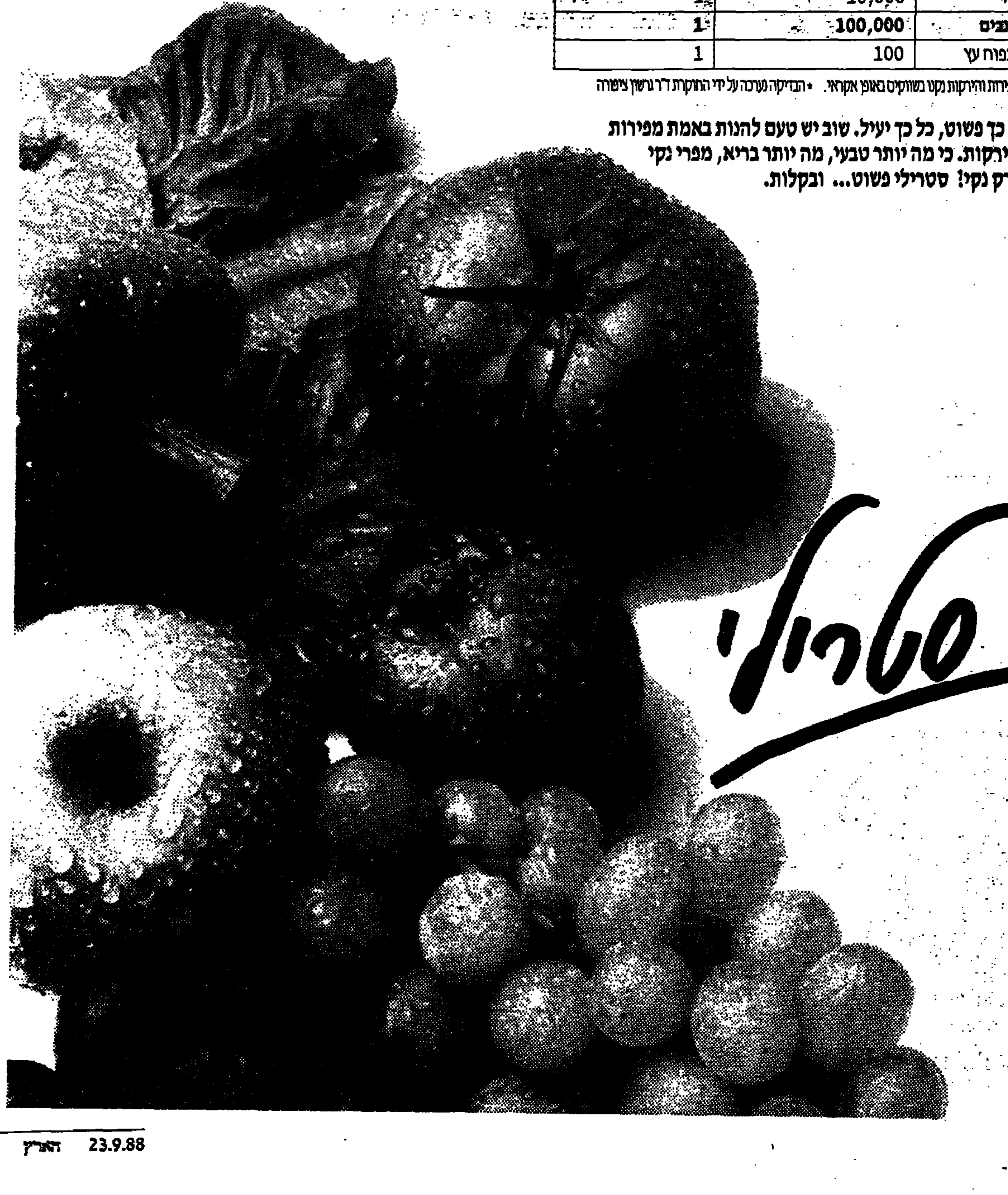

בריא! סטרילי

סוגי חיידקים ומזיקים אופיינים המופיעים על פירות וירקות. חלקם משתייך לקבוצת הקוליפורמים.

A. ESHERICHIA COLI שייך לקבוצת חיידקי המעיים – גורם לשילשולים.
B. SYAPHYLOCOCCUS – AUREUS שייך לקבוצת חיידקים הגורמים להרעלת מזון.
C. SALMONELLA TYPHIMURIUM מחיידקי המעיים – גורם לטיפוס הבטן.
D. ASPERGILLUS NIGER עובש שחור מפריש רעלים מסוכנים לבריאות גורם לרקבון הפרי והירק. נטרול חיידק זה מאריך את חיי הפרי והירק.

ניתן להשיג סטרילי ברשתות השיווק, בחנויות המכולת, בסופרמרקטים ובמינימרקטים.

- **סטרילי תעשיות בע"מ.** יצרנית מוצרי הגיינה ת.ד. 710 בנדים. טל. 03/888294
- **ניהול השיווק:** שווקים חדשים, החברה לפיתוח שווקים בע"מ. טל. 03/9327720.

هكذا من الاجل

هكذا من الاصل

שערי המניות 22.9.88

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה		השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אוה"ה ש	שב	29400				
הספנות 0.1		—	הפסקת	מסחר	—	
הספנות א 0.5		—	הפסקת	מסחר	—	
כללי לא בהסדר		14575	108	+50	+0.3	+188

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88

שם המניה		השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0		116678	262	+578	+0.5	+785
אידיבי ב 100.0		116200	10	+30		+20
אידיבי בב א		699750	4			+6
אגוד 0.1		86720	158			−24
דיסקונט ב		148550	16	+300	+0.2	+21
דיסקונט א		148490	105	+100	+0.1	+104
דיסקונט שה ב		17006	5			
המזרחי ש		48818	816	+198	+0.4	+1017
המזרחי ב	בה	47950	14	+150	+0.3	+157
הפועלים מבב		102997	0.5	+2884	+2.9	+5
הפועלים ש		79280	891	+450	+0.6	+3344
הפועלים ב		78850	140			−22
כללי א 1.0		200800	8	−1500	−0.7	−7
כללי שה ל		6390	500			−424
בלל 0.1		30371	1350	+170	+0.3	+1907
בלל שה 11		17220	72			−45
מימון המר 1.0		66500		+100	+0.2	+120
מימון המר 5.0		33750	17	+50	+0.1	+104

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם המניה	השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	148700	107	+400	+0.3	+295
אידיבי ב 100.0	147715	5	+300	+0.2	+60
אידיבי בב א	892300		+300		+20
איגוד 1 ש"ח	110950	18	−450	−0.4	−26
דיסקונט ב'	194000	6	+8001	+4.3	+68
דיסקונט א'	190600	4	−1800	−0.9	−4
המזרחי ש'	61260	137	+100	+0.2	+112
המזרחי ב'	61113	3	+600	+ 1	+120
הפועלים ש'	100950	217	+250	+0.2	+216
הפועלים ב'	101000	1	−10		−1
כללי א'	257900		+1000	+0.4	+23
בלל ספק	64700	518	+800	+1.3	+836

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
ארפים 0.1	29300	21	+542	+1.9	+21
לאומישכל ש	11950	188			−81
לאומישכל ס	13350	116	+120	+0.9	+10
ברמל ס	199	5650			
ברמל אפ'	105.5	21167	+4	+3.9	+21714
ברמל אג"ח	96	18593			−78148
פ. מיבב ש	2649	266	+50	+1.9	+149
משכן ב ש	4620	257			−174
עבכאות 0.1	16000	60	−300	−1.8	−70
בירב 1.0	6750	46	+50	+0.7	+24
טפחות בבב ש	26100				
טפחות רג ש	24700	6	−50	−0.2	−6

מוסדות מימון

שם המניה		השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הלוואות מבב א		540000	24			
הלוואות מבב ג		240000				
יאוצר תעש' א ש		17400	21	+200	+1.2	+29
פתוח תעש' מבב		116500				−2
פת תעש' בב ג		551000	3	+1500	+0.3	+2
פת תעש' בב גג		337415	2	−2000	−0.6	−5
פת תעש' בב גגג		334000	5			−1
פת תעש' בב ד		340000	1	−400	−0.1	−1
פת תעש' בב דד	שב	70144				
מרכז קבלנים 5.0		750	1065	+1	+0.1	+679
תיירות בב		265000	2			−2
כלל ליסינג 0.1א		14800	32			−11
כלל ליסינג 0.5ב		15300	71			−86

ביטוח

מסחר

שירותים

מלונות ושירותי תיירות

מחשבים ושירותי מחשבים

נדל"ן, בינוי ופיתוח

השקעות בתעשיה

חברות השקעה

שם המניה		השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמיש ש	שב	3200				
אידיבי אפ'	תב	3100	525	+300	+10.7	+524
אידיבי אג"ח		109.5	60000			
אלגר ש		940	400			−177
גאלה 1.0	שב	955				
גאלה אפ	שב	705				
גאלה אגח		112		−1	−0.9	−7000
דנבאר 1.0	תב	495	903	−55	− 10	−1303
דנבאר 5.0		343	800			

מזון וטבק

טכסטיל והלבשה

נסחרות במט"ח

חיפושי נפט

רשימה מקבילה

מסחר שרותים מלונאות מחשבים

נדל"ן בינוי חקלאות

תעשיה

השקעה

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול	המחזור	השינוי	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
פראיל ב 0.5	3350	7	−80	−2.3	−12

משתנים

מתכת ומוצריה

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

כימיה, גומי ופלסטיק

עץ, נייר ודפוס

תעשיות שונות

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 22.9.1988 באירופה

מסחרה מידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.6707/1.6717
מרקים גרמניים	1.8765/1.8775
גלדנים הולנדיים	2.1135/2.1145
פרנקים שוויצריים	1.5838/1.5848
פרנקים בלגיים	39.32/39.34
פרנקים צרפתיים	6.3750/6.3780
לירטות איטלקיות	1395.00/1396.00
יינים יפאניים	134.30/134.40
$ ארצות הברית	1.2726/1.2731

ל"ש שטרלינג / ל"ש ארה"ב / לש.ד.ר.

שער הזהב $ 399.60 אונקיה לונדון פיקסינג

מסחרה עתידית (פורוורד)

	ל"ש/$	מ"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.6661/1.6673	1.5768/1.5783	1.8713/1.8725
3 ח'	1.6554/1.6567	1.5644/1.5657	1.8608/1.8621
6 ח'	1.6419/1.6434	1.5471/1.5486	1.8463/1.8478

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

מגמה מעורבת

שבוע המסחר המקוצר בבורסה הסתיים אתמול במגמה מעורבת, תוך נטייה לעליות שערים. העליות נרשמו תוך צמצום במחזורי המסחר, שהסתכמו ב־6.6 מיליון שקל.

המסחר התחלק לשניים: במניות הנסחרות במסגרת המשתנים נטו השערים לעלות בשיעור שכין מחצית האחוז לאחוז אחד. לעומת זאת, במניות הנסחרות במסחר הרב־צדדי נטו השערים בדרך כלל לרדת.

פרסום נתוני הסקירה הרבעונית של בנק ישראל, שהצביעו על סיום המיתון, עודדו את הסוחרים לרכוש מניות. עקב כך עלה מדד המשתנים בסיבוב המסחר האחרון ב־0.81%. הביקושים הורמו על־ידי סוחרים ומנהלי תיקים, הסבורים שבשבוע הבא צפוי להופיע שיפור, בהסתמך על עודפי הנזילות הגבוהים במערכת, וכי קיים סיכוי מבנים שלפיהם חלק קטן מהעודפים יופנה לשוק המניות. מנגד, הגישה הפסימית מצביעים גם על המשך המגמה של ירידת הריבית במערכת הבנקאית. הביקושים סופקו בעיקר על־ידי "לאומי פיא", שפעלה בימים האחרונים כ"מייצבת שוק". היא קלטה את ההיצעים והביקושים סופקו בעליות מתונות.

הבורסה יוצאת היום לפגרת חג, שתימשך עד יום שלישי. המסחר יתחדש ביום זה למשך שלושה ימים, ובתחילת השבוע שלאחר מכן שוב יופסק המסחר ליומיים.

יש לזכור כי כראיות רכישתן על־ידי "המשקיע הקטן" אינה גבוהה, שכן הוא מחויב בעמלות יחסית גבוהות מאוד, המורידות את התשואה הרפקטיבית.

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	101.04	+0.39
כללי ללא בנקים	81.00	+0.42
מדד משתנים	82.42	+0.88
מדד אג"ח כללי	114.78	+0.16
אג"ח צמוד מדד	114.61	+0.17
אג"ח צמוד מט"ח	119.23	+0.03

תשואה שנתית דולרית ב־%	מדיון אוק' 88	מדיון אוק' 89
בלל 0.1	20.88	2.15
הפועלים ש	20.21	2.94
אי.די.בי. רג	21.22	2.87
דיסקונט א	24.54	2.49
המזרחי ש	21.30	2.76

מה קורה באלרון?

במניית אלרון נרשמה אתמול פעילות חריגה שבאה לידי ביטוי בגידול במחזורי המסחר ובעליית שער של יותר מהממוצע של 4.2%. נזכיר כי לפני מספר שבועות עמדה על הפרק אפשרות מחיקת המניה מרישום למסחר, על־ידי החלפתה במניות אלביט. תוכנית זו נדונה בישיבת מועצת המנהלים של אלרון, שהחליטה כי יש בסיס סביר להמשך בחינת הנושא, מתוך מגמה לשקול אם ובאילו תנאים ניתן לבנות עסקה כזו. גם במניית אלביט נרשמה אתמול התעוררות ושערה עלה ב־1.8%.

ביקושים לבנקאיות

גופים מוסדיים המשיכו להזרים גם אתמול ביקושים למניות הבנקים שבהסדר, על רקע רמות התשואה לפדיון הגבוהות מאוד שבהן. הביקושים סופקו בעליות של עד חצי אחוז. למרות הביקושים לבנקאיות,

המאבק נותן אותותיו

מאבק השליטה בישרס נותן את אותותיו ועם חידוש המסחר בה, לאחר הפסקה של כשבועיים, נרשם ביקוש למניה, שסופק בעליית שער של 10%. הביקוש החריג סותר את הטענה שמאבק השליטה בחברה הסתיים. נראה כי עד לדיון המשפטי בין הצדדים למאבק השליטה ב־10 באוקטובר, צפויה עוד פעילות בולטת במניית החברה.

10% "על ריק"

מניית אלקטרוניות, זינקה עלתה אתמול ב־10%. ביקוש קטן שהוזרם למניית החברה לא סופק, ומי שביקש לרכוש את המניה נאלץ לסגת מהביקוש לאחר שהוא לא סופק אף בעליית השער המירבית. להלן רשימת פעילות בולטת: מניית ליגת יר־ידה של 30% לאחר רישום מוכרים בלבד בפעם השנייה. אפוציה אגן מר־מיקלים: עלייה של 8%, בהמשך לעליות שנרשמו מאז רישום האר־פציה למסחר. בנק הפועלים מיהר וסיפק ביקוש גדול יחסית שהוזרם למניה. מתוצאה: עלייה של 3% לאחר שבערב החג נרשמה בכתב האופציה והמניה עסקת קיזוז גדולה. ניקוב: התעוררות עקב מגמת הר־כישות הנמשכת של חברת אבגעל. המניה בת 5 שקל עלתה ב־10%, וגם במניה בת 1 שקל נרשמה עלייה חריגה.

הסידרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
948	5	99.82	14.15
1018	12	99.57	13.95
1028	19	99.31	14.20
1038	26	99.06	14.15
1048	33	98.79	14.40
1118	40	98.51	14.70
1128	47	98.25	14.85
1138	54	97.97	14.90
1148	61	97.68	15.10
1158	68	97.40	15.20
1218	75	97.10	15.20
1228	82	96.81	15.55
1238	89	96.60	15.25
1248	96	96.28	15.50
119	103	95.99	15.60
129	110	95.74	15.55
139	117	95.47	15.55
149	124	95.18	15.65
219	131	94.92	15.65
229	138	94.65	15.65

תנודות ב"בורירה הפסולה"

באיגרות החוב מסוג ברירה כפולה נרשמו אתמול תנודות שערים של עד 3%. באיגרות החוב צמודות המדד היתה יציבות, וגם שערי האג"ח הדולריות נסחרו ללא שינוי שער. בשוק המלוות קצרי המועד היתה עלייה קלה בהיקף הפעילות.

הודעות בורסה

● אשו"ת 1986 סגרה את כל אחזקותיה בבנק המסחרי לחברת פורטפוליו הולדינגס תמורת 4.2 מיליון דולר. המכירה מהווה 34.8% בהון ו־36.4% בזכויות ההצבעה. המסחר במניות הבנק יחודש לאחר השלמת הטיפול בנושא על־ידי הודעה להצעות רכש.

● זיקית סיימה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 880 אלף שקל, לעומת רווח של 1.6 מיליון שקל במחצית השנה הקודמת.

● מלונות אילון סיימה את 1987 בהפסד של 4.49 מיליון שקל, לעומת רווח של 359 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● גולן סיימה את המחצית הראשונה של 1988 בהפסד של 290 אלף שקל, לעומת רווח של 273 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● מפעלות ואספקה סיימה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 2.5 מיליון שקל, לעומת רווח של 1.2 מיליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● מוצרי שרבה סיימה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 364 אלף שקל, לעומת רווח של 418 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● גיבור סבריניה סיימה את המחצית הראשונה של 1988 בהפסד של 704 אלף שקל, לעומת הפסד של 1.1 מיליון שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5444.14	5405.46	19.04	0.35
אבוקה	381.56	374.15	0.95	0.25
אגוז	295.45	293.41	0.15	0.05
אגם	112.28	111.52	0.35	0.31
אדיר	1958.25	1943.81	2.94	0.15
אדם	153.60	152.49	0.61	0.40
אופיר	178.27	177.04	0.14	0.08
אור	453.45	449.52	0.61	0.14
אורזין	126.64	125.96	−2.07	−1.62
אורי־	320.43	318.08	0.51	0.16
אורן	885.89	879.43	2.45	0.28
אייל	5896.92	5781.42	−29.22	−0.50
אירים	5936.00	5811.48	10.14	0.17
איתן	854.69	847.78	2.55	0.30
אלון	698.33	692.75	0.79	0.11
אלמוג	699.85	693.73	−5.54	−0.79
אלכימה	106.20	103.70	0.40	0.39
אגיח	112.81	111.20	0.19	0.17
מניות	97.51	95.17	0.88	0.93
אנקור	99.96	99.07	0.55	0.56
ארז	201.41	199.94	1.18	0.59
אש	137.03	134.01	1.10	0.83
אשל	194.80	193.37	0.34	0.18
אתגר	85.80	85.06	0.38	0.45
אתרות	283.63	281.57	0.86	0.31
ברולה	148.81	147.77	0.33	0.22
ברוש	551.38	547.39	1.31	0.24
ברק	485.24	481.43	1.38	0.29
ברקת	353.55	350.95	0.37	0.11
גביש	1662.35	1650.40	4.75	0.29
גבע	125.27	123.48	0.52	0.42
גורן	496.54	492.70	1.86	0.38
גיא	114.62	112.96	0.08	0.07
גיל	3368.63	3345.35	18.72	0.56
גליל	719.47	714.12	1.91	0.27
דוכיפן	365.52	362.88	1.30	0.36
דוכיפת	537.60	532.85	2.31	0.44
דולב	276.29	274.00	0.40	0.15
דורון	159.28	156.35	0.33	0.21
דותן	304.70	299.12	0.75	0.25
דליה	621.69	610.63	0.28	0.05
דרור	338.28	332.31	1.71	0.52
דקל	355.89	353.33	1.27	0.36
הרים	414.18	411.16	0.73	0.18
הילה	445.42	443.39	0.97	0.22
הדר	606.31	595.58	0.68	0.11
זהבית	2040.19	2000.19	−0.84	−0.04
זוהר	121.05	119.33	0.10	0.08
זיו	150.02	147.92	0.14	0.09
זימוק	103.41	101.27	0.10	0.10
זיק	82.96	80.99	−0.43	−0.53
זמיר	425.91	422.21	1.83	0.44
חוחית	189.75	188.07	0.27	0.14
חליפין	158.46	158.04	0.19	0.12
חלמיש	226.27	224.72	0.24	0.11
חן	165.61	165.20	0.15	0.09
טופז	128.74	127.51	0.32	0.25
טל	6801.87	6728.00	−2.94	−0.04
יובל	504.43	500.20	1.20	0.24
יהלום	166.90	165.74	0.57	0.35
יסמין	364.07	360.56	1.11	0.31
יערה	492.13	488.58	0.50	0.10
כוכב	294.32	291.73	1.51	0.52
כחל	134.85	133.65	−1.19	−0.88
כלנית	675.86	663.87	−0.06	−0.01
כספית	299.96	297.81	0.48	0.16
כרמל	131.60	129.50	−1.07	−0.82
כתר	1261.86	1243.55	3.27	0.26
להב	5044.23	5007.24	22.06	0.44
למשקיע	138.26	136.59	0.10	0.07
לפיד	307.94	302.00	0.80	0.27
לפיד	2118.72	2101.62	1.91	0.09
לשם	427.46	424.61	1.01	0.24
מבחר	1532.54	1503.64	1.89	0.13
מבטח	4385.95	4346.55	3.93	0.09
מגן	299.62	295.32	0.80	0.27
מגדן	4080.41	4049.91	19.35	0.48
מור	1630.43	1607.30	9.59	0.60
מגדל	804.32	807.69	3.19	0.36
מנוף	26677.57	26262.36	19.58	0.07
מיתר	1161.30	1139.68	2.26	0.20
מעוף	4914.60	4820.66	20.32	0.42
מעיין	795.31	780.38	1.11	0.14
מקשה	428.49	425.60	0.33	0.08
מכלול	94.84	94.18	0.39	0.42
מרווח	138.32	137.86	0.15	0.11
מרום	1516.95	1488.39	4.79	0.32

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
נגה	161.10	158.77	0.06	0.04
נטיף	279.50	277.50	0.98	0.35
נטע	455.93	449.04	2.23	0.50
ניר	133.18	131.24	−0.41	−0.31
סביון	672.33	659.87	0.69	0.10
סגולה	149.27	148.15	0.31	0.21
סלע	418.00	415.20	0.19	0.05
סנונית	596.33	591.03	1.02	0.17
סער	389.97	386.61	1.71	0.44
ספיר	181.39	180.93	0.23	0.13
עדיף	371.87	368.72	1.30	0.35
עדית	791.66	785.90	0.54	0.07
עידן	546.40	538.61	0.81	0.15
עגבר	121.09	120.44	0.24	0.20
ענת	2332.38	2315.09	18.38	0.80
עפרוני	558.37	553.43	0.77	0.14
ערמון	124.37	123.50	−2.40	−1.91
פזא	1676.73	1664.46	5.21	0.31
צבר	569.39	565.00	−4.82	−0.85
צופית	508.53	504.01	0.42	0.08
צוק	136.96	136.62	0.24	0.18
צמיד	1251.46	1241.72	1.79	0.14
צמיחה	545.02	537.20	0.63	0.12
צמרת	161.82	160.62	0.29	0.18
צדית	112.18	110.71	0.10	0.09
קלע	177.10	176.65	0.68	0.39
קשת	115.03	114.21	0.25	0.22
רותם	17560.76	17409.97	20.12	0.12
רימון	148.72	148.46	0.08	0.05
רקפת	962.43	947.10	0.87	0.09
רשף	464.74	460.14	1.10	0.24
שבים	502.22	498.05	0.91	0.18
שהם	389.75	386.92	0.22	0.06
שחף	106.49	105.56	−1.01	−0.95
שיזף	472.29	468.80	1.33	0.28
שמיר	452.12	448.82	0.49	0.11
שנהב	676.76	671.78	4.72	0.71
ששון	704.93	699.36	1.60	0.23
	796.00			
תאנה	251.47	249.65	0.89	0.24
תבור	335.74	334.40	1.95	0.37
תדהר	611.30	606.82	1.27	0.21
תמוזה	110.66	109.79	0.02	0.02
תמר	282.65	280.69	0.66	0.24
תפוח	220.48	218.93	0.26	0.12
תרשיש	120.60	119.76	0.18	0.15
תשרי	586.22	581.54	0.75	0.13

שערי אגרות החוב

[Bond tables (סדרות 2022–2059, 3533–3595, 3601–3645, 3701–3905, 4101–4213, 6101–6172, 7006–7201 and others, with headings שניא 4.25%, גליל 4.25%, 3% מלווה מדינה (100% הצמדה), 4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה), 5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה), גלבוע, רמון, אגודות זהב, מט"ח 100%, מדד/מט"ח) — rows not transcribed]

מתנת סולן לשנה החדשה
25 מערכות סולן-פון
לניהול ורישום שיחות טלפון
ראשונות בתשמ"ט ימכרו:
ב-5 תשלומים שוים
ללא ריבית וללא הצמדה
צלצל מיד 03-372346-9
סולן חוסך לי טלפונים!
אישור משרד התקשורת: 922,930

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

38 איש נפצעו ב־5 פיצוצים על רקע הבחירות המקומיות בדרא"פ

מנהיגים שחורים קראו להחרמת הבחירות העירוניות בטענה שההפרדה למועצות על בסיס גזעי משרתת את האפרטהייד

יוהנסבורג. (ע"ד). 38 אנשים נפצעו ב־5 פיצוצים, שאירעו תוך שמונה שעות בדרום אפריקה בלילה שבין שלשום לאתמול – מסרה המשטרה.

פצצה אחת התפוצצה במועדון הלילה "זאי. גוט", שבמרכז יוהנ־סבורג, ב־1 בלילה לפי שעון מקומי ופצעה 19 אנשים, כולם שחורים. 13 מהפצועים נלקחו לבית חולים ומצבם של ארבעה מהם מוגדר קשה.

19 אנשים נוספים נפצעו בהתפו־צצות מטען שהוטמן בפח אשפה בת־חנת אוטובוס הומה ביוהנסבורג, ביום רביעי ב־5 אחה"צ. מצבם של שנים מהפצועים קשה. תחנה זו משרתת בעיקר אוכלוסיה לבנה.

דובר משטרת פרטוריה מסר כי אתמול ב־1.30 בלילה התפוצצה פצצה סמוך לביתו של פוליטיקאי ממוצא הודי. בפיצוץ ניזוק ביתו של שאקס אל־גולאם, מועמד בבחירות המוניציפאליות הצפויות ב־26 באוק־טובר, המתגורר ברובע ההודי בפרברי העיר, אך לא נפגע איש.

מספר מנהיגים שחורים, בתוכם הארכי־בישוף האנגליקני, דסמונד טוטו, ומנהיג מועצת הכנסיות, פראנק צ'יקאן, קראו להחרמת הבחי־רות. לטענתם, ההפרדה של המועצות העירוניות לשחורים, לבנים, צבעונים והודים משרתת את האפרטהייד.

שתי פצצות נוספות התפוצצו בפורט בפורט ובקינג ויליאמסטון שלשום בלילה ולא גרמו לנפגעים.

שר המשטרה, אדריאן ולוק, אמר שלשום, כי הוא מאמין שהקונגרס הלאומי האפריקאי, שהוצא מחוץ לחוק, תיכנן פעולות טרור, כדי לשבש את הבחירות למועצות העיר־וניות.

אחת ההפגנות האחרונות של כמרים בודהיסטים ותלמידים צעירים בחוצות בורמה לפני ההפיכה הצבאית, שבעקבותיה נשלח צבא להרחובות וירה על מפגינים

צילום: אי־פי

ראשי האופוזיציה בבורמה דוחים פניה של ממשלת ההפיכה להשתתף בבחירות

אחת המנהיגות: על הממשלה להפסיק תחילה את היריות ולהשיב את המצב לקדמותו, שאיפשר לפחות קיום הפגנות דמוקרטיות

בנקוק (ע"ד וע"צ). ראשי האופו־זיציה בבורמה דחו אתמול קריאה של ממשלת ההפיכה הצבאית לקחת חלק בבחירות.

"אנו סבורים כי מחובתה של הממ־שלה בראש וראשונה להפסיק את היריות ולהחזיר את המצב לקדמותו, שאיפשר לנו לפחות לקיים הפגנות דמוקרטיות אמיתיות ולהביע מחאה ביטוי", אמרה אחת מראשי האופוזי־ציה, אאונג סאן סאו קיאי.

"כרגע אין בכוונתנו להשתתף בבחירות", הוסיפה.

אאונג, 34, בתו של גיבור העצ־מאות של בורמה, אאונג סאן, אמרה את הדברים בראיון רדיו, לאחר פגי־שה שקיימה עם ראשי האופוזיציה הא־חרים, בגראל טין או והבריגדיר אאונג גיאו. לדבריה, האופוזיציה דורשת מן הממשלה הצבאית להורות לחיילים לשים מיד קץ לירי. "אי אפשר להמשיך לרכוא תנועה עממית על ידי הריגתם של אנשים ביריות", אמרה.

הצבא תפס את השלטון בבורמה ביום ראשון שעבר, לאחר חודשים של הפגנות המוניות רצופות למען משטר דמוקרטי. לפי רדיו ראנגון, מאז ההפיכה נהרגו לפחות 180 מפגינים מידי חיילים. אולם דיפלומטים ממדינות המערב ומקורות מהימנים אחרים בראנגון אמרו כי מספר ההרו־גים הרבה יותר גבוה ומגיע עד ל־1,000.

מרבית ההרוגים הפגינו ללא נשק. אאונג סאן סאו קיאי אמרה עוד, כי היריות ההרוגות רק הגבירו את איבת העם נגד מימשל הצבא ומפלגת התוכנית הסוציאליסטית. "הכל עדיין מאוחדים נגד משטר זה", אמרה. "העם רוצה דמוקרטיה, כך שמפלגה היחידה הנמצא בידי שליטי הצבא לא נשקל".

היא סיפרה כי ראשי האופוזיציה מקיימים מגעים עם קבוצות סטודנ־טים, שרבים מהם ירדו למחתרת. "הסטודנטים שוקלים צעדים כלשהם", ציינה, "הם לא יעמדו מן הצד בשקט ויתנו למצב להידרדר עד כדי כך".

לדבריה, הוראת הממשלה לעובדי המדינה לשוב לעבודתם עד ה־3 באוק־טובר, תוך כדי איום לפטרם, לא תתבצע. "אינני מאמינה שהם יכולים לפטר את כולם, הם לא יוכלו להפ־עיל מחדש את המערכת הממשל־תית", הדגישה.

רדיו ראנגון מסר כי בהתקפה על מרכז הטלקומוניקציה הבינלאומי שלשום בערב ואתמול בבוקר נהרג אדם אחד ו־5 נפצעו בחילופי האש בין הצבא לבין התוקפים.

בשידור נאמר כי 500 בריונים תקפו תחנת משטרה בתנגווה, עיר במרחק 25 ק"מ מזרחית לראנגון.

מדינות ערב מחו על גינוי ממשלת בון להתקפות עיראק נגד הכורדים

בהמשך לנאום ערפאת ששיבח את עיראק במלים חמות בפרלמנט האירופי

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). שגרירי מדינות ערב בבון מחו אתמול בפני הממשלה הגרמנית על ביקורת שמתחה על ההתקפות העיראקיות נגד מעוזי הכורדים. התקפות אלה, שבמהלכן נעשה שימוש בגאז, גררו ביקורת בינלאומית חריפה.

השגרירים הערביים פירסמו הוד־עה האומרת, שבון מתחה ביקורת לא הוגנת ולא מוצדקת על עיראק, למע־שה היתה הביקורת של בון מסויגת ביותר, והיא נמנעה מלהוכיר פרטים או לבלול גינויים.

תגובת השגרירים הערביים מחזקת מגמה שהתחילה בשבוע שעבר, כאשר מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, שיבח את עיראק במלים חמות בנאום בפני הסיעה הסוציאליס־טית בפרלמנט האירופי. בנאום, שנישא בשטרסבורג, טען ערפאת כי עיראק הצליחה לאחרונה "להדוף את התקפות על הגבול המזרחי של האומה הערבית". (המשפט בעניין עיראק היה יוצא דופן בנאום ארוך שהתרכז בסבלות הפלשתינאים, הד־גיש את מגמותיהם לעצמאות מדי־נית, ונמנע מלהזכיר את שייכותם לאומה הערבית).

פקידים מערב גרמניים אמרו שוב בימים האחרונים, כי לא ידוע להם דבר על כך שארצם מייצאת לעיראק מתקנים היכולים לשמש לייצור גאז לצורכי מלחמה. על פי דיווחים חוזרים ונשנים של עתונאים אמריק־אים, המסתמכים על מקורות מודיעין בוואשינגטון, מפצירה ארה"ב במערב גרמניה לחדול מן הייצוא של המתקנים האמורים.

החברות לגן מיוחס הייצוא לעי־ראק טוענות, כי הן סייעו לבנות בה־קמת מתקנים המשמשים אך ורק לייצור חומרים כימיים המיועדים להדברת מזיקים.

שנה ה־היפר טובה
אשראי ענק לחג
קנו היום ושלמו ב־1.12.88
פרטים בחנויות
לכבוד החג מבצע הוזלה בכל המחלקות
פתוח במוצ"ש
כל חנויות ה־היפרשוק תנובה פתוחות במוצ"ש
ביום א' ערב החג פתוח עד 14:00 מצאת השבת עד 22:00
פרטים בחנויות
חג שמח לכל לקוחותינו
ה־היפרשוק תנובה
הרבה יותר בהרבה פחות

משלחת או"ם ביקרה בכלא לאסירים פוליטיים בקובה

במסגרת סקר ראשון לגבי זכויות האדם במדינה זו • תדווח על מימצאיה בפברואר

האוואנה (ע"ה). משלחת האו"ם ביקרה אמש בכלא הגדול ביותר בקובה, במסגרת סקר ראשון לגבי זכויות האדם במדינה זו – מסר דובר האו"ם.

המשלחת בת שבעת החברים, בר־אשות שגריר סנגל ויו"ר ועדת זכויות האדם של האו"ם שמושבה בג'נבה, אליון סנה, ביקרה בכלא הגדול "קר מבינאדו דל אסטה", בעיבורה הבזו־רחים של האוואנה, שם מוחזקים רוב האסירים הפוליטיים הותיקים של קובה.

המשלחת עמדה גם לבקר בכלא נוסף.

דובר המשלחת מסר לעתונאים לפני הסיור: "הובטח לנו כי נוכל לראות את כל אשר ברצוננו. אין הגבלות", אך הודה כי ישנן הגבלות נסיבתיות.

"אנו נראה את הבניינים ואת התנאים, אולם את היחס לאסירים לא נוכל לבדוק באורח חופשי", הדגיש.

קובה הוקעה במערב על הפרת זכויות האדם, ובעיקר על שהיא מחזי־קה בכלא במשך שנים רבות אסירים פוליטיים, מתעללת בהם ומבצעת מעצרים שרירותיים.

משלחת האו"ם, שתשהה 10 ימים בקובה, תדווח על מימצאיה במושב הבא של ועדת זכויות האדם, בפברואר.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

כוחות צבא סובייטיים הוטסו לירוואן להגן על מוקדי השלטון

נאסר על כתבים זרים לבקר בארמניה

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). הפגנות המונים בירוואן, שהח־לו ביום ראשון, נמשכו גם אתמול וגרמו להשבתת העבודה בבירה בארמניה. יחידות צבא הוטסו לירוואן והוצבו לשמירת מוקדי השלטון: תחנות רדיו, בנין הועד המרכזי ובנייני ממשלה. קשרי הטלפון בין מוסקווה לנ־אגורנו קאראבאך נתקו, ורק ב־אמצעות כתבים ארמניים בירו־ואן הועברו למוסקווה דיווחים לכתבים מערביים.

משרד החוץ הסובייטי אסר על כתבים זרים לבקר בארמניה או בחבל נאגורנו קאראבאך, למרות שהתיר להם לבקר בשני אזורים אלו בתחילת החודש.

בעוד דובר משרד החוץ הסוב־ייטי הודה היום בתדריך לכתבים זרים כי המצב בנאגורנו קאר־באך החמיר, התעלם דובר מוס־קווה מנושא זה והעדיף לספר למאזיניו על שיחותיו של ערפאת עם מובאראק בקהיר, תוך ציטוט מדברי ערפאת: "המאבק למען מדינה פלשתינית עצמאית הגיע לשלב חדש".

בנושא ארמניה או על המצב בנאגורנו קאראבאך לא נמסר דבר במהדורות חדשות הערב.

שגרירות דנמרק במזרח ברלין הסגירה 18 איש שחדרו לתחומה בבקשה למקלט מדיני במערב

שבעת הגברים נאסרו ויועמדו למשפט, הנשים והילדים הורשו לשוב לבתיהם

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). ביקורת חריפה השמעה אתמול בחוגים פוליטיים בדנמרק, לאחר שנודעו פרטים על הזמנת אנשי משטרה מזרח־גרמניים אל בנין שגרירות דנמרק בברלין המז־רחית, כדי לסלק 7 גברים, 6 נשים ו־5 ילדים, שחדרו אל חצר השג־רירות ב־9 בספטמבר, שלושה ימים לפני ביקורו הרשמי של ראש ממשלת דנמרק במזרח בר־לין. "הפולשים" ביקשו מזה שנים להגר למערב גרמניה, אך לא נענו.

לאחר 16 שעות בהן שהו כל ה־18 בחצר השגרירות הדנית, החליט שגריר דנמרק להזמין את המשטרה ולבקשה לפנות את "הפולשים".

קודם לכן קיבל הבטחה מגור־מים משטרתיים במזרח־ברלין, כי איש מבין ה"פולשים" לא יועמד למשפט. ה"פולישה" לשגרירות דנמרק נועדה להוות לחץ פוליטי לתת למשפחות מקלט מדיני במ־ערב, תוך ניסיון לנצל את בואו של ראש ממשלת דנמרק לביקור רשמי.

שבעת הגברים נאסרו ויועמדו למשפט. הנשים והילדים הורשו לשוב לבתיהם.

12 יום חלפו בטרם נודעה הפ־רשה בקופנהאגן ולאחר פירסומה פרצה סערה פוליטית. ממשלת בון נקטה הגישה מתאפקת רשמית על "פעילותו הבלתי הומנית" של שגריר דנמרק במזרח ברלין, אך בקופנהאגן הפך שר החוץ, חבר המפלגה הליברלית, שהורה לשגריר לבקש את עזרת משטרת מזרח גרמניה, מטרה לביקורת חריפה.

סקר מטעם ה"ניוזדיי":

ירידה ניכרת בתדמית ראש עירית ניו־יורק

רק ל־34% מהנשאלים היתה דעה חיובית על אד קוץ' לעומת 42% בסקר ביוני

מאת שלמה שמיר

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). אחוז המרוצים מהדרך בה אד קוץ' ממלא את תפקידו כראש עיריית ניו יורק ירד לשפל, וסתף חמור בשביעות רצון מתפקודו ניכר בכל שכבות האוכלו־סיה – זאת עולה מסקר של מכון גאלופ, שנערך בהזמנת העתון "ניוז דיילי" בימים אלה. בסקר הביעו 34 אחוז מן הנשאלים דעה חיובית על תפקודו של אד קוץ', בהשוואה ל־42 אחוז בסקר שנערך ביוני. זו הירידה החדה ביותר באחוז "המרוצים מאד" מקוץ', שנרשמה בסקרי דעת קהל שנערכו במהלך 17 החודשים האחרונים.

יוקרתו של אד קוץ', אשר נבחר ב־1985 לתקופת כהונה שניה ברוב מוחץ של 80 אחוז מכלל המצביעים, נפגעה קשות בחודשים האחרונים, בעקבות גילויי פרשיות שחיתות ושערוריות, בהן היו מעורבים פקידים בכירים בממשל העירוני. קוץ', שב־הנה בעבר מפופולאריות רבה בין תושבי העיר בזכות יעילותו וסגנון דיבורו הישיר והבוטה, הרגיז באחרו־נה את קבוצות בני המיעוטים, בשל התבטאויותיו העולבות במנהיג השחור, ג'סי ג'קסון. הוא גם העלה את חמתם של התושבים ממוצא אירי, בעקבות הצהרה אוהדת כלפי השלטון הבריטי בצפון אירלנד.

לקוץ' היו מעידות נוספות בהצעו־תיו לטיפול בבעיות שונות בעיר, כמו הצעתו לאסור על פושטי יד לבקש נדבות ברחובות העיר.

הירידה החדה ביותר בשיעור המרוצים מתפקודו של קוץ' נרשמה בקרב שחורים – 65 אחוז מהם הביעו דעה שלילית על ראש העיר. בקרב הלבנים עלה אחוז המתנגדים לקוץ' ל־52 אחוז ובקרב יהודים ירד שיעור התמיכה בו מ־59 ל־48. בהודעה שפירסם אמש, אמר ראש העיר כי הוא מאוכזב מתוצאות הסקר, אך אין להתעלם מכך ששליש מתושבי העיר עדיין מרוצים מהדרך בה הוא מנהל את העיר. יועצו של קוץ' לעניני תקשורת, דיוויד גארט, אמר כי הוא צופה נצחון לקוץ' בבחירות לראשות העיר. "הוא נתון מצומצם וכל מה שהוא צריך לעשות עתה זה לשנות כיוון", אמר.

ספרי התורה שחוללו בברוקלין הובאו לקבורה

(ע). רבבות השתתפו השנה בתפי־לות יום כיפור במאות בתי כנסת בניו יורק רבתי ובפרבריה. במלקים שונים של מנהטן נראו ערב יום כיפור תו־רים ארוכים של יהודים מכל שכבות הגיל לפני בתי כנסת אורתודוכסים, רפורמיים וקונסרבטיביים ברחובות 68, 69 ו־70. בתי הכנסת היו צרים מלהכיל את המתדפקים על שעריהם.

יום הדין עבר השנה בסימן של־יפתם של חמשת ספרי תורה בבית הכנסת "שערי תורה" בברוקלין. 308 חברי בית הכנסת האורתודוכסי התפללו בבית כנסת ארעי והשתמשו בספר תורה שהובא לאחרונה מפיטסבורג.

בדברי ההספד שלו בהלוויית חמשת ספרי התורה בברוקלין, ציטט רבי הלל דוד, רבה של בית כנסת "שערי תורה", את דברי הנביא בן תרדיון, מעשרת הרוגי מלכות המוזכרים בתפילות יום כיפור. על שאלת תלמידו מה הוא רואה השיב הנביא: "הקלף בוער והאותיות פור־חות באויר". הרב הנעים באומרו: "אותיות התורה חרותות בלב ישראל".

אנו

קבוצת אנשים הבאים מתחומי העשייה והמחשבה הכלכלית, בעלי השקפות שונות, מאוחדים בדעה כי בטחון מדינת ישראל ואיכות החיים בה, לא ייתכנו ללא כלכלה איתנה.
רק מנהיגות כלכלית בעלת חזון, יוזמה ויכולת ביצוע, יכולה להבטיח לנו חוסן כלכלי.

שמעון פרס הוכיח לנו בשתי שנות כהונתו בראשות הממשלה, כי הוא המתאים והמסוגל להנהיג את ישראל לכלכלה שפויה ולצמיחה כלכלית.

דאגתו לפרט ולמשק, ראייתו הרחבה ונחישות החלטה, הם שהולידו את תוכנית ההבראה הכלכלית.

את הקפאון הנוכחי חייבים לפרוץ.

אנו קוראים לכל עמיתנו להתאגד ולהביא לבחירתו של ראש ממשלה שהוא גם מנהיג כלכלי - שמעון פרס.

ובאנו על החתום:

יקותיאל פדרמן	- תעשיין ויו"ר העמותה	כץ דני	- מנהל בחברה
אבדור דרור	- מנהל בחברה	לוי אריה	- מנכ"ל
אבירם מנחם	- מנהל חברות	לוינסון דוד	- מנכ"ל
אגמון אברהם	- מנכ"ל	לוי מיכאל	- תעשיין
אזרחי איתן	- מנכ"ל	לשם חגי	- מנהל בחברה
איוניר אילן	- תעשיין	מושביץ דוד	- תעשיין
איזנברג אילן	- מנכ"ל	מזרחי אריה	- מנהל חברות
איש הורוביץ עוזי	- מנכ"ל	מסר עודד	- מנהל חברות
אלה אבי	- מנכ"ל	מקוב עמיר	- מנכ"ל
אלון אברהם	- מנהל בחברה	מרקמן אריה	- מנכ"ל
אלחנני דורון	- מנהל בחברה	נדיר משה	- מנהל בחברה
אמיתי רם	- מנהל בחברה	ניצן דב	- מנכ"ל
אקירוב אלפרד	- יזם	סורוקר שמחה	- מנכ"ל
אקשטיין יעקב	- תעשיין	סטרינסקי הלל	- מנכ"ל
בוכנר יורם	- תעשיין	סד דוד	- מנכ"ל
ברין יעקב	- יו"ר דירקטוריון	עינת ערן	- מנהל חברה
ברנע יוסף	- מנכ"ל	ערמון ריצ'רד	- מנכ"ל
בן שחר חיים	- פרופ' לכלכלה	פדרמן מיכאל	- תעשיין
ברנשטיין אודי	- מנכ"ל	פולק ישראל	- תעשיין
ברתל אביגדור	- דירקטור	פיינשטיין שמואל	- תעשיין
גאון בני	- מנכ"ל	פלד ישראל	- מנכ"ל
גבאי רמזי	- מנכ"ל	פלדמן דב	- מנהל בחברה
גבעוני אריה	- תעשיין	פסוֹיג מיכאל	- מנהל חברות
גולומב שמואל	- מנכ"ל	פרנקל זאב	- מנכ"ל
גולוס משה	- תעשיין	פרנקל נתן	- מנכ"ל
גלר אהוד	- מנכ"ל	צוד צבי	- מנהל חברות
גפני ארנון	- יו"ר דירקטוריון	צימט דניאל	- מנכ"ל
גרבנאהו אודי	- מנהל חברה	צלר אבי	- מנכ"ל
גרופמן שלמה	- מנכ"ל	צפרירי צבי	- יו"ר דירקטוריון
הדוביץ אלי	- תעשיין	קסוטו אבי	- מלונאי
דר' הלפרין אשר	- מנכ"ל	קריב דני	- מנכ"ל
הלפרין דני	- מנהל חברה	דר' קשיב יצחק	- כלכלן
הראל יוסף	- מנהל שווק	רביד שמעון	- מנהל בקונצרן
ויימן יצחק	- תעשיין	רגב ישראל	- מנהל בחברה
ויינבאום שלומי	- תעשיין	רגב עזרא	- מנכ"ל
ויינשל דוד	- נשיא חברה	רדושיצקי יורם	- תעשיין
וייצמן מרדכי	- מנכ"ל	רחוליו דני	- מזכ"ל
זמיר צבי	- מנכ"ל	רון עוזי	- דירקטור
זנבר משה	- מנהל חברות	שדה דפי	- מלונאי
זעירא יחזקאל	- מנכ"ל	שחר אריה	- מנכ"ל
טלמון יחזקאל	- מלונאי	שיינברג עודד	- מנהל חברה
יוציס יאיר	- מנכ"ל	שמואלי יוסף	- מנכ"ל
יעקב יוסף	- מנכ"ל	שמואלי סמי	- מנכ"ל
ירושלמי זלמן	- יקיר תעשיה	שמחה דוד	- מנכ"ל
כהן משה	- תעשיין	שקד ישעיהו	- מנכ"ל
כספי רם	- משפטן	שרוני נתי	- מנכ"ל

העמותה למנהיגות כלכלית

לכבוד
העמותה למנהיגות כלכלית
ת.ד. 3219 ת"א, 61031
טל. 03-244028

אני הח"מ מזדהה עם עמדתכם ומצטרף בזה לעמותה ומוכן לפעול ליישום מטרתה.
שם ______
כתובת ______
מפעל ______ תפקיד ______ טלפון ______

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ 22.9.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.61	1.68	1.6348	1.6552	-	-	-	-	1.61	1.68	1.6343	1.6549	1.6442	-0.0003
1 לישט"ש	2.69	2.80	2.7358	2.7700	-	-	-	-	2.68	2.81	2.7304	2.7647	2.7483	-0.0099
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.8714	0.8823	-	-	-	-	0.85	0.90	0.8704	0.8814	0.8760	-0.0031
1 פרנק צרפתי	0.25	0.26	0.2562	0.2594	-	-	-	-	0.25	0.26	0.2562	0.2594	0.2578	-0.0010
1 גולדן הולנדי	0.76	0.79	0.7720	0.7817	-	-	-	-	0.76	0.80	0.7732	0.7829	0.7769	-0.0023
1 פרנק שוויצרי	1.02	1.06	1.0327	1.0456	-	-	-	-	1.01	1.06	1.0318	1.0448	1.0380	-0.0016
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.2539	0.2570	-	-	-	-	0.24	0.26	0.2538	0.2570	0.2552	-0.0007
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2359	0.2389	-	-	-	-	0.23	0.25	0.2358	0.2387	0.2374	-0.0009
1 כתר דני	0.22	0.23	0.2274	0.2302	-	-	-	-	0.22	0.24	0.2273	0.2302	0.2286	-0.0006
1 מרק פיני	0.36	0.38	0.3686	0.3732	-	-	-	-	0.36	0.38	0.3684	0.3730	0.3709	-0.0010
1 דולר קנדי	1.32	1.38	1.3389	1.3556	-	-	-	-	1.31	1.38	1.3381	1.3549	1.3480	0.0031
1 דולר אוסטרלי	1.22	1.34	1.2817	1.2977	-	-	-	-	1.24	1.33	1.2780	1.2941	1.2893	-0.0023
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.6595	0.6677	-	-	-	-	0.42	0.58	0.6595	0.6678	0.6639	-0.0025
10 פרנקים בלגיים	-	-	0.4153	0.4205	-	-	-	-	0.40	0.42	0.4154	0.4206	0.4179	-0.0013
10 שילינג אוסטריים	1.22	1.27	1.2374	1.2528	-	-	-	-	1.22	1.28	1.2399	1.2555	1.2451	-0.0047
1000 לירטות איטלקיות	1.15	1.21	1.1708	1.1854	-	-	-	-	1.15	1.24	1.1715	1.1862	1.1766	-0.0029
100 ייִנים יפאניים	1.20	1.25	1.2186	1.2338	-	-	-	-	1.19	1.25	1.2160	1.2312	1.2247	-0.0037

אל על מטענים – המוביל הלאומי שלנו
500 טון מטען כחול לבן ממריא אל על מדי יום
EL AL אל על

מכנז من الأصل

صكذ من الاحيل

ספורט

עוד לא הצלחה אולימפית – אבל לפחות קצת נחת

טור אישי

שלווה מעיקה בטניס

יחיאל ארזי

סיאול (מיוחד ל"ספורט הארץ"). בהשוואה לווימבלדון, או לאליפות ארצות הברית בניו־יורק, מזכיר טורניר הטניס האולימפי תחרות איזורית לא מרשימה בפרבר של עיר קטנה. אפילו לא את מרכז הטניס של רמת־השרון. אומנם היקף הפרוייקט בסיאול גדול הרבה יותר, והמגרש המרכזי שוקק המון רב, אבל ברוב המגרשים האחרים מסביב האווירה שקטה וכמעט לא ניכרת שום תנועה חריגה.

רק העובדה, שהינך נתקל מדי פעם בסטפן אדברג, שטפי גראף, מילוסלאב מציר, או גבריאלה סאבאטיני – מחזירה אותך למציאות. כן, זה הטורניר האולימפי הראשון מאז 1924 בפאריס, וזו אולי סיבה נוספת לכך שעודנו סובל ב"מחלות ילדות" ויהיה עליו לעבור כיברת דרך בטרם ייקלט בנוף האולימפי כיתר ענפי הספורט הבכירים.

עמוס מנסדורף שיחק אתמול נגד יריבו הניו־זילנדי קלי אוורנדן במגרש צדדי, מספר 15, אחד מאלה שאין בו מושבים אלא גדר נמוכה בלבד, שמאחוריה עומדים סקרנים מעטים בלבד. כשהחל משחק זה, בסיבוב השני של טורניר היחידים, מניתי 29 צופים בלבד – בהם 3 עיתונאים ישראלים, המאמן שלמה גליקשטיין, 2 טכנאים של הוועדה המארגנת, 2 צלמים, כמה אנשי ביטחון – וקצת מאוחר יותר הצטרפו לקומץ זה גם 3 מראשי המשלחת הישראלית ומלוויהם הצמודים. נקל להבין, כי מספר הצופים היה דעום ביותר, וזה מה שפוגם כאן בשלב זה באווירה. קשה מאוד לשחק לנוכח יציעים ריקים וקשה לא פחות כשאינם בנמצא כלל.

השלווה הזו מפיגה את המתח, גם במגרש, יהיה המשחק חריף ושקול ככל שיהיה. כמעט אין מי שיעודד, יעיר הערות קולניות או יגדף את השופט. גם הטניסאים נזהרים שלא לעשות זאת, מפני שבלתי אפשרי – בריקנות המעיקה השוררת סביב – להטיל את האשמה על מישהו אחר...

לפי שעה, אין הטורניר מעורר את ההדים הצפויים, והטניס האולימפי המהודר משול לאורח לא־קרוא שנקלע למסיבה בלי שהוזמן אליה. חסר בטורניר "המלח והפלפל" האופייניים אירועים בעלי מסורת בענף זה, אבל צריך יהיה לצפות בסבלנות להשתלבותם ההדרגתית של הטניסאים העשירים ובעלי המוניטין – בקרב ספורטאים חובבים, שרובם ככולם יכולים רק להלום על הסכומים שמרוויחים מדי שבוע כוכבי הספורט הלבן.

אם יש חריגים בטורניר סיאול, הרי אלה המישחקים המעטים בהם מעורבים טניסאים קוריאנים. אחד מהם הודח כזכור על ידי מנסדורף בסיבוב הראשון, לעיני קהל רב במגרש המרכזי. אבל אחר, קים בונג־סו, הפתיע אתמול במגרש מספר 1, המלא והגדוש, את הצרפתי הנרי לקונט, שדורג רביעי. צהלות השמחה שנשמעו למרחוק עוררו לפחות תקווה, כי בשלב הסופי והמכריע יהיה כאן עליז מאוד גם אם לא ישתתפו בו טניסאים מדרום־קוריאה.

הנסיכה אן העניקה לבעלה את מדלית הכסף

6 מדליות לבריטניה ביום גדול

סיאול (אי־פי). יום מוצלח מאוד היה אתמול לספורטאים הבריטים בסיאול. הם זכו בשש מדליות אולימפיות – אחת מזהב, ארבע מכסף ואחת מארד. בריטניה מדורגת עתה במקום החמישי בדירוג המדליות, עם שמונה מדליות בסך הכל, כששתיים מהן מזהב.

היום הגדול התחיל במטווח הקליעה, כאשר מלקולם קופר ניצח וזכה בזהב בירי ברובה ועיד עם 1279.3 נקודות וחברו לנבחרת אליסטר אלן זכה במדליית הכסף עם 1275.6 נקודות.

זה נמשך עם איאן סטארק שזכה בכסף, וג'יניה לנג שזכתה בארד בתחרות שלושת הימים האישית ברכיבה. גם מדליית הכסף הקבוצתית הוענקה לבריטים שהקפטן שלה הוא לא אחר מאשר מארק פיליפס, בעלה של הנסיכה אן. מארק פיליפס לא רכב אתמול בתחרות הקפיצות, לאחר שהודח שלשום בתחרות רכיבת השדה. אולם זה לא מנע מאשתו, הנסיכה אן, שהיא חברת הוועד האולימפי הבין־לאומי, להעניק לו את מדליית הכסף.

באולימפיאדת לוס אנג'לס לפני ארבע שנים זכתה בריטניה בחמש מדליות זהב, 10 כסף ו־23 ארד. הבריטים מקווים לגרוף מדליות רבות נוספות בתחרויות האתלטיקה העומדות להיפתח כאן. התקוות שלהם מתבססות בעיקר על סטיב קראם בריצות ל־800 ו־1500 מטר, שלושת רצי המשוכות (110 מטר), קולין ג'קסון, טוני ג'ארט וג'ון רידג'און, והאלוף האולימפי הכפול בקרב 10 דיילי תומפסון, ושתי מטילות הכידון טסה סנדרסון ופאטימה וויטברד.

מדליה מלכותית, כך אפשר לכנות את המדליה שמעניקה הנסיכה אן לבעלה, מארק פיליפס. קפטן נבחרת הרכיבה על סוסים של בריטניה, שזכתה במדליית הכסף. לפיליפס היתה זו מתנת יום הולדת ה־40. (צילום אי־פי)

הונגריה זכתה בתואר הכפול

סיאול (ע"ד). הונגריה זכתה בתואר הכפול בקרב חמש מודרני – 15.886 נקודות, לפני איטליה – 15.571 ובריטניה עם מארק פיליפס, בעלה של הנסיכה אן, – 15.276 נקודות.

יאנוש מרטינק זכה בבכורה ביחידים, עם 5.404 נקודות, לפני האיטלקי קרלו מאסולו 5.379 והסובייטי ואקטאנג איאגורשווילי 5367 נקודות. מרטינק הוא צעיר המנצחים במשחקים האולימפיים, במקצוע קשה זה, בכל הזמנים.

עוד מדליה לרוסים

סיאול (שרות "ספורט הארץ"). גינטאוטס אומראס, סטודנט בן 25 מליטא, העניק אתמול לבריה"מ את מדליית הזהב השנייה שלה בולודרום האולימפי. אומראס ניצח בגמר מירוץ הרדיפה האישי ל־4000 מטר בזמן של 4 דקות, 32 שניות והקדים בשלוש שניות את דין וודס מאוסטרליה, שזכה במדליית הכסף.

ברנד דיטרט ממזרח גרמניה זכה במדליית הארד כשניצח את קולין סטארגס מבריטניה בדו־קרב על המקום השלישי. אומראס הוא בעל השיא העולמי במקצוע זה.

• בהיעדרו של יחיאל ארזי נערך "ספורט הארץ" בידי הירשן שגיא

דחפון
שרות מודעות טלפוני של הארץ
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

שמואל / איגרוף

בדקה ו־15 שניות קנה יעקב את עולמו

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאולימפיאדה

סיאול (מיוחד ל"ספורט הארץ"). יש קונה עולמו בשעה אחת – ויש העושה זאת בדקה ו־15 שניות בלבד. הנציג השלישי של האיגרוף הישראלי בסיאול, יעקב שמואל בן ה־20, ממועדון כפפות הזהב באור יהודה, בחר בדרך הקצרה. סוף־סוף היה לנו קצת נחת בזירה, כאשר שמואל עלה למבצע בזק לסיבוב השלישי בניצחון מוחץ שהדהים גם אותנו. שופט הזירה האמריקאי ארולף אלמר הפסיק את הקרב, הניף ידו של שמואל והכריז עליו מנצח. עד לעימות הבא שלו בשמינית הגמר ב־26 בספטמבר נגד ריצ'ארד פיטמן מאיי קוק, ייהנה שמואל ממנוחה ומהכנה נפשית חיונית, שאולי יובילוהו לרבע הגמר. אבל בל נקדים את המאוחר.

ההפתעה הראשונה ציפתה לנו, כאשר הגענו להיכל האיגרוף הגדוש: כל התחזיות התבדו וכל השמועות פרחו להן כלא היו. יריבו המיועד של יעקב שמואל במשקל נוצה (עד 57 ק"ג) הסודאני ג'ון מירוגה, פשוט לא הופיע לשקילה, חוסך מעצמו את כל אי הנעימות הכרוכה בפרישה במעמדים פוליטיים. כיוון שמתאגרף נוסף לא נשקל, כאוטאמה ממערב־סמואה, לא היה מנוס משיבוץ מאולתר – משום שהתקנון אינו מתיר עליה ללא קרב לשלב נוסף (שמואל עלה הישר לסיבוב השני). זו היתה הסיבה לכך שנוקאאו מפולין וסימור מאיי באהמה עלו ללא קרבות, ואילו שמואל הופתע כאשר נמסר לו – רק שעה קלה לפני עלותו לזירה – כי יתמודד עם הפיני יארמו אסקלינן. בדיקה חטופה העלתה, כי המתאגרף בהיר השיער בן ה־26 מנוסה מאוד, זכה שלוש פעמים במדליית ארד באליפויות אירופה ב־81, ב־85 וב־87, וכי הוא אלוף ארצו בשבע השנים האחרונות.

מאזן מרשים זה "הפחיד" אותנו במיקצת, בטרם עלו היריבים לזירה, אבל היתה זו חרדה קצרה וחולפת. הגישוש הראשון הסתיים במהלומה מהירה של הפיני, הגבוה יותר, אבל התגובה הישראלית היתה מהממת: סנוקרת ימנית – ובעקבותיה שמאלית מוחצת בפניו של אסקלינן המום, שפתח לרגע את הגנתו ושילם על כך ביוקר. הוא נתקף פיק ברכיים והיה על סף מעידה, בעיניים מזוגגות. כשהתאושש כעבור שניות מעטות ניסה להמשיך בקרב, אבל שופט הזירה מנע זאת בעוד הוסט את דרכו. במקרים כאלה אין נוטלים כיום שום סיכון, בחשש למיתקפה מחודשת של היריב, העלולה להסתיים באסון.

עברו שניות רבות עד שגם יעקב שמואל הבין, כי הכל נגמר וכי הוא המנצח, דקה ו־15 שניות לאחר תחילת הסיבוב הראשון. הוא החל מקפץ בשמחה, אבל לא הפריז בכך, והיה באופק למדי, גם כאשר פגשנו בו כעבור דקות אחדות לצורך ראיון חטוף. "ידעתי שצפוי לי יריב גדול ומנוסה, אבל עליתי בביטחון, בלי שום חשש, וחשתי שאני מסוגל לנצח", אמר שמואל. חבריו המתאגרפים, אהרון יעקבשווילי שנוצח, ויהודה ב[illegible] שנאלץ לפרוש בגלל קדושת יום הכיפורים אצו לברכו; וכמוהם גם ראשי המשלחת הישראלית ורבים מהספורטאים, שבאו לעודד ויצאו נרגשים.

המאמן חיים (פימה) ליפמנוביץ' התקשה להסתיר את העובר עליו: "עבדנו קשה משך שנה על הסנוקרת השמאלית הזו. יעקב שמר מרחק, אחרי המכה שספג, אבל ציפיתי שימצא את הדרך לתגובה מהירה ויעילה. לא הופתעתי מהניצחון המהיר בסיבוב הראשון. עכשיו צריך להתאמן חזק ולהתכונן היטב, כדי להשיג ניצחון נוסף".

כעבור שעה קלה הסתיים הקרב ונקבע יריבו הבא של שמואל: יהיה זה ריצ'ארד פיטמן גבה הקומה מאיי קוק, המצויים באוקיאנוס הפאסיפי, במרחק כ־1,800 ק"מ מניו־זילנד. מדינה עצמאית קטנה המונה, דומני, רק כ־20 אלף תושבים. ניצחונו של פיטמן הפתיע רבים וגרר שריקות בוז רמות, מפני שיריבו השחור [illegible] מסוואזילנד גילה עליונות בולטת, לדעתי. אולם דעת השופטים היתה שונה והם הקובעים. "ראיתי את יעקב שמואל. הוא מתאגרף מעולה, אבל אני טוב ממנו וגם אנצח אותו", אמר לנו פיטמן לאחר הקרב שלו. עכשיו נחכה ארבעה ימים – ונראה.

טבלת המדליות

	המדינה	זהב	כסף	ארד
1.	בריה"מ	14	3	11
2.	מז.גרמניה	6	7	6
3.	ארה"ב	5	4	4
4.	בולגריה	4	5	3
5.	הונגריה	4	3	1
6.	מע. גרמניה	3	3	4
7.	בריטניה	2	3	3
8.	איטליה	2	2	1
9.	יוגוסלוויה	2	0	1
10.	סין	1	4	4
11.	ד.קוריאה	1	3	3
12.	פולין	1	2	1
13.	אוסטרליה	1	2	0
14.	רומניה	1	2	0
15.	צ'כיה	1	1	0
16.	ניו זילנד	1	0	2
17.	נורווגיה	1	0	0
18.	סורינאם	1	0	0
19.	טורקיה	1	0	0
20.	שוודיה	0	2	2
21.	יפאן	0	2	1
22.	צרפת	0	1	2
23.	פינלנד	0	1	1
24.	קוסטה ריקה	0	1	0
25.	הולנד	0	1	0
26.	בלגיה	0	0	1
27.	יוון	0	0	1

פפירוב שיפר השיא הישראלי

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאולימפיאדה

סיאול (מיוחד ל"ספורט הארץ"). אדי פפירוב שיפר אתמול את השיא הישראלי ברובה זעיר, 3 מצבים (40 כדור בכל אחד מהם), כאשר צבר 1,165 נקודות ודורג במקום ה־21. יחד עמו דורגו צרפתי, קוריאני ויגוסלבי, וההישג בהחלט מניח את הדעת. פפירוב צבר 399 נקודות בשכיבה, 378 בעמידה, 388 בכריעה. לעומתו, איכזב מאוד חברו יצחק יונסי, שדורג רק 45 (מבין 47 מתחרים) עם 1,153 נקודות. אלן ליסטר מבריטניה זכה במדליית הזהב וקבע שיא אולימפי חדש – 1,181 נקודות.

היום בסיאול

אתלטיקה
100 מטר משוכות (קרב 7, נשים); כדור ברזל (מוקדמות, גברים); מרתון (נשים – יציאה); 100 מטר (גברים, סיבוב ראשון); קפיצה לגובה (קרב 7, נשים); קפיצה משולשת (מוקדמות); 400 מטר משוכות (מוקדמות, נשים); מרתון (נשים – כניסה לאיצטדיון); 400 מטר נשים (סיבוב ראשון); 100 מטר גברים (סיבוב שני); כדור ברזל (קרב 7, נשים); 20 ק"מ הליכה (יציאה); 800 מטר גברים (סיבוב ראשון); 3000 מטר (מוקדמות, נשים); 20 ק"מ הליכה (כניסה לאיצטדיון); 200 מטר (קרב 7, נשים); כדור ברזל (גמר, גברים); 10000 מטר (מוקדמות, גברים).

חתירה
גמרים בכל המקצועות למקומות 7 – 12

כדורסל (גברים)
ספרד – קנדה; ברזיל – מצרים; סין – ארה"ב; פוארטו ריקו – הרפ. המרכז אפריקאית; דר. קוריאה – בריה"מ; יוגוסלוויה – אוסטרליה.

אגרוף
מוקדמות בכל המשקלים

אופניים
מירוץ רדיפה קבוצתי (מוקדמות ורבע גמר, גברים); מיאוץ (חצי גמר, גברים); מיאוץ (חצי גמר, נשים)

רכיבה
מירוץ מכשולים

סיוף
חרב (מוקדמות); דקר (מוקדמות); דקר (גמר)

התעמלות
קרב־רב נשים אישי (גמר)

כדוריד (נשים)
ארה"ב – צ'כיה; חוף השנהב – בריה"מ; דר. קוריאה – יוגוסלוויה; סין – נורווגיה

הוקי (נשים)
אוסטרליה – מערב גרמניה; הולנד – בריטניה; דר. קוריאה – קנדה; ארגנטינה – ארה"ב

שחיה
400 מטר חופשי גברים (מוקדמות); 100 מטר פרפר נשים (מוקדמות); 200 מטר חזה גברים (מוקדמות); 100 מטר חזה נשים (מוקדמות); 4×100 מטר חופשי גברים (מוקדמות); 12:00 400 מטר חופשי גברים (גמר); 100 מטר פרפר נשים (גמר); 200 מטר חזה גברים (גמר); 100 מטר חזה נשים (גמר); 4×100 מטר חופשי גברים (גמר)

כדורמים
סין – ארה"ב; יוון – יוגוסלוויה; ספרד – הונגריה; מע. גרמניה – דר. קוריאה; אוסטרליה – איטליה; בריה"מ – צרפת

טניס
זוגות גברים (סיבוב ראשון – 16 משחקים); נשים (סיבוב שני – 8 משחקים)

טניס שולחן
גברים (סיבוב ראשון); נשים (סיבוב ראשון); זוגות גברים (סיבוב ראשון); זוגות נשים (סיבוב ראשון)

קליעה
אקדח אש מהירה, 30 כדור (גברים); אקדח אש מהירה, 10 כדור (גברים – גמר); מטרה נעה, 10 כדור (גברים); מטרה נעה, 10 כדור (גברים – גמר); צלחות חרס "סקיט" (75 מטרות)

שייט
השיוט הרביעי בכל הדגמים

כדורעף (נשים)
ארה"ב – ברזיל (בית ב'); סין – פרו (בית ב'); מז. גרמניה – יפאן (בית א'); דר. קוריאה – בריה"מ (בית א')

מנסדורף / טניס

על עמוס כבר מותר לחלום

בשעתיים ו־50 דקות השיג ניצחון אולימפי ב־4 מערכות על הניו זילנדי קלי אוורנדן וישחק מחר בשמינית הגמר נגד האמריקאי המדורג 2 טים מאיוט; קנדית (93 בעולם) הדיחה את אילנה ברגר

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף ממשיך לחבוט ביריביו בטורניר הטניס האולימפי. כאן הוא נראה במהלך המאבק נגד אלוף ניו־זילנד קלי אוורנדן 4–6, 3–6, 1–6, 7–5. עמוס יתמודד בשמינית הגמר נגד המדורג שני, האמריקאי טים מאיוט. (צילום אי־פי)

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאולימפיאדה

סיאול (מיוחד ל"ספורט הארץ"). עמוס מנסדורף ניצח לא פעם טניסאים טובים יותר מהאמריקאי טים מאיוט, המדורג כאן שני, אבל גם הפסיד יותר מפעם לשחקנים נחותים ממנו בהרבה. זו הסיבה העיקרית לכך, שקשה מאד ואולי בלתי אפשרי להתנבא, מה צפוי בשבת כאשר יתמודדו השניים בשמינית הגמר של טורניר היחידים האולימפי.

מבחינות מסויימות, כבר עשה אלוף הטניס הישראלי את שלו, כאשר גבר אתמול על יריב נוסף, הניו־זילנדי קלי אוורנדן, בארבע מערכות. אבל עם האוכל – בא התיאבון, ועכשיו יש הרוצים ומקווים לראות את עמוס רחוק יותר – קרוב ככל האפשר למדליה האולימפית. אולי זה בינתיים רק בגדר משאלה, אבל גם באולימפיאדה מותר כנראה לחלום לפעמים בהקיץ.

בינתיים, במציאות שנוצרה בשטח, יש הרבה מאד סיבות טובות להיות שבע רצון מכושרו של עמוס. נגד אוורנדן בן ה־27, ששיערו האסוף מציץ מאחורי כובע המצחיה, שמר עמוס על איפוק ראוי לשבח: לא איבד את עשתונותיו והיה רגוע למדי גם במצבים קריטיים, להוציא משבר חולף במערכה השנייה. "עמוס נכנס לאווירה אולימפית, השקיע מאמץ ולחם ללא פשרות, עד כלות הנשמה, נגד יריב שהיטיב לשחק", אמר מאמן משלחת הטניס הישראלית, שלמה גליקשטיין.

המשחק, שנמשך שעתיים ו־50 דקות הבליט את יתרונו של הטניסאי המדורג 24 העולמי על זה המדורג רק 73. לכאורה, הירבו שניהם להישאר מאחור, והבטו משם ללא הרף אותם כדורים ארוכים וטורדניים, כשהם מנסים לכפות מישגים איש על רעהו. אבל במבט מעמיק יותר, שיחק עמוס טניס אלגנטי מיריבו, ניצל יותר את ההגשה הראשונה וגם שגה פחות. הוא גם למד להיזהר מחבטת כף־היד ה"רצחנית" של קלי, והעדיף לשחק יותר על גב־היד של יריבו.

אחרי שכל אחד מהם איבד הגשה כבר בפתיחה, הגיע עמוס לשבירה נוספת במישחקון החמישי, ומיתרון 2–4 לא התקשה לנצח 4–6 במערכה הראשונה, בסידרה של "אסים" כמו גדול. תוך גילוי סבלנות וניידות, הוביל עמוס 1–3 במערכה השנייה, אלא שאז יצא לפתע מגדרו ואיפשר לאוורנדן לזכות בחמישה מישחקונים רצופים ולנצח 3–6. החשש ממשבר התבדה עד מהרה, כאשר מנסדורף חזר והפגין עליונות ברורה במערכה השלישית, בה הוביל בביטחה וניצח באורח חד צדדי 1–6.

ואז באה המערכה המרתקת מכולן, ומישחקון שישי המכפך, בו נחלץ עמוס שלוש פעמים רצופות מפיגור כדי להשוות 3–3. בהגשה של אוורנדן עלה עמוס ליתרון 3–4, אבל אז האיץ את הקצב, הוליך מחבט ו... החזיר את הניו־זילנדי לתמונה, כשאיפשר לו להשוות 4–4, 5–5 צפוי ואחרי כן 5–6 למנהרות, כשאוורנדן הגיש סידרה רשלנית.

המישחקון ה־12 היה מלהיב, עמוס הוביל 0–40 והבטיח לעצמו שלושה כדורי הכרעה. אלא שיריבו הציל את כולם והמתח הרקיע שחקים, בחום הכבד ששרר במגרש וסביבו. עמוס השיג "מץ' פוינט" רביעי ומיד גם חמישי אבל לשווא. רק כדור המערכה השישי, "אס" חד ונקי, הוריד את המסך בניצחון 7–5.

גליקשטיין סבור, כי מאיוט – המדורג עשירי בעולם – אינו בדיוק היריב המתאים, אם שואף מישהו לעלות לרבע הגמר. אבל הכל מסכימים, כי עמוס אוהב אתגרים כאלה, ומבחינה מסויימת עבר את החלק הקשה של הטורניר, מפני שהרבה מדורגים (עמוס כאן 12) נופלים בדרך.

ראיתי אתמול את מאיוט גבה הקומה, בעל ההגשה העזה והמבוכה הרועמת, מתקשה נגד האיטלקי הצעיר דייגו נארג'יסו, בו פגשנו בפברואר בפאלרמו במיפגש גביע דייויס עם איטליה. נארג'יסו ניצח 6–2, אבל מאיוט גמל לו 2–6, 4–6 ו־0–6. גליקשטיין עקב מהצד אחר מיפגש זה, ובוודאי הפיק ממנו את הלקחים הדרושים.

המדורג ראשון, אלוף ווימבלדון סטפן אדברג העפיל אתמול ללא כל בעיות לשמינית הגמר. הוא ניצח בסיבוב השני את אגוסטין מורנו ממכסיקו 6–2, 6–7, 6–0. אולם ארבעה מדורגים אחרים הודחו מן הטורניר. הסנסציה הגדולה היתה נצחונו של הדרום קוריאני קים בונג־סו על הצרפתי המצויין אנרי לאקונט. אצטדיון הטניס היה מלא עד אפס מקום בקהל המקומי שעודד והמריץ את נציגו כנגד אחד מטובי הטניסאים בעולם.

הקוריאני, המדורג רק במקום ה־361 בעולם ניצח את הצרפתי שהיה מדורג כאן רביעי 4–6, 5–7, 6–3, 6–3, 5–7 בשלוש שעות ו־45 דקות. לאקונט שיחק גרוע מאד, תנועות הגוף שלו היו מאד לא מדוייקות והקוריאני האלמוני היה צריך בסך הכל לשמור על הכדורים שלו כדי לנצח. "זה היה קשה מאד" אמר לאקונט בסיום. "הקהל השפיע מאד על מהלך המשחק, הם צרחו מתמטה כשעשיתי 'דאבל־פולט' והריעו במהלך כל המשחק. אני חושב שהשופט היה צריך לדאוג להשקיט". גם המנצח קים הודה כי לקהל היה חלק גדול בנצחונו. "במערכה האחרונה אני עשיתי 80 אחוז מהעבודה והקהל הוסיף את 20 האחוזים הנוספים".

המדורגים הנוספים שכבר אינם בתחרות הם האוסטרלי דארן קאהיל (מדורג 9), שהפסיד לאמריקאי רוברט סגוסו; הספרדי אמיליו סאנצ'ז (6) שהפסיד לפאולו קאנה מאיטליה והיוגוסלבי סלובודאן ז'יבוינוביץ' (15) שהפסיד לצרפתי ג'י פורז'ה.

מילוסלאב מציר הצ'כי ניצח בארבע מערכות את הבריטי ג'רמי בייטס, מנצחו של גלעד בלום בסיבוב הראשון. מציר ניצח 3–6, 4–6, 1–6, 4–6. האמריקאי היהודי בראד גילברט, המדורג כאן חמישי ניצח את הסובייטי אנדריי צ'סנוקוב 4–6, 1–6, 1–6, 2–6.

הטניסאים הנוספים שהעפילו לשמינית הגמר הם אנדרס יאריד משוודיה (מדורג 7), יעקב לאסק משווייץ (10) ומרטין חייטה, היהודי מארגנטינה (13). ארה"ב היא המדינה היחידה ששלושה טניסאים שלה מצאו את דרכם אל בין 16 האחרונים בטורניר.

פחות נעים היה לפני הצהריים, כאשר הישראלית אילנה ברגר הודחה כבר בסיבוב הראשון על ידי הקנדית ג'יל הת'רינגטון, המדורגת 93 בעולם. המערכה הראשונה היתה חד צדדית והסתיימה 1–6. במערכה השנייה פיגרה אילנה 0–2, אבל הצליחה להתעשת כדי לעלות ליתרון 3–2. אחרי כן איבדה הזדמנות בהגשה במישחקון השמיני, ובמצב 5–4 לזכותה כבר לא יכלה להוביל מערכה זו, בה נכנעה 6–4. הלחץ היה כבד מדי, וגם סבלה מהכנה בלתי מספקת שגרמה אי־שקט נפשי ועירערה את ביטחונה.

היום בצהריים ישחקו הישראלים מנסדורף ובלום נגד האחים קלינט וקיסי במגרש מס' 2, בסיבוב הראשון לזוגות גברים.

אילנה ברגר מישראל סיימה את חלקה באולימפיאדה, כבר בסיבוב הראשון. היא נוצחה 1–6, 4–6 על ידי הקנדית ג'יל אתרינגטון.

שחיה

סוף סוף מדליה לביונדי

סיאול (שרות ל"ספורט הארץ"). אחרי שתי אכזבות, במשחה ל־200 מטרים חתירה (הגיע שלישי) וב־100 מ' פרפר (סיים שני) בהם נוצח, זכה כאן אתמול האמריקאי מאט ביונדי במדליית הזהב האישית הראשונה שלו. היה זה במשחה המהיר, 100 מטרים חופשי, בו שבר את השיא האולימפי וקבע 48.63 שניות. ביונדי מחזיק בשיא העולמי – 48.42 שנ'. בסיכום הכללי היתה זו מדליית הזהב השנייה שלו. הראשונה היתה קבוצתית, ב־4×200 מ' בסגנון חופשי.

הזכיה בזהב היתה פיצוי מה עבור ביונדי שניבאו לו זכיה בשבע מדליות זהב. האמריקאי מארק ספיץ הוא השחיין היחיד בתולדות המישחקים האולימפיים, שזכה במספר כזה של מדליות באולימפיאדה אחת. היה זה במינכן 1972.

סגנו של ביונדי במשחה אתמול היה בן ארצו כריסטופר ג'ייקובס עם 49.08 שנ'. גם הוא ביפץ את השיא האולימפי, שהיה שייך לרואדי גיינס מארה"ב, 49.80 שנקבע באולימפיאדת לוס־אנג'לס 1984. כך גם הזוכה במדליית הארד סטפאן קארון – 49.62 שנ'.

ג'אנט אוואנס שברה את השיא העולמי ב־400 מטרים חופשי – 4:03.85 ד'. השיא העולמי הקודם, שגם בו החזיקה, היה 4:05.45 ד'. במדליית הכסף זכתה הייקה פרידריך (מזרח־גרמניה) – 4:05.94 ד'. בארד זכתה מזרח־גרמניה נוספת, אנקה מהריג עם 4:06.62 ד'.

רביעיית הבנות של מזרח־גרמניה, עם אוטו, מייסנר, הונגר וסטלמאך, זכתה בזהב ב־4×100 מטרים – 3:40.63. במקום השני הגיעו ההולנדיות עם 3:43.39 ד'. ארה"ב סיימה שלישית – 3:44.25 ד'.

המזרח־גרמניה כריסטינה אוטו, זכתה אתמול גם במדליית זהב אישית, אחרי שניצחה במשחה ל־100 מ' גב – 1:00.89 ד'. בכסף זכתה כריסטינה אגרסי (הונגריה) – 1:01.56 ד'. קורנליה זירש ממזרח־גרמניה הגיעה שלישית ב־1:01.57 ד'.

את המשחה ל־200 מ' גב, סיים ראשון איגור פוליאנסקי – 1:59.37 ד'. פראנק באלטרוש ממזרח־גרמניה הגיע שני בתוך 1:59.60 ד' ופול קינגמן מניו־זילנד זכה בארד, אחרי ששחה את המרחק ב־2:00.48 ד'.

סלע ואמיר / שיוט

מקום 4 בהולנדי מעופף

מקום שמיני בסיכום הכללי לצוות הישראלי; החלטה פושרת בעניין השייטים שירדו לים ביום כיפור

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאולימפיאדה

סיאול (מיוחד ל"ספורט הארץ"). יואל סלע ואלדד אמיר, ששבתו מפעילות ביום הכיפורים, השתתפו אתמול בשיוט השלישי בדגם ההולנדי המעופף ודורגו במקום הרביעי. בסיכום הכללי הם מצויים במקום השמיני.

פרשת יום הכיפורים נתנה אתמול אותותיה באחים רן ודן טורטן, שסיימו את השיוט השלישי בדגם 470 במקום ה־14 בלבד. הם מדורגים עתה 17 והתקשו מאוד להתאושש מפיגור זה.

בינתיים פירסמה אתמול הנהלת המשלחת (יצחק אופק, יצחק כספי, אורי אפק) החלטה מאופקת למדי בפרשה המסעירה, על אף דרישה נזעמת לנקוט צעדים קיצוניים יותר.

בהחלטה נאמר: 1. השייטים רן ודן טורטן עשו מעשה חמור וחסר אחריות של הפרת משמעת בכך שיצאו להפלגה ביום הכיפורים. 2. בדקנו וקיבלנו מידע מהמחשב ומראש המשלחת בפוסאן, אברהם פישר, שעל פיו לא התחרו האחים טורטן ועל כן גם לא נגרמה להם תוצאה ביום הכיפור. 3. על עצם ההפלגה יעמדו בשובם לארץ בפני ועדת משמעת, ועד אז לא ישותפו כאן בשום אירוע רשמי, כמו טכס הנעילה, להוציא המשך השיוטים. 4. גם המאמן פישר יועמד לדין משמעתי, לצורך בדיקה אם אומנם עשה די הצורך למניעת הפלגתם של האחים טורטן ביום הכיפורים.

מלבד זאת, הוחלט לקצר את שהותם של השייטים ברוח־קוריאה ועם סיום התחרויות בפוסאן יטוסו לסיאול וימשיכו מיד הביתה לפני יתר חברי המשלחת.

שר החינוך והתרבות יצחק נבון אמר אתמול בשיחה טלפונית עם יו"ר הוועד האולימפי הישראלי יצחק אופק הנמצא בסיאול, כי אין לו שום דיעה או מסקנה אישית לגבי הפרשה – בניגוד לידיעות שרווחו. השר הוסיף כי הוא מייחס את כוחו של אופק לטפל בעניין זה כראות עיניו, שכמו העניין מובא גם מנהל רשות הספורט יו"ר אורן, הנמצא גם הוא כאן.

כדורגל

דקה 90: ארגנטינה חטפה לקוריאה את רבע הגמר

תשחק ברבע הגמר מחרתיים נגד בראזיל; גם אוסטרליה עשתה זאת ועכשיו מצפה לה בריה"מ; השאלה המסקרנת: ומה תעשה זמביה נגד הגרמנים?

סיאול (שרות "ספורט הארץ" רויטר). נבחרת ברזיל, היחידה שניצחה בכל משחקיה בשלב המוקדם של טורניר הכדורגל, תשחק נגד יריבתה המושבעת מדרום אמריקה, ארגנטינה, במשחק שיהיה אולי המסקרן ביותר בשלב רבע הגמר. אוסטרליה יריבתנו במוקדמות הגביע העולמי תשחק נגד בריה"מ. שני המשחקים הנוספים שנקבעו שלשום יפגישו את איטליה עם שוודיה וגרמניה עם זמביה. רבע הגמר ביום ראשון.

דרמה לא חסרה גם אתמול. ארגנטינה, שאיכזבה עד כה, חטפה ממש בדקה ה־90 את כרטיס העליה, מהמאוחרת דרום קוריאה. שער בדקה האחרונה היקנה לה ניצחון 1–2 ושילח את אלפי הקוריאנים מאוכזבים לבתיהם. ארה"ב נכנעה לבריה"מ במאבק מסקרן 2–4. שניים מן השערים הובקעו על ידי [illegible] קיין, מיכאליצ'נקו.

נבחרת אוסטרליה, שהשיגה [illegible] את מבוקשה בטורניר האוקיאני בו השתתפה ישראל, עשתה זאת גם בבית המוקדם בסיאול. לאחר הניצחון המפתיע נגד יוגוסלביה (0–1), ניצחה אתמול את ניגריה 0–1, משער שהבקיע ג'ון קוסמינה בדקה ה־49.

ברזיל השיגה כאמור נצחון שלישי, 1–2 על יוגוסלביה, אך הפעם לא הצליח החלוץ רומריו להבקיע, במקומו עשו זאת בבטו וג'ירה. רומאריו כישל את השער השני

בית ג' (סופי)				
1.	בריה"מ	3	3–6	5
2.	ארגנטינה	3	4–4	3
3.	ד.קוריאה	3	2–1	2
4.	ארה"ב	3	5–3	2
בית ד' (סופי)				
1.	ברזיל	3	1–9	6
2.	אוסטרליה	3	3–2	4
3.	יוגוסלוויה	3	4–3	2
4.	ניגריה	3	7–1	0

איגרוף

השופט חטף מהלומות

סיאול (אי־פי). המארגנים הדרום קוריאנים של האולימפיאדה ה־24 הכתירו את המשחקים כ"חגיגה של שלום והרמוניה". אתמול הסתבר, כי המציאות מעט שונה. היום החמישי למשחקים הוכתם בשתי שערוריות מבוערות: אחת בזירת האיגרוף שם תקפו מאמנים וחברי משלחת קוריאנים את שופט הזירה מניו זילנד, לאחר שנציגם הפסיד בנקודות. השערוריה השנייה היתה פסילתו של מרים משקולות בולגרי שזכה במדליית הזהב, אולם לאחר מכן התברר כי השתמש בסמים אסורים.

ביונג ג'ו־איל, אלוף דרום קוריאה במשקל נוצה, התמודד עם הבולגרי אלכסנדר חריסטוב. בתום הקרב קבעו שופטי הנקודות בנצחון 1–4 לבולגרי. ההחלטה לא נראתה לאנשי נבחרת האיגרוף הקוריאנים. שני מאמנים ושלושה אנשי משלחת עלו לזירה וניסו להכות את שופט הזירה קיית' ווקר. בעוד המהומה מתלהטת החלו הצופים להשליך כסאות וחפצים אחרים לזירה. המהומה הורגעה לאחר מספר דקות, אולם היה ברור כי אי אפשר יהיה לעבור על כך לסדר היום.

קים סונג־היון, נשיא התאחדות האיגרוף של דרום קוריאה נטל על עצמו את האחריות לפרשה והודיע, כי יתפטר מתפקידו מייד בתום האולימפיאדה. אולם התאחדות האיגרוף הבין־לאומית לא הסתפקה באקט זה. "זו היתה התקרית המבישה ביותר שראיתי מימי בעולם האיגרוף, ואין בפי מילים כדי לגנותה", אמר נשיא ההתאחדות, אנואר צ'ודרי מפקיסטאן, שהודיע על השעייתם לכל ימיהם של חמשת הקוריאנים שחוללו המהומה.

קודם לכן הודיע דובר הוועד האולימפי הבין־לאומי על פסילתו והשעייתו של מרים המשקולות הבולגרי מיטקו גראבלב, שזכה לפני שלושה ימים במדליית הזהב במשקל עד 56 ק"ג. בדגימת השתן של הבולגרי התגלה פורוסמיד, אחד מ־100 הסמים האסורים על ידי הוועד האולימפי. גראבלב נטל את הסם האסור, כנראה כדי להוריד קילוגרם אחד ממשקלו. עתה תועבר מדליית הזהב שלו לסובייטי אוקסן מירזויאן שסיים במקום השני בתחרות. הסיני הי יינג קיאנג שסיים שלישי יזכה בכסף וסיני נוסף, ליו שוכין יקבל את מדליית הארד.

ספורטאי נוסף שנפסל בשל מציאת סמים אסורים בגופו הוא האוסטרלי אלכסנדר ווטסון, שהשתתף בתחרות בקרב חמש מודרני. ווטסון לא היה בצמרת הדירוג.

4000 לספורטיאדה

4000 ספורטאים המשתייכים לליגה למקומות עבודה יגיעו בתחילת אוקטובר לאילת לספורטיאדה ה־8.

במסיבת עיתונאים אתמול בתל־אביב אמרו מארגניה, מהאגף ספורט לעם והמחלקה למקומות עבודה במרכז הפועל, כי זוהי התקדמות מתמדת במספר המשתתפים.

התחרויות הם למעשה מאבק "אלוף האלופים" בין אלופי ההנהלות ב־11 ענפים. תקציב הספורטיאדה הוא 500 אלף שקל.

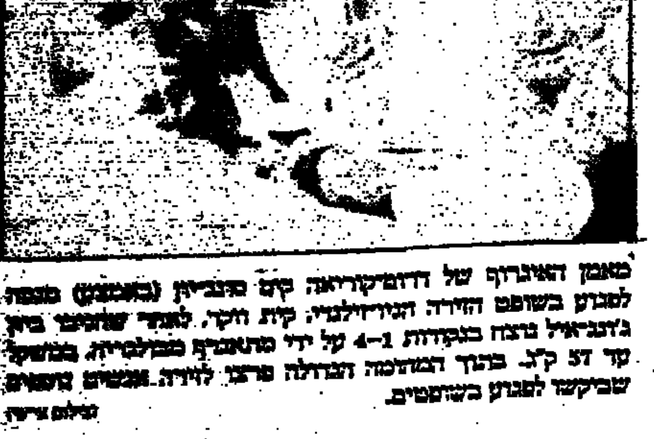

מאמן האיגרוף של דרום־קוריאה, קים סונג־היון (בתמונה) מנסה לפגוע בשופט הזירה הניו־זילנדי, קית' ווקר, לאחר שהמתאגרף ביונג ג'ונג־איל נוצח בנקודות 4–1 על ידי מתאגרף מבולגריה, במשקל עד 57 ק"ג. בתוך המהומה הגדולה שפרצה לזירה, [illegible] שביקשו לפגוע בשופטים. (צילום אי־פי)

אתלטיקה

העולם הישן מול העולם החדש

היום מתחילות תחרויות האתלטיקה באולימפיאדה. מומחה האתלטיקה ד"ר אורי גולדבורט סוקר את הצפוי לנו הפעם ומצביע על המעבר ההדרגתי שחל בעשורים האחרונים במעבר ההגמוניה ב"מלכת הספורט" מארצות הברית לאירופה

פלורנס גריפית' ג'וינר היכנה המועמדת הבראית לזכיה במירוץ ל־100 מטר. גם באמוניה בסיאול היא משתמשת בתלבושת מבהיקה. אך בתחרויות תאלץ לוותר על בגדי המלבה, בהוראת הועדה המארגנת. (צילום א"פי)

מאת ד"ר אורי גולדבורט

בשנת 1960 נתכנסו המשחקים האולימפיים, לראשונה מאז מלחמת העולם השנייה, בבירתה של אחת ממדינות ה"ציר" – בסטדיו אולימפיקו של רומא. מן הבולטים במשלחת האמריקאית הגאה היה אצן שחום־עור בשם ריי נורטון, שאמור היה לחקות את מבצעו של "החץ הלבן" בוב מורו ולזכות את ארצו בשלוש מדליות זהב, בריצות ל־100, 200 ו־4x100 מטרים.

ב־1 לספטמבר, 21 שנה לאחר שכבות הברית הכריזו מלחמה על גרמניה הנאצית, התקשה נורטון בזינוק בריצת הגמר ל־100 מטרים וסיים למרבית האכזבה שישי ואחרון כאשר המנצח הוא הגרמני ארמין הארי.

חלפו יומיים ונורטון הדהים בהרלשתו בסיימו אחרון בריצת ה־200 מטרים בזמן 20.9 שניות. משש המדליות בספרינט נטלו רצי ארה"ב שתיים בלבד. לאחר מכן יצא נורטון מגבול ההחלפה במירוץ השליחים וג'ון תומאס, קופץ לגובה שאמור היה לנצח על נקלה, הובס בידי הרוסים שבלקרוה ובורומל.

ארה"ב, ששלטה שליטה ברורה בשדה האתלטיקה, החלה מאבדת את הבכורה. יכולתם של "סופר־כוכבים" כבוב הייז, הנרי קאר, ג'ים היינס, טומי סמית' ולי אוונס בשתי המהדורות העוקבות של המשחקים (טוקיו 64' ומכסיקו סיטי 68') הקהתה, אך רק דוחתה במקצת, את הנרשפקא הסופית למעבר ההגמוניה אל יבשת אירופה. במינכן 72' כבר הוכחה סופית, כי יש לארה"ב מתחרים קשים במיאוצים וכי הקפיצה לגובה, הקפיצה במוט והמדיפה, בהן איש לא העז להפריע עד לאז ליאנקים, יצאו מכלל שליטתם.

המשחקים של מונטריאול 76' סימנו תחילתה של תקופה ארוכה בה התמודדו אתלטי המערב והמזרח, בהרכב מלא, בכל הזירות – למעט זו האולימפית. העדרם של האמריקאים, המערב־גרמנים והקנייתים (האחרונים נעדרו כבר ב־1976 עקב החרם האפריקאי) ממסלולי מוסקבה, 1980, פגע קשה בכל המיאוצים. אי התייצבות הקופצים והזורקים ממזרח גרמניה ובולגריה המזרחית, צ'כיה ובולגריה בלוס אנג'לס 84' הפר שם את המאבקים במקצועות השדה בין הגברים וכמעט את כל מקצועות הנשים, לזוכא ואיסלולא. הרחקתה של אליפות העולם באתלטיקה מן המסגרת האולימפית איפשרה לתחרויות האליפות בהלסינקי 83' ורומא 87' לתת יותר מפיצוי על האכזבות האולימפיות. היום, בסיאול, נראה שוב הרכב אתלטי מלא מתמודד בשפתיים השוקות על כל שנייה ועל כל מטר.

מלא, אמנתו? גם כאן יש לסייג. הזרם האתיופי מרחיק את בלאיינא דינסאמו, ריך הקרקות, המחזיק בכל הזמנים (2:06:50 שעות) ואילו השיאן העולמי הסובייטי בקפיצה לגובה, האייר סוטומאיור (2.43 מטרים) ישאר גם הוא בבית עקב החרם הקובני. מכל מקום, המשחקים הם זירת השפעה – וקרוב לוודאי זירת פרידה – למספר דמויות שיש להן סיכוי להעפיל לראש רשימת האתלטים הבולטים בהיסטוריה.

את מה שעשתה אולריקה מייפארת עם שני נצחונות בקפיצה לגובה בפער של 12 שנה, ב־1972 וב־1984, חודק הדיסקוס האמריקאי אל אורטר עם ארבעה נצחונות רצופים בין 1956 ל־1968, ינסו רץ המשוכות ארווין מוזס והמשישאי הסובייטי יורי סדיח לשחזר בסיאול. חרם, חרם שכנגד, אילצו את השניים להיעדר פעם אחת (מוזס ב־1980 וסדיח ב־1984) ולהתיר מתחרים הנופלים מהם בהרבה להתמודד על התארים. מוזס, בן 33, מנצח 1976 בריצת 400 מטרים משוכות וב־1984 פטור, כנראה, מעונשם של יריביו העיקריים שכמעט ידעוהו בעולם שליטי המסורת באליפות העולמית ברומא אשתקד, בן ארצו דני הארים והגרמני הראלד שמיד.

סדיח, המבוגר ממוזס בעשרה שבועות, הוא תעלומה: בשנים האחרונות, הוא פעיל על אש קטנה או שובת כליל מפעילות תחרותית. סדיח כבר יהיה השנה מעבר ל־85 מטרים ויינבה להתגיד מאוחריו את אלוף העולם הבשל, בן ארצו ליטבינוב. אם יעשה זאת, יצטרף עם מוזס לשורת היחודים במינם, אשר מול פציעות, עייפות והסכנה של אובדן מוטיבציה שבים מדי מהדורה אולימפית ומוכיחים שאין להם שני.

כשאלה קרנצליין האמריקאי זכה, ב־1900, באולימפיאדת פאריס, ב־4 מדליות זהב, בריצות ל־60, 110 משוכות, 200 משוכות והקפיצה לרוחק, היה מדובר באירוע שולי שחשיבותו באותה שנה היתה משנית ומשמעותו לעתיד כרם הוכחה. כשפאבו נורמי

(1500 ו־5000 מטר הוך סעה, ריצת שדה ל־10 ק"מ, ו מירוץ קבוצתי ל־3000 מטר) חזר על מבצע דומה בפאריס, כעבור 20 שנה, הוחרזו להכתירו בגדול האתלטים בכל הזמנים. חלק מן המכתירים נכונים היו להעתיק את התואר אל ג'סי אוואנס, לאחר שנטל בברלין, 1936, את הכתר ב־100, 200, 4x100 מטר ובקפיצה לרוחק. משתתפת אחרת באותם המשחקים, צעירונת הולנדית בשם פאני (מאוחר יותר בלנקרס) קון הורה, לאחר ועל אף מלחמת עולם אכזרית, רעב ותורבן באירופה ובארצה, לאולימפיאדה האולימפית ב־1948, החזיקה את קרנצליין, נורמי ואואנס. שללה היה זהב ב־100, 200, 4x100 מטר ו־80 מטרים משוכות.

הכל הסכימו, שחזרה על מבצע של אואנס הפכה להיות בלתי אפשרית בעידן האתלטיקה המקצוענית, בה אינך יכול להתמחות בסידרת מקצועות ולהימצא בצמרת בכולם. הכל פרט לאתלט גמיש שחום עור, יליד אלאבמה. קארל לואיס, בן ה־24, שיחזר ב־1984 את מבצעו של אואנס, ואף כי מ־1985 עד־1987 הסיר הקנדי בן ג'ונסון את כתר האצן מספר 1 מראשו של לואיס, בסידרה בת שישה נצחונות רצופים, ניצל השנה לואיס חוסר הכנה מספקת של ג'ונסון, בעקבות פציעה, וניצח אותו בציריך. לואיס ינסה איפוא, לבצע מה שאיש לפניו לא ביצע – וספק אם יבצע אי פעם. משום מה, עולה בי החשש, כי אם יכול לואיס להתגבר על "ברזל" המסורתית של ג'ונסון בזינוק, מצפות לו בכל זאת צרות מרגלי קלווין סמית ב־100 מטר והמגוחר מרגלי בן קבוצתו הצעיר ג'ו דה לואף ב־200 מטר.

תחרויות האתלטיקה הקלה במשחקים האולימפיים של סיאול, אינם רק לואיס, מוזס, או סרגיי בובקה, האיש שתוך 4 שנים שיפר 9 פעמים שיא עולם במוט והרים את השיא ב־23 ס"מ. נחזה גם בהתגבר

דרורות קשות במירוצים הבינוניים לגברים, כאשר בהרכב הענייניים שני אתלטים שבקרוב ימלאו להם 28 שנה. המדובר במרוקאי ד'קג'רורה ובבריטי גבה קומה, העונים לשבות סעיד אוויטה וסטיב קראם. לא רק הירכלת ההתורה תקבע, אלא גם כושר העמידות וההישרדות במהלכן של שבע ריצות קשות ל־800 ו־1500 מטרים שתתקיימנה בין ה־23 בספטמבר ל־1 באוקטובר.

מספר אתלטיות יתגרו על מרכז תשומת הלב. ג'קי ג'וינר תנסה לשחזר את מבצעה מאשתקד ולצרף לתואר הבטוח בקרב 7 גם זכייה בקפיצה למרחק. הייקה דרקסלר בגרמניה המזרחית תנסה לחזור וליטול הבכורה במקצוע האחרון, ובצירוף בנות ארצה בראשות גלאדיש־מולר לחזור ולהוכיח עליונות ב־100 ו־200 מ' למרות ה"פיצוץ" של פלורנס גריפית'־ג'וינר באינדיאנאפוליס. אני, אגב, מאלה שאינם מאמינים בתקינות מד הרוח בעת ריצת ה־10.49 של גריפית ואינני מאמין שבסיאול ייקבעו זמנים דומים לאלה של אינדיאנאפוליס. תחום ללא כוכבים גדולים, בניגוד ליכוחים של גורמי, ואמאפאק, קרץ, וירן או מירוץ ייפסר וגא תחום הריצות הארוכות. הכל יכול לקרות במירוצים ל־5000 ול־10,000 ופציעתה של אינגריד כריסטיאנסן והכושר הבלתי ברור של מרי דקר־סליני הופכות גם את המקצועות המקבילים לנשים לתעלומה.

לבסוף, לעניין השיאים. גבהי במכסיקו סיטי עדיין הותירו על רשימת שיאי העולם שני סיכונים בלתי נמחקים: ה־8.90 מ' של בוב בימון בזינוק וה־16.56:2 דקות של הרביעיה האמריקאית ב־4x400 בגברים. שבירת השיא האחרון תהיה בעיבה קשה מאוד, וזו של הראשון – עדיין בלתי אפשרית. ככלל, אינני רואה שאוכל שיאי עולם בתחרויות האולימפיות. הצפים יסתפקו בשיאי עולם שיכולו להיבנות על אצבעות יד אחת.

ליגה אנגלית

4 המובילות נגד עצמן

לונדון (א"פי). ארבע הקבוצות המובילות את טבלת הליגה ישחקו מחר בינן לבין עצמן. נוריץ', הראשונה בדירוג, שעדיין לא הפסידה נקודה בארבעת משחקיה תארח את מילוול, השלישית, שעלתה בתום העונה שעברה לראשונה בתולדותיה לליגה הראשונה. מילוול עדיין בלתי מנוצחת העונה.

משחק מסקרן יותר יפגיש את סאות'המפטון, השנייה בדירוג, עם האלופה ליוורפול. גם שתי קבוצות אלו עדיין בלתי מנוצחות העונה, אלא שליוורפול ספגה השבוע הפסד 2–1 מול ארסנל, בחצי גמר גביע "ליטלוודס", מפעל חדש ולא מצליח במיוחד, והיא סובלת ממכת פציעות קשה. שוערה הוותיק של ליוורפול, ברוס גרובלאר, שוכב בבית חולים לאחר שעבר התקפה לא חמורה במיוחד של דלקת קרום המוח. בנוסף לו פצועים גם יאן מולבי, ג'ון בארנס, בארי ונישן, סטיב מקמאהון ואלן האנסן. כבר להיות שמושר בדירה יאלץ המנגד קני דאלגליש להכליל את עצמו בהרכב.

גם סאות'המפטון לא תתייצב בהרכבה החזק ביותר. קשרה הבכיר גלן קוקריל נפגע בשבת כשהונחת לעברו אגרוף מהכם בידו של פול דייויס, הקשר הבידלאוני של ארסנל. אגרוף ששבר את עצם הלסת שלו. קוקריל נזקק לניתוח בו הושתלה בלסתו פלטת פלדה. ההלוקה הזו עוררה השבוע סערת רוחות באנגליה ודייויס נענש על ידי מועדונו ויענש גם על ידי ההתאחדות, למרות שהשופט לא הבחין באירוע, רק מצלמות הטלוויזיה קלטו את המקרה.

ארסנל, החמישית בדירוג, תבוא למפגש הזה בלי שחקנה הבכיר – ללא דייויס כמובן. ★ יתר המשחקים: אסטון וילה – נוטינגהאם פורסט, צ'לסי – ניוקאסל, דרבי – קווינס פארק ריינג'רס, מנצ'סטר יונייטד – ווסטהאם, טוטנהאם – מידלסברו, וימבלדון – קובנטרי.

בעיטה אולימפית

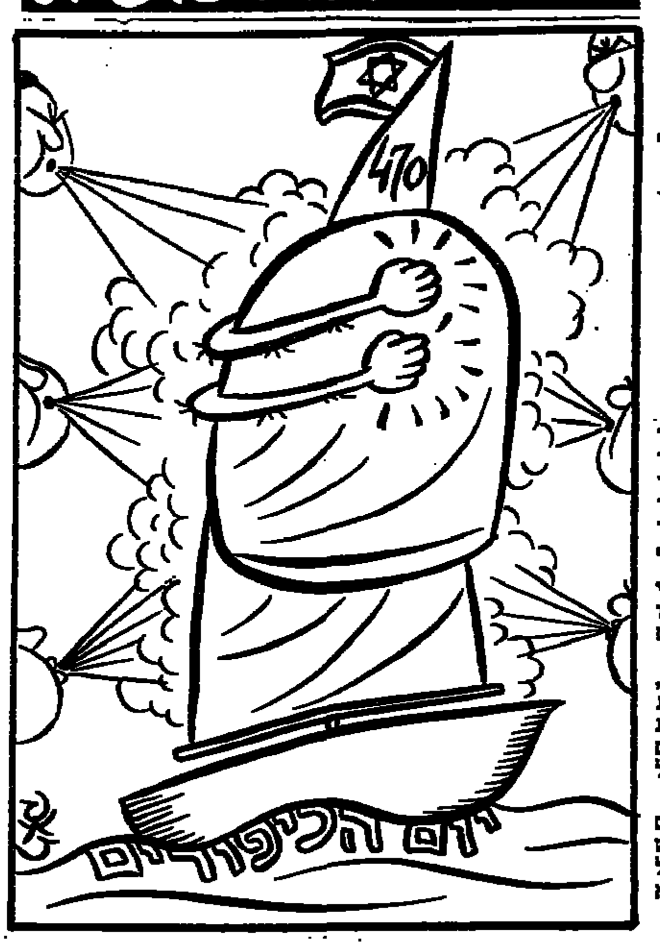

גביע המדינה / כדורסל

בסיבוב הראשון: הגליל ניצח 41–111, מכבי ת"א ניצח 74–136 וניצחון 49–114 להפועל ירושלים

מאת אילן פריש
כתב "ספורט הארץ"

תוצאות משחקי הסיבוב הראשון בגביע המדינה בכדורסל, יתנידו קרוב לוודאי באדישות, את מרבית חובבי הכדורסל בישראל. וכי לאיזו התרגשות יש לצפות, כשכל 12 המיפגשים בין קבוצות הליגה הלאומית והארצית, הסתיימו כשירון של הקבוצות הבכירות על העליונה רק בשני משחקים התקשו קבוצות לאומית: אליצור נתניה שניצחה אחרי מאמץ את א.ס. רמת־השרון ומכבי רמת־גן שנאלץ להזיע כדי להכניע את מכבי קרית־מוצקין.

משחקי שמינית גמר גביע המדינה יהיו ב־27 באוקטובר. חלקם יפגישו קבוצות מן הליגה הלאומית כנגד קבוצות אחרות מן הליגה הלאומית.

★ משחקי שמינית הגמר: הפועל תל־אביב – אליצור רמלה, אליצור נתניה – הפועל איתקגבת, הפועל גליל־עליון – הפועל ירושלים, הפועל חולון – הפועל חיפה (הוקדם ל־22 באוקטובר), הפועל נהריה – מכבי תל־אביב (הוקדם ל־20 באוקטובר), הפועל בן שמואל – מכבי ראשון־לציון, מכבי דרום תל־אביב – מכבי רמת־גן, מ.מ. גבעת־שמואל – מכבי חיפה.

מחזיק הגביע הפועל גליל־עליון זכה אמש בניצחון הגבוה ביותר, כאשר הביס בחוץ את הפועל קרית־גת 41–111 (20–55). ליף 27, מסלוף 23 הירבו לקלוע לגליל.

האלוף מכבי תל־אביב הצפין לגליל וניצח בכפר־בלום את הפועל קרית־שמונה 74–136 (31–62). יצחק ברנתא ראה את המישחק ומסר, כי המכבים התייחסו למיפגש זה כאל מישחק אימון. לייד גודרון אפילו לא שותף. מני 29 וג'מצ'י 26 הירבו לקלוע למכבי. לקרית־שמונה: סטלר 16, אלחלל 12. שפטו ישראל ספיר ויעקב יהושע, 500 צופים.

ניצחון גבוה השיג גם הפועל ירושלים, 49–114 על (29–54) על הפועל בקעת בית־שאן. בלקוול 25, חון 21 הירבו לקלוע למנצחים.

מכבי ראשון־לציון ניצח באילת את הפועל המקומי 65–96. ויילפורד 34 ודייויס 18 הירבו לקלוע לראשון־לציון. רייס 22 נקודות, הירבה לקלוע לאילת. 350 צופים ראו את המישחק.

בבית־ספר ישורון בפתח־תקוה ראה אמרון שמולביץ' את הפועל תל־אביב מנצח בנקל את אליצור פתח־תקוה 69–98 (35–54). לתל־אביב הירבו לקלוע: טאטום 26 ובבת 21. לפתח־תקוה: זמורה 21, ליבוטסקי 10. שפטו עמי גלילי ומשה רדזמסקי, 200 צופים.

מרדי בריח דיווח על ניצחון אליצור רמלה, ללא הזרים ארנסט גראהם ובוב קופחוד ושמואל בגרלבן הפצוע, על מכבי פתח־תקוה 82–97 (37–58). ג'ג קורנליוס 30 נקודות ו־17 ריבאונדים, בודילי הזמן 21 נקודות, הירבו לקלוע למנצחים. בן מרדכי 24 נקודות, הירבה לקלוע לפתח־תקוה. 400 צופים.

הפועל איתקגבת ניצח את הפועל כנרת 79–100 (31–47), כשגאס סאבסוס, 23 נקודות, מרבה לקלוע למנצחים. 18 נקודות של פיליפס ו־17 של מרפוח, עזרו להפועל חולון לנצח 54–80 (29–34) את מכבי רחובות. מכבי חיפה ניצח באוסישקין את בית"ר תל־אביב 59–83 (34–42). ברגע היה הקלע הבולט בחיפה – 26 נקודות. קבוצה חיפאית נוספת, הפועל, ניצחה את אליצור קרית־אתא 58–93 (29–54). קסקי 22, גורס 21, היו הבולטים בין קלעי המנצחים.

בשני מישחקים ניתקלו קבוצות לאומית בבעיות. ברמת־השרון התקשה אליצור נתניה לנצח את אגודת הספורט המקומית 60–69 (25–27). המישחק היה תלש, בעיקר במחצית הראשונה כפי שדיווח יוסי חבס. רידיק 22 ובלאט 16 הירבו לקלוע לאליצור. לא.ס. רמה"ש: שפייכמן 15. 250 צופים במתנ"ס רמת־השרון. מכבי רמת־גן התקשה נגד מכבי קרית־מוצקין עד שניצח 72–79 (35–45). קילינג 28 נקודות ומאיו 16 תרמו לניצחון רמת־גן.

הפועל גבעת־שמואל ניצח בבאר־שבע את הפועל המקומי 66–79 (39–46), במישחק שהיה על טהרת הליגה הארצית. קנז 34 וקציר 18, הירבו לקלוע לגבעת־שמואל. לבאר־שבע: אולאי 17 ותיגן 17. 200 צופים.

★ מישחקים נוספים בין קבוצות הליגה הארצית: הפועל נהריה – מכבי חדרה 73–98 (32–54), מכבי דרום תל־אביב – מכבי ימק"א נצרת 67–69 (31–34), מ.מ. גבעת־שמואל – הפועל יהוד עפולה 56–61.

מחר בסיאול

אתלטיקה
400 מטר (מוקדמות, גברים); כידון (מוקדמות, גברים); קפיצה למרחק (קרב 7, נשים); 400 מטר (סיבוב שני, נשים); 100 מטר (סיבוב ראשון, נשים); 100 מטר (חצי גמר, גברים); קפיצה לגובה (מוקדמות, גברים); קפיצה משולשת (גמר); 100 מטר (גמר, גברים); 100 מטר (סיבוב שני, נשים); כידון (קרב 7, נשים); 800 מטר (מוקדמות, נשים); 800 מטר (סיבוב שני, גברים); 400 מטר משוכות (חצי גמר, גברים); 800 מטר (קרב 7, נשים – מקצוע מסיים)

חתירה
רביעיות ללא הגאי (גמר, נשים); זוגות "סקאל" (גמר, נשים); זוגות ללא הגאי (גמר, נשים); רביעיות עם הגאי (גמר, גברים); זוגות "סקאל" (גמר, גברים); זוגות ללא הגאי (גמר, גברים); "סקיף" (גמר, גברים)

כדורסל (גברים)
סין – קנדה; ארה"ב – מצרים; ספרד – ברזיל; דר. קוריאה – אוסטרליה; בריה"מ – הרפ. המרכז אפריקאית; יוגוסלביה – פוארטו ריקו

אגרוף
מוקדמות בכל המשקלים

אופניים
מירוץ דרך קבוצתי (חצי גמר, גברים); מיאורץ (גמר, גברים); מיאורץ (גמר, נשים); מירוץ דרך קבוצתי (גמר, גברים); מירוץ אישי על נקודות (גמר)

רכיבה
דרסאז' קבוצתי

סיוף
חרב (מוקדמות); חרב (גמר)

התעמלות
מכשירים בודדים (גמר, גברים)

הרמת משקולות
82 ק"ג (בית ג'); 82.5 ק"ג (בית ב'); 82.5 ק"ג (בית א' – גמר)

כדוריד
יוגוסלביה – אלג'יריה; הונגריה – יפן; שוודיה – איסלנד; מז. גרמניה – ספרד; בריה"מ – ארה"ב; דר. קוריאה – צ'כיה

הוקי
מע. גרמניה – דר. קוריאה; הולנד – קניה; בריטניה – בריה"מ; אוסטרליה – פקיסטן; קנדה – הודו; ארגנטינה – ספרד

שחיה
200 מטר מעורב אישי (מוקדמות, נשים); 200 מטר פרפר (מוקדמות, גברים); 100 מטר גב (מוקדמות, גברים); 4x100 מעורב (מוקדמות, נשים); 50 מטר חופשי (מוקדמות, גברים); 1500 מטר חופשי (מוקדמות, גברים); 200 מטר מעורב אישי (גמר, נשים); 200 מטר פרפר (גמר, גברים); 50 מטר חופשי (גמר, גברים); 800 מטר חופשי (גמר, נשים); 100 מטר גב (גמר, גברים); 4x100 מטר מעורב (גמר, נשים)

צלילה
מקפצה 3 מטר (מוקדמות, נשים)

טניס
גברים, שמינית הגמר (8 משחקים); נשים, סיבוב שני (8 משחקים); זוגות נשים, סיבוב ראשון (8 משחקים)

טניס שולחן
זוגות גברים (סיום סיבוב ראשון); נשים (סיום סיבוב ראשון); גברים (סיום סיבוב ראשון); זוגות נשים (סיום סיבוב ראשון)

קליעה
אקדח אויר, 60 כדור (גברים); אקדח אויר, 10 כדור (גברים – גמר); צלחות תרס "סקיט", 50 צלחות; צלחות תרס "סקיט", 50 צלחות – גמר

שייט
השיוט החמישי, בכל הדגמים

כדורעף
צרפת – ארה"ב (בית א'); יפן – טוניסיה (בית א'); ארגנטינה – הולנד (בית א'); ברזיל – שוודיה (בית ב'); דר. קוריאה – בולגריה (בית ב'); בריה"מ – איטליה (בית ב')

ליגה לאומית

המחזור השני יחל כבר היום בחולון

מאת כתב "ספורט הארץ"

בכל מישחקי סיאול, יחל היום המחזור השני בליגה הלאומית בכדורגל, כאשר צפרירים חולון יארח את שמשון תל־אביב. ששת המישחקים האחרים יחולו מחר. השעה הראשית למישחקים – 15.30.

האלוף הפועל תל־אביב, גיבור המחזור הראשון, יארח בבלומפילד את הפועל באר־שבע הניצב בראש הטבלה לאחר הניצחון הביתי 3–1 על הפועל ירושלים. מיפגש מסקרן אחר יהיה בנתניה, שם יארח מכבי המקומי את מכבי תל־אביב. שתי הקבוצות סיימו בתיקו את המחזור הראשון. המיפגשים ביניהם תמיד היו מעניינים, גם כאשר הקבוצות לא הורגו בצמרת.

מיפגש שלום יהיה בימק"א, כאשר הפועל ירושלים שוב יארח מישחק לאומי. הוא יתמודד עם הפועל טבריה שהשיג נקודה ממכבי נתניה. הניכוח של ודד ש צד ידעו ניצחון ראשון ויש להם את הכלים להשיגו זאת.

מכבי חיפה שוב ישחק בבית, הפעם יארח בקרית־אליעזר את הפועל פתח־תקוה, אחד משלושת מנצחי השבת הפותחת. הסיכויים שקולים. לביתיות עשוי להיות משקל משמעותי.

• בני־יהודה יתמודד במגרשו עם בית"ר ירושלים שיבקש להתאושש מההפסד להפועל ת"א. גם הפועל כפר־סבא יערוך בכורה ביתית, הוא יתמודד עם בית"ר תל־אביב.

טבלת הליגה הלאומית

1.	באר־שבע	1	1–3	3
2.	הפועל פ"ת	1	2–3	3
3.	כפר־סבא	1	2–2	1
4.	ה. טבריה	1	1–1	1
–.	מכבי נתניה	1	1–1	1
6.	שמשון ת"א	1	0–0	1
–.	בני־יהודה	1	0–0	1
–.	בית"ר ת"א	1	0–0	1
9.	בית"ר ים	1	1–0	0
10.	הפועל ת"א	1	0–1	–1
11.	מכבי חיפה	1	2–2	–1
12.	מכבי ת"א	1	0–0	–1
13.	הפועל ים	1	3–1	–1
14.	צפ. חולון	1	3–2	–2

ליגה ארצית

המוביל מיבנה מארח את בת ים

מאת אילן פריש
כתב "ספורט הארץ"

מכבי יבנה שהחל את הליגה בסערה, בהביסו 4–1 את הפועל יהוד במישחק חוץ, יקיים מחר את מישחק הבית הראשון שלו העונה. הוא יארח את הפועל בת־ים המחפש את נקודות הליגה הראשונות שלו.

מנצחים נוספים במחזור הפתיחה היו מכבי פתח־תקוה, הפועל רמת־גן ומכבי שעריים. פתח־תקוה תארח את עמידר, רמת־גן את בית"ר נתניה. שעריים תתארח אצל העולה החדש מליגה א', מכבי טמרה.

★ יתר מישחקים במחזור השני: הפועל חדרה – הפועל חיפה, בית"ר רמלה – הפועל יהוד, מכבי יפו – הפועל לוד (היום). תחילת המישחקים 15.30.

טבלת הליגה הארצית

1.	מכבי יבנה	1	1–4	3
2.	הפועל ר"ג	1	1–3	3
3.	מכבי פ"ת	1	0–2	3
4.	שעריים	1	1–2	3
5.	הפועל לוד	1	2–2	1
–.	בית"ר רמלה	1	2–2	1
–.	רמת־עמידר	1	2–2	1
–.	הפועל חיפה	1	2–2	1
9.	בית"ר נתניה	1	1–1	1
–.	מכבי טמרה	1	1–1	1
11.	מכבי יפו	1	2–1	0
12.	הפועל חדרה	1	3–1	0
13.	הפ. בת־ים	1	2–0	0
14.	הפועל יהוד	1	4–1	0

חבר של זהב

לנסטי היתה כתובת על הקיר בפנימיה: זהב בסיאול

מספר זאב רזוב, חברו הישראלי של האלוף האולימפי מסורינאם

זאב רזוב

בפנימיית בולס שבג'אקסונויל, פלורידה, תלה הסורינאמי אנתוני נסטי, האלוף האולימפי החדש ב־100 מטרים פרפר, לשוות את חלום המדליה האולימפית שלו. על קירות חדרו הצביע את מישאלת ליבו: מדליית זהב אולימפית בסיאול. את זה הוא ביקש בגיל 17 וחצי, כאשר הגיע לארה"ב מסורינאם – כך מספר זאב רזוב (בן 20), הישראלי, חברו של נסטי לפנימיה.

"הגעתי לפנימיה לשחק גולף. אולם עיקר ההתמחות של בפנימיה היתה בשחיה. אנתוני נסטי הגיע לשם אחרי שהשתתף באולימפיאדת לוס־אנג'לס 1984. תלמיד נוסף בפנימיה, ברוס לאורנס, זכה גם הוא במדליית זהב – בלוס־אנג'לס", מספר זאב.

זאב, שהתיידד עם נסטי, מעיד על האלוף האולימפי החדש כבחור מדהים, שלא התנהג כסופרסטאר. "היה אהוב ושמח לעזור לכולם. מלבד זאת התנהג ככל בני גילו. "לפני תחרויות, כשהיה זוכה יחד עם חבריו לשבוע מנוחה, היה מוציא אנרגיה וכמו יותר בני גילו, היה מרשה לעצמו קצת להשתולל ולהתפרק".

הכישרון של נסטי ניכר מהתחלה. זאב: "הכוח הפיסי שלו ברגליים היה בלתי יאמן. בבית"ס הוא ניפץ את כל שיאי הפרפר של ארה"ב לגילאי בית־ספר תיכון שיא אמריקאי חדש ב־100 יארד. הוא תמיד ציין, כי אחרי סיאול בכוונתו לפרוש. אנתוני ראה במדליית הזהב פיסגת הקאריירה ולא מעניין אותו להמשיך בקצב אימונים רצחני. הוא בא ממשפחה עשירה, ולא כספורטאים אחרים, השחיה אינה מהווה עבורו קרש קפיצה. הוא רואה בשחיה תחביב בלבד".

התחביב גזל מנסטי זמן רב. הדבר פגע בציוניו הבינוניים בלימודים. שימת הדגש בשחיה, מנעה ממנו להפגין כישורים אחרים: "הוא היה אתלט אדיר ויכול היה להיעשות על נבחרת הבייסבול של בית־הספר, שזכתה באליפות מדינת פלורידה. אבל מקוצר זמן לא יכול היה להשתתף".

אילן פריש

ח"כ גולדשטיין: את האחים טורטן יש להחזיר הביתה על ראשי המשלחת להסיק מסקנות

מאת כתב "ספורט הארץ"

את האחים טורטן יש להחזיר מיד הביתה ועל ראשי המשלחת להסיק מסקנות – קבע ח"כ פנחס גולדשטיין, יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, בהתייחסו לפעילות השייטים ביום הכיפורים ולנסיעת ראשי המשלחת יצחק אופק ויצחק כספי במכונית בערב כל נדרי.

"יש החלטה חד משמעית של ועדת הספורט של הכנסת שלא יעלה על הדעת שישראלי יתחרה ביום כיפורים. אימון או שיט זה אותו דבר. על האחים טורטן לשוב מיד הביתה. לא יתכן שלא יתנו כבוד ליום היהודי הקדוש ביותר. ראשי המשלחת נהגו בקלות ראש ובוזו ציבורית מזלזלת וקשה להבין איך נהגו כך. עליהם להסיק מסקנות מתבקשות. בבוא העת נקיים דיון ציבורי בכל מה שקרה", הבטיח פנחס גולדשטיין.

כדורסל

הפועל חולון בבעיה: אין טופס שיחרור למקדונאלד

שמחה ריגר התפטר מאימון אליצור רמלה

המתאגרף מייקל גריר (מימין) אלוף העולם במשקל 80 עד 89 ק"ג, נושא עמו את חגורת האלוף עם הגיעו אמש לישראל, כדי להגן על תוארו. לידו מפגין את שרירי יריבו בקרב על התואר, ריק אנגים המדורג רביעי בעולם. (צילום: יונתן טלינגר/ישראל סאן)

מאת אילן פריש
כתב "ספורט הארץ"

ארבעה זרים עדיין ממתינים לטפסי שיחרור מארה"ב, שיעניקו להם את זכות ההשתתפות במישחקי הליגה הלאומית. מדובר בבן מקדונאלד (הפועל חולון), רון מור (אליצור נתניה), ארנסט גראהם ובוב קופחוד (אליצור רמלה). הארבעה לא שותפו אתמול בהרכב קבוצותיהם בגביע המדינה. אם עד יום ראשון לא יגיעו לאיגוד הכדורסל טפסי השיחרור שלהם, הם לא יורשו לשחק בליגה.

● שמחה ריגר, מאמן אליצור רמלה, התפטר אמש דקות ספורות לפני שהחל מישחק הגביע בין אליצור רמלה למכבי פתח־תקוה. את מקומו ימלא עוזרו יעקב אבואלי. לארץ אמור להגיע מחר סמית הארגון, שיבחן בקבוצה. אם ימצא מתאים יחליף את אחד הזרים של הקבוצה.

מרדי בריח

היפר קו־אופ
הזול מכולם!
היפר קו־אופ שלי פתוח!
מחר במוצ"ש
עד חצות
היפר היפר יד אליהו ליד אצטדיון הכדורסל
פתוח רצוף כל הלילה ממוצ"ש ועד ערב החג
בקו־אופ קונים לסוכות ומשלמים בחנוכה
ב־2.12.88*
* על כל קניה מעל 100 ש"ח לבעלי כרטיסי אשראי ישראכרט ויזה. לבעלי כרטיס קו־אופ זהב התשלום ב־2.12.88 או ב־9.12.88 לא כולל חנויות אלקטרוניקה, לאלקטרוליין הבינתן אשראי מיוחדים ומוזלים.
תל־אביב | גבעתיים | ראשל"צ | אשקלון | כפר־סבא
בת־ים | נס־ציונה | באר־שבע | הרצליה | חדרה
היפר קו־אופ

נותרו 3 קוטג'ים יחודיים
קלאסי... רחוב ש"י עגנון, המשך רח' הפלמ"ח
מקום בצמרת
3 קוטג'ים
• 5 חדרים + חדר משחקים
• 3 מפלסים • הסקה דירתית
• גינה פרטית • פטיו לצמחיה
• חניה תת קרקעית עם שלט רחוק
• צלחת לקליטת שידורי לווין
• פיתוח סביבתי יחודי
• רמת גימור גבוהה
לרוכשים עכשיו בונוס מיוחד
נותרו דירות בודדות 4–5 חדרים בסטנדרט בניה גבוה במיוחד
פנטהאוז מיוחד אחרון
• 6 חדרים • מרפסת שקית • נוף מרהיב
משרד המכירות: רח' ש"י עגנון 16
טל. יום: 699911, 699531־02

مكذ من الاصل

חדשות כלכלה

חברות הביטוח לא יכסו נזקים מפיגועים של גורמים עוינים

עומדות לכלול בפוליסות הביטוח שלהן סעיף בהתאם

מאת אריה לביא

חברות הביטוח עומדות לכלול בפוליסות הביטוח שלהן סעיף שי־פטור אותן מתשלום פיצויים בגין פי־גועים ברכוש על ידי גורמים עוינים. עד כה לא היה סעיף כזה בפוליסות, ורבים העדיפו בעת פגיעות הנובעות מהאינטיפדה, לפנות לחברות הביטוח.

אמנם, חברות הביטוח נהגו להפנות את התובעים לכשרד האוצר, שכן על פי החוק ניתן לתבוע במקרה כזה את מס רכוש וקרן פיצויים, אך עד כה היתה אי בהירות בעניין זה. החברות הודיעו למבוטחים שפנו אליהן, שרק אם לא יקבלו פיצוי מקרן הפיצויים, הן ידונו בתביעה.

עתה המליץ איגוד חברות הביטוח, לכלול בפוליסות את הסעיף הבא: "פוליסה זו לא תכסה נזק כלשהו, שבגינו יש למבוטח הזכות לפיצויים על פי חוק מס רכוש וקרן פיצויים תשכ"א ־1961, הזכות זו לא נמנעה ממנו עקב אי קיום הוראה כלשהי מהוראות החוק הנ"ל".

יצויין שחברות הביטוח אינן יכו־לות להכליל סעיף זה בפוליסות רכב הדירות המוגדרות כתקניות. לגבי הכנסת הסעיף בפוליסות הללו, יפנו חברות הביטוח למפקח על הביטוח ויבקשו את היתרו להכנסת הסעיף.

במסגרת רה־ארגון מפעלי הקרטון והנייר

יורשי סוזאייב מוכרים המניות בכרמל־מערכות – וקרפט קונה

מחזור המפעלים כולל טריוול: כ־85 מיליון דולר

מאת מיכל רוזה

הנהלת כור, חברת כרמל מערכות והמשקיע האמריקאי רוברט קרפט, עומדים לחתום בימים הקרובים על עיסקה משולבת שלפיה כל מפעלי הנייר והקרטון שבהם כור שותפה יאוחדו במסגרת חברת אחזקות שת־היה בבעלות מלאה של הקונצרן.

חברת האחזקות תכלול את מפעלי כרמל מערכות ואת ארבעת מפעלי הנייר ובמסגרתה ישתנו שיעורי הבע־לות של כור במפעלים אלה ובחברת האריזות טריוול. היקף המחזור הכו־לל של החברות הכלולות בעיסקה, מסתכם בכ־85 מיליון דולר. מביניהם – כרמל מערכות וטריוול נחשבות בין הרווחיות ביותר של קונצרן כור.

מפרטי העיסקה שנודעו ל"הארץ" עולה, כי העיסקה התאפשרה לאחר שיורשי ולכן סואייב, שהחזיקו בכ־20% ממניות כרמל מערכות, החליטו למכור את מניותיהם בחברה. במק־ביל, המשקיע האמריקאי רוברט קרפט ירכוש 12% נוספים ממניות החברה.

קרפט — בעל חברת נייר

רוברט קרפט הוא בעליה של חברת נייר ואריזות בארה"ב, והגדלת אחזקותיו בחברה נועדה לשמש מנוף לשוק המוצרים של כרמל מערכות. עד כה החזיק קרפט יחד עם משפחת פינק, בכ־15% ממניות כרמל מערכות (פינק – 6% קרפט – 9%). עם סיום העיסקה תחזיק קבוצה זו בכ־27% ממ־ניות החברה.

ל"הארץ" נודע, כי קרפט רוכש את 12% האחוזים הנוספים תמורת 2 מיליון דולר. על פי תנאי העיסקה, הוא מתחייב בנוסף, לתת לחברה הלוואה בהיקף של כ־2 מיליון דולר נוספים.

מניות כרמל מערכות, יש לציין, נסחרות בבורסה של ניו־יורק ושווי החברה על פי מניותיה, נאמד בכ־12–13 מיליון דולר. על פי ההסכם, רוכש קרפט את המניות הנוספות על פי שווי גבוה יותר של כ־15 מיליון דולר.

עוד עולה מפרטי העיסקה, כי חברת כרמל מערכות תרכוש את 4 מפעלי הנייר של כור, אולם היא לא תשלם עבורם כל תמורה. זאת, לנוכח העובדה כי המפעלים צברו הפסדים בהיקף של כ־4 מיליון דולר, שאת חלקם מתחייבת כרמל מערכות לכסות.

בנוסף למפעלי הנייר, תרכוש כרמל מערכות 50% ממניות חברת טריוול, המוחזקות בידי כור. יתרת המניות מוחזקות ע"י חברת האם האמריקאית.

בסיום העיסקה המשולבת יווצר המצב הבא: כור תקטין את אחזקותיה בכרמל מערכות לכ־47% לעומת 51% כיום. קבוצת קרפט־פינק תגדיל את אחזקותיה לכ־27% לעומת 15% כיום. בידי הציבור הרחב ועובדי החברה יהיו 26% ממניות החברה.

עקב החלטה לשלם למנכ"ל הפורש אהרן אחיעז 1.18 מיליון ש'

בעל מניות בחברת סהר החזקות עומד להגיש תביעה נגד החברה

הרשות לניירות ערך תבדוק תנאי פרישת אהרן אחיעז

מאת אריה לביא

בעל מניות בחברת "סהר החזקות" עומד להגיש תביעה נגד החברה, תשלום זה הינו דמי הפרת חוזה, לאחר שמנכ"ל החברה הודח מתפקידו.

הרקע להדחה, הינו חילוקי דעות בין המנכ"ל לשעבר לבין אלכס סתרוב, יו"ר מועצת המנה־לים של החברה, המשמש מנכ"ל חברת ההשקעות סהר, שהיא חברת האם של סהר החזקות. אלכס סתרוב הינו גיסו של אחיעז, שנישבה בעת מלחמת לבנון, לאחר שמטוסו הופל מעל לבנון. חילוקי הדעות בין הש־ניים היו על רקע העצמאות בה נהג אחיעז בניהול החברה, בלא להתייעץ עם גיסו, ששימש כיו"ר מועצת המנהלים של החברה.

אהרן אחיעז

בעל המניות טען בשיחה עם "הארץ", שההדחה לא היתה מוצדקת, במיוחד בהתחשב בחוזה שבין החברה לבין אחיעז, לפיו יועסק אחיעז 10 שנים בחברה. החוזה הופר שלוש שנים לפני סיומו, ועל כל על החברה לשלם פיצויים בה גבוהים לאחיעז. בהת־חשב בחוזה זה, ספק אם היה צריך להדיח את אחיעז – טוען בעל המנ־יות בתביעה שיגיש.

בינתיים החלה גם הרשות לניי־רות ערך לבדוק את הנושא. ברשות טוענים, שלא היה גילוי נאות ביחס לחוזה זה, והפרטים על כך לא נמסרו, בעת שהחברה גייסה הון בבורסה.

יו"ר חברת סהר החזקות, אלכס סתרוב, אמר בשיחה עם "הארץ", כי כאשר תתקבל התביעה, היא תיבדק, והחברה תכין כתב הגנה.

בנק ישראל: נעצרה הירידה בפעילות המשק; סימני התאוששות

מאת איתן אבריאל

בחודשים האחרונים של שנת 1988 מתחילה התאוששות מסויימת בפעילות הכלכלית – כך עולה מסי־כומי מחלקת המחקר בבנק ישראל של ההתפתחויות הכלכליות בשמונת החודשים הראשונים של השנה. זאת לאחר האטה ניכרת בפעילות, שהחלה בסוף שנת 1987 ונמשכה ביתר חרי־פות במחצית הראשונה של השנה. ההתאוששות הכלכלית מתבטאת בעיקר בהפסקת הירידה בתיירות הנ־כנסת ובחידוש הצמיחה בענף הבנייה.

במהלך המחצית הראשונה של 1988 הירידה החדה בפעילות העיסקית עד כדי קיפאון, בעיקר כתוצאה מהאירועים בשטחים ובמידה מסויימת גם כתוצאה מהירידה בגי־דול של הצריכה הפרטית. בדיקה של הפעילות על פי ענפים מצביעה על ירידה בענפי התעשייה, הבנייה והתיי־רות, ולמרות ההתאוששות בחודשים האחרונים, נראה שרמת הפעילות בשלושת הענפים הללו עדיין נמוכה מאשר במחצית השנייה של 1987.

במהלך שמונת החודשים הראשו־נים של השנה חלה ירידה ביבוא, ומאחר שרמת היצוא היתה יציבה, הצטמצם הגירעון המסחרי. הירידה ביבוא, שהקיפה את כל מרכיביו – מוצרי צריכה, נכסי השקעה ותשומות ליצור, תואמת את הירידה בפעילות והביקושים, בעוד שהיציבות ביצוא מוסברת ע"י כך שהירידה בפעילות משפעת גם מירידה בצד ההיצע, כלומר שהמחסור בעובדים והעלייה בשכר הגבילו את גידול היצוא.

שחיקה בשער החליפין

כמו כן נמשכה השחיקה בשער החליפין הריאלי, כתוצאה מאינפלציה גבוהה יותר מאשר בארצות שישראל סוחרת איתן, דבר שפגע בכושר התחרות של היצוא, והחריף את הירידה בפעילות העיסקית.

מסיכומי בנק ישראל עולה כי לאירועים בשטחים היתה השפעה רבה על הפעילות העיסקית, השפעה שמוערכת בירידה של כ־2% בתוצר העיסקי, שהתבטאה בירידה של 30% בפעילות התיירות, וירידה של 15% בפעילות ענף הבנייה, בעיקר כתוצאה מהיעדרות של הפועלים מהשט־חים, המהווים כ־40% מכלל המועסקים בבנייה, אולם בבנק ישראל מציינים כי בסופו של דבר עשוי ענף הבנייה לצאת נשכר, שכן מציאתם של עובדים בשכר זול יותר עיכבה את התפתחותו הטכנולוגית של הענף מאז 1967.

יציבות בייצור התעשייתי אך 3% ירידה לעומת 1987

מאת איתן אבריאל

ברבע השני של השנה נרשמה יציבות ברמת הייצור התעשייתי, כלומר, רמת הייצור היתה דומה לזו שברבע הראשון, אך עדיין נמוכה בכ־3% בהשוואה לרמת הייצור שנרשמה בכל אחד מרבעי שנת 1987 – כך עולה מנתונים מנוכי עונתיות שנמסרו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מבדיקת נתוני הייצור לפי ענפים, עולה שההתפתחויות לא היו אחידות. בענפי הטקסטיל, הגומי, הפלסטיקה וכלי התחבורה, נרשמו יר־ידות של יותר 10%, ואילו ירידות מתונות יותר, בין 5% ל־10%, נרשמו בענפי מוצרי המתכת, מוצרי עץ והלבשה. לעומת ירידות אלה, נרשמה עלייה של־5% בייצור בענפי המזון, משקאות וטבק.

מנתוני התעסוקה בתעשייה עולה, כי במחצית השנייה של השנה ירד מספר המועסקים בתעשייה ב־2.4% – כלומר ירידה של כ־7000 עובדים, וגם במספר ימי העבודה למעשה, חלה ירידה של כ־3%. מהשוואת נתוני השכירים לפי ענפים, מתברר כי ירידות בולטות נרשמו בענף החשמל – 3800 עובדים, מוצרי מתכת – ירידה של 7000 שכירים, ובענף הטקסטיל – 1300 עובדים.

שכר העבודה היומי לשכיר בתעשייה (לא כולל תשלומים חד־פעמיים והפרשי שכר), עלה במחצית הראשונה של השנה ב־24% בהשוואה לתקופה המקבי־לה אשתקד, וב־9% לעומת הרבע האחרון של 1987. לאחר ניכוי עליית מדד המחירים לצרכן, מתברר שהשכר הריאלי ליום עבודה עלה בממוצע ב־6.5% במחצית הראשונה של השנה, יחסית לתקופה המקבילה ב־1987, אולם השכר עלה רק כ־3% בהשוואה למחצית השנייה של השנה שעברה.

האשראי ברשתות השיווק – עד תחילת דצמבר

מאת אבי גנאור

רשתות השיווק הקמעונאיות מאריכות פעם נוספת את מועד האשראי בו מחוייבים הצרכנים. הזול ממבצעי שבת יזכו הלקוחות של מרבית הרשתות הגדולות לאשראי עד לתחילת דצמבר.

לקוחות "הקריאות", רשת הריבוע הכחול שסל קניותיהם בחנויות ההיפר של הרשת יעלה על 100 שקל, יזכו כבר מהיום, לאשראי עד ל־2 לדצמבר. לקו־חות רשת ההיפרשוק של תנובה יזכו את לקוחותיהם בחנויות הק־טנות של הרשת, באשראי עד ל־2 בדצמבר, בתנאי שסל קניותיהם יעלה על 50 שקל ו־75 שקלים בחנויות ההיפר של הרשת.

לקוחות השקם שסל קניו־תיהם יסתכם ב־75 שקלים ומעלה יזכו הזול ממבצעיה שבת הקרוב לאשראי עד ל־1 לדצמבר.

עורך את העמוד: חיים טל

המינהליים במוסדות האקדמיים: נשבש את פתיחת שנת הלימודים

מאת יהודית וינקלר
סופרת "הארץ"

עובדי המינהל והשירותים במוס־דות להשכלה גבוהה, מאיימים לשבש את פתיחתה של שנת הלימודים, בשל סירוב הנהלותיהם להצטרף להסכם השכר בשירות הציבורי־ממ־שלתי, המבטיח תוספת שכר לשנתיים הקרובות בעלות כוללת של 11%.

מזכירות חטיבת עובדי המינהל והמשק פנתה אתמול למשה בית דגן, מזכיר הסתדרות הפקידים, לקבל אישור להכריז על סכסוך עבודה החל מהיום ולנקוט בעוד שבועיים, בתום תקופת הצינון הקבועה בחוק, בעיצו־מים.

עובדי המינהל והשירותים יקימו מטה מאבק בראשות מ.גרונברג, ראש החטיבה, וישתתפו בו נציגים מהסתד־רות הפקידים וממועצות הפועלים.

הסכם השכר במיגזר הציבורי־ממ־שלתי כולל סעיף, המאפשר לחברות ממשלתיות הנתונות במצוקה, שלא להצטרף להסכם, ועל כך מתנהל עדיין ויכוח בין האיגודים המקצועיים והאקדמאים לבין משרד האוצר. המוס־דות להשכלה גבוהה קושרים את אי הצטרפותם להסכם לאותו הסעיף, ומו־כחו מבקשים, בשל מצבם הכספי, שלא להצטרף להסכם. ההסתדרות תתבע על ההסכם, אף על פי שהמוס־דות להשכלה גבוהה לא תתמו עליו הסכימה, כי תנהל אתם משא ומתן נוסף ובשעתו הבעה אופטימיות ביחס לסיכויים להגיע עם ההנהלות להסכם.

המקורות המוניטריים בשבוע הבא – יותר ממיליארד ש"ח

מאת איתן אבריאל

בכל אחד משני המכרזים המוניטריים הראשונים של חודש אוקטובר יציע בנק ישראל במכרז סכום של 650 מיליון, אולם לזה צריך להוסיף את ההפחתה בשיעורי הנזילות שהבנקים נדרשים להחזיק על פקדונות שקליים, אשר תגדיל את המקורות העומדים לרשות הבנקים למתן הלוואות, בהיקף של כ־500 מיליון ש"ח.

הפחתה זו בשיעורי הנזילות, באה לאחר שנתקבלו הצעות בנק ישראל להגדיל ולגוון את מקורות האשראי הבנקאי לציבור, במסגרת הצעדים המוניטריים שאמורים להפחית את הריבית. כתוצאה מצעדים אלה יעמדו בשבוע הבא לרשות הבנקים, יותר ממיליארד ש"ח שאותם יוכלו לתת כהלוואות לציבור.

בבנק ישראל הסבירו, כי הסכומים המוצעים לבנקים הם בהתאם למ־דיניות המוניטרית המרחיבה שנוקט הבנק המרכזי על רקע האטת הפעילות במשק. מדיניות בנק ישראל לגבי הסכומים של שני המכרזים הנותרים במשך החודש הבא, תיקבע בהתחשב במצב המשק. כמו כן, יופעלו בחודש הבא שיעור הנזילות על "פקדונות הפיצויים", דבר שיתן סכום נוסף של כ־250 מיליון דולר בידי הבנקים, אותו יוכלו הבנקים להציע לציבור. אומנם, סכום זה נקוב במטבע חוץ, אולם גם כך נגרמת הרחבה מוניטרית נוספת, המעניקה לעסקים ישראלים מקורות אשראי נוספים.

תעשיינים עמדו לתבוע פירוק סולכור וכור מתכת

מאת יהודה שרוני

חברת חיפה כימיקלים, עמדה ב־אחרונה לתבוע את פירוק כור מתכת מקונצרן כור, לאחר שזו לא עמדה בהחזר הלוואה על סך 4 מיליון דולר. ההלוואה על ידי חיפה כימיקלים, הנ־הנית מעודפי נזילות גבוהים, ניתנה במסגרת הפעילות "בשוק האפור". כשאיום התביעה עמד על הפרק, נסוגו ברבע האחרון אנשי כור, מהכוונה שלא לפרוע את ההלוואה, והחליטו להגיע להסדר חדש.

על פי תנאי ההסדר סוכם כי כור תעשיות, שהיא חברת האם של כור מתכת, תערוב לפרעון ההלוואה. עוד סוכם על תוכנית לפריסת חובה של כור מתכת, בדרך שתקל על פרעון החוב. מקרה אחר של אי פרעון במועד של הלוואה שנלקחה "בשוק האפור", היה כאשר סולכור, הנמנית על קבוצת כור סחר פנים, לא החזירה במועד הלוואה של 2 מיליון דולר.

שמעון רביד ראש אגף הכספים בכור מסר בתגובה כי שתי פרשות אלה נובעות מקשיים מהעבר, ואין בהם להעיד על המתרחש בקונצרן. לדבריו, מעורבות כור בשתי הפרשות האלה היתה מוגבלת.

לארכיטקטים, לחברות בנייה וליצרני עבודות אלומיניום

מימד חדש בצביעת פרופילי אלומיניום

קלילצבע

- **ראשון ויחיד בישראל** — טכנולוגית צביעה אנכית תוך שימוש ב־Electrostatic Turbo Disc.
- **אחידות באיכות** — תהליך הצביעה הינו אוטומטי לחלוטין לכל שלביו, מבטיח איכות המוצר ואחידותו ומונע טעויות אנוש.
- **אחידות בעובי הציפוי** — הצביעה האנכית ב־Turbo Disc מבטיחה אחידות בעובי שכבת הציפוי לכל אורך הפרופיל.
- **חדירת צבע** — מהירות סיבוב גבוהה של ה־Turbo Disc מאפשרת חדירת צבע טובה יותר לכל חלקי הפרופיל.
- **כושר עמידות** — הכנת השטח לפני הצביעה בשיטה (יחידה בישראל) המשלבת טיפול כימי עם טיפול מכני, מקנה לפרופילים הצבועים כושר עמידות לשנים רבות.
- **ברק וגוון** — Silicone Polyester הינו צבע מתקדם לשיפור עמידות הברק והגוון בפרופילי קלילצבע.
- **Florida Test** — פרופילי קלילצבע עמדו בבדיקות המחמירות ביותר של מעבדות Florida Test בנושאי ברק, גוון, גימור ועמידות בפני תנאי אקלים קיצוניים.
- **תקנים בינלאומיים** — הפרופילים הצבועים של קלילצבע עומדים בדרישות התקנים הבינלאומיים: תקן גרמני: DIN 53151/DIN 67530 תקן אנגלי: BS 4842 תקן אמריקאי: AAMA 603.8
- **מכון התקנים הישראלי** — מפעל הצבע של קליל – בעל תו הסמכה של מכון התקנים הישראלי לצביעה אלקטרוסטטית של פרופילי אלומיניום.

פרופילי קלילצבע ניתן להשיג בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל = 3 פסים

קליל פרופילי אלומיניום

קליל תעשיות בע"מ ■ ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ■ טלפונים: 04-757878, 757914, 753044 ■ פקס: 04-757862

קליפורניה גלימורניה (California)

בגן העיר

מטבח צרפתי מובחר

ארוחות צהרים עסקיות

וארוחות ערב עד חצות

בניהולו של שף פטריק

הזמנת מקומות בטלפון 03-5449202

המכונית תעלה לך החל מ־64* ש"ח ליום.

לשרות שתקבל אין מחיר!

חגים

מיזוג אויר בכל המכוניות

סניפים:
תל־אביב, כנר אוטים,
רחוב הירקון 167 (ליד סרמיטל אנד)
טל. 03-295619 ,291112/3/4 ,284505
ירושלים, המלך דוד 8
טל. 02-221588 ,223224

swift rent a car

השכרת רכב סוויפט

סוויפט. לשכור ולחזור

מקבוצת חברות מרחב מ נ פ בע"מ

בית פתוח במשכן הנשיא

ביום רביעי י"ז בתשרי התשמ"ט ב' דחול המועד סוכות (28.9.88)

יהיה משכן נשיאי ישראל פתוח לקהל המבקרים.

שעות הביקור משעה 10.00 לפנה"צ עד לשעה 13.00 אחה"צ.

בכניסה יתבקש הקהל להציג תעודת זהות או דרכון.

המבקרים מתבקשים לא להביא עמם תיקים, חבילות, או כלי נשק.

קבוצות מאורגנות מתבקשות לתאם מראש את הביקור (טל. 02-707244)

חניית רכב במגרשי החניה של תיאטרון ירושלים (רח' שופן)

שערי המשכן ייסגרו בשעה 13.00 אחה"צ בדיוק.

ALFATEC
BIDONE SPECIAL

שואבי אבק
יעילים ואמינים
לחנויות, ולמשרדים
בגדלים שונים
לבתי מלון, ולמשרדים
ולשימוש ביתי.
פעולת מנוע שקטה

מבצע חגים

Special בידונה 299 ש"ח בלבד
כולל מע"מ

מבחר גדול של ציוד עזר ותכשירים לניקיון

מעבדה לתיקונים ושרות

מחצ
החברה המובילה
לסיכון, חומרים, ציוד להחזקה ונקיון

מקבוצת "השמירה"
תל אביב, אזור התעשיה רחוב 1274
ס 12 (כניסה מדרך פתח תקוה 162ב)
טל: 374113, 370121, 378473

המרתון

צביעת מגלשות בהתמחות בהתאמה עם התמור נגד חלודה 200 ש"ח לדלת ובגאחריות ושני תשלומים

טל: 03-844446

פרדסן

אנו מעוניינים **בקניית פרדסים!**

ובנוסף אנו מציעים:

■ חכירות פרדסים ■ עיבוד ושווק ■ קניית יבול ■ שרותי בית אריזה משוכלל ויעיל

מטעי הדר ישראל בע"מ

03-216287

האזינו היום

בשעה 14.00 ל"קול השלום"

לתוכנית "לפני שבת"

בה יראיין איתן דנציג את:

שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו

ח"כ יוסי שריד

עו"ד אברהם פרדו

האסטרולוג הרצל ליפשיץ

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

הממונה על תלונות הציבור בחברת בזק

אם במהלך קבלת השירות מחברת בזק,
אתם נתקלים בבעיות **תחזוקת ציוד**,
הזמנת שירותים או **חשבונות** והבירור
שערכתם במשרד העסקים המשרת
אתכם לא הניח את דעתכם, תוכלו לפנות אל:

הממונה על תלונות הציבור בחברת בזק

מספר הטלפון החדש 02-395630/1

כתובת: רח' כורש 12 ירושלים 91002

לוח העיר

תל־אביב גוש דן השרון

לא מכרת, לא שילמת
רק בלוח העיר

קבלת מודעות מ־08.00-20.00

03-383322

מחיר למילה 11.38 ש"ח כולל מע"מ

דירות למכירה

גוש דן

4 חדרים ויותר

"כספי נכסים"
03-472378
מציע:

● להשכרה במרכז ת"א חנות מפוארת 125 מ"ר + 50 גלריה

● להשכרה מבנה תעשיית עצמאי 1000 מ"ר גבוה + חצר

● להשכרה באזה"ת הרצליה אולמות 800, 1300 מ"ר לתעשייה קלה/שיווק

● להשכרה בשכונת מונטיפיורי:
(1) קומת משרדים מפוארים 330 מ"ר
(2) אולמות 150, 200, 300 מ"ר

● להשכרה בר"ג קומה בשלמותה 600 מ"ר + מעלית + טלפונים

"בית־בלב"
שינקין 23, ת"א
03-204696, 201975

2 בוטיקי תכשיט + מרפסות ק"ג שקטה לשפוץ $70,000

בבעלי־מלאכה ליד מלבס בבניה – 3½ – 3 + גג

בזהרונות 2 ק"ק ביחוץ הסנהדר עורפית סל. $60,000

באפלפינס 3 ק"צ נוספה 80 מ"ר + מרפסות שקטה $100,000

להשכרה בנחשני 4 גדולה ריקה ק"צ משופצת $600

דירות נופש

וילות ובתים

טוביה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בסביון – בני יהודה – למכירה/השכרה וילות פנוי במיש

ברמת־גן – למכירה – קוטג'ים – 5 חדרים פנוי במיש

באבן־יהודה – למכירה קוטג' – 6 חדרים, מגרש 370 מ"ר, $205,000

בהרצליה הצעירה בבולר – למכירה קוטג' 5 חדרים, מיידי, $200,000

בשיכון־דן – למכירה – וילה: 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר, מגרש 600 מ"ר, פנוי במיש

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

טוביה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בקרית אונו – למכירת דירת 4 חדרים – מטופחת. $100,000

בתל־אביב – בר־כוכבא – דירות – 3½ חדרים, פינוי גמיש

בתל־אביב – בארלוזורוב, 3 חדרים, ק"א, מעלית, חניה, מיידי $120,000

בהרצליה־הצעירה, סמוקון – למכירה – 4 חדרים, 2 שירותים, ק"א, חניה, צמודה, $129,000

בתל־אביב/בפרדס־כהולכה – להשכרה משרדים לתקופה ארוכה, 160 מ"ר, 4 טלפונים, 3 חניות

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

1—1.5 חדרים

אזור השרון

חולון בת־ים

4 חדרים ויותר

תווך גבי את רפי
סירקין 19 גבעתיים
03-739931
03-722238

במגדלי דיזנגוף, 2, סטודיו, משקפה+נוף מהמם לים!!!

בגבעתיים, 5, מפוארת, בבניין אקסקלוסיבי, בולט, חניה, 165 מ"ר.

בגבעתיים, 4, משופצת, מעלית, ק"ב, חניה, $160,000

בגבעתיים, 3, בבורוכוב משופצת $125,000

3 בבנקט רמבם + מעלית + חניה !!! $115,000

בגבעתיים, 3½, ק"ב, שקט!!! אפשרי החלפה בדירה קטנה יותר

"סביונית"
בסביון
03-346246

● וילה מפוארת 7 חדרים + בריכה + יחידה נפרדת $750,000

● וילה מטופחת – מאוד שישה חדרים, דונם ורבע שקט $360,000

● להשכרה וילה 4 חדרים מרוהטת קומפלט $1200 לשנתיים

● למכירה וילה לשיפוץ דונם ורבע מיקום מעולה $320,000

● למכירה וילה 4 חדרים 5 דונם מקום מעולה $700,000

קבלנים מציעים

נווה אלון – פרויקט יוקרה
מבצע מכירות לתקופה מוגבלת...

שני בנייני יוקרה של 7 קומות במפרט טכני עשיר כמו באמריקה, ברח' ברוריה בצפון השקט של ת"א.

★ דירות 4 חד' – כ־110 מ"ר + מרפסת פתוחה לכל דירה.
★ דירות 5 חד' – שלב א' נותרו 3 דירות.
★ דירת גג – 4+1+גג בקומה 8. מפוארת.

משכנתאות מוגדלות וערבויות בנקאות לכל רוכש.
רווח נקי למחירי החלטה.
בואו לבקר בדירות לדוגמא!!!
משרד מכירות באתר הבניה פתוח יום יום רצוף עד 19.00
טל. 03-250140, 250149

תל־אביב

4 חדרים ויותר

ראשל"צ

נתניה

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

דירות בשכ"ח

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

4 חדרים ויותר

CORIAN לא עוד שישו! DUROPAL
משטחים מעולים - ארונות מטבח ואמבט
אלכסנדר ינאי 8 סנהדרי
03-9340713 03-9340598

טה קוסה

"מרכז רכיבה אודים"
(ליד נתניה)
מזמין את הקהל הרחב להנות מתחרות קפיצות ראווה
תחרות זו הינה הראשונה לעונת 1988-89 לדרוג לאליפות הארץ בהשתתפות רוכבים מכל הארץ.
המופע יתקיים ביום שבת 24.9.88 החל מ־10.00 בבוקר במרכז הרכיבה שבמושב "אודים".
חניה במקום
כניסה למרכז רכיבה אודים מכביש חיפה לכיוון צפון אחרי מכון "וינגייט" או מכביש אבן־יהודה
הכניסה 3 שקלים
ב"מרכז רכיבה אודים" פנסיון לסוסים ובית ספר לרכיבה עם מדריכים מקצועיים
פרטים במקום טלפון: 053-57370

1,000,000 איש רואים את המודעה שלך ב-
לוח העיר
מתפרסם ב־4 עיתונים: הארץ, חדשות, העיר, צומת השרון.
מגיע ליותר מ־1,000,000 איש בת"א, גוש דן והשרון.

مكرر من الاصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א
מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת
כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות מלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א, גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א'-ד' בין השעות 15.00-8.00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר ייעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח

סימקה קרייזלר
פולקסוואגן
סוזוקי
סוסיתא
סיאט
סובארו
סאאב
ג.מ.ס.
וולוו
ג'יפים
ווקסהול
מלבוס
מרקורי
לנצ'יה
מיני מיינור
מרצדס
דייהטסו
דלתה
אלפא רומאו
אמריקאיות
אופל
ב.מ.וו.
אוטוביאנקי
אוסטין
איטוצ'י
אאודי

דירות בדמ"פ
חדרים מרוהטים
שותף/שותפה
ביקוש דירות
מכוניות
דירות מרוהטות

לרגל חג הסוכות – יופי של מתנות
בחסות שגרירות מצרים
המשביר לצרכן
הירידה המצרי
מגוון משגע של מתנות:
מבצע מיוחד!
M. K. Concern for exhibitions & trade Cairo / Egypt
מבחר ענק של תכשיטים החל מ־1.5 ש"ח,
פפירוסים החל מ־5 ש"ח, מטפחות ראש החל מ־4 ש"ח
כריות עור 10% הנחה. מבחר בקלאווה-טרי וטעים.
רקדנית בטן להנאתכם.
★ המשביר לצרכן דיזינגוף סנטר
★ המשביר לצרכן הדר חיפה
★ בקרוב: המשביר לצרכן הרצליה ואילת

חינם!!!
שרות לבעלי דירות להשכרה
בתל-אביב והסביבה הכל לפי רצון בעל הדירה ללא כל התחייבות חינם.
במרכז קיימים תנאים מיוחדים לבעלי נכסים העומדים למכירה.
* טיפול אינטנסיבי ומיוחד
* יחס אישי וחם
* המבצע לגדול התלים בלבד
בן יהודה 83 ת"א טל 03-283672

מועים חדשים!!
לשברולט, אלקמינו
מליבו, ביואיק
אולדסמוביל
וכל סוגי המסחריות GM
03-332534, 03-332519

רכב ישראלי בע"מ
מכוניות-טרקטורים-טנדרים
טלפונים 03-825666
03-839653 03-825718

תשלום הוצאות לאחזקת רכב פרטי -
הצעת "חשב - התחיה הבין קיבוצית לשירותי ביקור"
ההצעה מבוססת על תחשיבים מפורטים של עלויות אחזקת רכב לסוגיו השונים. ההצעה כוללת גילום חלקי של מס הכנסה לפי שעור מס שולי של 45% (שיעור המס השולי שונה מתחשיב 1.6.87 בעקבות הורדת המס השולי במשק).

	מכונית טיפוסית 1300 סמ"ק		מכונית טיפוסית 1600 סמ"ק	
1.2.1988	0.67	ש"ח לק"מ	0.71	ש"ח לק"מ
1.3.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.4.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.5.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.6.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.7.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.8.1988	0.67	" "	0.71	" "
1.9.1988	0.67	" "	0.71	" "

חשב
התחשיב מוגש בחסות חב' חשב ובאחריותה

במבצע חסר תקדים
להרכבה עצמית
זוג חלונות חשמליים.
נעילה מרכזית ל־4 דלתות
מחיר כל מערכת 275 ש"ח. תוספת מחיר התקנה
75 ש"ח 03-331753 03-339596 לא כולל מע"מ

אוסקר
מסעדה פאב
מזון משובח
מוסיקה ישראלית ושנות השישים
בשישי פתוח מ־12:00 בצהרים רצוף. אחה"צ קבלת שבת
במוצ"ש – ירקוני אותכם | שני – יוסי דרום
משה התוראלי | שלישי – רוברטו
בראשון – ערב חנג ערב | רביעי – יוסי דרום
בילאומי עם | חמישי – מאיר סל
משה התוראלי
מ־19:00 עד 21:00 25% הנחה על התפריט
דיזנגוף 210 ת"א ● טל: 03-220456 פתוח מ־19:00

אוטובוסים

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

ביקוש רכב

חלפי רכב

לראשונה בעבריות!
המדריך השלם
להשגת
גרין קארד
וויזה לארה"ב
לקבלת המדריך שלח
המחאה ע"ס 28 ש"ח
לפקודת
"סקיד שרותי תוכנה"
ת.ד. 35047 ת"א
המשלוח עד 4 שבועות
כפריטן התמונאה
טל. 03-252557

הצעות
עבודה

איך לרכוש רכב
חדש!
הלוואות נוחות לרכישת רכב בחברה ותיקה ואמינה
הביצוע באמצעות 10 סניפים
בכל רחבי הארץ
צלצל 03-5455666 עד שעה 14:30
יציל מימונים בע"מ
דניאל פריש 3 קומה 14 ת"א

קבלת מודעות
ל"לוח העיר"
לא מכרת
לא שילמת
03-384291
לבעלי כרטיסי אשראי

לא מכרת לא שילמת
לקבלת
מודעות
לוח העיר
03-625015
5365759
עד חצות ובאשראי

רנו

פיז'ו

סחוריות

משאיות

מרדים

פיאט

פורד

נפן מסאבי אונש
גאולה 47 ת"א 63304
03-650467, 03-655454
למשרות קבועות
דרושים:
★ מזכירות ופקידות עברית אנגלית לת"א רמת־החייל ופ"ת
★ קלדניות מלא חלקי אחה"צ לת"א
★ הנהלת חשבונות – ראיש מדור – סוג 3 עם ניסיון בחברה תעשייתית
★ נהגים מעל 15 טון לחלוקת מזון וכיבוי אש חולון ראשל"צ והאזור – נהגים – רשיון וספה לת"א
★ עובדי אחזקה למפעל בפ"ת ומסגר ליד רמלה
★ פקידת שיווק למוצרי חשמל נשים למכירות במחשבים
★ עובדי תעשיה

קבלת מודעות
אשראי*
מיוחד
גלוס פי
735588/9

"באתי
קבלתי
משכנתא
על המקום!"
בוא לבנק משכן וגם אתה תאמר:
יותר מהר - יותר סניפים - יותר אפשרויות
בנק משכן בבנק הפועלים

המשך ת"א גוש דן והשרון

● דרוש/ה בחור/ה לבית מלאכה לעבודות יד מסור. 03-300902 184026158א

● לקליניק כוחני נקיון שכירים/ות תנאים טובים 03-229779 185932153

● דרושה עוזרת/ת למעבדה בעלת רוחות גבוהים 03-249453 185959153

● דרוש/ה בעל נישון ל-L.C.B. + רשיון בעל 13 טון. 03-720617 / 03-345042 192619223

● לוקנסל לרמוש רבס והמגע בעל רכב פרטי מכונה 06-342811 180355153

אחיות

● דרושות אחיות לבית חולים "הדר" תנאים 80 הרוהשרון 052-27808 170114013

נפתלי – גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
ייעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית
20 שנות נסיון ומוניטין

מכון נפתלי

מאחל ללקוחותיו ולכל בית ישראל
שנת שלום ושגשוג
וגמר חתימה טובה

כתובתנו החדשה: ברודצקי 52 ג'
רמת-אביב, ת"א, טל: 415899

ברודצקי 52 ר"א, ת"א 69051, טל. 03-415899

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

אחיות

עובדי מוסך

מוכרים/ות קופאים/יות

מזכירות

סוכנים/ות

מחסנאים

נגרים

נהגים

ספרים/יות

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

עוזרות ומטפלות

שמירה ואבטחה

עובדי מטבח

ביקוש עבודה

פועלים/ות

פקידים/ות קלדניות

מקדמי מכירות

שליחים/ות

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, פיטורים או פיצויי פיטורים. כמו כן, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים.

העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

עסקים

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

משרדים

חנויות

מבני תעשיה

מגרשים

הקלאות

בתי אבות

מציעים למכירה

הלוואות

מכירות ושירותים

באילת אזור סחר חופשי
למכירה נגריה משגשגת
3 אולמות, 300 מ"ר, מחסן מקורה 220 מ"ר
פרטים: 059-78425
059-72341, 059-76037

קוסמטיקאיות

פיזיותרפיה

גינון

בריאות

טיולים

ניקוי ופוליש

נופש וקיט

שיפוצים

מעליות

אוזניות דביקה

מוצרי חשמל

צילום

"מצלמת העיר" לב דיזנגוף ת"א
מבצע חיסול
מלאי הציוד הגדול בארץ טל. 290336
מ-09.00 עד 22.00

אנחנו נמיין ונכשיר עבורך אנשי מכירות מותאמים לנושא שלך

אם אתה מעסיק אנשי מכירות, אתה מכיר ודאי את הבעיה. התלהבות אדירה עם תחילת העבודה, ירידה במוטיבציה בעקבות כשלונות מכירה ראשונים והעלמות או פליטה לאחר חודשים.

יש לנו הצעה בשבילך

תהליך TURN KEY אשר בסופו תקבל מועמד(ים) עם כישורים מבטיחים במכירות יחד עם ידע והכשרה כללית משובחת (לאחר קורס בן 35 שעות), והתאמת הידע הזה לנושא שלך.

מי עומד מאחורי השרות הזה?

מכון דור וסגל-מכללה למכירות ולקמעונאות מתקדמת. מכון דור, אשר לו נסיון וידע רב באבחון פסיכולוגי תעסוקתי, פיתח סידרת בחינות (כולל משחקי סימולציה) המאפשרת בדיקת התאמה אופטימלית של המועמד לענף המבוקש על ידך. "סגל", מתמחה בהדרכת אנשי מכירות בלבד ולה לקוחות מבין הגופים הגדולים במשק. בין המרצים בקורס ניתן למצוא את: נעמי נור M.A., ד"ר דן בונה, ד"ר יעל זיו, יצחק להב M.A., רות ארז M.A. ועוד.

מעוניין? צלצל עכשיו!

צלצל עכשיו אל הנה במכון דור, ואתה עשוי לעלות על דרך חדשה ויעילה בניהול אנשי המכירות שלך.

מכון דור
מיון, אבחון, וייעוץ פסיכולוגי.
ת"א, רוטנבאום 4, טל: 203652, 03-293116

סגל
המרכז למכירות ולקמעונאות מתקדמת בע"מ

חוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965
29/09/88
מרחב תכנון מקומי – ירוחם
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת
נמסר בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965, כי במשרד הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ובניה ירוחם, הופקד שינוי תכנית המפורטת שינוי מס' 42 לתכנית מפורטת 101/03/26.
עיקרי הוראות השינוי:
א. שינוי משטח לתכנון בעתיד, לשטח למבנה ציבורי ולדרך משולבת.
ב. שינוי משטח ציבורי פתוח לדרך משולבת.
ג. שינוי משטח למבנה ציבורי, לדרך משולבת ועל ידי זה לייעד שטח למבנה ציבורי ולדרך משולבת על ידי חלוקה מחדש של השטח.
לקבוע את הנספח הארכיטקטוני של התכנית, קווי הבנין, אחוזי בניה וגובה.
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית:
גוש: 39537
חלקות: 12, 13, 14, 71, 79 (חלקית)
מקום: ירוחם
כל המעוניין בשינוי, רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל עניין תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסום הודעה זו, ברשומות להגיש התנגדות לשינוי בכתב, במשרדי הועדה המקומית האמורה, התנגדות תוגש בכתב, במלואו והמגיש פירוט נימוקי עליהן.
שלום דנינו – יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

זקוק דחוף למודעה?
מודפון
לשירותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

הלבשה והנעלה

● שמלת כלה מיוחדת יפהפיה 40 03-5465455 03-249830 163523017

● מבצע לנשים – הקורס אופנה, השתתפות... [illegible] 164049061

● שמלת כלה ותלבושת + הינומה 40 052-82934 053-621506 202049087

● חנות עבודת היוטה גרביים, פורקן מלאי, 1930 שלום... 03-204697 165846051

● למכירה שידה מקורית אנגלית מקורית, סגנון וחדרים 03-224074 171148053

● הזדמנות שמיכה ואורגנזה... [illegible] 164130081

● סלון מודרני 3+2+1 שולחן לפי בירה 155916151

● בהזדמנות סלון קומפלט (אנגלית) + שולחן 600 ש"ח ויטרינה 162421153

● במחיר הזדמנות מערכת סלון, כורסה ספה 164630153

● מיטה, ספה, ויטרינות... 170345153

● סלון, חדר שינה, שולחן כתיבה 03-5321634 185632151

● ויטרינה בלבה ועוד שמונה 3 חלקים 195736153

● ספה דינמי שק משופר 2150 ש"ח. חדר + אמבטיה 160331193

● חדר נוער (מתפרק) ופריטים נוספים 160744193

● מתקפל הדומה... 175623193

● ריהוט חדר שינה... 175857193

● בהזדמנות ריהוט מכבה 190801193

● לגביל מערכת סלון תורכי 3 + 2 + מב 201156193

● כורסאות 2,1,3 סלון עור 286888 03-242364 161343225

● סלון קומבינה + שולחן כתיבה 6,000 ש"ח 172338225

● כורסת סלונית ומקרר גבוה 193643227

● ארון אנגלי עתיק, 3 דלתות 193730223

● שיפוץ מערכת שינה ... 200954228

תכשיטים וכלי כסף

● בהזדמנות תכשיטי זהב + שעון יד שניה 03-9656707 171455017

● לבעלי תערוכות... אלבומים, קריסטל, שרשרת, סיכות... 193559227 03-221882

מלגזות ושינוע

● 15 מלגזות ממשומשות חשמליות... 052-356696 053-688950 190350013

מקרר

● בלקטו תרדאן חדש באריזה + תנור חימום 173112293

● מקרר אמנה 22 + מכשיר קרח בשרי 03-9220927 174134293

● בהזדמנות מקרר וסופרגז 21 בבייז 164701017 03-475042

"שכטר"
מקררים להשכרה קניה והחלפה
03-224627
רוינס 37, ת"א
08.00-14.00

● מקרר אמנה 25 + קיוסק 165132013

● בנרל אלקטריק (20) קרח + קיוסק 3 דלתות) חדש 03-883354 174484013

● תהגרופאל + קונן + שלוק + גז. 03-381592 180015013

● אמנה 25 3 דלתות + קיוסק חדש 182847017 03-7516074

● מקרר/מקפיא ממוסד 3.4 מטר + מקפיא 053-611656 053-54800 182818013

● מכירה מקרר אמנה 25 + פריט דרוי 182912013 J.V.C.

● מכירה מקרר אמנה FROST NO 1400 ש"ח 03-5030520 182338013

● מתנות תוקן אמנה 20 לבן באריזה 190840058

● מעולה חדשה "גנרל אלקטריק" 22 קוב + קיוסק 195254058

● מקרר אמקור 2000 בהזדמנות 750 ש"ח 03-784875 03-262484 170458153

● המקפיא/מקרר 18 בהזדמנות 03-781729 03-722585 184629153

● מקרר בנרל אלקטריק, 11 שנה 195859153

● קונה מקררים במצב טוב, תיקונים 03-384569 191380193

● אמקור, 2900, 19 קוב NO-FROST 160832228

● מקרר אמקור חדש באריזה 03-5714206 164132223

● קונה מקררים במצב טוב + מכירה, תיקונים 180925223

ספרים

● בהזדמנות אנציקלופדיה העברית מושלמת, 32 כרכים 03-5050520 182413017

● בהזדמנות ספרי/ת פנימיה/ת ריהוט 191628191

מערכת סטריאו

● לצעירים מערכת CX-7 AIWA 163935018

● בהזדמנות כתרים רמקולים 180905017

● כבוד מכשיר b and o 182627013

● ROTEL מגבר + CELESTION REVOX 155207057

● כבוד אור אלפסון 170520058

● דוחות מגבר J.V.C CEC FEEZ 175457088

● מגברי A. AND R. 175613088

● לימהגו קראיסוף מגבר 180055083

● מכירה 6200 + קומפקט 155247153

● מכשר מגבל של רמקולים 140V 163016153

● בהזדמנות מערכת שירה ללוקה 170256153

● למכירה מגבר TWO + PSX MISSION CYRUS 03-295004 162259227

רהיטים

● למכירה ספה כפולה + שני כורסאות 152828298

● שולחן עץ + 4 כסאות 152904298

● מיטת אמבטיה... 153816018

● כונן + שידה + שולחן 153823017

● סלון + שלוחן + מזנון 164925013

● 3 כורסאות ארון כרסוטות 173041017

● ריהוט סלון אכל, שלוחן כתיבה ועוד 174945013

● ריהוט משולם חדר ילדים – מלא + תוספות 185033017

● לזוגיים, חדר שינה איטלקי 182643013

● רהוט מיוחד במצב טוב כלל ספרה 193834017

כלי נגינה

● אורגן FESMA איטלקי 2 קומות F-120 152954298

● כינור גרמני, עבודת יד 153032298

● ציוד לפולק הקלטה 16 ערוצים CMC 163712017

● בהזדמנות חליל מכסף 164123018

● מכשר KAWAI דגם CE-7 170723017

● מכשר פסנתר 172729017

● סינתסייזר הלבר אלקטרוני 175804017

מרכז הפסנתרים
מבצע לחודש הבא
פסנתרים משומשים
וחדשים מיטב החברות
אבן גבירול 48 ת"א
03-263544 03-265842

● סינתסייזר "ימהה" 175909017

● מכשר R.X 5 172830011

● GEILBRGNN NAGEL 180126017

● אורגן "ימהה" D-85 180514011

● אורגן "ימהה" F.C-10 180602017

● מכשר רוסי "בנאלקה" 182920017

● מערכת תופים 9000 182723011

● חליל מיסה מטנה 184003013

● מכשר "ימהה" 190302013

מציאות!!! לקולקטורים ולחובבים: ציוד חברת אקוסטי-אור רמקולים 320 וואט, 680 ש"ח-מגבר מקצועי 950 ש"ח בארגזים. אחריות והשלמים 03-9303666 03-9342878

● בהזדמנות סטריאו 182138018

● סטריאו בנר "ימהה" 182613018

● בהזדמנות מערכת תופים 190818013

● למכירה סטריאו אנגלי 193858017

● מכשר רוסי "סכנה" 203317017

● מכשרים להשכרה 165636058

● מכשל שיעורים 170111058

● בהזדמנות ביפנו "ביבנוף" 191219058

● בהזדמנות מגבר לגיטרה 170338083

● אורגן מבנגלי 2 קומות 170735088

● מכונת תופים ימהה RX11 171311083

● J.X-8P 175857088

● חליל אוטומטי 175948088

● מכשר המכלת 180449083

● 750 ש"ח 194831088

● מכשר קוריאני 200500087

● אורגן קומפקט 202318083

● מכשר עתיק אנגלי 155809158

מחשב

● Brother 1109 + תוכנת להוצאת 153131298

● ארגן 2-C + תוכנות, משחקים 173647017

● אטל C2 מקורי 190421013

● תואם אפל K.E 120 200039018

● תואם אפל במצב חדש 203019017

● תואם אפל + כונן + שולחן + צג 161139058

● מחשב P.C I.B.M. + שני כוננים 201920058

● מחשב בחזר 1409 170714088

● מחשב הגבוה ונרכב 170924083

● אפל E-2 + 2 כוננים + צג 172259083

● מחשב דיגיטל 180105088

● אפל 2-E 128K 2000 175015083

● תואם T.C I.B.M 155152158

● קומודור 64 + כונן + מדפסת 160104158

● מחשבים מתקנים 160443158

● K. P.C IBM 448 162346158

● אמסטרד 800 + כונן, מסך צבע 185739153

● מחשב אפל C2 201554153

● מחשב קומודור 128 201448153

● לזוגיים: אמיגה 2000, כונן 160628227

● מדריך לתוכנה עסקית 161407228

● מחשב אפל C II + עכבר 200804228

● קונים מכשירי וידאו "SONY" 175909017

וידאו

● חדש מצלמת וידאו SONY HANDYCAM 178019017

● מצלמת וידאו מ-M7 חדשה 172315017

מצלמות וידאו, מנסים, תיקים, הצגות, סוללות ואפקטים. הידע והאיבזור המקצועיים ביותר בתחום הוידאו. תיכנו אביזרים חדשים!!! ס.ם. ציוד ותיקים לצילום בע"מ אלנבי 23 (בניין מגדלור) ת"א 03-657797, 657665

● מצלמת וידאו G.V.C קומפקטית 173547011

● מצלמת וידאו V-30-E + תיק 180357011

● מצלמה גיבורי וידאו 184531017

● חדש מצלמת וידאו SONY HANDYCAM 184948017

● וידאו J.V.C 211 באריזה 170022058

● מצלמת וידאו Z-13 "היטצ'י" 170737053

● HITACHI מצלמת וידאו VM-300E 164300058

● וידאו אקאי 3 ראשים 171014083

● מצלמת וידאו נשיונל M-7 155020158

● התמציא מצלמות וידאו G 195237153

● מערכת וידאו 175219198

● וידאו G.V.C 180502193

● מצלמת וידאו 161933227

● מצלמת נשיונל CCD. 193143227

● מצלמה נשיונל 117 192514223

ציפי אמבטיות

● "סגר" הדוש אמבטיות 174850013

● אמבטיון "בייבי טבע" 175216158

חיות בית

● ארוך גזע לבן כלבים 173922017

● אבד וקרנץ "שוגר" 193631017

● גורי כלבי "בוקסר" 193742017

● תוכים... 203453013

● לגדל תוכי 203212017

● מוסר גורי כלבים 203808017

● דגלים פרטים 152828...

● למכירה גורי כלב רועה 165803058

● גורי שפנים 191039058

שיעור

● שעורים למבחנים 180031017

● V.I.P IQ 180223017

● אנגלית/ עברית לבגרות 202856013

● מתמטיקה, פיזיקה 164102053

● מורה לפרטי מתמטיקה 194907083

● מורה מוסמכת ללמוד 195420153

רוצים לקנות

● רגלי ברזל לבניין + צנורות 154243018

● קונה פרטי מחשבים 182310018

● מעוניין לקנות מכונת משומשת 201736058

● שואל קונה מקררים 161122228

מזגני אויר

"קור-ליין" אספקה מיידית ושירות למזגנים מפוצלים + קניה ומכירה של מזגנים משומשים רח' הנציב 41 ת"א 03-263204, 03-266562

● מזגן "מרידיאן" 173216153

אמנות/עתיקות

● למכירה ציורים מקוריים, אנלוגיים 195700152

● למבינים לקשוקה... 201111198

● קטן קונצרט... 193536227

כספות

● מפרש כספת "פטן גולדמן" 100 ... 182508013

אסטרולוגיה

● מפרט מזהב אסטרולוגיה 164208053

● יעוץ ליפז "סולם" אסטרולוגיה + קורסים 191002058

● סוראסטרולוגיה... 188000083

טלפונים ומכשירי קשר

● למכירה מכשיר קשר 155125158

גרפולוגיה

● שלח כתב יד על דף חלק 170845088

מכונות כביסה

● בהזדמנות מכונת כביסה 173101017

● אאג מכונת כביסה 180025088

● מעולה חדשה מכונת כביסה 195205088

● מכונת כביסה "ויונר" 160137193

תנורי אפיה

● מיקרוגל + תנור TOSHIBA 182209018

● בישול, תנור 161158228

מכונות כתיבה

● המעולה מכונת כתיבה 175146083

מלודיות

● בהזדמנות 173227293

● למכירה מלודית 202053083

● שואל קונה מלודיות 161026228

● מלודיות 175831193

מדיחי כלים

● מדיח כלים בהזדמנות 180321017

● בהזדמנות מדיח כלים 203127013

שידות וגלשנים

● למכירה קלגרון 14 201910053

● גלשנים 175703058

● מכירה 161933153

● 195421153

קורסים וחוגים

● 48 + קורס 200735053

● איך בונים חלונות 164403153

● מכללת "מיקה" 191404223

● קורס הלונקשיות 201314223

בריות

● עלון "הבריות"... 173218017

● מעבדים ... 180637017

● סיורים ... 165950088

● ... 174829088

ברזון

● סטיקלי 25 154253058

● אשמה הבית... 170445088

● ... 173414158

● ... 184228153

● ... 173307198

● ... 173633198

ברזל

● 174/28 ... 202386088

● ביון אלא 2.95 + מסך + 052-443369 195311153

● בר 13 אינפורמטיבי 40 052-332630 052-86841 174627198

● פיתוח מצטבר + פטיט 191327193

● יונה קטנה 175718227

שידוכים

פנויים ופנויות, בעלי השכלה, יכולים עכשיו למצוא זה את זה מעל דפי הירחון הצבעוני "דה"
הקשר אל הקשר עכשיו מודעה חינם לכלכן אוטוקבר 03-335777, 24 שעות + שישבת
סודיות מובטחת

● ירחון הכל בבריאות וברכות... 185652153

● בר 42, לנישואים 165648223

לחברה מסחרית במרכז ת"א
דרושים
★ מזכירה
נסיון בעבוד תמלילים "חברוני"
רקע בהנהלת חשבונות - יתרון
★ מנהל/ת חשבונות סוג 2
נסיון בהתאמות הבנקים
לפרטים נא לפנות מיום א'
לטלפון 03-383322 לאלדה

דרושים/ות
אנשים נמרצים ובעלי יוזמה לשיווק ומכירת מוצר חדשני
בשיטת שיווק מהפכנית
● אפשרות לרווחים גדולים
● שעות גמישות
לקביעת ראיון:
03-236755, 02-634181

לחברת P.B.IND בגליל המערבי
דרושים
1. עובד חממה
לטיפול בצמחי בית ויוקטה, רצוי נסיון קודם
2. טכנאי/לבורנט
בעל נסיון במקרו-ביולוגיה
-מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד-
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד וקורות חיים על גבי דף חלק לחברת P.B.IND בגליל המערבי
ד.נ. אשרת 25201 לאשנת

ניילת בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מכשירנים
למערכות פיקוד ובקרה
דרישות התפקיד:
- בוגרי בי"ס תיכוני מקצועי במגמת מיכשור ובקרה או בוגרי מסגרת על תיכונית ברמת טכנאי/הנדסאי.
- נסיון מעשי בטיפול במערכות בקרה תעשייתיות הפועלות תוך הליכי ייצור רציפים באמצעות ציוד פניאומטי – אלקטרוני.
- עצמאות באיתור תקלות, תיקון והפעלת מערכי בקרה.
- ידיעת עברית ואנגלית.

מכונאי אחזקה
- בוגרי בי"ס מקצועי.
- ידע, הכרות ונסיון עבודה עם מדחסים, משאבות צנטריפוגליות ושסתומים מכל הסוגים.
- עדיפות למכונאים ימיים ו/או לבעלי נסיון עבודה במתקנים כימיים ו/או טכסטיליים.

המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות תשמר בקפידה.

מכון התקנים הישראלי
דרושים:
א. מהנדסי בנין
- עם התמחות בצנרת מים
- לעבודת שטח (רצוי עם רכב)
- לעבודה בתקינה
ב. פסיונר לעבודות נגרות
ג. מסגר מכני
לפרטים נא לפנות לטלדאים במכון התקנים הישראלי האוניברסיטה 42 רמת-אביב תל-אביב

לחיפעל תעשייתי רוצרת-עילית דרוש:
מנהל עבודה
(בעל ידע באיזו... ורקע בחשמל)
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 1237 נצרת-עילית 17000

בית חינוך ע"ש ישראל גליל כפר-סבא
דרוש/ה
מורה
לאנגלית
לחצי משרה
לטלפן:
בבוקר 052-916968
בערב 03-880045

למפעל הלנה רובינשטיין במגדל העמק
דרושה
מזכירה ליצוא
* בעלת נסיון
* עברית אנגלית
* הדפסה
להתקשר לטל' 06-541573

מתמחה בתכנון, ייצור ושיווק של ציוד היקפי למערכות מחשבים גדולות.
IIS
חברה צבורית בבורסה האמריקאית
לאגף הייצור דרושים
מזכירה - מתאמת שווק
- בעלת 12 שנות לימוד
- עברית על בוריה (אנגלית יתרון)
- צעירה ונמרצת
מכשירן/טכנאי אלקטרוניקה
- אחרי שרות צבאי
- בוגר בי"ס מקצועי
מחסנאי
- מפ"ט – אחרי שרות צבאי
- בעל רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד
אי.אי.אס. ת.ד. 1640 חיפה 31015

מהנדס/הנדסאי
בעל נסיון
מסחרי רחב
לניהול שיווק
בעסק טכני יחודי
ומתפתח בתל-אביב
(קיימת
אופציה לשותפות)
לפנות בכתב לת.ד. 347
הרצליה 46103

קבוצת השמירה
לסניף אשדוד דרושים:
מאבטחים
למתקן באזור אשדוד
★ יוצאי צבא ★ עד גיל 50 ★ פרופיל 65 ומעלה
תנאים טובים
מועמדים תושבי אשדוד, יבנה, רחובות, אשקלון, קרית-מלאכי וקרית-גת יפנו לסניפנו באשדוד, מגדל המים הישן, מרכז א',
ביום ראשון (25.9.88) בין השעות 8.00-13.00,
ובימים שני ושלישי (27-28.9.88) בין השעות 8.00-17.00.
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ותמונה

דרושים
מורים
לחטיבת ביניים בכפר סבא
1. ספרות – יוזמה וכסונת לעבוד באופן בלתי שגרתי
2. ביולוגיה – ממלא מקום לכמספר חודשים.
לפנות לטל: 052-915112

לחברה גדולה בתחום העיתונות
דרוש/ה
בחור/ה עם פלפל
לעבודה בתחום הפירסום
הכישורים הדרושים:
● כושר ביטוי ● כושר שכנוע ● הופעה נאה
● 12 שנות לימוד ומעלה ● שאפתנות
נא להתקשר מיום ג' בשעה 9 לטל: 03-383322 שלוחה 37

לכפר הנוער דוד רזיאל הרצליה
דרושה
אחות
חצי משרה
טלפון: 052-551774

אגודת השומרים בע"מ
דרושים
מאבטחים - נהגים
לעבודה במתקן בטחוני באשקלון
★ יוצאי יחידות קרביות
★ כושר גופני גבוה
★ עד גיל 35
העבודה במשמרות
פרטים נוספים רח' גבעון 10 אשקלון
טל: 051-22349

אלסינט
לחטיבת הייצור במפעלינו במעלות דרושים:
כרסמי/ות CNC
● בוגרי בי"ס מקצועי ● בעלי נסיון קודם
פניה מלפונית למנהל כ"א מל. 976171, 04-976258
סודיות מוחלטת מובטחת.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

דרוש
מהנדס חשמל מתחיל
או הנדסאי בעל ותק של כ-5 שנים
בעבודות תכנון ופיקוח במתקנים תעשייתיים
מועמדים מתאימים נא להתקשר ל' 04-722217
לצורך קביעת ראיון

כפר גלים
לבית ספר תיכון עיוני למדע, טבע וסביבה וחטיבה טכנולוגית להנדסאים
דרושים/ות
למגמת מיחשוב ובקרה
מורים
לכיתות י', יא', יב' במקצועות
חשמל ואלקטרוניקה
בדבר פרטים נא לפנות לישראל גולדשטיין 04-334123
או לרחן רחמים 04-761571

דרושה
מזכירה
למשרה חלקית, לחדר ציתפורים
במוסד הלב בריה רמב"ם
להתקשר לד"ר מרקביץ
טלפון: 04-512991

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע"מ
THE ISRAEL TRACTORS & EQUIPMENT CO. LTD.
מפיצי CATERPILLAR בישראל
דרושים
מכונאים
לציוד מכני כבד
נא לפנות טלפונית 04-761427

כפר גלים
לבית ספר תיכון עיוני למדע, טבע וסביבה והטיבה טכנולוגית להנדסאים
דרושים/ות
למגמת מחשוב ובקרה
מורים
לכיתות י', יא', יב' במקצועות
חשמל ואלקטרוניקה
בדבר פרטים נא לפנות לישראל גולדשטיין 04-334123 או לכהן רחמים 04-761571

בית באייר — סנהדריה מורחבת
רח' יס-סוף 33 ים
בבית האבות ע"ש מ.ש. באייר
התפנו התפקידים הבאים לטיפול בקשישים:
1. אחיות מוסמכות או מעשיות
2. מטפלות—כוחות עזר
3. מבח/ים או עוזרים/ות למבחים
המעוניינים יתקשרו טלפונית למוסר
02-823463

מרכז לטיפול בנפגעי סמים
הגפן 26, חיפה
דרוש/ה
אח/ות
לפנות לד"ר להמל
04-520950, 523382, 707

מאפת מהלה
לתיכון איזורי גליל מערבי (ליד נהריה)
דרושים ות
★ מורה לאנגלית
★ מורה למתמטיקה
הסעה מובטחת
טל' 04-822158, 821501
בתז 04-920293, 928931

לפסגות
ישוב קהילתי דתי בבנימין
דרוש
מזכיר/גזבר
בעל יוזמה, יכולת ביצוע פרוייקטים
העבודות פיתוח וניהול מערכות הישוב
פרטים בטל' 976921, 02-976002

לחברה מסחרית בחיפה
דרושים
מחסנאים
פקידה
לחצי משרה לעבודה הזוק
השלישית 12.00 - 16.00
לפנות לשהרון 04-672221
04-674945

למפעל בעכו
דרושים
★ עובד אחזקה
בתחומים:
פנאומטיקה, הידראוליקה
מכונות וקירור
★ נהג משאית
מורשה לרכב מעל 15 טון
★ עוזר מחסנאי
לעבודה בחדרי קירור
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 2982 עכו

למלון ווינדמיל
דרושה
מזכירה למנכ"ל
דוברת ומדפיסה עברית ואנגלית
נא לפנות למח' כח-אדם
בין השעות 9.00—15.00
02-663111

לאילן דרוש
נהג
אוטובוס
להסעת נכים
משרה מלאה
טל' 04-533359
04-522378

לבי"ח אלי"ן
דרוש/ה
מדריך/ה לשחיה
עם תעודת מציל, לחצי משרה בשעות אחה"צ
לפנות להוברט 02-412251 בעבודה,
02-415913 בערב

מתפנה מנכ"ל
נסיון בתעשיות האלקטרוניקה הסחר והביטחון
לתפקיד בכיר בכל הארץ
ת.ד. 45568 חיפה

למפעל מתכת גדול באיזור חיפה
דרוש
למחלקת ביקורת איכות
מהנדס/הנדסאי חשמל
* נסיון-התמחות במערכות חשמל
* ביקורת מנועים בכלי שיט
* עדיפות לבקיא חשמל בכלי שיט
* בוגר צבאית
* בוגר בנושא בדיקות ללא הרס והסמכה בתחומי רדיוגרפיה / חלקיקים מגנטיים
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל
יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים ומיספר טלפון להתקשרות לת.ד. 1474 חיפה
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד

לחבר מסחרית ארצית
לסניף ירושלים
דרושה
פקידה
לעבודה במישרה מלאה
★ הדפסה עברית
★ נסיון בעבודה על מחשב
★ יכולת שיחה באנגלית
המתאימות יכתבו קורות חיים אל מחלקת כ"א,
ת.ד. 502 תל אביב

למעבדות גלאי בע"מ מגדל העמק
דרוש
הנדסאי
אלקטרוניקה
נסיון של שנתיים לפחות בתעשיות
עתידות ידע בתחומים:
בקרת איכות ובדיס רצוי יוצא חיל האויר עבודה ל-5 ימים בשבוע א'-ה' משעה 7.30 – 12.00
פניות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 221
מגדל העמק מקוד – 10500

מוזאיקה א.ולפמן בע"מ
השיש 13 מפרץ חיפה 04-726255
דרושים:
★ **מלגזנים** בעלי רשיון מתאים
★ **מסגרים** מנוסים לאחזקה

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

صكذا من الاصل

לוח העיר

ירושלים

דירות למכירה

קבלנים מציעים

וילות ובתים

במעלה אדומים
וילה מפוארת + נוף, כדאי לראות!!! 200,000 353056

קוטג'ים

קוטג'ים אחרונים
ברמת שרת 4.5 חדרים, גגות רעפים, 3 מפלסים
431088

בארנונה
4 + עליית גג + מרפסה + מחסן + חניה כניסה מיידית בלעדי ל"מיקבץ" 242006/7

פנטהאוזים

בתלפיות מזרח
פנטהאוז 5 + מרפסות גדולות + מחסן פינוי מיידי
02-722123

4 חדרים ויותר

בפרנקפורטר 4
דו מפלסי 105 מ"ר, כיוונים טובים, ק"ג מחסן מוגן רשיון למרפסת סוכה, בזול.
861865

הפלמח
5 ק"א + מרפסת כניסה מיידית 180,000 "מיקבץ" 242006/7

3.5 — 3 חדרים

בארמון הנציב
(עולי הגרדום) 3, ק"א + כיוונים, כלל נכסים 245036

בתלפיות הישנה
3 (שיכון) ריקה מיידי תיווך
711830

2.5 — 2 חדרים

1.5 — 1 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

מכוניות

אודי שרותי גרירה
לרכב יום ולילה 713426
02-712231, 02 ברכב
050-26494

רפאל
"רפי אלקיים" שיפוץ ראשים ומכללים נמצא בכתובת את. תלפיות האומן 15. הכניסה מגמל אוטוסט
782282

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אופל קדם
1300 או 88 חדשה 8000 ק"מ מפוארת + תוספות
02-864108

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דלתא

טלבוט

לנציה

"סוכנויות גרעון לוי"
פיוטה 1987 בהזדמנות ראשונה תוספת מוגן
242056, 717555

מוריס

לאספינוו
מוריס 1937, לשיפוץ, הילמן 1952 נוספת.
699169

מיני מיינור

מרצדס

סובארו

פורד

פיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

סיאט

סיטרואן

פוז'ו

רנו

משאיות

אופנועים

הצעות עבודה

לחברה קטנה
ממוחשבת ומבוססת, פקידה נמרצת ונבונה, 11:00-18:30 (אפשרות למפצל) למתאימה, אפשרות קידום לניהול משרד ומעבר לשעות 08:00-15:30
539993

לבית האופנה יואל
דרושים/ות
תופרים/ות מקצועיים/ות
דחי צרת 9 א"ת תלפיות
טל' 763437

מוכרות
נסיון מוכח והמלצות לעבודה במשמרות בחנות תיירות ובתי מלון בירושלים ובתל אביב
בכתב יד לת.ד. 53 נתניה

בעל מקצוע ב-
אלומיניום
ייצור והרכבה
נסיון של 5 שנים לפרוטות
תנאים מיוחדים למתאים 02-537164

מבצע "המזכירה המעופפת"
כרטיס טיסה לאירופה, יוגרל בין הנרשמות ב"יעד" 520022.

מתלבש/ת
בבחירת מקצוע? מופש/ת שינוי? ייעוץ הצעות עבודה ב"יעד" 520022

מכונאים
בעלי נסיון, טכנאי מזוג אויר לרכב 225966, 223417

אורג/ת
לפעילות הדרכה במוזיאון פעיל עדיעל בירושלים בערב 345277

אלחון ירושלים
מחפש מדריכים/ות מורים/ות לחינוך מיוחד, מרפאים/ות בעיסוק, אחראי/ת לילה.
להתקשר 415675, 411546

מנהל למשתלה
גדולה ידע מקצועי רב ושכל באמצע בית וגן. ידע בארגון וניהול. תנאים מצוינים למתאים. לפנות בכתב יד ת.ד. 2391/350

לבית הפנקייק
דרושות מלצריות מנוסות ונאות טל' 715532

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צריכה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים.
העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

ביקוש עבודה

סוכנים/ות קניות

עוזרות ומטפלות

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים/ות:

□ מועמדים/ות לקורס מפעילים/ות לעבודה במשמרות

הכישורים הדרושים:
• בוגרי/ות 12 שנות לימוד
• מסיימי/ות שרות בצה"ל
בריאות תקינה
מגורים באשקלון

□ הנדסאי/ת טכנאי/ת כימיה

להפעלת מתקנים כימיים בתחנת הכח
לעבודה במשמרות.
מגורים באשקלון.

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים וצילום תעודות מתאימות, אל:
מח' כ"א תיפעול דרום רח' החשמל 14
ת"א 66189

חברת החשמל לישראל בע"מ

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בירושלים

★ **מנהל/ת יחסי־ציבור** דתי/ת, מנוסה, דובר אנגלית ברמת שפת־אם.

★ **מנהל/ת** בעל/ת זיקה לתחום החינוכי דתי, לעבודה ממושכת בלונדון.

★ **אחראי/ת מדור ספקים** נסיון 5-7 שנות נסיון בתחום. סוג 3 בהנה"ח, נסיון בניהול עובדים, ידע במערכות ממוחשבות ושליטה באנגלית.

★ **מנהל/ת חשבונות** סוג 3, 4 שנות נסיון, ידע במערכות ממוחשבות ושליטה באנגלית.

★ **מזכיר/ה בכיר/ה** אנגלית שפת־אם + ידע בעברית.

★ **מעבד/ת תמלילים** תוכנת איינשטיין.

★ **קלדן/ית** לשעות אחה"צ.

★ **כרסם קונבנציונלי.**

ירושלים, מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348
(כניסה משער 5, רח' כי"ח) 02-245001

עושים קריירה

דרוש
הנדסאי/ת ארכיטקטורה
מנוסה, למשרד תכנון בכרמל
04 — 257712

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
ד ר ו ש י ם

מראיינות ומראיינים לביצוע סקרי משפחות בבאר שבע

★ העבודה כוללת ריאיון אוכלוסיה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.
★ העבודה מתבצעת בשעות היום השונות (שעות הבוקר, אחה"צ והערב).
★ ההעסקה היא על פי חוזה בהיקף של כשליש משרה – לפי צרכי העבודה.
★ השכר ישולם לפי שעות העבודה. ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.

דרישות מיוחדות:
★ הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.
★ השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.

מועמדים מתאימים, תושבי באר־שבע, מתבקשים לפנות בכתב אל הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ת.ד. 365 באר שבע מיקוד 84103
במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי וניסיון עבודה קודם.

המועצה המקומית מעלה-אדומים

1. מוד הרווחה — המוזי לחינוך
להפעלת מועדונית לילדים בגיל ביה"ס היסודי (18—13) בשעות הלימודים ושעה"ס
דרושים/ות

א. מדריך/ה מורה מוסמך או מדריך/ה מוסמך/ת
בעל נסיון בהדרכת ילדים.
התפקיד מחייב הפעלת צוות, פיתוח תכנית ויוזמה, דיווח, הוראה.

ב. אם בית
בעלת נסיון מוכח בעבודה עם ילדים הכנה והגשה של ארוחות צהרים, טיפול בפעילות השוטפת ועוד. היקף משרה 2/3; דירוג: אחיד (ט"ז—י"ח)

2. מוד ההנדסה
דרוש/ה

מנהל/ת מדור תשתית נכסים ותנועה

מהנדס/ת או הנדסאי/ת
עם ידע ונסיון בתחום התשתיות העירוניות או בתחום התחבורה.
מועמדויות בכתב בצירוף קורות חיים, נסיון קודם, המלצות ומסמכים נוספים לכוח אדם במועצה ת"ד 20 מעלה אדומים מיקוד: 90610 עד ליום 5.10.88
עמוס סרטמן ראש המועצה

פילת
אגף השמה

ללקוח שלנו
דרוש/ה

מנהל/ת תובלה

התפקיד יכלול אחריות על כ"א, תפעול ואחזקת צי הרכב, קשר עם לקוחות וגורמי חוץ.
עדיפות תינתן למועמדים בעלי נסיון רלוונטי ולבוגרי קורס קציני תעבורה.
המועמדים המתאימים יפנו קורות חיים מפורטים ל"פילת" בע"מ רח' ירושלים 24, חיפה 33131 ולציין משרה מס' 5490
סודיות תשמר בקפידה

כתר KETER

החברה המובילה במגוון מוצרי פלסטיק
לכתר פלסטיק בע"מ
ד ר ו ש ה

מזכירה

למפעלנו במעוז ציון לעבודה במשרה מלאה
ידע באנגלית – יתרון
נסיון קודם בעבודה עם מעבד תמלילים–יתרון
על המועמדות לפנות טלפונית ל: 02-343830
לעת בשעות הבוקר.

קונצרן שטראוס

הנמצא בתנופת התרחבות ומייצר מגוון רחב של מוצרים בציוד מהמשוכללים והמתקדמים בעולם עם צוות גדול ובשיטות מהמתוחכמות בעולם.

דרושים לנו

תמחירן/כלכלן
• לעבודה במחלקה הכלכלית של הקונצרן.
• נסיון קודם של 3 שנים לפחות בתעשייה.
• מקום מגורים רצוי — נהריה והקריות.
• ידע בעבודה עם מחשב.

הנדסאי תעשייה וניהול/ כימיה ומזון
• למגוון רחב של תפקידים בהנדסת ייצור ובתפקיד ניהול.
• מקום המגורים רצוי בסביבה הקרובה לנהריה.

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד
נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 5 נהריה 22100 עבור מנהל כ"א

לקרן קימת לישראל
דרוש/ה

מנהל/ת לשכת הקק"ל בשוויץ
17/88

★ השכלה אקדמאית בכלכלה ו/או במשפטים וניסיון רב בתחום האירגוני, בתחום כספים וכלכלה, בעריכת מגביות ובעבודה ציבורית.
★ ידיעת השפה העברית, הגרמנית והצרפתית על בורין, וכושר הבעה בכתב ובע"פ בשפות הנ"ל.
★ ידיעה יסודית בהיסטוריה במסורת ובתרבות של עם ישראל והכרת הקהילה היהודית בשוויץ.
★ כושר וניסיון בקיום בית פתוח ומגע עם אנשים.
מועמדים/ות מתאימים/ות אחר דרישות התפקיד הנ"ל מתבקשים/ות לפנות בכתב עד 24 באוקטובר 1988 בצירוף תולדות חיים מפורט הכולל השכלה וניסיון, לקרן קימת לישראל, אגף האדמיניסטרציה, ת"ד 283, ירושלים ולציין על גבי המעטפה "למכרז מס' 88 17".

היער מדליק אך דליק — פקח עין שמור עליו!

להעשיה הצבאית נצרת עלית
דרוש:

מהנדס / הנדסאי

* לניהול מחלקת מכשירים
* ותק של 5 שנים בניהול ואחריות על צוות עובדים.
* נסיון בנושא עיבוד שבבי וייצור כלים
* ידע באנגלית
* לאחר שירות צבאי, בעלי פרופיל 72 ומעלה
* רצוי רקע פיקודי
על המועמדים לפנות לת.ד. 678 נצרת עלית
טל' 06—573145/7

לחברת קוסמטיקה
קסי – פרנית
תכשירי החוהבה
ד ר ו ש

סוכן/מפיץ
לאזור ירושלים

להפצה בבתי טבע, פרפומריות ובתי מרקחת.
רצוי עוסק מורשה בעל נסיון
טל: 04-220968
04-233397

מועצה מקומית גבעת זאב
דרושים/ות

1. מזכיר המועצה
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית או מינהלית מתאימה, נסיון של 6 שנים לפחות בעבודה מינהלית

2. ממונה על שרותי חירום ובטחון
דרישות התפקיד: בוגר קורס קציני צה"ל או משטרת ישראל.

המועמדים יהיו חייבים במגורים במקום.

המעוניינים להגיש את מועמדותם למשרות הנ"ל יפנו בכתב בצירוף קורות חיים למועצה המקומית גבעת זאב, דואר נע צפון יהודה, מיקוד 90917 עד יום 7.10.88.

לוח העיר

אזור הדרום

דירות למכירה

פורד
פיאט
פיז'ו
רנו
מסחריות
אופנועים
עתודות ומספלות
מכירות
ביקוש עבודה
עסקים
חנויות
משרדים
מגרשים
שידוכים
מכירות ושירותים
מקרים
הצעות עבודה
דירות בשכ"ח
מכוניות
אאודי
אופל
ב.מ.וו.
דייהו
סאאב
סובארו
סיטרואן
פולקסוואגן
וילות ובתים
4 חדרים ויותר
3.5 — 3 חדרים
2.5 — 2 חדרים
חימום והסקה
שיעור
חוגים וקורסים
שידוכים
הכרויות
מוצרי חשמל
מערכות סטריאו
רהיטים
כלי נגינה
מחשבים
חיות בית
משרדים
חקלאות
מבני תעשייה
מגרשים
מעונין בשכ"ח
מכירות ושירותים
מציעים למכירה
בריאות
נופש וקיט

ג'וינט ישראל
משרד העבודה והרווחה — הנוער העובד והלומד
למתפשים אתגר לעבודה ייחודית עם נוער
דרושים:

מורה חשמל ואלקטרוניקה $3/4$ משרה

מורה לחינוך גופני $1/3$ משרה

פרטים: במזכירות ביה"ס, בשעות הבוקר
טלפון: 02-249150; בערב בבית: 02-341792 שלומי

לקרן ירושלים
דרוש/ה

אדריכל/ית בכיר/ה

התפקיד כולל ריכוז, ליווי והפעלת צוותי תכנון, הנחיה, בקרה ופיקוח על תהליכי התכנון.
נדרש נסיון מקצועי של 5 שנים לפחות, נכונות להשקיע מעבר לשעות עבודה הרגילות.
המעוניינים יפנו בכתב יד
בצרוף קורות חיים למחלקת המנגנון ת"ד 1312 ירושלים, מיקוד 91012

עבודה עכשיו

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

לסניף ירושלים, טל' 02-233436
רח' יפו 33, קומה 5, א'–ה' 14.00—08.00

למחלקה לשרותי משרד

מנהל/ת חשבונות סוג 3, נסיון של 5 שנים בתעשייה, אנגלית טובה, למשרה מלאה לתקופה ארוכה.
עיבוד תמלילים אנגלית איינשטיין, וורדמיל, לתקופות קצרות/ארוכות.
כתבנות עברית עם נסיון, לתקופות קצרות וארוכות, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
כתבנות אנגלית שפת אם, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
קלדנות אלפא־נומרי, לתקופות קצרות וארוכות.
מזכירות עברית/אנגלית עם נסיון, למשרות מלאות, ידע בהדפסה חובה — רצוי מעבד תמלילים, לתקופות קצרות וארוכות.
מזכירות אנגלית שפת אם, + הדפסה, לתקופות ארוכות, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
מזכירות עברית עם נסיון + הדפסה רצוי מעבד תמלילים.

למחלקה הטכנית־תעשייתית

מנהל/ת צוות אחזקה — נסיון מוכח, ידע במיזוג אויר — יתרון.
חרטים/ות לעבודה בייצור — אפשר ללא נסיון.
פקח/ית בנייה — נסיון של לפחות שנתיים בפיקוח.
מהנדסים/ות מכונות — נסיון של 5 שנים בתעשייה.
מהנדסים/ות תפ"י — בעל/ת נסיון.
פיסיקאים/ות — בעלי תואר שני — נסיון בתעשיה — יתרון.
נגרות למחלקת תכנון במפעל.
טכנאות מכונות 5 שנות נסיון באחזקת מכונות תעשייתיות, אנגלית — יתרון.
מיכונאי/ת מסוקים יוצא/ת חי"א.
מכונאות מסוקים יוצאת חי"א.
הנדסת מכונות בעל/ת יכולת תכנון כלים ומתקנים, נסיון 2-5 שנים.
מסגרים לתעשייה.
כרסום/ת קונבנציונלי מעלה.
מנהל/ת עבודה — תחום אינסטלציה ונסיון 10 שנים בניהול פרוייקטים.

למחלקת מלונאות והארחה

עובדים/ות כלליים לרשת מזון בפרי השונות לתקופה ארוכה, אחרי שרות צבאי.
עובדים/ות כלליים לעבודה לתקופה ארוכה בבית הארחה.

לנתיב 2

מלווה מטפל לנכה צה"ל + רשיון נהיגה בין השעות 9.00-15.00 לפנות לדליה.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

משרד העבודה והרווחה
שרות מבחן למבוגרים

ד ר ו ש י ם / ו ת
קצין/ת מבחן למבוגרים בירושלים

בעלי שליטה מלאה בשפה הערבית.
על המועמד/ת להיות עובד סוציאלי או בעל B.A. בפסיכולוגיה או במדעי ההתנהגות, או בסוציולוגיה.
בדבר פרטים יש לפנות למר ברקאי
בין השעות 08:00 – 15:00 בטלפון 02-247512

פארק המים יבנה
דרושים

★ מפעיל/ת חדר כושר
★ מפעיל/ת חוגי התעמלות־מזרונים
★ מפעיל/ת סקציית שחיה

לפנות טלפון: 08-431524-5
לבקש את מנהל הפארק

בית זקוק אשדוד
ד ר ו ש י ם

★ **מפעילים לעבודת משמרות במתקני יצור**
כישורים דרושים:
★ בוגרי 12 שנות לימוד
★ מסיימי שירות סדיר מלא בצה"ל
★ כושר בריאותי מעולה ותקין
★ מגורים באשדוד

★ **חרט**
★ בעל ידע ונסיון מעשי של 3 שנים לפחות
★ בעל נסיון בתעשיה פטרוכימית יתרון
★ נסיון וידע בקריאת שרטוטים
★ מסיים שירות סדיר בצה"ל
★ כושר בריאותי מעולה ותקין
★ מגורים באשדוד

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף תעודות והמלצות וקורות חיים לת.ד 338 אשדוד מיקוד 77102 בית זיקוק אשדוד עבור המנהל. בדבר פרטים מספים ניתן לפנות טלפונית 08-531229

המשך ירושלים

יעד
חבר
אביב
עסקים
סוף אופיס
מוסכים
מוסכי סוצ'די
יחידת פרטית במחירים הטובים ביותר 243555
אולמות
חנויות
להשכרה

مكان من الاهل

ל ו ח ה ע י ר

חיפה והצפון

דירות למכירה

1—1.5 חיפה

2—2.5 חיפה

3—3.5 חיפה

4—4.5 חיפה

וילות ובתים חיפה

שכ"ח חיפה

5 ויותר חיפה

דמ"פ חיפה

ביקוש בשכ"ח חיפה

קבלנים חיפה

4—4.5 קריות

5 ויותר קריות

וילות ובתים קריות

שכ"ח קריות

ביקוש בשכ"ח קריות

3—3.5 גליל

4—4.5 גליל

5 ויותר גליל

שכ"ח גליל

דירות קריות

2—2.5 קריות

3—3.5 קריות

דירות נצרת עלית ועמקים

3—3.5 נ"ע ועמקים

4—4.5 נ"ע ועמקים

שכ"ח נ"ע ועמקים

עסקים

חנויות ועסקים

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

משרדים

מכירות ושירותים

אסטרולוגיה

בתי אבות

גינון

הברזות ושרותים

חיות בית

חיטוי והדברה

חימום והסקה

חקלאות

טלויזיות

יד שניה

כלי נגינה

מכירות

מרצפות

מערכות קול

מקררים

שטיחים

נסיעות לחו"ל

סטריאו

פעמונים

צלום

קופות רושמות

רהיטים

ריפוי ועיסוי

תכולת דירה

מכוניות

שירותי רכב

מכוניות מכירה

אופנועים

אאודי

אוטוביאנקי

אוספין

אופל

אינוצנטי

אלפא רומיאו

ב.מ.וו

דייהטסו

דלתא

וולוו

טלבוט

מונדיס

לנציה

מסחריות

משאיות

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

רנו

מכוניות שירותים

בי"ס לנהיגה

הצעות עבודה

בקוש עבודה

הצעות עבודה כללי

אחים/ות ובית עזר

דוגמנים/ות

דיילות ומדריכות

הנהלת חשבונות

חשמל ואלקטרוניקה

טבחים וקונדיטורים

כימאים

כתבנים

מדריכים/ות

מהנדסים ואדריכלים

מוכרים וקופאיות

מורים ומורות

מזכירות

מחשבים

מכונאים לתעשיה

מסגרים וחרטים

מסעדות ומלונות

מתווכים ומרכיבים

הפצה וקידום מכירות

נהגים

סוכני מכירות

עובדי ייצור

עובדי מתכת

עוזרות ומטפלות

פקידות וקלדניות

שליחים

שמירה ואבטחה

שרטוט וגרפיקה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים בשל כך. אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה מנוסחת בלשון זכר ובלשון נקבה בין ביחיד ובין ברבים.

המעוניינים צמודים לפעול על-פי החוק.

לקיבוץ בצפון דרום

מנהל מוסך

בעל תעודת הסמכה

רצוי גם על מכונאי/ת

מגורים באזור טבריה (נסיון חובה)

טל. 06-751403

מ-08.00 עד 16.00

هكذا من الاصل

مكذا من الاجل

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הסתדרות הרופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתוצאת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
בת ים 5793333
הרצליה 052-541333
בת ים 5511111
רחובות 08-451333
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-433300
"שקמ" - שירות רפואי לקופ"ח: שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ומבוגרים בשעות 24-19
טל' 03-7549111 "שקמ" קרן מכבי 222
שלי"ה - שירות רפואי לקופ"ח
ביומי חול בשעות 24-19, בימי שישי 24-14, בשבת 24-08 טל' 04-380541 קרן מכבי 1665
שר"ן - שירות רפואי נייד
ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 02-669531, 660585
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מבוי טל' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן תל אביב, מוקד יום - 218898, 218820
מוקד לילה - 631011 מבוי 3752 ול' - השאיר הודעה לרופא תורן מבזק ב"ד
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום
כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
ירושלים:
בי"ח הדסה ע"כ (הר מיון) 02-427427 פתוחה בימי ו', שבת וחגים מ־18.00 עד 16.00.
מרכז מידע לקרובות ארגם (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים בי"ח הדסה ע"כ 22-16
קשב לבית -
שרות מיוחד לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 איזורית 7549111
ער"ן - עזרה ראשונה נפשית (24 שעות):
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988418
באר־שבע 052-913999
מרכז רפואי באר יעקב 08-222868
מרכז מידע למבוגרי לחץ
מטפס "מטביה"
אירה 13.00-11.00
ב רד' 18.00-16.00
רח' מאנה 13 תל־אביב

ארגם לשירות ארם - חברה סיעודית לשירות הציבור, בנוש רן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
שחל - גרות לטיפול בצרך לחולי לב (פרטי) 330848
ויצו - 24 שעות ער ארום לנשים מוכות טל' 03-5461133, 03-550506
הדעה למלחמה בסרטן - הסברה וסיוע לחולים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 03-290101, 03-203121. ער פתוח בכל יום מ־19.30 עד 23.00. ת.ד. 20633 תל אביב
תורנות מרכזות גמלונים - הרצון ת"א 611001, 24363, 24/239932 שעות ביממה, הרצון ירושלים 226335 הרצון חיפה 645334
האגודה לזכויות האזרח מכיר ת"א בן יהודה 146 239207

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח - (ילדים, פנימית)
איכילוב - (כירורגיה)
ירושלים
שערי צדק - (כירורגית, אורטופדית, עיניים)
הדסה ע"כ - (פנימית, ילדים)
הדסה ה"צ - (נשים)
בקור חולים - (א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב:
שחר מבקש 27 441449
בריאות המלך גורג 28 283731
ירושלים
אינואל כ. מטמרי ק. יובל 415081
חיפה
נורדאו נורדאו 13 664039
רמות בן הבני בהק
המגן ביאליק 30 723674
חולון
בן גוריון לבראו 16 5523954
בת ים
מאור הבינה רייך 20 583830
נתניה
קופ"ח כללית בורוכוב 31 611123
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 985271
הקריות
מגנמון הנוער העברי 4 ק. מוצקין 711490
חדרה
קופ"ח מאוחדת ה. סמואל 335884
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי - ייעוץ ומידע בנושא חברה, משפחה, מיניות - אבטבי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' - 19.00-16.00
יום ו' שעות 11.00-8.30
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' - 19.00-16.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

בת ים 5793333
הרצליה 052-541333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 5511111
חולון 805133
לוד־רמלה 08-221822
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים 03-433300
שר"ן - שירות רפואי נייד (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום 669531, 660585
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מבוי טל' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבזק ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקרובות ארגם - 24 שעות ביממה
תל־אביב טל' 234819
ירושלים - 245554
חיפה - טל' 04-660111
ער"ן - עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח - (ילדים)
איכילוב - (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
בקור חולים - (פנימית, א.א.ג)
הדסה ע"כ - (כירורגית, אורטופדית, נשים, עיניים, ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב
אחוה דיזנגוף 165 224717
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
מד"א, אחוה, סיני
ירושלים
מרפאת רוממה הצ"ג 28 523191
מד"א, הפלמ"ח הפלמ"ח 28 636084
חיפה
מגן דוד באלה 13 665205
רמת גן
רשי רשי 13 7510971
חולון
תקוה כבר סטרומה 842428
בת ים
מאור הבינה רייך 20 583360
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
קופ"ח כללית חיים עוזר 905271
הקריות
סביונה הצפן 24 ק. ביאליק 712674
חדרה
מאוחדת ה. סמואל 335884

יום שבת

תורנות רופאים

הסתדרות הרופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתוצאת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233

מרכזי מידע - אגד
02-304304 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

שכר גבוה יותר!

וקורס שיווקי מעולה

ניתן לך אם את/ה בעל/ת:

- אינטאליגנציה חזקה
- כושר ביטוי מעולה
- הופעה נאה
- דינמיות
- בטחון עצמי
- ו... יוזמה

*עד גיל 28 ★ 5 ימי עבודה

צלצל/י אלינו עוד היום
לטלפון: 03-5440135

עירית רעננה

מכרז

לקבלת עובדים 4/88 — פומבי

תואר התפקיד:

מנהל(ת) קהילתי "יד לבנים"

שעור המשרה: משרה מלאה.

הדרגה: 9־7 בדרוג המתח' בהתאם להסכמי השכר ברשויות המקומיות.

תאור התפקיד: ניהול המרכז והפעלתו בתחומי תרבות חברה וקהילה, כגון: הצגות, קונצרטים, הרצאות, פעולות חוגים, יוזם, מתכנן ומבצע, כמרכז אחראי לכל נושאי המינהלה, התקציב והכספים.

דרישות המשרה: בעל השכלה אקדמאית במדעי הרוח והחברה.
נסיון בניהול, ארגון, קשר עם ציבור הפעלת עובדים ומתנדבים. בעל רכב.
יועדף בעל נסיון בתחומים המבוקשים.
העובד יידרש לעבוד בשעות ובימים בלתי שגרתיים.

את ההצעות יש להגיש למזכירות עד 30.9.88 ולצרף תעודות על ההשכלה, המלצות ממקומות עבודה קודמים ותולדות חיים בכתב יד.

המועמדים עשויים לעבור מבחנים בכתב.

מועמדים שאינם עונים על הדרישות לא ייענו.

ב. וולפוביץ
ראש העיר

למשרדנו בתל־אביב דרוש/ה

אגוד חברה לביטוח בע"מ

חתם/ת

בכל הענפים האלמנטריים

בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות בתפקיד וביהול מרס עם סוכנים ולקוחות. ידע בהפעלת מסוף מחשב הכרחי.

המעונינים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 37633 תל־אביב מיקוד 61375
בציון המלה "חיתום"

ל'תנובה' מחוז תל־אביב

דרושים

מפיצים

לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני תקין
★ ידיעה טובה בחשבון

התחלת עבודה משעה 03.00 בבוקר
הסעה לעבודה בלילה מובטחת

מועמדים מתאימים תושבי תל־אביב וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות אישית, למחלקת המנגנון במחלבת תל־אביב, דרך פתח־תקוה 144 תל־אביב למר רפי פלג.
לתיאום פגישה ניתן להתקשר לטלפון: 03-5429462
– סודיות מובטחת

לפיתוח ואחזקת מערכות תוכנה

דרושים:

תוכניתנים

הכישורים הדרושים:
★ נסיון מוכח בפיתוח ואחזקת מערכות תוכנה מסחריות.
★ נסיון מוכח של שנתיים לפחות בעבודה בסביבת I.B.M 38
★ השכלה אקדמית - יתרון!

עדיפות תינתן לתושבי גוש דן
מועמדים יפנו בכתב־יד בלבד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 55. תוך ציון טלפון להתקשרות
סודיות מובטחת

לרשת - ש.ב.י.ל
שיווק בשר ושירות לצרכן
דרוש:

מנהל חנות

הכישורים הדרושים:
1. נסיון וכושר בניהול צוות עובדים
2. נסיון מסחרי
3. נכונות ליום עבודה ארוך
04-928874/5/6

איתנית

מוצרי בניה בע"מ

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 2 עם נסיון של 4 שנות עבודה בתעשיה בהנה"ח ממוחשבת
רצוי תושב/ת נהריה והסביבה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 32 נהריה. אגף כ"א

לפנמיות מנוף ביד נתן דרושים:

★ מורה לגאוגרפיה בחצי משרה.
★ מורה לאזרחות בחצי משרה.
★ מורה למקצועות העיברית לחצי משרה
★ מדריכים חברתיים לפנימיה.

בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים:
04-812212
04-811266

לעתון "הארץ" בתל־אביב
דרושים

מחלקי עיתונים

בשעות הבוקר המוקדמות
בעלי קטנועים בלבד

נא לפנות החל מיום א'
לטל: 5121336 למאיר

קופת חולים מכבי

למרפאת שיניים
גדולה הנפתחת בקריות
דרוש/ה

פקיד/ה קבלה

עם נסיון
נא לפנות לניסים
טל: 04-258291

רשת מכללות, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר תעשייתיים ולחניכים.

אורט MALTAV

המכללה הטכנולוגית להכשרה מקצועית ע"ש מכס־פיין, תל־אביב,

דרושים/ות

★ **מינהלן משרה מלאה —**
רצוי בעל תואר אקדמי
נסיון בניהול משרד ופיקוח על צוות עובדים

★ **עובדת קהילתית —**
משרה מלאה
תואר אקדמי מתאים
נסיון עבודה עם נוער

★ **חשמלאי מוסמך —**
חצי משרה

★ **איש אחזקה —**
חצי משרה
. בקיא בעבודות בדק בית

★ **מורה/פנסיונר לחשמל רכב**
משרה חלקית

נא לפנות אל ת.ד 7311 תל־אביב 51072

עירית הרצליה
אגף החינוך והרווחה מחלקה לתרבות נוער וספורט

ללהקת "צליל"

ד ר ו ש י ם

זמרים נערים

מוכשרים בשירה ובתנועה

בגילים 15־17 המעוניינים להצטרף

ללהקת צליל - להקת זמר בסגנון צעיר
נא לפנות למחלקה לתרבות נוער וספורט רח' בן גוריון 14 טלפון: 052-541841
לשרה לב לשם קביעת מועד למבחן קבלה

להברה צבורית

ד ר ו ש

רואה חשבון

בעל נסיון של שנתיים לפחות
שישתלב במערך החשבונאי
של החברה

המעוניינים יפנו בכתב יד -
בצרוף קורות חיים ומקומות עבודה קודמים לת.ד. 7020 תל־אביב

– סודיות מובטחת –

מועצה מקומית ערד
ד ר ו ש / ה
מכרז פנימי, חיצוני, משולב מס. 188

מנהל/ת

השירות הפסיכולוגי

תאור התפקיד: אחראי/ת על תפעול וניהול המדור למתן שירותים פסיכולוגיים במוסדות החינוך בערד.
הכישורים הדרושים:
א. בעל/ת תואר שני בפסיכולוגיה (M.A.)
ב. בעל/ת תואר מדריך/ה חינוכית.
ג. חבר/ה בהסתדרות החינוכית של הפסיכולוגים.
ד. פסיכולוג מוסמך/מדריך של משרד הבריאות.
ה. רצוי ניסיון קודם של 5 שנים לפחות בניהול שירות פסיכולוגי.

דירוג ותנאי שכר בהתאם להסכמי השכר הרלוונטיים, בהתאם לכישורי המועמד. שאלון מועמד, בצירוף תולדות חיים בכתב־יד המועמד והמסמכים הנדרשים, יש להגיש עד 14.10.88 לכח אדם טל. 057-955119-957911. בקשות שהגענה ללא תעודות כאמור, לא תובאנה בחשבון.
על המועמד שיבחר, להעתיק מגוריו לערד.

AKIM אקים

לאפוטרופסות לאקי"ם דרושים:

עובדים סוציאלים

לחצי משרה לאזור ירושלים
ולאזור הצפון
עדיפות לבעלי רכב.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למרכז אקים ת.ד. 24003 תל־אביב
תנאים טובים למתאימים

לחברת א. רוזנפלד ספנות בע"מ – חיפה
דרוש/ה

פקיד/ת יצוא־יבוא

* עדיפות לבעלי ידע ונסיון בענף הספנות
* שליטה באנגלית הכרחית
הצעות בצירוף קורות חיים להפנות למחלקת כ"א ת.ד. 74 חיפה 31000

לחברת

לצי גרוסמן ושות' בע"מ

דרוש

מנהל מחסן/רכש

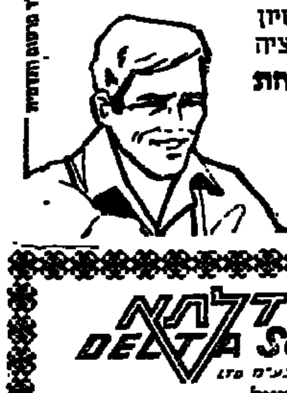

עדיפות לבעלי נסיון בתחום האינסטלציה
סודיות מובטחת
715336
717206
(עמי)

גרבי דלתא DELTA Socks בע"מ

למפעלינו בכרמיאל
דרושים

מכונאים – מכונות סריגה

* בעלי רקע טכני
* נכונות להתמודד עם אתגרים
* אפשרות לעבודה בשעות חריגות
* מגורים בכרמיאל – חובה הינתן עזרה בדיור.
בדבר פרטים נא לפנות לרוחי טל' 04-985753/4

מהנדס מכונות

בעל נסיון של 10 שנים לפחות בתעשיה פרטית, המכילה שנע, משאבות הידראליות מנע וכו'.

מהנדס כימי

צעיר המעוניין להשתלב בייצור מוצרי בידוד. ידיעת השפה האנגלית על בוריה הכרחית. דרושים למפעל פרטי גדול בחולון
נא לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל־אביב 61028
– סודיות מובטחת –

MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL — מגן דוד אדום בישראל

מכרז פנימי/חיצוני
ל מ ש ר ת

מנהל כללי

דרישות התפקיד:
1. השכלה אקדמאית מלאה בתחומי מינהל עסקים, או כלכלה, או מדעי הרפואה.
2. נסיון מוכח, 10 שנים לפחות, בתחומי מנהל ופיקוח בהקפים גדולים, לרבות ארגון והפעלת צוות עובדים בהקף ארצי.
3. כושר נהול מרס ויחסי ציבור עם גורמים בארץ ובחו"ל.
4. ידיעה מושלמת של השפות עברית ואנגלית.
אזור מגורים – תל אביב וסביבה (אין ההנהלה מתחייבת בסיוע למגורים).
הצעות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות ונסיון קודם יש להפנות במעטפה סגורה, ליו"ר הועד הפועל של מד"א, ת.ד. 9240 תל־אביב והציון ע"ג המעטפה "מכרז מנכ"ל".
מועד אחרון להגשת ההצעות 30.11.88.

---

medi

חברה להפצת וקוסמטיקה
מתפשטות

פקיד/ת יבוא

הכשורים:
1. נסיון בתחום 2־3 שנים
רצוי בתחום התרופות והקוסמטיקה.
2. מכיר/ה היטב את התליך היבוא והתנהלות במכס.
3. סוג 2 בהנהלת חשבונות.
4. נמרץ/ה, יוזם/ת ועצמאי/ת
5. משרה מלאה 08:00־16:00.
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2096
הרצליה פיתוח 46120

לרנק זירוקס אידן

דרושה גרפיקאי/ת

להדרכה והכוונה בלקוחות מערכות הצבעה-לאור (M.T.D) של חברת XEROX

הכישורים הדרושים:
● נסיון בעבודה עם מחשב.
המשרה חלקית, (עבודה לפי שעות).
לתאום פגישה נא לפנות ליסכה
טל: 03-382372, 03-333..7
RANK XEROX
ר נ ק ס
רנק זירוקס - מתעדים את העולם

The Body L'Occitane

החברה המשווקת המובחרת
סבונים וקוסמטיקה טבעית לגוף מצרפת
דרושה לראיון

אנשי מכירות

בעלי רכב, בכל חלקי הארץ
המעוניינים בהפצה בפרפומריות
ובתי מרקחת
(ערב) 03-483904 (בוקר) 03-725778

לצוות ... – עמותה לטיפוח
... דרושים

בדחיבות ... /ות להנחיית
כיתות בבתי־ספר תיכוניים
העבודה ... גם לסטודנטים
ובהתאם ... הולמת. לפרטים:
ענבל ... 03-435351/323
08:00־14:00
בשעות ... לואב 04-854343

... מכירות

בכל ... הארץ
... מחשבים

... תעשיות בע"מ

... תעשיות בכרמיאל

למפעל ... המפעיל מכבשים, ציוד לעיבוד שבבי, תנורים, ריתוך וכדומה
ד ר ו ש י ם
עובדים ... לתפקידים הבאים:
1. מנהל/ת עבודה
2. ..., מכונאי/מסגר/רתך
3. ...
נא לפנות טלפונית למנהל כ"א 04-988301
המודעה מתייחסת לנשים וגברים כאחד

... פים

להדרכה בחוגי טבע וסיור ב: ק. שמונה, ראש פנה, שדה אליעזר, שאר־ישוב, טבריה והסביבה. רקע בהדרכה ובטבע (רצוי). העבודה בחוג חלקית.
בדבר פרטים נא לפנות:
רוני/רכז חוגי טבע 06-941091
אלי/רכז חוגי סיור 06-936582

החברה להגנת הטבע

זמן הדלקת הנרות

	ש"ש	מב"ש
ירושלים	4.39	6.10
תל אביב	5.17	6.12
חיפה	5.09	6.11

למפעל לאלקטרוניקה באיזור התעשיה בזאליק
דרושים
מהנדסי RF
טל: 04-761116,
ת.ד. 33464, חיפה.

לחברת יבוא
ד ר ו ש ה
לסניף ירושלים
"מבשרת ציון"

פקידה

במשרה מלאה
ידע במחשב
י ת ר ו ן
03-811021

למועצה מקומית שלומי
ד ר ו ש י ם

* **עובד/ת סוציאלי/ת**
לטיפול במשפחה ובמערה במצוקה בחצי משרה.
* **עובד/ת נוער** לצעירים במצוקה.
* **פסיכולוג/ית חינוכי/ת** במשרה מלאה.
פרטים במזכירות המועצה טל. 04-808161
החותם: ד"ר יהודה לנקרי
ראש המועצה

דלתא DELTA
גליל תעשיות בע"מ

למחלקת תפ"י בכרמיאל
ד ר ו ש / ה

עובד/ת תפ"י

* רצוי הנדסאי/ת תעשייה וניהול
* יכולת לעבודה בתנאי לחץ
* יחסי אנוש טובים
* גיל 25 עד 35
* רצוי נסיון קודם
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 137 כרמיאל
למח' תפ"י עבור חיים קוזול

לעיתון ערים
ד ר ו ש / ה

עורך/ת לשוני/ת

נסיון קודם בעיתונות חובה
לפרטים מיום א'
03-993902 — עידית

הקבוצה

השמירה

לסניף תל־אביב
ד ר ו ש י ם

מאבטחים

1. למתקן בטחוני בנתב"ג
2. למתקן בטחוני בגוש־דן
★ פרופיל 64 ומעלה ★ עבר ללא דופי
★ מתאים גם לבעלי משפחות, המעוניינים בעבודה רצופה ★ עבודה במשמרות
★ מתאים גם לסטודנטים

תנאי שכר מעולים+נסיעות+כלכלה

3. ראשי משמרות
קצינים ביחידות שדה

ועדות קבלה תתקיימנה ביום שלישי 27.9.88 וביום רביעי 28.9.88 בין השעות 10:00־16:00 רח' שפר 16 תל־אביב (ליד שוק הכרמל)
נא להביא תעודת זהות, פנקס מלואים ותמונה

ד ר ו ש

מהנדס ייצור

למטרת ניהול מערכות מידע

כישורים:
* הבנה במחשב
* מגורים באזור הצפון
לפנות לטלפון: 06-754815
לבקש את רפאל

ORS שרותי כח אדם

לסניפנו
דרושים:
★ **מהנדס מכונות**
נסיון כמתכנן כלים לעבודות פח.
★ **טכנולוג** בעל נסיון להכנת כרטיסי ניתוב לעיבוד שבבי.
המעוניינים יפנו לאחד מסניפנו
אשקלון: רח' הרצל 24/3 טל: 051-22134
אשדוד: רח' רוגוזין 3 מרכז א' בנין המשרדים חדר מס' 320, 319 (מעל משרד הפנים) טל: 08-524675, 08-525794

הטובים עובדים קבע ORS

רכז/ת

פעילות קהילתית באשדוד. עבודה עם אתגר.
לבעלי ידע והשכלה מתאימים בנושאי ידיעת הארץ. נסיון בהדרכה ו/או חינוך. כושר ארגון וניהול.
חצי משרה, התחלה מיידית, עדיפות לתושבי אשדוד.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד או בטל למח' כ"א רחוב השפלה 4 ת"א 66183. טל. 03-375063 ש' זוהה 240 (ריבי) עד 28.9.88

החברה להגנת הטבע

עבודה עכשיו

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

לסניף חיפה, טל' 04-530051
העצמאות 104, א'–ה' 08.00—14.00

מחסנאים/ות	**מרכיבים/ות**
בעלי/ות רקע באלקטרוניקה לעבודה באזור חיפה ומעלות.	אלקטרוניקה מנוסים/ות, לעבודה במפעלים מסודרים, למשרה מלאה.

נא להתקשר החל מתאריך 27.9.88 למחלקה הטכנית

מנהל/ת חשבונות סוג 3	**מגורים - חיפה והקריות, לתקופה ממושכת**
מנוסה עצמאית בעבודה, נסיון קודם בחברת בניה, ידע בהכנת השבשבת.	

לפנות ליהודית

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

למלון דן כרמל
מלונות דן

ד ר ו ש / ה

פקיד/ת קבלה

עם תעודת הסמכה + נסיון.
מתאימים/ות
יפנו למח' כ"א
טל. 04-386211

לקלת אפיקים
מחלקת ייצוא
ד ר ו ש ה

פקידה

למשרה חלקית

כישורים:
* ידיעת אנגלית על בוריה
* קריאה וכתיבה
* הבנת טלקס ומחשב
* אזור מגורים - בצפון
לפנות לטל. 06-754514 לנסי

לאולפן לבגרות דרושים

מורים לתנ"ך

להכנת כיתות לבחינת בגרות בשעות הערב
רק מורים בעלי נסיון בהכנת כיתות לבגרות ותעודת הוראה מתבקשים להתקשר
חיפה - 04-641040
באר־שבע - 057-71690

הארץ

יום ו', י"ב תשרי התשמ"ט
23 בספטמבר 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212
ת"ד 233 תל אביב 61001 פקס' 810012, טלקס 33748
ירושלים: רחוב המכבית 2, טל' 224345-02, ת"ד 273 י-ם 91002 פקס' 224249-02
חיפה: רחוב גורדון 20, טל' 661166-04, ת"ד 5259 חיפה 31052 פקס' 670715-04

המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: חנוך מרמרי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות הנדפסות בעיתון

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel. P.O.B 233, Tel. 5121212

משבר הנשיאות בלבנון

שעה ששורות אלה נכתבות, אין לדעת אם הפרלמנט של לבנון יצליח לבחור היום בנשיא חדש שיחליף את אמין ג'מייל בתום תקופת כהונתו. מועד הבחירה נדחה מאתמול להיום, ככל הנראה כדי למצוא מוצא מהסבך שנוצר עם האיום של החרמת הבחירות על-ידי חברי הפרלמנט הנוצרים-מארונים, וכצד דברי האזהרה כי הצבא – יחד עם "הכוחות הלבנוניים" (הפלנגות) – יתפוס את השלטון בהיעדרו של נשיא נבחר.

בינתיים הודיע אמין ג'מייל על מינוי ממשלה זמנית שתצטייד בסמכויות הנשיאות במקרה שלא יימצא הקוורום בישיבת הפרלמנט ולא ייבחר נשיא בהתאם להוראות החוקה. צעד זה נראה מפוקפק מבחינה קונסטיטוציונית, אם כי בוודאי ננקט על פי עצת משפטן או משפטנים: הוא מעיד, מכל מקום, על רצונו של הנשיא היוצא למנוע זעזועים עמוקים ולקנות פסק-זמן עד שאפשר יהיה להכין רוב פרלמנטרי נוח לבחירת נשיא חדש.

עסקני הנוצרים-מארונים ומפקדי הפלנגות הביעו התנגדות נמרצת למיכאל אל-ד'אהר, אשר נראה בעיניהם – ולא בכדי – ככלי-שרת בידי סוריה. אין הם מתנחמים בזה שהסורים רצו תחילה בסולימן פראנג'יה כנשיא לבנוני חדש, ושהתפשרו לבסוף עם ריצ'ארד מרפי, עוזר שר החוץ של ארה"ב, על מיכאל אל-ד'אהר. ד'אהר מוכן אמנם לפעול על-פי הנחיות מדמשק, אבל מבחינת אישיותו יכול להיחשב פחות פרובוקטיווי, במובן זיקתו לסוריה, מאשר אחד מאנשי משפחת פראנג'יה.

אפשר להבין לרוחם של המארונים, אבל יקשה להבין במה בחירתו של אל-ד'אהר היתה מביאה להעמקה נוספת של השפעת סוריה על לבנון. ככלות הכל, גם אמין ג'מייל הסכין עם רצונותיה של דמשק וביטל את הסכם מאי 1983 עם ישראל. עוצמת הקהילה הנוצרית-מארונית ממילא מוגבלת, וגם צבא לבנון אינו עומד במלוכד לצידה. אתמול אירעו התנגשויות בין אנשי הפלנגות לבין חיילים מחטיבה 6 של צבא לבנון, המורכבת בעיקר מחיילים שיעיים. על המארונים גם להתחשב בעובדה, שמיכאל אל-ד'אהר הינו כאמור המועמד לא רק של סוריה, אלא גם של ריצ'ארד מרפי, כלומר של ארצות הברית, ולא יהיה זה מן התבונה שיבואו בריב, מעבר לסכסוך המסורתי עם דמשק, גם עם וואשינגטון.

הסורים אינם ששים לקירבות עם חלקים מצבא לבנון והכוחות הנוצריים (הפלנגות), ולכן הם מנסים להתיר את הפקעת של משבר הנשיאות הלבנונית בדרך של שיחות; אבל אין להניח כי לא יטילו את מלוא משקלם על כף המאזניים כדי לוודא כי בכס הנשיאות של לבנון יישב נשיא שינהג על-פי השראתם. השלטון בדמשק, שהגיע בעניין זה לידי הבנה עם השליח האמריקאי, יוכל להיות בטוח כי בסופו של דבר ישיג גם עכשיו את מבוקשו, כשם שהשיג זאת לפני חמש שנים.

לישראל עניין במניעת פגיעות באזור הביטחון שבדרום-לבנון מצד אש"ף וחיזבאללה; מעבר לכך, היא תוכל להגביל את עצמה לתפקיד של משקיף. שליטה סורית בשאר חלקי לבנון אינה מאיימת על ישראל, כל עוד צה"ל יושב ברמת הגולן; ואם כי חפז אל-אסאד ודאי היה רוצה להחזיר לשם את הדגל הסורי, עובדה היא כי הוא משלים למעשה עם שליטת ישראל ברמת הגולן מאז שנת 1974.

זירה חדשה למאבק

בעצרת האו"ם שנפתחה השבוע יהנה אש"ף ממעמד נוח, אך לא יתרגם זאת להישג פוליטי ממשי. אין זו סיבה לקפוא על השמרים

מאת פולס

ראש המשלחת שלנו באו"ם, יוחנן ביין, העריך כי עצרת האו"ם ה-43 שנפתחה השבוע לא תהיה, מבחינתה של ישראל, שונה באופן עקרוני מעצרות קודמות. אולם הוא הוסיף כי בעקבות האירועים בשטחים "יש לצפות להתבטאויות קיצוניות יותר נגד ישראל ולכינוסי מועצת הבטחון (...) יותר משנים קודמות, תהיה השנה עצרת האו"ם זירה למאבק על דעת הקהל העולמית בין ישראל לערבים, ועל רקע ההתקוממות (בגדה המערבית וברצועת עזה) חשיבותה של הזירה האו"מית עלתה" ("הארץ", 20.9).

חזקה על ראש המשלחת הישראלית שהוא יודע מה הוא שח, ודאי שיש לצפות לכך כי ההצעה בדבר שלילת זכותה של ישראל להשתתף בעצרת – הצעה שתמיד ברוחה הפכה בשנים האחרונות למעין ריטואל אשר מטפחיו ידעו מראש כי לא יגיעו את התוצאה המבוקשת – תשוב ותעלה בלהט מגבר, ומותר להניח כי תיכשל גם הפעם. אבל הדיון אודותיה ישמש מבוא להתקפות נמרצות עוד יותר עלינו במסגרת הדיונים הכלליים, וביתר שאת בשעת הדיון הנפרד המיוחד על הבעיה הפלשתינאית.

השאלה הראשונה והמסקרנת ביותר היא למה יחתרו מדינות ערב, ולמה יחתור אש"ף בדיונים אלה. האם תתגבש חזית אחידה של כל מדינות ערב, כולל מצרים, או שמא תקפיד מצרים על עמדה עצמאית ותתבע מהיגוד אחר הפיתרי הכלום ברעיון של חזית ערבית – אפילו מוסלמית – מלוכדת?

התשובה על שאלות אלה תלויה במידה רבה בתשובה על שאלה אחרת – מה מתכוון אש"ף להשיג בעצרת זו, הערכה על רקע האינתיפאדה והתרשמות העולם ממנה?

מובן מאליו כי אש"ף ירצה להפיק את מירב התועלת משני היסודות האלה – ההתקוממות ורישומה הבינלאומי. אש"ף מקווה להושיב את ישראל על ספסל הנאשמים, וגם בנציגי מדינות ערב הנחשבות "מתונות" לא יחסכו משכם הביקורת והתוכחה על ישראל, בשל המשך הכיבוש ובשל השיטות שהיא מפעילה לשם דיכוי ההתקוממות. יישמעו ביטויי גנאי חריפים, ואם יאסר ערפאת יוזמן להשמיע את דברו [illegible].

עם זאת יהיה גם עליו לשקול היטב באיזה סגנון להתבטא. הוא יכול לחזור על הופעתו בפני הפרלמנט האירופי: נאום כמו זה שהשמיע בשטראסבורג עשוי להביא לו מחיאות כפיים ותמיכה מצד רוב באי העצרת, לרבות בנציגיהן של מדינות העולם השלישי. אולם מה ישיג בכך? אין לזלזל בהצלחה של יחסי ציבור, אבל על ערפאת לשאול את עצמו אם בכך יוכל להסתפק.

הנהגת אש"ף שסועה בתוך תוכה סביב השאלה אם הגיעה העת להצהיר כבר עתה על מדינה פלשתינאית עצמאית, כדי להציב יעד קונקרטי לאינתיפאדה. בהנהגת אש"ף יש ככל הנראה תומכים לרעיון זה, ואם הם יקבעו את הקו – על ערפאת יהיה להשתמש בהופעתו בעצרת כדי להשיג ממנה החלטת תמיכה. אבל גם החלטה כזאת תישאר, לעת עתה מכל מקום, כנגד אות מתה – ישראל לא תתפנה בעקבותה מהשטחים.

מעבר לכך: בעצרת – גם בין אלה הרוחשים אהדה לפלשתינאים ולאש"ף – יהיו שישאלו מה צריכים להיות גבולותיה של מדינה זו. ואין זה סוד שחלק ניכר חשוב בין ראשי אש"ף מתנגדים בתוקף לצימצום הדרישה הטריטוריאלית ולכך שמדינה פלשתינאית תהיה נקנית במחיר של "חלוקת פלשתין".

אם ירצה ערפאת להרשים את עצרת האו"ם על ידי העלאת הצעה מדינית מגובשת, עליו לוודא תחילה שאש"ף כולו יעמוד מאחוריה: ואם לא יוכל להשיג זאת, ייאלץ להסתפק בהשמעת נאום תעמולתי בלבד ולהסתבך בכך שרבים ישאלו את עצמם: מה, בעצם, רוצה אש"ף באופן מעשי – ואחרי ההתלהבות תבוא אצלם התפכחות והתקררות לגבי העניין הפלשתינאי בכלל ואש"ף בפרט.

אין זה מן הנמנע שערפאת יעדיף להתקדם לפי אפיק אחר: לדרוש העברת הגדה המערבית, רצועת עזה וירושלים המזרחית לשלטון זמני של האו"ם; לבקש שישראל תיתבע להוציא את צה"ל ואת המינהל האזרחי שלה משטחים אלה והאו"ם ישלח לשם כוח צבאי ומינהל אזרחי משלו. בעוד המדינה יערך משאל-עם שיקבע באיזה שלטון רוצים התושבים: מדינה ריבונית משלהם או מדינה עצמאית שתתאגד במסגרת קונפדראטיבית עם ירדן.

כמעט כל פלגי אש"ף יכולים היו להתלכד מאחורי דרישה זו, אשר טרם תקבע מסגרות לגבי עתידם הפוליטי של תושבי השטחים אך יש בה הבטחה לביטול השליטה הישראלית. אבל להחלטות העצרת יש רק אופי של המלצה: צריך היה להביא לידי כינוס של עצרת מיוחדת שהחלטותיה יהיו בעלות סמכות כפיה, ואשר למועצת הבטחון – ספק אם יימצא בה רוב בעד החלטה בה מרחיקת לכת, שהיתה חורגת מכל התקדימים של כוחות או"ם "שומרי שלום".

אשר על כן אפשר להעריך כי אש"ף יהנה בעצרת ממעמד נוח מאוד, אבל אין ודאות אם מעמד זה יוכל להתרגם לשפה של הישג פוליטי ממשי. אולם ניטיב לעשות אם לא נידגע מזה תקבולת אש"ף צפויה לקבור הצלחות, ומאחר הדיעת נותנת כי מכווני האינתיפאדה ירצו להגביר את פעילותה דווקא בימי עצרת האו"ם, וכי צה"ל והמינהל האזרחי יגיבו בהתאם – לא יחסר לקטרגינו חומר להאשימנו בפגיעה בזכויות האזרחיות של התושבים הערבים.

יהיה עלינו לעמוד נגד התקפות אלה, אבל תהיה זאת טעות פטאלית לבקש למעט מהשפעתן על דעת הקהל הבינלאומית ועל ממשלות ידידותיות. ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להשהות כל נקיטת יוזמה פוליטית כדי להגיע לידי הידברות עם הפלשתינאים והממלכה ההאשמית הירדנית – כן, גם עמה – עד שהאינתיפאדה תיעלם כליל או עד אשר תרד רמת אלימותה עד לרמה "נסבלת". בהסתמך על הנסיון שצברנו עד כה, מטרה זאת תתחמק מאתנו גם להבא.

שומה עלינו לחפש דרכים כדי להניע מחדש את התהליך המדיני באזור. מבחינה זאת יהיה נודע ערך לפגישה בוואשינגטון של שרי החוץ של ארה"ב, ישראל ומצרים בראשותו של הנשיא רייגן. לעגם של חסידי הסטאטוס קוו, קוו על שמעון פרס אינו תורם לבטחון ישראל. תגובתנו על ההתקוממות בשטחים אינה צריכה להיות מוגבלת לכדורי פלסטיק, מעצרים המוניים וגירושים נוספים. עלינו להיחלץ מהמילכוד.

משמעותו של עב"ם

הארותיו של הסופר הצבאי היחיד שצפה בשילוח הטיל הישראלי הראשון, על נכדו של "שביט 2"

מאת יואל מרקוס

כולם התבוננו בלווין אך אני התבוננתי בטיל. הכל התפעלו מהלווין המקיף את כדור-הארץ בכל 90 דקות – הנה אנו אחת משמונה מעצמות בעולם – ואני התפעלתי דווקא מהטיל הדו-שלבי האדיר שהיה מסוגל לשלח את הלווין. שכן הלווין נראה בעיני צופה הטלוויזיה המצוי כמעין עב"ם.

איננו יודעים בדיוק מה יש בו עתה או מה יהיה בו ב-1992. כשראינו את האבזר הזה, הנראה כספר תורה עתיק על מרקע הטלוויזיה, הוא נראה כדבר מה אבסטרקטי. הוא נתון רק לניחושים ואפשר לספר לנו כל מיני מעשיות. לא כן הטיל – הוא לא דורש פרשנויות וניחושים. הוא היה מוחשי – מה שראינו זה מה שיש וזה נראה אדיר.

יכולת ה"הרמה" שלו, כפי שראתה העין הבלתי מקצועית, היתה מרשימה. לא היה צורך בפרשנותו הביטחונית כדי ש"השיגור מעיד על פוטנציאל ישראלי לשגר טילים ארוכי טווח למטרות אויב", כדי להבין שטיל המסוגל לשים בדייקנות עב"ם על מסלול החלל – יכול לעשות עוד כמה דברים מדויקים. הידיעות של "טיים" מאוגוסט ושל ספר השנה של המכון האסטרטגי השוודי "ספריי" מבאי '87 – כי ישראל, שיש לה כבר טילים בטווח 850 ק"מ, מפתחת טיל לטווח 1,450 ק"מ הוא "יכול להגיע עד בגדד" (כדברי ספריי) – נראו פתאום מוחשיים על המרקע.

היתה לי גם סיבה אישית להתמקד דווקא בטיל. ב-5 ביולי '61 הייתי העתונאי הישראלי היחיד שנוכח בשילוח הטיל הראשון, שביט 2. יום קודם לכן, ואני כתב צבאי צעיר ב"דבר", זומנתי ללשכתו של רה"מ ושר הבטחון דוד בן-גוריון ונאמר לי כי נבחרתי לייצג את העתונות הישראלית באירוע לאומי מדרגה עליונה שיתרחש למחרת היום. לא נאמר לי מה, לא נאמר איפה – אמרו לי רק להתייצב בשלוש בבוקר בקריה. ב.ג. אליו הוכנסתי לכמה דקות, ביקש לדעת אם "אני יכול לסמוך עליך", והתעניין אם – במקרה ש"האירוע" יכשל – אהיה מוכן "לשכוח" שהייתי בו. משום מה נכנס לי לראש שמטרתו להעריך פגישה דרמטית בין ב.ג. לחוסיין, ולא היססתי להיענות לבקשתו.

למחרת בארבע בבוקר מצאתי את עצמי מצטופף בטנדר בחוף פלמחים עם ב.ג., גולדה מאיר, שמעון פרס ועוד כמה תותחים כבדים. התצלום היחיד מאותו אירוע מטעה את גובהו של הטיל: הוא צולם מזווית כזאת שהפמליה נראית ננסית ליד הטיל שנראה אדיר ליד הפמליה. בפועל היה הטיל צר וארוך ודי מאכזב, והשילוח כולו ארך כמה שניות. ב.ג. נרגש הפעם, ביקש לקפוץ החוצה מהטנדר בטענה שהוא לא ראה כלום – וגולדה עצרה אותו בידיה – "אתה רוצה להיהרג?".

עד שהתגלגלה השיחה הזאת נגמר השילוח. אני הייתי מאוכזב מאוד וגם גולדה שאלה בכעס "הטס בשביל זה הטריחו אותנו לכאן?". התלהבותי המעטה השתקפה גם בכתבה שניסחתי לעתונים. שמעון פרס, שקרא את הטיוטה כבר כאשר היתה בידי דובר צה"ל, לא [illegible] ונתן אלתרמן. אך אני לא יכולתי לכתוב יותר ממה שהתרשמתי. הכתבה לא נשלחה לעתונים לפני שפרס הצליח להגניב לתוכה משפט אחד על פאתוס: "החל עידן הטילים הישראלי".

עתה, במבט של 27 שנים לאחור, ברור שאני טעיתי והוא צדק. לפי פרופ' דוד שרה, הלווין, ששולח בטיל ממשפחת השביט, הוא נכדו או נינו של הטביט 2 – והמשך ישיר לקונספציה הגורסת שעל ישראל להיכנס לנושא פיתוח הטילים. היום לא הייתי מהסס לכתוב [illegible] עידן דרמטי חדש בעוצמתה והרתעתה של ישראל. לא היינו צריכים לקרוא ביום שלישי את מודעות הברכה של התעשיה האווירית המודות לראש הממשלה ולשרי הבטחון רבין וארנס על "היבגם לעצמת בטחונה של ישראל" כדי להתרשם בכך.

הטיל הזה שדייק כל כך בשמיים – כתב ביום שלישי "מעריב" – יכול לפגוע גם בנקודה מדוייקת על הקרקע, ויש לעצמה טכנולוגית זו שתי משמעויות חשובות: האחת קשורה בפעילות הטילית וייצור הנשק הכימי בכמה ממדינות ערב מרוחקות שלא ויתרו על יעדן ללמד את ישראל לקח צבאי. יש די סימנים המעידים על כך שמדינות אלה בטוחות כי דבר זה לא ייעשה בלא שתונחת מהלומה על הבטן הרכה של ישראל – העורף שלה. הטיל שנשא את הלווין – דיוקו, עצמתו, והפוטנציאל הטמון בו, הבקרה הקרקעית שלו – הוא בעצם, כביטויו של "הדיעות" ביום שלישי, "המסר הישראלי לעולם הערבי".

אבל המימד החדש הזה מייצג עוד מסר, ההא המרחבים איבדו את משמעותם. דיבורים כמו כיבי נתניהו על כך שאם נחזיר את השטחים – כל מטוס המבריא מנתב"ג יהיה תחת איום של טיל כתף, נשמעים פתאום כדיבורים על אגריגות גרות בעידן המיכון. אם לא יהיה שלום, עם כל המרחבים שיש לנו, יאיימו טילים על מרכז הארץ ממרחקים גדולים, כשם שממרכז הארץ יאיימו טילינו על בירות מרוחקות. האיום הבטחוני יוכל להיות פונקציה של מונחים מיכוריאליים.

[illegible], שנוקף השבוע אחרי השתרפפות די מבוכסת, אולי גם יישר לנו את השכל ויביא אותנו למחשבה שבלי העידן החדש מחייבים גם רעיונות אבוקים חדשים כיצד לפתור את הבעיות הבוערות שעל הקרקע.

בן גוריון ופרס צופים בשיגור "שביט 2"

מאיימים בסוריה

אך מלחמה עמה אינה אורבת בפתח

מאת א. שוייצר

מה שייאמר להלן, אפשר לפתוח בשאלה מה המשותף לה"ה [illegible] איגלבובר, ולאלוף יוסי פלד? התשובה: שלושתם רואים סכנה מוחשית למלחמה בין ישראל לסוריה. שתי הנחות שלהם, [illegible] התקפה סורית. ואפשר להוסיף ולפרש: מלחמה זו לא תפרוץ ביום מן הימים הקרובים, אלא בזמן שמקובל להגדיר כעתיד הנראה לעין.

אילו היו מלחמות מתחוללות על-פי הלכירות, היה מקום, עוד בטרם נשמעו האזהרות הנ"ל, להבין את המקלטים וכן מנות מזון ומשקה מרוכזות לצריכה בעת הרעשת טילים שתנחת על ערי ישראל. אך אפילו במורה הזהירות יש מידה של רציונליות בהולמה לפתוח באש, במיוחד כאשר מדובר בהחלטותיו של איש-מדינה כאסד, שמעריציו הישראלים אינם חדלים לשבחו כאיש שקול ובלתי אמוציונאלי. יזובר בזה על הסיבות העשויות בסיכומן להכריע את הכף בכוון של ה"ה מוגייל, איגלבובר ופלד במקומם יכונו.

בין ג'עג'ע לצה"ל

נפתח בשתי סיבות אקטואליות: לבנון – כך סבורים רבים והטובים בהם – היא גזרה סורית. המלה הר[illegible] אחרונה לגבי המתרחש בה נאמרת בדמשק. הנה, כדי לגרום לבחירת נשיא המקובל עליהם, נאלצו הסורים לבקש תיווך אמריקאי. לא נעסוק כאן בשאלה, מדוע הסכימה ארה"ב להסתבך בעניין: היא הסתבכה – והנה הזהות על כך כאשר תהיה. הנשיא אמר בכבודו ובעצמו, האיש שלא היסס לסרב לקבל לשיחה את מכיר המדינה בשעתו ג'ורג' שולץ, ניאות לשבת לדיון ממושך עם ריצ'ארד מרפי, כדי שהלה יקלע ממבוכה בחירתו של אסס לבנוני זה או זה: אין זו תמונתו של ממשל שריר, שמתם כך יצא למלחמה, ולא נגד סמיר ג'עג'ע והפלנגות, אלא נגד צה"ל.

פרשנים ישראלים שהגיבו על הבנת להתקוממות במצב עוכרי למסלול סביב כדור-הארץ, ראו לנגד עיניהם קיום סכנת מלחמה בעקב המעשה. הנה הלוך המחשבה שיוחס בין היתר גם לסוריה: צריך להוכיח כי הערים, עוד בטרם ייוולד העובר, שכאשר ייצא לאויר העולם, יתן להם כושר הרתעה משמעותי. נוזה, אפשר שמחשבה מעין זו הבזיקה במוחותיהם של מנהיגים ערבים: אם כן, כן הסתם הם מיהרו לעבור עליה לסדר-היום. נראה שעוד לא פרצה מלחמה רק בגלל המחוך לבטל מערכת-נשק חדשה בזירה כלשהי; על אחת כמה וכמה, כאשר הכלי אינו מיועד לקטילה. אפשר שהופעת הלווין תאריך את מירוץ החימוש – אך לגבי זה תקפים שני כללים: מירוץ חימוש, כל עוד הוא נמשך, מונע מלחמה. ולא הוא הגורם מעשיאינה בחיקי מלא, אלא החלטה נחושה אך אופציונלית לפתוח בהם.

אין זו הפעם הראשונה, שבמקום זה נעשה ניסיון להזכיר נשכחות. אחת מהן, הנוגעת להקשר הנוכחי, היא שעניות מלחמה יזומה על-ידי הערבים מותנית בקיום קואליציה, בין השאר כדי לאזן, על-ידי מתקפה קונבנציונית, את היתרון הישראלי בקווים קצרים. קואליציה כזאת, לא רק שאינה קיימת, אלא לפי שעה גם אינה נראית באופק. ולא זו בלבד, אלא שהקונסטלציה הבין-לאומית – לרבות האקלים הבין-מעצמתי – אינה נוחה למלחמה יזומה [illegible]. ארגון המבקש לספק את התואר "אסטרטגי", מחייב התחשבות מרבית בשיקולים הנ"ל, ומדוע איפוא יבוצר אסד [illegible].

אסד וגורבאצ'וב. התקפה על ישראל לא תשחרר אותו מכאב הראש שגורמים לו הרוסים

תצלום: אי-פי

יה לא זו בלבד שלבנון, שהיא אמורה לשלוט בה, מטרידה את מנוחת דמשק, אלא גם הפלשתינאים. בעבר, די היה לאיים על ירדן כדי שחוסיין יירתע ממציאת הסדר עם ישראל. עתה הגיע תורו של ערפאת, איש ללא מדינה וללא בירה, העומד בראש גוף פוליטי דמוי אמבה, ולו שומרי ראש מנוסים יותר מאלה שהופקדו על ג'ונבלאט האב או ג'מאייל הבן, אם להזכיר רק שניים מהקורבנות של צוותי-רצח סוריים. הצרה גדולה עוד יותר: אסד וערפאת גם יחד הם בני חסות סובייטים: כדי למנוע מערפאת עשיית צעדים שאינם מקובלים על סוריה, צריכה סוריה לקבל היתר מגורבצ'וב, או לשאת בתוצאות. זה כאב ראש שבכמוהו טרם התנסה אסד, והתקפה על ישראל לא תרפא אותו.

נותרת השאלה, אולי השאלה הראשית: מה יעדיה של התקפה על ישראל? הברעה אינה באה בחשבון. לא זה המקום לפרש את הסיבות הרבות, מדוע נבצר הדבר מסוריה. מוקף בגולן היא אפשרות סבירה, אם הלחימה תיבלם על-ידי קמח חיצון אחרי יום או יומיים: אין מי שיתן לאסד ערובה שאכן כך יהיה. נותרת האפשרות של הרג בחזית או בעורף, למשל בעזרת טילים הנושאים ראשי חץ כימיים או בקונבנציונליים. אך זה משחק ששניים יכולים לשחק, וספק רב אם הסיכון של חיי חייליו ואזרחיו נותן בעיני אסאד מן התענוג לקרוא ידיעות בעיתון על אלפי הרוגים ישראלים. הרי על קציר פירות מדיניים שיבשיל הרג רבתי אי-אפשר לסמוך: אחרי ככלות הכל, ישראל הוא עם קשה-עורף.

עולה מכל אלה, כי סכנת מלחמה קרובה עם סוריה היא בעלת סבירות נמוכה. ואל יוכיחו לנו כי זו היתה הדעה המוסכמת גם ב-1973: באופן סטטיסטי, מבין המלחמות בעלות הסבירות הנמוכה, רבות יותר לא פרצו משפרצו. אפשר אפילו לפרש את הדוגמה של מלחמת יום-הכיפורים כפירוש הפוך: מה-[illegible] שלנגד עיניו נערכים כוחות, שבגם היקפם מרמז על כוונות לאיפקות, מוכב שלא יתחנך על פריס [illegible] רק כדי להסיק מסקנות מרחיקות לכת. רוצה לומר: עד שיתחולל מהפך בקונסטלציה הבין-לאומית, ועד שיירא בשטח סימני תבונה צבאית וב[illegible] גם תשתחרר סוריה ממשכנתאות משניות, וגם תשכיל לבנות קואליציה מלחמתית – עד אז, די להשקיף על הנעשה ולשמור על נשק הדוך.

חפש את העוף

זו תקופה של מבוכה מרבית למד-

אזכרה לחללי מלחמת יום הכיפורים

(ע.ה.) הדרך האמיתית לצפות במלחמה הלבנה היא לבחון במרד, אם תיכפה עלינו, היא בהקמת האזורים המתאימים ההיפך ממוכנות לכלול התעצמות צה"ל, בראש וראשונה באיכות, ממקי תכנית בכל זרועותיו. בימים האחרונים ניתן מקצת מן הביטוי ליכולת הטכנולוגית האווירית של ישראל, כנוסף לטיפוח עוצמתנו, הכוונת העירנות הנדיר בית למתרחש סביבנו וקיום כוננות מלאה ברמת הגולן אל מול האויב האפשרי העיקרי של ישראל – סוריה.

דברים אלה אמר אתמול שר הביטחון יצחק רבין בטקס האזכרה לחללי מלחמת יום כיפורים, שהתקיים בבית העלמין הצבאי בקרית שאול במלאת 15 שנה למלחמה זו. בבית העלמין טמונים 850 חללי המלחמה. באזכרה נכחו מאות הורים שכולים ובני משפחותיהם.

השר רבין אמר, כי מורשת הבנים שנפלו במלחמת יום הכיפורים מחייבת אותנו לעשות הכל כדי שמלחמה כזו לא תתרחש פעם נוספת. שר הביטחון הוסיף, כי בשנה האחרונה היינו עדים להאצת מירוץ החימוש במדינות ערב וסיום מלחמת עיראק-איראן. מתוך הכרה בתמורות איום זה, יש לראות את האיומים והפעילות העוינת נגדנו, כמו הצורך מלבנון וההתקוממות בשטחים, באמות המידה הנכונות.

כראי שנזכור, אמר השר, שערב מלחמת יום הכיפורים תשומת הלב היתה נתונה לטרור נגד מטרות ישראליות בחוץ לארץ, ויתכן שדבר זה הסיח את דעת הציבור ההנהגה מן הסכנה החמורה פי כמה של התקפת צבאות-ערב עלינו.

שר הביטחון הביע תקווה שישראל במיטב יכולתו לקיים את הובתנו לבנים שנפלו במלחמת יום הכיפורים, לכל נשבה בשבית. הוא גם הביע תקווה ואמונה שיעשה את המירב, כדי להרחיב את תהליך השלום מעבר לשלום עם מצרים וזאת כדי למנוע אפשרות של התלקחות מלחמה. טקס האזכרה נפתח באמירת פרק תהלים על-ידי סגן הרב הראשי לצה"ל, אל"מ חיים באקשט. החזן רב-סרן מנחם לוד התפלל תפילת "אל מלא רחמים" ומר חיים אסולין, ששכל 2 בנים במלחמת יום כיפורים, אמר "קדיש".

שריקה באפילה / גדעון סאמט

טיל קרקע-פוליו

ביצת-הביוב של אור-עקיבא תצטייר ל"אופק 1" בגוון ורדרד נחמד, ואפילו החרצף הקטן ביותר יתגלה לו בגודל טבעי

עוד משולש. פשוט: אם הלווין הישראלי מקיף את כדור הארץ בתוך 90 דקות, בתוך כמה זמן מקיף נגיף הפוליו את איזור חדרה? את השאלה הזאת, שיש עליה – אני מודה – אבק דמגוגיה, אפשר להציג גם אחרת: האם בתחומים אחרים שעליהם באחתנו הגדולה אנחנו נופלים, למרות הכל, לתהומה מבישה?

כן, זה קצת לא הוגן לטעון שמדינה היודעת להיכנס למועדון הלוויינים נכשלת בהגנת ילדיה מנגיפי הבזאה שלום. ישראל הוכיחה פעמים רבות שהיא יודעת לעשות שדיר יפה גם בענייני בריאות. ובכל זאת, הטיל הלווייני בעל השם הסוביסטי הרחיק את עדרתה של ישראל אל המבורות הבידיים ביותר, אלה שבהם אי אפשר למשמש במעשיה האחרים. הרחק מביצות הביוב של אור עקיבא ומתעלות הביוב הפתוחות, המסמת נגיפים, בחוצות אום אל-פאחם, ביממת האטמוספירה הדלילה, העולם שלנו נראה אחרת.

ישראל המתקדמת, המוסמכת, משקיפה שם עלינו במבט צונן ומרוחק. ביצת הביוב תיראה בוודאי בצילומים מלמעלה כמשהו ורדרד נחמד, שאפשר יהיה לי באמת המדענים, להפת בה בבירור, בגודל טבעי, אפילו את החרצף הקטן ביותר. ואנחנו, מגומגמים ופר-אטיים, יכולים למתוח כף ולוקו גו, אך גם לשאול מה רשע אצלנו.

התפרצות השערורייתית של הפוליו אינה מכת-שמים. זאת לא פעם הנגיפה שנגיפיה פורצים בגבולות, היא עלתה מתוך האגנים המסוגם שראש מועצת אור עקיבא התחנן לא פעם לטפל בהם. היא כמעט בלתי נמנעת בתוך הדו-[illegible] יוון המפקר של הפרשות השפכות בשבילי העיר הערבית הנחיה בגדולה בארץ. הנגיף מספסף לו אולי אפילו בשעה זאת על ראשי העיבודים ישבים (עוד גם במסלול הילדים לבית הספר הנחה) בכפר הגלילי ליד אל-אסמה: פרופ' דן מיכאלי, לשעבר מנכ"ל משרד הבריאות, סיפר לי שיש שם בגלל פני הקרקע התלולים מגל מי-שפכים מנודים, איגות התושבים.

שמעתי, שמעתי כבר את הטענות שרשויות מקומיות כאלה צריכות לדאוג לעצמן. אבל המירוק הזה של אחריות ממשלתית הוא שמביא להידרדרות ההגנה גם בפני מגיפות אחרות של נגיף הבורות בבתי-הספר, שבהם החינוך האפור בא לפצות על פשיעת [illegible] של נגיף התאונות. [illegible] מטיל את האשמות לגו על "אורח יצה"ל" של הזרים שמשתף כדי פעם את מערכת הבריאות בגלל [illegible] האמנות המבולים הללו, הורי הי אחריות המשלכתית.

מגעו בעיקר באוכלוסיה הערבית, בעזה ובגדה, אבל גם באזור עכו, קריית-גת ואשקלון. הנגיד בנת, ספוד בוצות אשקלון: הראנה הממשלתית, אנשים המוחמים, צר אני להתעיר לא כלפי הפוליו, שנגד מחוסנים היטב כ-90% מהאוכלוסיה, אלא מפני מחלות [illegible] אחרות, בגלל הזנחת מקורות המים.

ועשרה אחוזים של האוכלוסיה זה כלבו? המועצות המקומיות היו צריכות לבצע את המעקב, שהזונה, אחרי מבקשי דיווח ולאתר את הלא-מחוסנים: ומי מטפל, לעזאזל, בביוב של ירושלים, שכבר לו – אומרים לי – זורם בתוך באזור גזל שודקה ומתוך המחלות הללו, הנראות "פחות", ומי ייטפל בכנרגם המפלצתי, הילד שלי, הילדה שלך?

"בריחות מוראגיות" קרא גידר קלאבובר, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת ת"א, לספר מעורר-המחשבה על המבצעות המסובכות של מימשל מודרני. הפקידים יגמו לאמור לנו שהיו בדיוק העניינים מה אתם רוצים מאתנו, הרי יש לנו אמצעים רק למילוי חלק מהצרכים שלכם. ששיותי, הסיבה הרבה יותר פשוטה, ואולי היא הטראגית: העסק הזה, ישראל, מנוהל גרוע.

טיל קרקע-תוצות, גיתף הנשש הזויות "אופק 1", טיל קרקע-עתיד, הבכים אותנו למסלול מסביב לכדור הארץ. נהדר. גם אני ממש נא, אבל בינתיים, על כדור הארץ, כמו שכתבים בקומיק סטריפים של סופרמן, יש איזה שלל שהאיבצה עניינים דחוקים, מחוזים, בוודאי, שלא די לצלם אותם מגובה רב.

שלושה גלים של התפרצות הפוליו היו כאן ב-15 שנים. הם [illegible] עקיבא התהון לא פעם לטפל בהם. היא כמעט בלתי נמנעת בתוך הדו-

ראשי פרקים לתוכנית המדינית של רצ

"אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו."
(מתוך מגילת העצמאות)

העתיד הוא בשלום

■ השלום הוא משאת-נפשו של העם בישראל, והוא תנאי לקיומה הבטוח של מדינת ישראל.
■ השלום עם מצרים אינו יכול להישאר שלום נפרד לאורך ימים. בלי הסכמי שלום עם עמים נוספים באזור, גם השלום עם מצרים לא יחזיק מעמד.
■ בארץ-ישראל חיים שני עמים – העם היהודי והעם הערבי-הפלסטיני, ולשניהם זכויות היסטוריות וטבעיות על הארץ. הברירה היא חותכת: או פשרה וחלוקה בין שני העמים או מלחמת-נצח ביניהם.
■ המחלוקת המרה בין ישראל לפלסטינים היא עכשיו מוקד הסכסוך במזרח-התיכון. עד אשר לא יממשו הם את זכותם להגדרה-עצמית, גם מימוש זכותנו לא יהיה שלם.
■ את ההתקוממות בשטחים, שהיא התקוממותו של עם הנאבק על חירויותיו הבינלאומיות, אי-אפשר לדכא בכוח. בלי יוזמה מדינית יחריפו גם מעשי-המרי וגם מעשי-הדיכוי במעגל-אימים.
■ באין התקדמות לשלום, המלחמה הבאה היא בלתי נמנעת. כל מלחמה באיזור היא קשה מיקודמתה.

עד בוא השלום

■ כדי להניע את תהליך-השלום ולשפר את סיכויי ההקדמתו, מוכנה ישראל להסכמי ביניים, ובכללם גם להסכם על אוטונומיה-פלסטינית בשטחים. רעיון האוטונומיה הוא מועיל ומציאותי רק אם תודיע ישראל מצידה על כוונתה לצאת מהשטחים בתום תקופת-הביניים ועם חתימת הסכם-השלום, והפלסטינים מצידם יודיעו על הכרה מלאה בישראל.
■ מדיניות מלוכדת בגדה וברצועה היא תנאי לנורמלות החיים באזורים אלה. להפגת המתיחות, להרגעה יחסית באינתיפאדה, לצמצום המעורבות הישראלית עד למינימום ההכרחי, ולצמיחתה של מנהיגות מקומית. בהרגעה הנוכחית, לבחירות הן עכשיו בצד חיוני ראשון לקראת העברת כל הסמכויות האזרחיות לנושאים הפלסטינים.
■ המערך הצבאי הישראלי צריך להיפרש מתוך לריכוזי האוכלוסיה – הערים הגדולות ומחנות-הפליטים – בכוונה להבטיח את צירי התנועה העיקריים ושוקדים אסטרטגיים נוספים, ולא כדי להתערב בחיי היום-יום.
■ העונשים הקיבוציים והסביבתיים – עוצרים, סגרים, השבתת מסחר ותשתיות, מעצרים המוניים – אינם מדכאים את ההתקוממות אלא מלהיבים אותה, ומרחיבים את היזרח-ההתקוממים מערכת-ההרתעה והענישה הייבת לקיים את הכלל היסודי של איש בחטאו ייוש.
■ שלטון-החוק הישראלי הולך ומתערער בשל פריעות הזרוהה ונישה בזכויות האדם בשטחים, ובשל היווצרותן של שתי מערכות-משפט נבדלות – אחת ליהודים ואחרת לערבים. מאמץ להשלטת סדר אינו מצדיק מעצרים מינהליים בהיקף חסר-תקדים, פיצוצי-בתים הורים ונישים, גירושים וכיוצא באלה פעולות-עונשין בלי דין ובלי דיין, העומדות בסתירה גם לאמנות הבין-לאומיות ולהכרזה האוניברסאלית על זכויות האדם. ישראל חייבת לנהל את שלטונה בגדה וברצועה מתוך הקפדה על חוקי המדינה, כללי הצדק הטבעי והמשפט הבין-לאומי.

השלום הוא בדרך

■ ישראל פונה לכל מדינות-ערב לפתוח מיד במשא-ומתן לשלום בכל מסגרת ובכל נוהל, שיבטיחו ישוב המחלוקות בהסכמה-הדדית.
■ ישראל מכירה בזכות-ההגדרה-העצמית של העם הערבי-הפלסטיני, ותובעת מאש"ף להכיר בזכות קיומה הריבוני והבטוח של מדינת-ישראל, כדי שגם אש"ף יוכל להשתתף במשא-ומתן לשלום כנציגו של העם הערבי-הפלסטיני, ותוך הפסקה של מעשי האיבה.
■ העם הערבי-הפלסטיני הוא שיכריע מה דמות תהיה להגדרתו העצמית. בין אם יכריע בזכות מסגרת פדרטיבית או קונפדרטיבית, ובין אם יכריע בזכות מדינה-פלסטינית-עצמאית – תכבד ישראל את הכרעתו.
■ השטחים שנכבשו ב-1967, והנתונים מאז תחת מימשל צבאי, הם נטל כבד על ישראל, מסכנים את עצם קיומה הדמוקרטי, ואינם חיוניים לביטחונה הלאומי. על-כן, בהסכם-שלום, תהיה ישראל מוכנה לסגת בהדרגה ובשלבים משטחי-הגדה והרצועה, שיפורזו כדי למנוע סיכונים לישראל ואיומים עליה. על הסדרי-ביטחון נוספים יוסכם בין הצדדים לפי הצורך.
■ ההתנחלויות הן מכשול לשלום, ועל-כן יש להתנגד להקמת התנחלויות חדשות ולמנוע עידוד הקיימות. בהסכם-השלום, שיקבע את הריבונות בגדה וברצועה, ייקבע גם גורלן של ההתנחלויות.
■ ירושלים – בירתה של מדינת-ישראל – לא תחולק עוד. מעמד הקבע של העיר, כפי שייקבע בהסכם-השלום, יתחשב בזיקות המיוחדות לעיר – דתיות ולאומיות.

הביטחון הוא בצה"ל

■ צה"ל הוא מהצבאות המעולים בעולם והוא הערובה העיקרית לביטחונה של ישראל.
■ צה"ל הוא צבא העם כולו, ואין לשתפו במלחמה פוליטית יזומה שאינה מלחמת-אין-ברירה.
■ אל מול הלאומנות-הגזענית וההתקפנות המתפשטת בחברה הישראלית, מוטלת על צה"ל חובה מיוחדת להקפיד יותר מתמיד על מוסר-הלחימה ועל פעילות לפי החוק.
■ מפקדי-השיטור שמוטלים על צה"ל בשטחים מעמידים בסכנה את איכויותיו וערכיו.
■ על צה"ל לשקם את כוח-ההרתעה שלו, שנפגע קשה,

נשים של רצ

שולמית אלוני
משפטנית. יו"ר תנועת רצ ומייסדה התנועה, חברה בוועדת חוקה חוק ומשפט, חינוך וביקורת המדינה. הקימה את המועצה הישראלית לצרכנות, יזמה את הקמת הוועדה המיוחדת לחוקי יסוד. עמדה בראשה. תושבת כפר שמריהו.

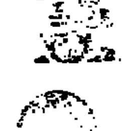
יוסי שריד
עיתונאי ומורה. חבר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת וועדת הכספים. הצטרף לרצ ב-1984 לאחר שפרש ממפלגת העבודה עם הקמת ממשלת האחדות הלאומית. יליד רחובות. תושב תל-אביב.

רן כהן
חקלאי וכלכלן. אלוף-משנה במילואים, ממייסדי שלי. חבר ועדת העבודה והרווחה וועדת ביקורת המדינה של הכנסת. יליד עיראק. חבר בקיבוץ גן שמואל. יו"ר סיעת רצ בהסתדרות.

דדי צוקר
ממקימי שלום עכשיו. חבר ועדת הכספים של הכנסת. חוקר ומורה בתחום החינוך וההיסטוריה. תושב ירושלים.

מרדכי וירשובסקי
[illegible] הצטרף לרצ ב-1984 בעקבות פירוק [illegible] והקמת תנועת המרכז. חבר ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת וועדת הפנים. חבר מועצת עיריית תל-אביב.

נג'יב אבו-רוקייה
חקלאי. בן 34, תושב הכפר [illegible]. חבר הוועד הפועל של ההסתדרות. הצטרף לרצ ב-1984 עם פעילי [illegible]. חבר בוועד ארגונים הכפרים הערביים.

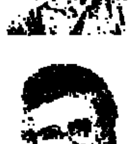
רחל אלתרמן
פרופסור חבר בטכניון. ראש המסלול לתכנון ערים בפקולטה לארכיטקטורה ומומחית בתחום התכנון והבניה. בת 42. ממקימות רצ בחיפה וחברה פעילה בשלום עכשיו.

בני טמקין
ד"ר למדע המדינה. מרצה לפילוסופיה מדינית ולסוציולוגיה פוליטית באוניברסיטת תל-אביב. בן 43, יליד מקסיקו, תושב מבשרת ציון. יו"ר מועצת רצ.

רפי זגורי
מנהל השכונות ממבשלי שער הנגב, בן 44, יליד מרוקו, תושב אשקלון. עזב את מפלגת העבודה ב-1984, עם הקמת ממשלת האחדות, והצטרף לרצ.

ליסה בלום
פיזיקאית. פעילה בנושא זכויות האדם ומעמד האישה. בת 33, ילידת ארה"ב, תושבת תל-אביב. נציגת רצ בוועד הפועל הציוני ובקונגרס הציוני.

העובדות מצביעות

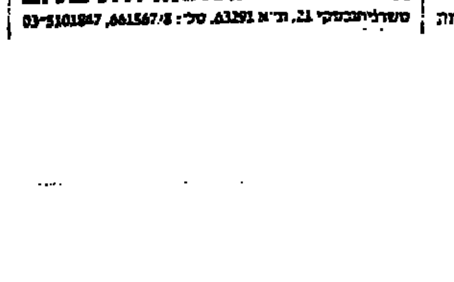

התנועה לזכויות האזרח ולשלום
טשרניחובסקי 21, ת"א 63291. טל': 661567/8, 03-5301947

יוצאי שב"כ ביחידה המודיעינית

במטה הבחירות של מפלגת העבודה פועלת יחידה מיוחדת, אשר תפקידה מתמצה באגירת אינפורמציה על מהלכים שמתכנן הליכוד בעת מערכת הבחירות. בראש היחידה עומדים מספר יוצאי שב"כ בכירים, שהצליחו "לשתול" אישים שלהם במוקדים במטה הליכוד. לאנשי המערך ברור כי גם הליכוד משתמש באותן שיטות, וכי יתכן שעובדים במחלקות

מערך

השונות אף מעבירים לליכוד אינפורמציה סודית – אך בשום מפלגה אין נושא המודיעין הפוליטי מסודר ומאורגן כפי שהוא בדיקון 110.

היחידה המודיעינית של המערך התפארה השבוע במספר הישגים: אנשיה הצליחו להודר לאחד מבתי הדפוס העובדים עם הליכוד, ולשים יד על מודעות תעמולה המצורות להתפרסם בעתונים בעת ביקורו של פרס בארה"ב. אחת מהן היא מודעת "השפן הסיני", שהליכוד מתכוון לפרסם ביום בו ייפגש פרס עם שר החוץ הסיני, בארה"ב.

אנשי העבודה "שמו יד" גם על חלקים מתסריטי הליכוד למשדרי התעמולה בטלוויזיה, ועל אמצעי הסברה שונים. גורם בכיר במטה הבחירות של המפלגה העיד השבוע כי לא עובר יום שבו אין מצלצל הטלפון ובקו השני נמצא אחד מאנשי המקצוע העובדים עבור הליכוד, המדליף פרטים סודיים על מבצעים מתוכננים. נתונים אלה מועברים מיד לראשי מטה ההסברה במערך, להכנת תגובות הולמות.

האינפורמציה הזורמת מעודדת מאוד את המורל בקרב ראשי המטה, לאחר חודשים ארוכים של שפיפות ותחושת כשלון. המערך פתח את מערכת הבחירות ברגל שמאלה [illegible]

"משתילים" מדליפים במוקדי הליכוד ומקבלים אינפורמציה שמורה

בצמרת, ריב על סמכויות וסקרים שהוכיחו כי האינתיפאדה משרתת את הליכוד טיפחו יאוש אצל רבים. מינויו של השר עזר ויצמן כראש מטה הבחירות והרוח החדשה שהפיח הוא את הפעילים בהתלהבות ובתנופה, אך באחרונה חשים במפלגה כי חל שינוי מהותי בציבור, וכי עתה קיימת נכונות אמיתית להביא גם לשינוי השלטון במדינה.

חלק גדול מהמשוב הציבורי החיובי כי מגיע למטה הבחירות ראש המפלגה שמעון פרס, המקיים זה שבועות אחדים סיורים וביקורים אינטנסיביים באזורים רבים בארץ. פרס הקים לצדו מטה בחירות אישי בראשות תא"ל (מיל') ד"ר אפרים סנה, המדאג להופעותיו ברחבי הארץ. השבוע, בשיחה ל"הארץ", אמר פרס כי החליט לעמוד בראש חיל רגלים של מפלגת העבודה ולקיים שיחות טלפון מבית לבית ועם העוברים והשבים ברחוב כדי לשכנע את הבוחרים להצביע עבור מפלגת העבודה.

מקורביו מעידים כי פרס מתקבל באחרונה בהתלהבות בלתי רגילה ברחוב. העגבניות, הביצים והקשבות שהנחלו לביקוריו במערכות בחירות קודמות נעלמו לחלוטין, ואת מקומן תופסות עתה לחיצות ידיים חמות ואיחולי הצלחה בבחירות. השינוי בגישת הרחוב כלפי המערך הורגש בעיקר מסוף אוגוסט, ובמטה הבחירות מתעקשים שלא לייחס תנועה זו [illegible]

פרס, מסתבר, רואה בסיוריו ברחבי הארץ את הפעולות העיקריות שלו במערכת הבחירות. הוא אינו מבקר באזורים בהם מובטחת למערך תמיכה גדולה, אלא מעדיף לקבל ממטה הבחירות נתונים על אותם מקומות הנחשבים מעוזי הליכוד או במקומות בהם מרוכז ציבור גדול של מתלבטים – לסייר שם. כך ביקר בשבועות האחרונים באשדוד, אשקלון, יפו, נתיבות, שכונת מוסררה בירושלים, שכונת התקוה בת"א ובבאר־שבע. הוא אינו מתכנן מראש את הסיורים, אלא מנצל כל שעה פנויה לביקורים.

בראשית השבוע התברר כי בוטלו שתי פגישות שהיו מיועדות לו. פרס הורה לעוזריו להכין ברחיפות סיור בשכונת התקוה, ושם זכה באהדה רבה. השמצות כלפי פרס כמעט אינן נשמעות בסיורים אלה, למעט למספר קריאות מעליבות מצדם של תומכי כהנא.

המגמה במטה היא לבסס את מערכת הבחירות סביב אישיותו של פרס. השבוע חוברה עבורו סיסמת בחירות מיוחדת: "שמעון פרס – ראש הממשלה שישראל צריכה". סיסמה זו תלווה אותו כעת בכל הופעותיו. במערך רואים כיום בפרס נכס אלקטוראלי, לנוכח ממצאי הסקרים שערכה חברת "דסימה" ואשר מעידים כי כמעט בכל הקטגוריות מועדף פרס על פני יצחק שמיר.

אחת הסוגיות העיקריות לה יבקש עתה פרס להקדיש את זמנו היא הופעה בקרב תומכי הליכוד. לצורך זה הוא נעזר בנהגו האישי יצחק בורבה, תושב נוה שלום, שהחל לפעול עבור הבוס שלו בקרב ידידיו תומכי הליכוד. בורבה כינס קבוצת תומכי ליכוד למפגש עם פרס, ובתחילת [illegible]

פרס על הסוס – יש שינוי באווירה.

"יש אצלנו בלבול בהחלטות"

לסגן ראש הממשלה ושר השיכון, דוד לוי, יש ביקורת מסוימת על אופי מערכת הבחירות שמנהל הליכוד. לוי אינו שבע רצון מהדגש החזק הניתן לציבור המתלבטים, והוא חושש כי בדרך זאת עלולה המפלגה לאבד את תומכיה המובהקים ולמצוא עצמה באופוזיציה.

בראשית השבוע פתח השר לוי את מסע הבחירות האישי שלו. לאחר פעמיים בהן עמד בראש מטה הבחירות, החליט הפעם לצאת לשטח במבצע "עם דוד לוי בעשיה". אחת המשימות העיקריות שנטל על עצמו: לעורר את פעילי הליכוד, להוציאם מהשאננות ולסחוף את הרחוב למאבק חסר פשרות במערך.

מהו המסר עם המגמתונך לקראת הבחירות?

המסר האחד והיחיד הוא הצבעה על הנסיון השפל של המערך למכור אשליה לציבור, וכאשר מדובר בשלום יש לצערי גם הכמהים לאשליות. המערך יודע היטב את תנאי הערבים לשלום. הוא יודע שללא החזרת כל השטחים והקמת מדינה פלשתינאית לא יסכימו לשלום עמנו. אם המערך מוכן לתת זאת לערבים – שיקום ויגיד זאת. אך לאו – שלא יטען כי הליכוד הוא המכשול לשלום. צריך להיות ברור שהמערך מטעה את הציבור. השלום לא יבוא בדרכו.

אתה מנסה להציג את פרס כמי שמבקש להחזיר גם את ירושלים.

פרס מייצג תפיסת עולם שכולה תהפוכות. הוא מנסה למכור אשליה כאילו ניתן להשיג שלום עם ערבים ולהמשיך להחזיק בירושלים, ביו"ש ובעזה. פרס מנסה לומר מה שהציבור רוצה לשמוע, ובתוך תוכו מתכוון לדברים אחרים כמו מסירת כל יו"ש, רק כדי להוכיח כי המערך מסוגל לקרב את השלום יותר מהליכוד.

אני חייב לעורר את אוהדינו ופעילינו. זוהי מערכה גורלית. אנשים משום מה התרגלו לממשלת אחדות לאומית, וגם הסקרים תורמים לכך. הדבר יוצר בלבול ותחושה שאין על מה להילחם. את זה אני רוצה לנענע, ואני אצליח בכך. מי שיצא ראשון הוא שירכיב את הממשלה. במערכה זאת חייבים לעשות הכל כדי שהליכוד יצא ראשון, ואני מאמין שבפעילות נבונה כך יהיה.

איזו תחושה אתה קולט מהציבור בעקבות הסיורים בפיקולן הפגרים כך?

שמחכים לבואו של הליכוד. בדיוק כמו לפני ארבע שנים יש כיום ציפיה ברחוב שאנו שנצליח לעצור את השגעון הרודף את ראשי המערך להחזיר שטחים. אני עושה הכל כדי לסחוף את הציבור אחרינו. עם הפעילים בשטח כבראה הצלחתי בכך, ועתה, אני עובר [illegible]

דוד לוי. לא אוהב איומים

הלאה: הרבה סיורים ומפגשים פנים אל פנים עד לבחירות.

היש ברצונך לשכנע את ראשי המטה לשנות את אסטרטגיית הבחירות?

אינני אוהב לדבר על שינוי אסטרטגיה. מה שיש לי לומר, אני אומר בישיבות שרי הליכוד. אם נדע להפיק את הלקחים מפעמים קודמות, נתארגן נכון, לא נרבה להתעסק עם מסרים ולא ננסה להידמות לאחרים – ננצח. אין לי ספק אנו חייבים להופיע בציבור במסר אחד, גם אם מישהו חושב שזה לא פופולארי. את האמת צריך לומר, והיא שהערבים עדיין אינם רוצים בשלום. המחיר שהם דורשים הוא כבר ביותר ומסכן את קיומנו. איש לא יצפה שניתן יד להקמת מדינה פלשתינאית, כמו שהמערך מבקש לעשות. דברים אלה צריך לומר בקול אחד.

ריכוז המאמצים בציבור הקבוע שלנו הוא שהביא אותנו הלום. כך הצלחנו לשמור על הבסיס האלקטורלי שלנו ולחזקו; לא בלבלנו אותו עם מסרים שונים ומגוונים. יש מסר אחד של הליכוד והוא התחייה לשלום. מבחינתי, הקול הנקי אינגו קול שצרים אותו: או שהוא איתך או שהוא לא איתך.

יש ללכת בכוח הקיים ולא להתגבן בציד קולות פרוחים, כדי לנסות ולשאת חן בפני אחד ומגר. אם אשש את הציבור הקבוע שלי וארכז את מירב המאמצים לקול הנקי באוויר – לאן אגיע? אנו חייבים להתעשת ולשוב לטיפול בבוחרים המסורתיים שלנו. הקול הנקי לא יעדיף חיקוי – הוא יעדיף את המקור.

האם אפשר לשמוע מדבריך ביקורת על דרך טיפולו של המטה בציבור המתלבטים?

אין לי שום ביקורת. אני אומר שיש לחזק את החישוקים המקיפים אותנו. המטה אינו מייצג את עצמו; הוא מייצג גם אותי, ולכל אחד מאתנו יש אחריות משותפת. כורות זה גיבוש כל הכוחות, פעולה מאוחדת ומסר אחד, ומתוך עיקרון זה אני פועל.

מדוע בעצם לא ביקשת להיבחר לראשות מטה הבחירות?

את שלי כבר עשיתי במערכות קודמות. אני חושב שיש לנו כוחות [illegible]

מצוינים, וכל אחד יתרום את תרומתו. כאשר משה ארנס התמנה לראש מטה, תמכתי בזאת בשתי ידי ואמרתי לו שאני לרשותו בכל רגע ורגע ובכל נושא, וכך אני אמנם עושה.

קיימת תחושה שהמערך מצליח הפעם לפעול בקרב הציבור המסורתי של הליכוד והוא זוכה לאהדה בקרב הציבור הספרדי, שאתה נחשב כמייצגו הראשי בישראל.

מי שמתפאר על שבמפתה שלו יש ספרדי – מחויד אותנו שנות דור לאחור. הליכוד הצליח ליצור מסגרת שמרגישה לא רק מאיפה אתה בא, אלה גם לאן פניך מועדות. מי שרוצה להשתעשע בנושא "ספרדי שלי" ימצא עצמו עד מהרה במיטת סדום, ויפסיד קולות רבים. אם מפלגת העבודה מנסה לרכב על הגל הספרדי היא עושה חטא גדול.

למעלה משמונה שנים היית שר השיכון. איך מבקש לעצמך תפקיד אחר בממשלה הבאה אם ירכיב אותה שמיר?

אם נרכיב את הקואליציה, יהיה לי תפקיד נכבד. אינני אדם חסר אספירציות, ובניגוד לאחרים לא אומר "חלילה לי מקבל תפקיד זה או אחר". אני אומר – בעזרת השם, אקבל אותו. הזמן הוכיח כי כל מה שלקחתי על עצמי בוצע בדרך האפקטיווית ביותר. צריך לראות מה נעשה בארץ בכל מה שקשור בתחומים עליהם הייתי מופקד, כמו ביטול מצוקת הדיור, פרוייקט שיקום השכונות ועוד. הכל בארגון, ביצוע ומחשבה מקוריים.

כך גם בתחום המדיני. עמדותי ידועות והעקרון המנחה אותי הוא תורת תנועתי. יש לי ראש פתוח ועיניים פקוחות וכל איחת שיש נושאים שאינם נוגדים את עקרון דרכה של תנועתי, אני פונה לחפש גם דעה ודרך אחרות. כך פעלתי וכך אפעל בעתיד.

מדוע התנגדת לביצוע ההסכם עם אומיק?

יש אצלנו בלבול בהחלטות. כל שרי הליכוד החליטו לפני כשבוע ימים להציב את ולמן שנפל מעל המקום ה־45. אחר כך עשו רוויזיה ועוד אחת. ההחלטות שהתקבלו עד כה היו על דעת השרים. מדוע היה צורך לשנות עוד פעם? אינני אוהב איומים. אסור לאיים על הליכוד, והליכוד אסור לו להתקפל. את ההסכם הזה לא ראיתי אלא לפני כחודש. מי שניסח אותו – השר מודעי – הסתייג ממנו וטען שהוא סיוסה, ומכולם שמעתי שאין הסכם אחרי הסיוסה. אז עכשיו זה כן הסכם?

אתה חושב שתהיה מסוגל להיות שר חוץ טוב?

נסיון העבר הוכיח כי גם בזה אני מסוגל להצליח. העדות בשטח היא העשיה שלי. אני בטוח שאצליח בכל תפקיד שהוא. [illegible]

איך לעצור את הסחף לימין

הליכוד מנסה לשכנע שהצבעה למפלגות הימין תגביר את הסיכויים לממשלה בראשות המערך

סקרים שנערכו באחרונה עבור מטה הבחירות של הליכוד העלו חשש גדול כי בתקופה האחרונה חלה התחזקות בקרב מפלגות הימין – על חשבון הליכוד. לפי הסקרים, עשויה התחיה לזכות ב־5–6 מנדטים, צומת ב־1–2 מנדטים, כהנא ב־1, וגם מולדת עשויה לעבור את אחוז החסימה.

הסקרים, שנערכו במכון דחף בראשות ד"ר מינה צמח, מעידים כי ציבור המתלבטים מהווה 25% מכלל הבוחרים. 40% מקרב המתלבטים "שטים" בקטגוריה שבין הליכוד למערך; 30% בין המערך למפלגות

ליכוד

השמאל ו־30% בין הליכוד למפלגות הימין. המגמה במטה הבחירות של הליכוד היא להתייחס באותה חשיבות לקולות המתלבטים בין הליכוד למערך ולבין אלה המתלבטים בין הליכוד ללווייניו מימין.

במטה הבחירות מעריכים כי התחזקותן של רשימות הימין עלולות לפגוע באפשרות שהליכוד יהיה מי שיוזמן ראשון לנשיא להרכיב ממשלה, והדבר ישחק לידי המערך. במטה הבחירות בראשות השר משה ארנס יש דילמה לא קטנה אשר ליחס הראוי למפלגות הימין: ארנס הוא חסיד השיטה שאין להבליט את הרעיון המדיני הקיצוני של הליכוד – בעיקר בנושא סיפוח השטחים – כדי שלא לאבד את קולותיהם ותמיכת המתלבטים, שעל פי הסקרים אינם נוטים לקיצוניות. מנגד חוששים במטה הבחירות כי הסברה מדינית מגמגמת בעניין השטחים עשויה להיות לרועץ ולדחוף רבים לעבר מפלגות הימין ובראשן התחיה וצומת.

בראשית השבוע התקיים במטה הבחירות דיון ראשוני בנושא האסטרטגיה כלפי רשימות הימין, השר ארנס הציע כי הליכוד לא יתקוף את המפלגות שמימינו בנושאים אידאולוגיים כדי לא לחזקן, אלא ינסה לטעון כי כל תמיכה במפלגות הימין פירושה הגברת הסיכויים לממשלת מערך בראשות פרס.

באותה ישיבה סוכם כי יש לציין בפני תומכי מפלגות הימין כי אין שוויון גושי בין השמאל לימין – זאת כיוון שבשמאל אין שום מפלגה שתסכים ללכת לקואליציה עם הליכוד, בעוד בגוש הימין יש מפלגות אחרות – בעיקר דתיות – שבתנאים מסוימים עשויות להצטרף לליכוד עודף ולחבור עם המערך.

חשש זה דוחף את מטה הבחירות של הליכוד להיערכות ארגונית כדי להציל ברגע האחרון קולות ליכודיים שיוטו לתחיה, לצומת, לכהנא או למולדת. מנתונים שנבדקו מתברר כי עיקר נטייתם של אוהדי הליכוד לעבור לימין (ובעיקר לתחיה) ממוקדת בישובים ובהתנחלויות ביהודה ושומרון. מדובר בציבור בן כ־25 אלף בוחרים, שבעבר גילה הזדהות כמעט מוחלטת עם הליכוד ואשר על פי הסקרים תומך היום בבירור בתחיה.

ציבור זה עתיד להכריע את גורלם של כשני מנדטים, העשויים להיות קריטיים ביותר עבור הליכוד. על כן התגייס שר האוצר לשעבר, ח"כ יגאל כהן אורגד (תושב אריאל), לרכז את הפעילות ביישובי יו"ש. לשם כך הוא נעזר במתנחלי הרובלס ובח"כ יגאל כהן, מקימי מטה יו"ש, המקיים בימים אלה פעילות אינטנסיבית בישובים.

בליכוד החליטו לנצל גם את הדור הצעיר לפעילות אגרסיבית ובדרגה יותר מבוזרת מדינית, כדי לנסות ולמנוע מעבר קולות לרשימות הימין. לדור הצעיר ניתן "אור ירוק" להשתמש בסיסמאות שבמטה הראשי נוהגים היום מהשמיען, כדי לזכות בתמיכת המתלבטים. דרך נוספת להילחם בסחף ימינה תהיה באמצעות משדרי התעמולה בטלוויזיה. כאן נשקלה האפשרות להכליל את השר אריאל שרון, האהוד ביותר בקרב הציבור הנוטה לימין. הרעיון הוא ששרון יפנה ישירות לציבור זה וידרוש כי עליה בכח התחיה, צומת או מולדת עלולה להוביל לממשלת מערך – מהלך שמפלגות הימין רואות בו אסון לאומי.

יריד החינוך הישראלי / ISRAELI EDUCATION FAIR

יש לכם קרובים בארה"ב?

האם ידעתם שיש להם אפשרויות וזכויות לימוד בארץ?

כדאי להם לבוא **ליריד החינוך הישראלי** באוקטובר 1988

לוס אנג'לס — ניו־יורק

לשמוע, לברר ולהתרשם ממגוון אפשרויות הלימוד בישראל

אוניברסיטאות * מוסדות להשכלה גבוהה * מכללות * מוסדות להכשרת עובדי הוראה *

בתי ספר להכשרה מקצועית וטכנולוגית * רשתות חינוך תיכוניות * פנימיות תיכוניות * זעוד

הכוונה וייעוץ ינתנו במקום ע"י נציגים מוסמכים של מוסדות החינוך וכן ע"י נציגי משרד החינוך והתרבות, המחלקה לתושבים חוזרים במשרד הקליטה, מינהל הסטודנטים והאגף להכשרה מקצועית במשרד העבודה והרווחה.

הסבות וזכויות מיוחדות בלימודים ובהכשרה מקצועית לחיילים משוחררים!

לקבלת פרטים נוספים בארץ, אנא התקשרו לטל: 690783; 02-661554

ניו־יורק

פתיחה חגיגית של היריד והתערוכה ע"י הקונסול הכללי של מדינת ישראל

במוצאי שבת 15.10.88 בשעה 20:30

Manhattan Center, 311 West 34th St., New York City.

תערוכת היריד — מוצאי שבת 15.10.88

משעה 20:00 עד 23:00

יום ראשון 16.10.88

משעה 10:00 עד 19:00

לוס אנג'לס

פתיחה חגיגית של היריד והתערוכה ע"י הקונסול הכללי של מדינת ישראל

במוצאי שבת 8.10.88 בשעה 20:30

Bernard Milken Jewish Community Campus of the Jewish Federation Council of Greater Los Angeles, 22622 Vanowen St., Conogo Park, Cal.

תערוכת היריד — מוצאי שבת 8.10.88

משעה 20:00 עד 23:00

יום ראשון 9.10.88

משעה 10:00 עד 17:00

ישראל 40

היריד בחסות משרד החינוך והתרבות

בשיתוף המשרד לקליטת העליה ומשרד העבודה והרווחה

שיחת השבוע / אורית גלילי

עם יקותיאל דגון, מנהל מקיף רמלה, בי"ס מעורב יהודי־ערבי, ועם אדי מונייר, תלמיד ערבי

אני נזכר איך קראו לי "יהודי מלוכלך"

אם רוצים לדעת מה הפרצוף של מדינה זו, צריך ללכת לבתי הספר שלה, לבדוק את תוכניות הלימודים, את סדרי העדיפויות. אני מרגיש מתוסכל, אומר מנהל מקיף רמלה, אולי בגלל השאלה מי מעצב את מי: החינוך את החברה או להיפך. המסקנה שלי היא שהחינוך הוא תוצר של החברה. בחברה שלנו יש הרבה הקצנה, היא בלתי סובלנית. המורים לא יודעים זה בזה, אך הם מרכיבים צבא שיכול להרוג. כל זמן שהחברה לא תשתנה, ההשקפות בבתי הספר לא ישתנו".

מנהל מקיף רמלה אינו רוצה להבדיל את תלמידיו הערבים. כאשר המזכירה מתקשרת בטלפון הפנימי לשאול את מי לשלוח, הוא עונה: את מי שאת רוצה, שלא יחשדו בי שאני מביא לכאן את התלמיד הייצוגי שיקלקלו מלים יפות. רק תסבירי להם שזה לא עונש. המזכירה מתוה הם יפסידו שיעור, המנהל אומר הם לא יפסידו כלום, רק ירוויחו. בעדינות הוא מפנה את חדר הישיבות המרווח, ורק פעם אחת דופק בנימוס על הדלת וחצי פה שואל אם הכל בסדר.

יקותיאל דגון, בן 50, נולד בפולין, הוגלה בזמן השואה עם משפחתו לסיביר ובשנת 49' עלה לישראל, ישר ללוד. הוא מורה לספרות ולפילוסופיה. הדיבורים שנלמדים אצלו הם: "על החירות" של ג'ון סטיוארט מיל, הויכוח בין פרופ' הארט ללורד דבלין והמאמרים של פרופ' אמנון רובינשטיין. "הכל לי שהם משננים רק לבחינות, הייתי מעדיף שזה יהיה יותר חומר למחשבה. בדרך כלל אינני רוגל בהישגיות בעדך, אך באוכלוסיה של טעוני טיפוח חשוב להדגיש את זה. לא הייתי רוצה שבין יוצאי הלוויין יהיו רק תלמידים מהרצליה ורמת השרון.

"תקופת הבחרות שלי, בתחילת שנות ה־70, כשבתי הספר היו פתוחים ומבוסדים והתנהלו בתלם מסודר פחות, זכורה לי כאחת היפות בחיי. מה שנשאר מאז, עבור התלמידים, היא הקפדה מירבית על זכויות האדם וחופש הפרט. מאותה תקופה התחלתי להושב שצריך לטפח את הערכים: את פריצות הדרך בהיסטוריה לא עשו הבינוניים. ביטלתי את התלבושת האחידה. כיוון שביה"ס הוא באופיו מסגרת כפייתית, צריך מה שפחות להתערב בנושא התלבושת, התסרוקת, או העגיל באוזן".

לתלמידיו הערבים (כ־40 מתוך 820) קורה לדעתו בדיוק מה שקורה ליהודים שלמדו בבתי ספר לא יהודיים בחו"ל. התלמידים הערבים הם בעיני היהודים מתבוללים שלומדים תנ"ך ותולדות עם ישראל. חלקם רוצים מאד להצטיין והם בעלי מוטיבציה גבוהה במיוחד. כל אימת שמתקיימת בכיתה שיחה על הסכסוך היהודי ערבי הערבים מגלים ידע הרבה יותר רחב ומעמיק מהיהודים. "הם רוכשים אותו במסגרות אחרות שאינני יודע עליהן".

השנה, יותר מבעבר, תלמידים ערבים ביטלו את הרשמתם לבית הספר. אני שואל כל אחד שמבטל, מה הסיבה, אומר דגון. חשבתי שאולי הם פנו לביה"ס יהודי אחר אך קיבלתי מההורים תשובות מתחמקות. דווקא התלמידים הטובים שבהם נמנעו עד היום מלהגיע לבתי הספר הערביים. אולי זה קשור לאינתיפאדה? דגון מבקש להיות זהיר. ראשית, אולי זה מקרי, אף על פי שאינני מאמין במקריות. שנית, אולי מתחילים להתחזק גורמים לאומיים שרוצים להרחיק את הנוער הערבי מהיהודים. ויתכן, הוא מוסיף, שהורים ערבים חוששים מהתבוללות ילדיהם בבית

דגון. תנ"ך לא מקצוע דתי.

מונייר. אני תומך במערך

הספר, בגלל מה שקורה בשטחים.

אין קריטריון שמתייחס ללאום. הקריטריונים לקבלת תלמיד עירוני – דרישות הכניסה ליהודים וערבים הן זהות. אם יישאר לי מקום אחד ויתחרו עליו יהודי וערבי חובה עלי לקבל בעדיפות את תושב רמלה אפילו אם ציוניו של זה שבא מבחוץ, נניח ערבי מלוד, יותר טובים. מה שמאפיין מאד את התלמידים הערבים הם הקצוות: או שהם תלמידים מעולים ושייכים לקבוצה הטובה ביותר או שהם שייכים לחלשים ביותר. יש כאן מגמת תעופה שלערבים אין בה דריסת רגל, כיוון שזאת מגמה שעוברת עם צה"ל ומכשירה עתודה לצבא. הם יודעים מראש שזה חסום בפניהם ולא זכור לי מקרה שמישהו התעקש. ההבדלים האלה אינם מתוך אפליה, אלא מתוך מציאות מסוימת.

השיבוץ בכיתות נעשה מתוך מחשבה תחילה?

כמו שאני דואג לפיזור נאות בין בנות ובנים, כך אני דואג שבכיתה אחת לא יהיה ריכוז גבוה מדי של ערבים. מצד שני אני דואג גם שלא ילמד תלמיד ערבי בודד בכיתה. בנושא של קבלת תלמידים ערבים אין שום הנחיות מגבוה. זה נתון לשיקול דעתו של כל מנהל. השאלה אם תלמיד הוא ערבי או יהודי בהחלט אינה רלוונטית לגבי. ברוב המקרים אני בכלל לא מזהה אותם. איננו מפשפשים להם בתעודות הזהות. להרבה מהם יש שמות יהודיים. הייתי רוצה שבית הספר יכיל תלמידים טובים ולא משנה לי אם הם יהודים או ערבים, או הוטנטוטים.

יש באזור מקיף ערבי, מדוע הם באים לבית הספר הזה?

אומרים שהרמה בו יותר נמוכה. אומרים שהתפתחו בו תאים לאומניים והורים לא מאושרים לשלוח את ילדיהם לשם מחשש הקצנה.

בעקבות תגרה בכפר גלים, איך נראה הדו־קיום בבית ספרך?

היה לנו מקרה שהורה של תלמידה ערביה סיפר לי כי בתו הותקפה על־ידי נערה יהודיה בכיתה. טיפלנו בזה במסגרת הכיתה כולה. התברר לנו שהתלמידים היהודים מאד סלדו מהמקרה ומאותה התלמידה שהעליבה והיכתה. לא נראה לי שהיה כאן צד לאומני. אני חושב שגם האירוע בכפר גלים לא היה על רקע לאומני. ישנם הרבה מקרים כשקבוצת תלמידים מתאגדת כדי להיטפל או להציק לילד מסוים. בעיקרון אין אירועים חריגים. היה לנו מורה ערבי שנאלץ להפסיק את עבודתו לאחר שהפגין כשפרצה האינתיפאדה. הפסקת העבודה לא היתה בגלל השתתפותו בהפגנות אלא שהוא נעצר לחודשיים והיינו חייבים למצוא לו ממלא מקום. בהפסקות ובטיולים ערבים ויהודים משחקים ביחד. אני לא מצליח להיות בחצר התגודדות לפי המוצא. לפעמים מישהו יכול לכנות מישהו בכינוי ערבי אבל יש לזה את אותה משמעות כמו הכינוי גרוזיני, מרוקאי או חווה.

הקדשת לנושא מחשבה שנייה?

צריך להתייחס לזה כאל מקרה שעלול להצביע על מגמה, גם אם הסכנה קיימת באופן תיאורטי להלוך טין. לערוך בדיקה מעמיקה מה קרה שם. צריך להקדיש לזה שעות מתוך ולהשתמש בדוגמא הזאת בכל מה שקשור ביחסי יהודים וערבים. זה לא מזעזע בעיני יותר מהמקרה של ביה"ס אליאנס ברחובות שבו קבוצת תלמידים היכתה בחורי ישיבה על שום דתיותם. ותמיכתם והכינים זה היינו הך.

מה קורה בשיעורי חברה ואזרחות?

למורים אצלנו יש מבוכה רבה בנושא הזה וההתלבטות לא קטנה. יש הבדל עצום בין התבטאויות בשיעור ובביטוי הרגשות, לבין ההתנהגות בשטח. בהתבטאויות המסודרות בשעת מחנך יש קיצוניות גדולה מאד של תלמידים יהודים. הרבה מהם תומכים בטרנספר וזה תמיד הולך ומקצין כשזה קרוב לאירוע מסוים. מטבע הדברים שומעים בכיתה את הרוב היהודי הקולני ואילו המיעוט שותק. אם היינו מעמידים קלפי הימין היה זוכה לרוב גדול.

מדוע התלמידים הערבים לא מתבטאים?

אני בטוח שגם בקרבם יש דעות קיצוניות אך הם מעדיפים לא לבטאן. הם מתנהגים כפי שמתאפיין מיעוט. אני יודע מה הרגשתי כשכינו אותי באוסטריה "יהודי מלוכלך". בחרתי או לשתוק ולא להתווכח.

ישנם רגעים מביכים?

כן, כשיש סמינר ציוני. היה מקרה שהוצאנו תלמידים לשירות לאומי במחנה גדנע שלא היו בו שום סדרות צבאיות. צה"ל סירב לקבל את התלמידים הערבים. התעוררה שאלה האם בכלל להוציא את השכבה. בסוף החלטנו להוציא כי ספק אם הערבים עצמם היו מוכנים לצאת חוץ מזה זאת המציאות שאנו חיים בה ועלינו לקבל אותה. אם קיבוץ היה מסרב לקבל תלמידים ערבים, לא היינו יוצאים לסמינר.

בעבירות משמעת או בציונים אתם סלחנים יותר [illegible]?

אנחנו תמיד בודקים את זה על רקע משפחתי תפשי. לא העמקנו עד כדי כך אבל יכול להיות שבעיות על רקע נפשי קשורות לבעיות על רקע לאומי.

הם מתמודדים עם השפה, ולימודי התנ"ך?

בכלל אנחנו סובלים משפה דלה בבית הספר וזה לא בולט רק לגבי ערבים. אני לא רואה פגיעה בערבים בזה שהם לומדים תנ"ך. אני לא תופש את המקצוע הזה כמקצוע דתי. אין לי גם תקציבים לתת להם משהו במקום. הם היו מרגישים הרבה יותר רע אם היו אומרים להם לצאת בשיעורים האלה. לא היתה לי שום התנגדות אם היו מחייבים כאן להכיר את יסודות הנצרות ויסודות האיסלם.

אדי מונייר: עכשיו על כל דבר קטן מזמינים משטרה

איך אתה מרגיש בביה"ס?

טוב, רוב החברים שלי הם יהודים. יש כאלה שעד היום חושבים שאני מרוקאי או תוניסאי. עד שנעדרתי בחג המולד הם לא ידעו. צריך להתאמץ להתאקלם באווירה היהודית.

מה אתה מרגיש כשמדברים בכיתה על טרנספר?

מרגיש רע. זה עצוב. אני לא מתערב, אני נותן להם לדבר. המורים מבקשים שלא ננהל ויכוח ערכין ואנחנו מכבדים את הבקשה. יש כאלה שמעמידים פנים צדקניות בכיתה אבל מאחורי הגב אומרים דברים איומים על ערבים.

מה היתה מצביעה הכיתה אם היו מעמידים קלפי?

הליכוד היה מקבל רוב, לכהנא יש 10% תומכים. אני תומך במערך. הם היחידים שיכולים לעשות שלום.

מדברים על מה שקורה בשטחים?

אני אוהב את האנגיים, לא רוצה לדעת. זה גורם לאווירה לא נעימה. מגיעים תמיד לאותה נקודה של אין מוצא, ואז בכלל כולם ממהרים לאכול או הביתה. אין שום פתרון. לפעמים אני קם בכיתה ואומר שצריך לתת מדינה לפלשתינאים בגדה וצריך ללכת לוועידה בינ"ל אבל אף אחד לא מוכן לשמוע.

ומה אומרים המורים?

מסבירים נימוס ומשתדלים להרגיע את התלמידים [illegible] שצריך לשרוף את הערבים.

איך אפשר להיות חבר של אלה שאומרים שצריך לשרוף את הערבים?

הם תמיד מקפידים לומר שזה לא מכוון אישית נגדנו אבל איך זה יכול להיות. הרי כתוב לי בתעודת הזהות שאני ערבי. אני לא יכול להיות חבר של אנשים ששונאים אותי.

ההורים שואלים על האווירה בביה"ס?

הם העדיפו שנלמד פה. חשובה להם רמת ביה"ס ולא אם הוא יהודי או ערבי. אצלנו בבית לא מחנכים לשנוא.

מה שקרה בכפר גלים יכול לקרות פה?

זה יכול לקרות גם בין יהודים ליהודים או בין ערבים לערבים. יש הרבה בני נוער שלא לומדים והם באים לביה"ס ומחפשים עילות לריב. הם מחכים לנו בחוץ ומנסים להשפיל אותנו, לפעמים הם מצליחים במקלות וסכינים. עכשיו על כל דבר קטן מזמינים משטרה.

בית המשפט המחוזי בירושלים

הזמנות בדבר קיום צוואות/וירושות ומינוי מנהלי עזבון

להוי ידוע כי הוגשו לבית המשפט בקשות ליתן צוים לקיום צוואה וירושה, או למינוי מנהל עזבון, או לשלושתם, כמפורט להלן. כל המתנגד לבקשות יגיש תוך ארבעה־עשר יום מפרסום הזמנה זו, את טעמי התנגדותו, שאם לא כן יתן בית המשפט צו כטוב בעיניו.

מספר התיק	שם המנוח	תאריך הפטירה	שם המבקש
צוואות			
1385/88	יובין שחוריץ	20.1.88	רופינג נשיונל בנק
1388/88	סמילה לוי	11.7.87	ליאון לוי
1390/88	יונתן אטולדבצאר	15.4.88	אדריאל לין
1404/88	רייקה שרם	15.5.86	מנוחם מרדכי שרם
1408/88	פרין אתנהייזר	16.4.73	ברוריה ברסינייר
1417/88	צבי פרוסק	7.7.88	עליזה פרוסק
1418/88	גזרל סטרין	17.8.88	חנה סטרין
1419/88	אירין לנברגו	1.7.88	רות שכטר
1428/88	שמואל גולדברג	15.7.88	יעקב עמית
1428/88	עטרה אגבל	28.5.88	עדה אגבל
1429/88	דוד מזרחי	26.7.88	ויקטוריה מילכר
1431/88	נסים יצקן	21.8.88	מלכה יצקן
1433/88	ברדיך שטיינר	16.8.88	עו"ד משה הגבר
1435/88	קתלין אריך	3.8.88	הנני אירלר
ירושות			
1401/88	דוד אסקין	2.12.87	רבקה יוספין
1402/88	ברוניסלבה קריסק	25.6.87	משה גוד
1403/88	מקס קיסינגר	4.4.75	נתליה קיסינגר
1405/88	רינה מחבוס	25.9.87	דיין עליזה
1405/88	אברהם מחבוס	13.8.88	דיין עליזה
1406/88	מרים עמר	28.2.88	מנחם אמיר

מספר התיק	שם המנוח	תאריך הפטירה	שם המבקש
1407/88	יחזקאל שלינגר	3.8.88	אסתר שלינגר
1409/88	בזרוק להבנטוס	14.2.88	אנה להבנטוס
1422/88	שלום קתני	30.11.87	צביה אביטל
1423/88	שלמה בריסקי	8.7.85	בריסקי סימנה
1424/88	זהרה אביאס	25.4.88	רפאל אביאס
1425/88	חיים סטרן	6.6.88	מרדכי שטרן
1427/88	אסתר בורוכסקי	3.7.85	אלזה צירון
1430/88	חנה גנבר	00.12.72	מיכאל חנן
1436/88	אביעזר סטפן קרטס	8.7.88	זהרה קרטס
1438/88	חנה טוק	11.7.87	משה טק
1440/88	זקן מצליח	00.10.73	זקן מניה
1447/88	כהן יוסף	17.11.87	שמעיה כהן
1448/88	הלל וינר	5.2.88	יצחק יהודה וינר
1451/88	שלמה פרץ	16.4.88	דניאל פרץ
1452/88	גול פרץ	16.5.88	דניאל פרץ
1454/88	חיה הלק	17.5.87	הקרן למפעל בוסניים
1457/88	רגינה נתנזון	8.8.88	רן נתנזון
1459/88	שמואל כהן	27.9.83	פרידה כהן
1460/88	אסתר גליצקי	16.7.88	לאה הבצלת
1463/88	יהודה קמלוס	27.4.88	יהודית קמלוס
1465/88	שושנה גרוס	28.7.88	יהודית גרינשטן
1467/88	לבנה גלון	8.7.86	אברהם גלון
1468/88	יעקב גלון	20.10.87	אברהם גלון

18.9.88 (–) ד"ר אליהו צ' בן־זמורה, רשם

מודעה באחריות רק ב"לוח העיר" קבלת מודעות 20.00–8.00 03-383322

עיריית ירושלים

הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

[illegible]

הזמנה לקבלת הצעות לרכישת בנין ברחוב לילנבלום 9 תל־אביב

א. מוצע בזאת למכירה בנין הכולל קומת מרתף, שתי קומות וקומה ג' חלקית. הבנין מצוי על חלקה בשטח של כ־747 מ"ר הידועה כגוש 6923 חלקה 37 (לא מקורים) הסטח הבנוי בכל אחת משתי הקומות הינו כ־385 מ"ר (להלן – הבנין).

ב.–ט. [illegible]

כהנא העבטלים כמעט בזהם"ש / יעקב שינמן, עו"ד / רחוב ביליו 2, תל־אביב / 5619810, 5620073, 5628801

להשכרה

מבנה תעשייתי

אזור תעשיה עטרות

* כ־6000 מ"ר מבנה מקורה
* מגרש צמוד כ־5000 מ"ר

טל. 02-383529

03-336231 שלוחה 225

هكذا من الأصل

חיים בתוך התפר

רומן פריסטר

היום מלאה שנה לעלייתם של מאיה שנקרוביץ' ומשפחתה מבריה"מ לארץ. בתה וחתנה השתלבו, בעלה פחות. עדיין גרים במעון עולים, אולי לצמיתות. אינם מצטערים שבאו. מתחושת הניכור שום משרד לא ישחרר אותם

מאיפה היא שואבת את כוחה הנפשי העצום? מה סוד הראייה המפוכחת שבה היא סוקרת את יחסה לסביבה? היכן ומתי רכשה את תורת החיים המאפשרת לה להביט אחורה בלי זעם ולצפות לעתיד בלי מרירות ובלי תסכול?

שמה מאיה שנקרוביץ', היא אשה קטנת־קומה בת 60, מורה לאנגלית, עולה חדשה מברית־המועצות שזה תשע שנים חיה על המזוודות. שמונה שנים במוסקווה, כאשר המתינה להיתר יציאה, ועתה השלימה עוד שנה במעון עולים, בשכונת תלפיות־מזרח בירושלים. המכולה שנשלחה מרוסיה, ובה ריהוט וכלי־בית שונים, מאוחסנת עדיין בנמל חיפה. סביר להניח שלא במהרה תשוחרר מן המכס. אם תשמע הגברת שנקרוביץ' לעצתו הטובה של אורי כהן, מנהל מחוז ירושלים במשרד לקליטת עלייה, ימשיכו היא ובעלה יעקב, מהנדס בן 63, לשבת במעון עד סוף ימיהם. "אינני יכול להציע להם דבר טוב מזה", הוא אומר בגילוי לב.

אי־שם גבוה מעל לראשה של מאיה שנקרוביץ', בצמרתי הביורוקרטיה הישראלית, מתקבלות החלטות הקובעות את גורל משפחתה, אך היא אינה שותפה להן, אף אינה יודעת שבעצת הפקידים היא מוגדרת – יחד עם אלפי עולים אחרים – כ"נופלת בתפר". הכוונה לגבול שבין משרד הקליטה והסוכנות היהודית, כעין שטח מפורז, ואולי שטח הפקר, שאין לגביו בהירות מלאה מי אחראי למה בתחום הסמכויות, המימון ואספקת המידע הבסיסי לעולים.

בחודש הבא מקווים כי תסתיים האנומליה הזאת הנמשכת עשרים שנה בדיוק וכל תהליך הקליטה יועבר לאחריות הממשלה. לדברי גב' בן־ארי, דובר משרד הקליטה, הכל סוכם כבר. צריך רק לסיים משא־ומתן מייגע בין הסוכנות לבין האוצר, על אומדן ערכם של הנכסים ועל דרכי המימון בעתיד. 2.5 מיליוני דולר – מתוך סכום כולל של כ־70 מיליון – מפרידים כיום בין המצב הקיים לבין חתימה סופית על ההסכם. אך אפילו יבואו הדברים על פתרונם המהיר, כמצופה, יחולו ההסדרים החדשים אך ורק על אלה שיעלו בעתיד. מאיה שנקרוביץ' ומשפחתה יישארו תקועים במקום שהיו בו עד כה.

שביל הזהב

בדיוק לפני שנה ("הארץ", 23 בספטמבר 1987) כתבנו על באה של משפחת שנקרוביץ' לארץ. בנמל־התעופה בן־גוריון המתין לה צעיר לבוש חליפה שחורה, ציציותיו מיטלטלות מעל למכנסיו ולראשו כיפה גדולה. מרק ברזקי מבופאלו שבארצות־הברית הכיר את מרינה בת ה־28, בתם של מאיה ויעקב שנקרוביץ', כאשר ביקר במוסקווה כתייר. הקשר המקרי התפתח לסיפור אהבה, כמו מתוך רומן הרפתקאות. השניים גברו על כל מכשולי הביורוקרטיה הסובייטית ונישאו כדת וכדין. מרק המשיך בדרכו לארץ הקודש, [illegible] של כלתו לכאן, [illegible] לתלמידי ישיבת "אש התורה". כאשר התחבקו מרק ומרינה בקומת משרד הקליטה בנמל־התעופה, הוא בלבושו השחור והיא במכנסיים הדוקים וחולצה פרוותית, היה אפשר להרהר כיצד יתגלגלו חיי הזוג מעתה והלאה. בלהט האהבה ומתוך ההתרגשות של רגע המפגש, לא היו שניהם מודעים לקשיים שיעמידו על דרכם הפער שבין מצוות "אש תורה" לבין עולמה של צעירה ציונית חילונית לכל דבר.

הפקידים עשו כמיטב יכולתם. הם הפנו את מאיה ואת יעקב למרכז קליטה בתלפיות־מזרח ואילו מרינה בחרה במסלול של "קליטה ישירה" ונסעה עם בעלה לחדר שהסיבה שכרה לו ברובע היהודי בירושלים.

עברה שנה. מרק לא זנח את הדת ומרינה לא נעשתה דתייה כשרה. הצעירים מצאו את שביל הזהב בדירה שכורה בקרית גנים. הם שומרים שבת וכללי כשרות, אך מרינה שסיימה ברוסיה לימודי ביוכימיה, מצאה את מקומה בחברת "טבע" ורואה בעבודתה אתגר מקצועי ממדרגה ראשונה. מסלול הקליטה הישירה, שיתרונו בעתיד (כל עולה יוכל לקבל כ־1500 ש"ח לחודש במשך שנה אחת ולקבוע בעצמו את דרך חייו) איפשר להם השתלבות מהירה בחברה הישראלית. אם ירצו בכך, ואם יעבדו לרכוש האמצעים הדרושים, יוכלו לנצל את זכאותם למשכנתא מוגדלת ברבית נמוכה, ולרכוש דירה. הם יצאו מן "התפר".

מטעמים השמורים עמו, סירב מרק להרחיב את הדיבור על דרך קליטתו. רק זאת היה מוכן לומר: "לא, לא מצאנו כאן את אשר ציפינו למצוא, אך אנו מאושרים".

ומה על הוריה של מרינה?

"גם אילו ידענו מראש על התנגשות הלאירקלה של השנה הראשונה בישראל, וגם אם יאמר מישהו שכותב ליהודי בריה"מ להגר לאמריקה, ושהיה זה משגה לעלות לארץ, היינו עושים את 'המשגה' הזה שנית, וללא היסוס", טוענת מאיה. יעקב לא מצא תעסוקה במקצועו. כמהנדס בכיר ומתכנן־מכונות במוסקווה היה לפועל במפעל ירושלמי לשיפוץ מנועים. אך גם הוא אומר: "אין זה נעים לרדת כך במעמד ולעסוק בעבודה שיש בה הרבה מהשגרה המשעממת ואין בה שום אתגר מקצועי. ובכל זאת, אני דבק בדעה שהשמעתי בהיותי עדיין בברית־המועצות: אין כל טעם להחליף גלות אחת בגלות אחרת".

אליה וקוץ בה

אין אלו הצהרות מן השפה ולחוץ. מאיה שנקרוביץ' בוחנת באומץ את המציאות בעין מפוכחת. הפרופסור יהודי נדבק להחזרתם הטבעה של הסירובניקים במוסקווה. היא לא שבעה מכך נחת כי ידעה שלא הגיש בקשה להגר מברית־המועצות. כשנה לפני שקיבלה את היתר־היציאה, ביקש ממנה ללמד את בתו אלונה אנגלית. היה ברור לה שאם יעזוב ביום מן הימים את בריה"מ, יצא לאמריקה. אף שאינה דתית, רצתה להפיח בילדה בת ה־16 משהו מרוח היהדות. "לימדתי אותה בעזרת ספר־לימוד משולב תנ"ך בשפה האנגלית. גם אחרי שעליתי לארץ, המשכתי להתכתב עם משפחת הרופא. באחרונה כתבו לי הורי אלונה שאכן הם נוסעים לארה"ב. לא נסיתי להניאם מכך. לאוחר בברית־המועצות אין דרכים רבות לבטא את עצמם. מופעל עליהם לחץ אידיאולוגי אדיר, אפשר לקרוא לו שטיפת מוח. בתנאים כאלה, בעלי השקפת־עולם אינדיווידואליסטית מוצאים את מפלטם היחיד בפיתוח קריירה. השאיפה לשלמות מקצועית ולהישגים מדעיים משמשת להם תחליף לכל חוויה רעיונית. ברור שאדם שחונך ברוח זו ואינו מוכן ללכת בדרכו של בעלי, אין לו מה לחפש כאן. אבל אלונה, כיום בת־18, הביעה משאלה לבוא לארץ. הרופא היה מוכן לתת לבך את הסכמתו, בתנאי שאקבל על עצמי את האחריות לגדולה כאן. ב־16 באוקטובר אקבל את פניה בנמל־התעופה בלוד".

מצד מאיה שנקרוביץ' לא היתה זו החלטה פזיזה. היא מודעת למצבה הקשה על בשרה את כל חבלי הקליטה. בפיה רשימה ארוכה של טענות וקובלנות, רובן מוצדקות ורק מעטות נוגעות לעניינים חומריים. הדבר המציק לה במיוחד הוא חוסר גישה למידע על הזכויות והאפשרויות הנתונות לעולים חדשים. העולים מצפים הוראות והדרכה, שלושה עובדי הסוכנות היהודית ועובדת נוספת של המשרד לקליטת עלייה מבקרים לדבריה דרך קבע בתלפיות־מזרח ועדיין מתקשים דיירי המעון לקבל אינפורמציה בסיסית ביותר: האם זכאים העולים המבוגרים לדמי אבטלה? האם הקשישים שבהם זכאים לקצבה מהביטוח הלאומי? אחרים מקבלים החזר הוצאות הקשורות בחיפוש עבודה – אחרים לא שמעו מעולם על אפשרות זו. "לא אני, לא מרק, לא מרינה ולא בעלי לא קיבלנו עבודה באמצעות לשכת התעסוקה. רוב עמיתי אפילו אינם יודעים על קיומה. דברים פשוטים ופעוטים כאלו מקימים חומה בין העולים ובין הסביבה, יוצרים תחושה של אי־וודאות וחוסר־אמון ברשות.

מאיה למדה לנהוג כאותו חולה, שאחרי ביקור אצל רופא אחד, מבקש תמיד לשמוע דעה שנייה. דובר משרד הקליטה יסביר לנו לאחר־מכן כי הבעיה מוכרת לו וכי גם היא "תוצאה ישירה של הנפילה בתוך התפר".

בביתם במוסקווה, שמרו מאיה ויעקב על ספרים מפרי־עטם של בגין ושל דיין והיתה להם תמונה ברורה למדי של ישראל של בת זמננו. רק שני דברים היו להם הפתעה ואכזבה:

"תמיד דמיינתי לעצמי שעניין העלייה עומד בראש סולם העדיפויות של מדינת היהודים. רק אחרי שבאתי לכאן הבנתי שהחברה הישראלית אינה מייחסת לעלייה שום חשיבות. הישראלים שרויים במתח ביטחוני, שאלות כלכליות מעסיקות אותם מעל לכל, העימותים הבין־מפלגתיים והוויכוח בין הדתיים והחילוניים תופס את הכותרות הראשיות. הדי מופקדים על הטיפול בעולים. [illegible] במאבקי יוקרה וסמכויות. "אני מתחילה להבין את הדבר, אך עדיין אינני מסוגלת להצדיק אותו. שהרי איזה עתיד יש לנו כאן בלי עלייה – ומאיפה היא יכולה עוד להגיע, אם לא מברית המועצות?"

והאכזבה השנייה?

מאיה: "השוני בין ידע תיאורטי לבין המציאות. ידענו מהי ישראל אך לא יכולנו לדעת איך אנחנו נגיב עליה. לפתע פתאום מצאתי את עצמי בגוף זר, הרוחי ריחות זרים, התחלתי להתחכך באנשים בעלי אופי אחר. הפער במנטליות הוא עצום והוא בעיה עצומה. אך עדיין אינני רואה שום סיבה שבעלי מנטליות אחת יביטו מלמעלה למטה על בעלי מנטליות אחרת. הבנתי שבכור־ההיתוך הזה אין מנוס מלעשות חשבון־נפש ולגבור, בראש וראשונה, על תחושות ההתנגדות והדחייה המתפתחות מטבע הדברים בתוך תוכנו. אני מקווה כי התקופה הזאת כבר מאחורי – אם כי יש לי לפעמים רגעים של נסיגה. במאי עברתי ניתוח. הייתי חלושה מאד כשקמתי לראשונה ממיטתי בבית־החולים, ניגשתי לחלון, הבטתי בסביבה והיא נראתה לי זרה כל־כך שחשתי תחושה חזקה של ניכור. אלו בעיות ששום פקיד ושום מוסד לא יוכלו לפתור בשבילי".

"לעולים מארצות המערב קל יותר. יש להם גב של ההתאחדויות שמאחוריהן ניצבות קהילות עשירות בגולה. אינני מתכוונת לקבלת הלוואות או משהו כזה. יש חשיבות רבה גם לעצה טובה, להכוונה באותה סבך הביורוקרטיה, לעתים אפילו לייעוץ משפטי. מן הרגע הראשון אתה מרגיש שאינך בודד, שאינך מפלס לך דרך בחלל. לעולי ברית־המועצות, יש, אם אינני טועה, לפחות חמש התאחדויות שונות, אך מכיוון שאין מאחוריהן תמיכת הקהילה, הן סמוכות על שולחן המפלגות הישראליות. והתוצאה? במקום להקדיש את מלוא המרץ לטיפול בנו, הן עוסקות במאבקים פוליטיים ורבות על תקציבים. זה חלק מהמציאות ועלי ללמוד לקבל אותה כפי שהיא".

המספר והגג

קשה על מאיה גם הפרידה מן הבת. מרינה בנתה לה עולם משלה, הקשר מתנתק והולך. זו דרך הטבע ואין לה קיצורים. הנפש הקרובה השנייה בחשיבותה, אחותה הצעירה, נשארה בינתיים ברוסיה. המגורים במעון העולים נוחים למדי. לה וליעקב דירה קטנה, חדר־אורחים, קיטון, מטבח קטן וחדר אמבטיה – הכל תמורת 165 ש"ח בחודש. תמורת חשמל וגז היא משלמת עוד כ־40 ש"ח. שניהם עובדים, אין זו מעמסה כספית עליהם. אבל בעקיפין אינו בית וקשה להיפטר מהרגשת הארעיות. על דלת דירתה אין אפילו שלט הנושא את שם המשפחה, רק מספר. אין היא מסוגלת לעבור לדירה שכורה, כמו מרק ומרינה, כי גם הדירות הללו אינן מעניקות תחושה של קבע, כל כמה חודשים צריך להחליפן.

גם משכנתא של עשרות אלפי שקלים אינה באה בחשבון לאנשים בגילם. הפתרון הרצוי הוא במגורי דיור ציבורי: דירות "עמידר" בשכר־דירה מסובסד, כפי שהיה נהוג בשנות ה־70. אבל הבנייה הציבורית בתוך הקו הירוק צומצמה עד למינימום ועל שולחנו של מנהל המחוז אורי כהן נערמות כיום 300 בקשות של זכאים – ואין להן מענה. "יש זוגות קשישים ובודדים התקועים במרכז קליטה גילה מאז שנת 1982, ויש עוד כמה עשרות עולים שבחרו במסלול של קליטה ישירה, [illegible] סיוע בתשלום שכר הדירה משך שנה אחת ועכשיו, כשהוקטנה ההקצבה לכ־300 ש"ח לחודש, אינם מסוגלים עוד לשלם. למקרים כאלה שמורה הקדימה", מסביר אורי ומייעץ למאיה וליעקב "להתכונן מבחינה הפסיכולוגית למחשבה שהמעון בתלפיות־מזרח ישמש אותם עד קץ ימיהם".

משאית של חיילים ישראלים בעת העוצר בקלקיליה

תצלום: אורי פיר

שקט, לפחות עד סוף מסיק הזיתים

מאת אורי ניר

בשני יישובים בשומרון, עשה צה"ל השבוע מבצעים "יזומים" שונים כדי להביא להפסקת התקריות של יידוי אבנים. על הכפר הקטן אי־תל שליד שכם, הוטל סגר כלכלי והמטרה הושגה: התושבים נכנעו והפסיקו לתקוף סיורים צבאיים. בקלקיליה נראה שהמבצע נכשל. כבר למחרת נרגמו שם מכוניות ישראליות, היו הפגנות עם פצועים והעוצר חודש

מחיר כבד נאלץ צה"ל לשלם כדי להוציא לפועל את המשימה המוטלת עליו בשטחים, ולדכא במידה כלשהי של הצלחה את המרי המתחולל שם. אך האירועים נמשכים וההצלחה מוגבלת. לנוכח המחיר הכבד והתסכול המעיק, נותנים הסימנים לקצר־רוח במערכת הביטחון. באותה עת, גוברים הקולות המחייבים פתרונות נחרצים ומהירים, כנוסח "זובנג וגמרנו", שאפשר להפקידם בידי הכוחות בשטח, ולזכות במידה של שקט.

קצין בכיר: "אסור לתת להם הרגשה שהם ניצחו את הצבא. לכן, בכפרים מסוימים אנחנו מחליטים לטרטר את התושבים, ללחוץ עליהם ולשבור אותם, כדי להשיג אפקט מקומי וסביבתי. זה חייב להיעשות בשכל, אבל גם בנחישות וללא התפשרות"

גם אם השקט "יזום" וקצר־טווח, "כל שבוע רגיעה שעובר הוא הישג", אומר אחד מבכירי המפקדים באיזור. [illegible] אותו קצין בכיר [illegible] הפלסטיק שמותר עתה לחיילים לירות על משליכי אבנים, כאמצעי "מתפכני": סוף־סוף ניתן בידי החיילים נשק חם, שאפשר להשתמש בו מרחוק (בלי מגע פיסי) נגד כל מי שמשליך אבנים, משתולל או מקלל, תוך הסתכנות מצומצמת בהריגת המפגין שממול. כדורי הפלסטיק גורמים בדרך כלל רק פציעה במקום הפגיעה של הקליע (בניגוד לקליעים הרגילים, הנוטים "לשוטט" בגופו של הפצוע ולפגוע ברקמות רבות). סוף־סוף מותר (בניגוד הנזק) לירות על משליכי אבנים. בינתיים גורמים כדורי הפלסטיק החדשים עלייה תלולה מאוד במספר הפצועים בהתנגשויות בשטחים, ועדיין קשה להתרשם שיש ירידה מקבילה במספר העימותים.

הכנס אחר של אמצעי ה"זובנג וגמרנו" הוא מה שקרוי בצה"ל "פעילות יזומה": עוצר, מעצרים בהיקף נרחב, ענישה קיבוצית, הפעלת סנקציות כלכליות וקהילתיות. גם כאן, ההישגים – אם בכלל יש הישגים – הם קצרי־טווח ומוגבלים למדי. המחיר מתבטא בגיוס משאבים רבים למשימות שחיילים רבים סבורים כי הן בזויות, ובפגיעה פנימית וחיצונית בתדמיתו של צה"ל.

בשני יישובים בשומרון, עיר וכפר, עשה צה"ל השבוע מבצעים "יזומים" שכאלה. בשני המקומות נוצלו אמצעים מסוג שונה להשגת מטרה דומה: הפסקת תקריות של יידוי אבנים. באחד מהם, הכפר הקטן איתל שליד שכם, הושגה המטרה, לפחות בטווח הקצר. התושבים נכנעו, והפסיקו לתקוף סיורים צבאיים. ביישוב האחר, העיר קלקיליה, נראה שהמבצע נכשל. תקריות יידוי האבנים שם נמשכות, אלא אם כן חוזרים ומטילים עוצר על העיר.

ביום שני השבוע, חמישה ימים [illegible] סאבא שבציבורי העירייה [illegible] אלנו את המארחים, אומרים מתושבי השכונה, אם הם סבורים שהמבצע הצבאי הגדול בקלקיליה השיג את מטרותיו, עלו קולות ירי ממרכז העיר. היריות שירו החיילים באוויר, כדי להניס קבוצות של משליכי אבנים, היו תשובה קולעת. כבר למחרת סיום המבצע, הגדול מסוגו שנעשה אי־פעם ביישוב כלשהו בגדה, נרגמו באבנים מכוניות ישראליות הנוסעות תדיר דרך קלקיליה, וכעבור יומיים היתה בעיר הפגנה גדולה שבעת פיזורה נורה ונפצע לא פחות מתשעה. אותו יום, הופך בעיר גילוי־דעת מטעם "הוועדות העממיות" המקומיות, שגינה את המבצע הצבאי, את המעצרים רחבי־ההיקף (מעל ל־200 תושבים), וקרא לתושבי קלקיליה להמשיך ב"התנגדות לכוחות הכיבוש". בשבת אחר־הצהריים שב הוטל עוצר על העיר.

הפיכת הסמל על פניו

ג'יפים של משמר הגבול – מספרים התושבים – סבבו בלילה בכמה שכונות בעייתיות במיוחד, הפעילו את צופרי האזעקה והשליכו רימוני גפן להפחדה. המבצע רחב־ההיקף והעוצר הממושך בעיר בת 25 אלף התושבים, באו אחרי כחמישה חודשים של עוצר־לילה (מרדת החשיכה ועד עלות השחר). העוצר הזה נועד לצמצם פגיעות בכלי־הרכב העוברים בכביש הראשי, המכתר את העיר ומוביל לכמה מההתנחלויות הגדולות של השומרון. במשך חודשי העוצר הלילי היו כמה פשיטות־נקם של מתנחלים והיו כמה תקופות ממושכות של עוצר גם במשך שעות היום.

תקריות ההתנכלות לכלי־רכב לא פסקו. גם הצבת מתרסים גבוהים של חביות בכניסה ל־23 סמטאות ורחובות צדדיים המתפצלים מן הכביש הראשי של קלקיליה לא [illegible] התופעה במידה מוחשית. העיר עמדה במרדה.

"המיוחד את קלקיליה", אומרים לנו במארחינו, כמה בני משפחות פליטים מאיזור כפר סאבא (העיר כפר סבא של היום), "הוא שכמעט כל מכונית בעלת לוחיות צהובות הנוסעת כאן היא מכונית של מתנחלים. לאחרים אין מה לחפש פה". גם העובדה שהעיר שימשה סמל לשיתוף־פעולה כלכלי יהודי־ערבי לפני ההתקוממות, היא בעת ההתקוממות זרז ראשון במעלה להפיכת הסמל על פניו ולפיתוחה של תדמית הפוכה. לא עוד מרכז מסחרי זול לישראלים, חמש דקות מכפר סבא, אלא זירת התגוששות מתמדת בין קבוצות ילדים שידיהם מלאות אבנים לבין יחידות של חיילי מילואים כבדי תנועה.

זו כנראה הסיבה לכישלונו של מבצע המעצרים האחרון בקלקיליה. העצורים היו בעיקרם נערים מעל לגיל 16, שאינם נמנים עם גייסות הרוגמים. "הגענו היום למצב שבו המוני תושבים, גם נשים, הולכים בעקבות כל ילד קטן שמתחיל לצעוק 'אללה אכבר'", אמר לנו אחד מפליטי כפר־סאבא, פרדס עבדוק בן 52. "גם אותי עצרו החיילים בעת העוצר", הוא מספר. "בבוקר עצרו שניים מהבנים שלי, ובערב חזרו ועצרו אותי. קשרו לנו את הידיים ואת הרגליים, העלו אותנו על אוטובוס והיכו את כולנו בבית־הספר. שם צילמו אותנו וחקרו אותנו. החוקר שלי התחיל לשאול אותי אם זרקתי אבנים. שאלתי אותו אם אני, החוגג את יום ההולדת ה־52 שלי, נראה לו כמו מישהו שזורק אבנים.

"כולם ילדים, אמרתי לו, ואני, מאיפה אני מכיר את הילדים האלה. אמרתי לו שאין טעם בכל זה, ובמקום שיתעסק עם אנשים כמוני, אנחנו צריכים לעשות שלום. הוא אמר שעל השלום ידברו אולי המנהיגים שלנו, ובינתיים הוא צריך לעשות את התפקיד שלו. מה השיגו בכל המבצע הזה, אני לא יודע. לדעתי רק הוא רק שב ומוכיח את החולשה של הצבא הש"ב הישראלי".

השיחה בבית המארחים במרכז קלקיליה נקטעה קצת אחרי ששמענו קולות הירי באוויר, כאשר כוח של צה"ל הודיע על הטלת עוצר, באמצעות רשת הרמקולים של המסגדים בעיר. יצאנו מהסמטה הצרה אל הכביש המרכזי של השכונה. לפנינו עמד ג'יפ צבאי שעליו עציר קשור ידיים ועיניים, ושני קצינים זוטרים במילואים. "יש פה עיתונאים", אמר אחד. חברו שלף מיד טופס סגירת שטח, שאותו מילא בכתב־יד לעינינו. הוא הכריז על קלקיליה "שטח צבאי סגור". נדרשנו לצאת. בטרם נפנה לצאת, הספקנו לראות את אחד החזיונות הפחות מכובדים שבהם נתקלנו בשטחים בתשעה חודשי ההתקוממות: קבוצה גדולה של חיילי מילואים (כחמישה־עשר או עשרים) לבושי מדים, עומדים צפופים מאוד על משאית קטנה בעלת לוחיות זיהוי של איזור טול־כרם, המקרטעת לאטה במעלה הכביש. מעל המשאית הזו התכוננו כנראה החיילים לנהל מרדפים אחרי קבוצות הפרחחים הקטנים המשתמטים מלימודים, ומבלים את זמנם ביידוי אבנים.

ביציאה מהעיר, כמאה מטרים אחרי המחסום הצבאי שממנו ואילך כבר אין עוצר, שוכן גן החיות של קלקיליה. פתיחתו בינואר אשתקד הוצגה אז בפיו של מתאם הפעולות בשטחים כאחד ההישגים הגדולים של "שיפור איכות החיים" באיזור. לפני שגזר את הסרט בשערי הגן, אמר אז שמואל גורן שגן החיות הזה וניתוח הלב הפתוח, שנעשה אז בראשונה בשטחים, בבית־החולים ברמאללה, הם שני צדדים של אותו מטבע. הוא דיבר אז על נחישות הממשלה לדאוג לרווחת האוכלוסיה. היום נראה גן החיות הזה כשארית עזובה ומוזנחת של עידן אחר. בשעריו עומדים עדיין שני עובדי העירייה המאמנים, הדואגים לבעלי־החיים ולצמחים. השניים מספרים בחיוך כמר־מתעצל, כי מכבר לא ביקר שם איש. ראש עיריית קלקיליה צפה, בעת טקס הפתיחה, הכנסה של מאות אלפי שקלים בחודש ממכירת כרטיסי־כניסה לגן החיות, לערבים ויהודים.

איתל – אגוז קשה לפיצוח

סיפורו של הכפר איתל שונה לגמרי. בכפר הצידי הזה, השוכן על ראש הר מדרום־מערב לשכם, יושבים רק כ־3,500 תושבים. הכביש המוביל אליו צר, התנועה בו דלילה. ישראלים אינם מגיעים אליו, והסיורים של צה"ל כמעט לא עברו בו עד החודשים האחרונים. לפני כחודשיים עבר בכפר סיור צבאי, ראה אוסף גדול של דגלי פלשתין על חוטי החשמל וסיסמאות על הקירות, אף ספג כמה אבנים מן התושבים. אחר־כך עברו בכפר עוד כמה ג'יפים צבאיים שנרגמו באבנים. בצה"ל החליטו לשים לדבר קץ.

במשך 35 יום היה הכפר חסום. נאסר על התושבים באיסור מוחלט לשווק כל סוג של תוצרת חקלאית מהכפר. מי שנתפס עם מוצרים לשיווק, היו החיילים מחרימים ממנו את התוצרת, ולעיתים גם מענישים אותו. כך היה משך 35 יום.

במבשל קוראים לזה "סגר כלכלי". "אמנם מדובר בכפר שאינו על ציר ראשי", הסביר לנו קצין בכיר, "ובדרך־כלל אנחנו נמנעים מלהיכנס אליו. אבל אי־אפשר לסבול שכל פעם שסיור בכל זאת נכנס לכפר, הוא יותקף בידי המוני תושבים. אסור לתת להם הרגשה שהם ניצחו את הצבא. לכן, בכפרים מסוימים אנחנו מחליטים לטרטר את התושבים, ללחוץ עליהם ולשבור אותם, כדי להשיג אפקט מקומי וסביבתי. זה חייב להיעשות בשכל, אבל גם בנחישות וללא התפשרות".

איתל הוא אחד הכפרים שהכריזו על עצמם "אזור משוחרר" במשך ההתקוממות. כבר בסוף דצמבר, הניסו התושבים מהכפר אדם שיצא לו שם של משתף־פעולה עם השב"כ, אחרי שאיימו עליו כי יבולע לו אם ימשיך בפעילותו.

כמה גורמים עשו את הכפר הזה אגוז קשה לפיצוח: מספר רב של משכילים, ריחוק מכביש ראשי ומשום כך מיעוט הפיקוח הצבאי, רמה גבוהה של שיתוף פעולה ועזרה הדדית בין התושבים במישור הקהילתי ומיעוט של סכסוכים פנימיים ביניהם.

צעיר שפגשנו בכניסה לכפר, בוגר אוניברסיטה בענף טכנולוגי, אירח אותנו בביתו ואסף עוד כמה ידידים. הדובר העיקרי בהם היה מ., כבן 30, בוגר לימודי אנגלית באוניברסיטת בירזית. הצעיר מ., (שביקש לא לזהותו בשמו), הספיק להכין רשימה מפורטת של נתונים סטטיסטיים על הכפר, ועל ממדי הנזק הכלכלי שנגרם לתושביו עקב הסגר. ממנו וחבריו שמענו את העדויות על הניסיונות הממושכים לשבור את התושבים. אחרי מאמץ רב אכן הצליחו [illegible]

ב־13 באוגוסט החל צה"ל לפעול בכפר. הוטל עוצר למשך חמישה ימים, והיה מבצע מעצרים. כעשרים חשודים נעצרו. כעבור חמישה ימים, הוסר העוצר ונראו דחפורים שערמו מחסומי עפר בשלוש מהכניסות לכפר. בכניסה הרביעית, המובילה לשכם, הוצב מחסום צבאי. ילדים שיצאו להשליך אבנים על הדחפור נתקלו במטח ירי של כוח האבטחה הצבאי. ילד בן 14 נורה בראשו, ואחרי עשרה ימים מת מפצעיו.

חודש שלם אחרי התקרית הזאת, עסקו כוחות גדולים של צה"ל במבצע שיטתי, שמטרתו – כהגדרת קצין בכיר – למרר את חיי התושבים. לתושבים הותר לצאת ולהיכנס לכפר, אך בכל מכונית שיצאה מהכפר נעשו סריקות מדוקדקות, לוודא שהנוסעים אינם מנסים להבריח מוצרי חקלאות לשיווק, בניגוד להוראות. מי שנתפס עם תאנים או זיגורים (שני מוצרי החקלאות העיקריים של הכפר) נשלח בחזרה אל ביתו, או הצטווה להשמיד את המצרים. (דובר צה"ל הכחיש רשמית את הטענות בדבר השמדת תוצרת על־ידי החיילים).

חיילים חמושים יצאו למרדפים אחרי תושבים שהעמיסו תוצרת על גב חמורים וסוסים, וניסו להוציא את התאנים והזיגורים בין ההרים והגאיות. לעתים היו מחרימים את החמור ליום־יומיים, ואחר־כך משלחים אותו לחופשי. פעמים אחרות רדפו אחר מבריחי תוצרת עד פאתי העיר שכם, ושם היו מענישים אותם על הפרת ההוראות.

לפרקים נעזרו במסוקים לשם כך. לילה אחד ריכזו שלושים בעלי חמורים, פרדות וסוסים על בהמותיהם ברחבת בית־הספר המקומי והתרו בהם לבל ינסו להשתמש בבהמות להברחת תוצרת חקלאית. בפעם בפעם היה סיור צבאי מנסה להיכנס לכפר, נרגם באבנים, והחיילים היו רודפים אחר הילדים הנמלטים.

כעבור שבועיים, זימן אליו מושל שכם את מוכתרי הכפר, הציג שני תנאים להסרת המצור: שהתושבים המבוקשים מהכפר יתייצבו לחקירה מרצונם; תושבי הכפר יפסיקו להתנכל לכלי־רכב צבאיים העוברים בו.

המוכתרים אמרו כי אינם יכולים לתת ערבות כזו, ושולחו כלעומת שבאו.

"בימים האחרונים של המצור", סיפר מ., "הגיעו האנשים למצב של עייפות וייאוש. איש לא התעניין במצבנו, עיתונאים לא הגיעו הנה. התושבים בכפר הבינו שכדאי להם להירגע ולשמור על השקט. ביומיים האחרונים של המצור נכנסו לכפר שני ג'יפים צבאיים, ואיש לא פגע בהם. כנראה אז הבין הצבא שהתושבים החליטו להקפיא את התנגדותם, ובסוף השבוע שעבר הוסר המצור".

עקב המצוקות נגר תושבי הכפר – חישב ומצא תושב הכפר מ. – הפסידו חקלאי הכפר כ־30,000 דינר בענף התאנים, ועוד כ־18,000 דינר בענף מוצרי החלב (בסך הכל כ־220,000 שקל). "לא יקשה להבין שהסיבה העיקרית להחלטת התושבים להירגע, היתה הנוחם שהפנה אלינו בנוגע לעונת מסיק הזיתים שתתחיל בעוד כמה שבועות", אמר מ. "יש חשש כבד בכפר שהשלטונות לא יאפשרו לנו לשווק ולייצא זיתים ושמן זית. לכן סביר שיהיה פה שקט, לפחות עד סוף המסיק".

"אופק 1" שומר על יציבות

מאת דן סגיר

ד"ר ג'ראלד שטיינברג, מומחה לטכנולוגיה צבאית ולוויינים רואה את ההישג של "אופק 1" בעיקר מהבחינה המוראלית. תנובה ממשית יביא רק הדור הבא של הלוויינים. אז יוכלו 3–4 למלא אחר צורכי המודיעין של ישראל

ד"ר ג'ראלד שטיינברג (בן 37), עולה מארצות־הברית, הוא מומחה לטכנולוגיה צבאית ולוויינים. לפני עלייתו לארץ, עבד ד"ר שטיינברג בסוכנות החלל האמריקאית. בישראל הוא מרצה במכון דייוויס ליחסים בין לאומיים שליד האוניברסיטה העברית בירושלים ובחוג למדע המדינה של אוניברסיטת בר־אילן. עבודת הדוקטורט שלו, על הטכנולוגיה והפוליטיקה של לווייני ביון, פורסמה בספר בשנת 1982.

השבוע, משיצא לדרך הלוויין הישראלי "אופק 1", דיבר שטיינברג על המשמעויות האסטרטגיות והאחרות של תוכנית החלל הישראלית. הפרויקט של שיגור לוויינים לחלל החיצון, כולל, לדברי שטיינברג, ארבעה מאמצים טכנולוגיים עיקריים:

● יכולת השיגור. בתחום זה, נעוצים שורשי התעשייה הטכנולוגית של ישראל כבר בשנות השישים, עת פותחו בארץ הטילים הראשונים. הטכנולוגיות בתחום המערכת של מנוע־הטיל, הדלק, מערכת ההפעלה, הנחיית הטיל ומערכת התקשורת קיימות בישראל. כדי לבנות טיל שיגור, היה צורך לשלבם יחד בהיקף גדול שיספיק למשקל שרוצים לשלוח לחלל.

● יכולת כיוון הלוויין. עוד תחום מורכב הוא יכולת כיוון הלוויין למסלול המתאים, וייצובו בהתאם לסיבובי כדור־הארץ וסטיותיו, ותוך כדי כך, להמשיך ולשמור על קשר בינו לבין תחנת־הקרקע בישראל.

על־פי הדיווחים הראשוניים על יציבותו של "אופק 1", אומר שטיינברג, נראה כי זה הושג ברצינות. קשה לו לשפוט מבחוץ את מרכיבי השליטה האחרים על מערכת ההפעלה: למשל, לא ידוע אם אותן מערכות יהיו ישימות ללוויין בעל אריכות ימים גדולה יותר. והאם יש יכולת לתקן את התקלות מהקרקע? מה מידת הגמישות של המערכות השונות?

● מערכת תקשורת ומחשבים. עוד מערכת מרכזית היא מערכת תקשורת המחשבים והעברת הנתונים מהלוויין לתחנת הקרקע. זיכרון שלמטוריה של 128 קילובייט הוא בגודל צנוע למדי, אומר שטיינברג. מבחינה זו "אופק 1", הוא אכן כפי שאומרים עליו משגריו, לוויין ניסוי בלבד. אין הוא יכול להעביר חומר תצפיתי שימושי. לוויינים מסוג כזה אי־אפשר לקלוט בישראל בכ־40% מזמן מעופם בחלל. בעתיד יהיה צורך לשגר לוויינים למסלול מדויק יותר, שיאפשר קליטה לאורך כל המסלול.

ד"ר ג'ראלד שטיינברג. לוויין לא היה מונע את הפתעת אוקטובר 73'

● מערכות צילום, תצפית והאזנה. המרכיב הרביעי, היקר ביותר בפרויקט של לווייני ביון בחלל, הוא, לדברי שטיינברג, מערכות צילום ותצפית אלקטרו־אופטיות, מערכות אינפרא אדום, מערכות שונות להאזנה ולסיקור. לדבריו, מערכות אלו, הכן בכולן, לא הועלו על "אופק 1", שמטרתו לבחון קודם־כל את יכולת השיגור והשליטה בלוויין בחלל. מערכות מסוג זה יקרות ביותר ואין מתקינים אותן בשלבים הראשונים של ניסויי לוויינים קצרי־ימים כמו "אופק 1".

מכל מקום, התעשייה האווירית והצבאית בישראל עתירות ידע ונסיון בתחומים אלה. וחישובי העלות של פרויקט כה מורכב מבוצעים באר. עוד לפני שיגורו של הלוויין ולפני הפרסומים הראשונים על העלויות, העריך שטיינברג: כי עלות הפיתוח של הלוויין עצמו, עד לשיגור הראשון, עומדת בין 200 ל־300 מיליון דולר.

התעשייה האווירית הודיעה בערב הראשון שלאחר השיגור, כי ההשקעה המצטברת בטכנולוגיות הקשורות ללוויין הסתכמה בכ־200 מיליון דולר. שטיינברג מציין שלסכום זה יש להוסיף כמיליארד דולר – הכסף שהוצא לפי הערכתו במשך השנים על פיתוח טכנולוגיית הטילים השונים שיצרה ישראל במשך השנים: טכנולוגיות ששימשו במידה רבה לייצור טיל־השיגור "שביט". סמליות השם בולטת: "שביט 2" היה שם הטיל הראשון ששיגרה ישראל ב־5 ביולי '61, מאותו מקום. לימים נודע אותו טיל כ"טיל הבחירות" של בן־גוריון.

עלויות ההמשך של הפרויקט תלויות כמובן בתוכניות השמורות. שטיינברג מצביע על שתי אפשרויות עיקריות העומדות לפני ישראל:

● האפשרות האחת היא להפעיל מערכת ישראלית של לווייני ביון. לבנות רשת של כ־12 לוויינים קטנים (ואורך חייהם כשישה חודשים). הם יוטסו במקביל וישדרו לסירוגין את התמונות שצילמו והתשדורות שקלטו. לוויינים בגודל של "אופק 1", לדוגמה, מקיפים בין שבע לעשר דקות בכל מסלול של 90 דקות.

● האפשרות השנייה היא בניית לוויינים גדולים יותר, המסוגלים לשאת ציוד כבד יותר הם ישוגרו למסלול שיגוע בגבהים של 400–500 ק"מ מעל לפני כדור הארץ. במקרה כזה, יהיה אפשר להסתפק בשלושה, ארבעה לוויינים שימלאו אחר צורכי המודיעין והתקשורת.

"דור" טכנולוגי בתחום הלוויינים נמשך, לדברי שטיינברג, כחמש שנים. להערכתו, בדור הראשון של לווייני "אופק" ייעשו ניסויים רבים לבחינת מערכות תקשורת, מערכות אלקטרו־אופטיות ואחרות. אין הוא מניח שבדור הנוכחי של הלוויינים הישראליים יוכלו להתרחש קפיצת־דרך ביכולתם המבצעית. "בלי לדעת מה המרכיבים הפנימיים, הטכנולוגיים, של "אופק", כל מומחה לפיסיקה וטכנולוגיה יכול לדעת ולחשב מה אי־אפשר להכניס ומה לא הוכנס, בשל מגבלות טכניות, בסוג הזה של לוויינים".

לדור השני של לוויינים ישראלים, יהיה צורך לפתח אנטנות חזקות יותר, שיוכלו לשדר בחרוט צר מאוד. חרוט כזה לא יאפשר לאחרים לקלוט את השידורים או לשבשם. הדור הבא של הלוויינים משקלו יהיה בסביבות 500 ק"ג (משקלו של "אופק 1" – 156 ק"ג). הוא ירוץ במסלול גבוה יותר ויחיה ארוכים יותר. לשיגור זה, תצטרך ישראל, אומר ד"ר ג'ראלד שטיינברג, לבנות טיל־הדבה יותר גדול מזה ששיגר את "אופק". הטיל החדש שיפותח, יעלה יותר וקשה יהיה להצדיק בכותנים כלכליים. את העלות השוטפת של הפרויקט, עד לסיום הדור השני של הלוויינים, מעריך שטיינברג בכעשרה מיליארדי דולר.

החלטת ישראל לפתח לווייני חלל עצמאיים, קשורה, לדעת שטיינברג ואחרים, קשר הדוק ליחסים המורכבים שלנו עם ארה"ב; ובעיקר קשור הדבר בתלותה של ישראל בארה"ב, לקבלת תצלומי לוויין מהמזרח התיכון, ובאיכות טובה.

פרשת הריגול של ג'ונתן פולארד גילתה כי החומר המודיעיני שקיבלה ישראל מהאמריקאים היה סלקטיבי מאד. פולארד צילם והעביר לישראל חומר שהושג ביסוד באמצעות הלוויינים. זה כלל תמונות ומידע שהושג על־ידי האזנות לתשדורות סוריות באזור. ההגבלות האמריקאיות על המידע המודיעיני והסיכום הפוליטי שהם עושים בהעברת החומר ובמניעתו מישראל מאז 1973, היו לדעת שטיינברג, הדחיפה העיקרית של מקבלי ההחלטות בישראל לפנות לפיתוח לוויין ישראלי בעל פוטנציאל לשימוש מודיעיני.

אין הוא מקבל את הקביעה כאילו לוויין ישראלי יחולל [illegible] באיזור. הלוויין אינו צריך להיתפס באזור כנשק ישראלי, שכוונתו [illegible] להוסיף עליו. לפי דעה, חשיבותו של הלוויין היא בעיקר יוקרתית ופסיכולוגית. ההישג הבליט שוב את עליונותה הטכנולוגית של ישראל לעומת הערבים, על המשמעויות המוראליות שיש לכך.

המשמעויות האסטרטגיות של לוויינים כגון אלה הן כמובן בתחום ההרתעה וההתראה בפני ריכוז כוחות הכנה למלחמה בצד השני, וכן מפני הכנסת כלי־נשק חדשים לזירה.

עם זאת, מציע החוקר הישראלי שלא להגזים בחשיבותו של עוד מקור מודיעיני גלוי: "לפעמים, אפילו כשיש לך החומר, אינך יודע מה לעשות בו. אני מוכן שיצטטו זאת מפי", הוא אומר: "גם אם היה לישראל לוויין ביון באוקטובר 1973, זה לא היה מונע את ההפתעה במלחמת יום הכיפורים. החומר המודיעיני היה קיים או במקורות אחרים, השאלה היא איך אתה קורא אותו. לדוגמה, אם הערבים ינהלו תקופה ארוכה פעילות שגרתית, כביכול, אינך יכול לדעת מתי יחליטו כנהים שזו תהיה הפעילות לשעות הראשונות של המלחמה".

להשכרה
קומת משרדים
ברח' יפו 208 ירושלים
* כ־500 מטר
* חלוקה פנימית
* מיזוג אויר
* תקרה אקוסטית
* גמור ברמה גבוהה
* קווי טלפון
* חניה
טלפון: 03־330417, 02־304343

האגודה למען הקשיש – קרית־אונו
במשרדי המועצה המקומית קרית־אונו
רחוב הנשיא 54
מכרז פומבי
להקמת מרכז יום ודיור מוגן לקשיש
האגודה למען הקשיש בקרית־אונו, מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים בדבר המכרז הנ"ל.
את חומר המכרז, תנאים, טפסי הצעות, סיוטת חוזה ותרשים מטפים ניתן לקבל במשרדי הב' "קובי רך", רח' הרב עמיאל 8 תל־אביב, טל' 444006, 457131 בכל יום בין השעות 09.00–12.00, תמורת תשלום בסך 600. ש"ח, כספים שלא יוחזרו.
על המציע לצרף ערבות בנקאית או ערבות חברת ביטוח בשעור של 5% מערך הצעתו למשך 90 יום. ללא הערבות כל לא תובא ההצעה לדיון.
כמו כן על המציע לצרף את האישורים הבאים:
א. אישור על היותו עוסק מורשה
ב. אישור על ניהול ספרים כחוק
ג. אישור רשם הקבלנים בסוג המתאים
אי צרוף המסמכים הנ"ל עלול לגרום לפסילת ההצעה.
את ההצעות יש להגיש ידנית בשני עותקים בלווי הנספחים הנ"ל, במעטפות סגורות לועדת המכרזים של האגודה למען הקשיש בתיבת המכרזים אשר מוצבת בחדרו של מזכיר המועצה המקומית.
מועד אחרון להגשת ההצעות: 13 באוקטובר 1988 שעה 13.00
האגודה למען הקשיש תהיה רשאית לבצע את העבודות הכרוכות בפרויקט בשלבים, או לחלק את העבודות בין מספר קבלנים.
אין האגודה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
ההצעה לא תכלול מס ערך מוסף אשר ישולם בנפרד.
אריאל שלומי יו"ר האגודה

הלוח הארצי
הארץ חדשות
לוח העיר
עד 60 יום אשראי
03-738707
03-735588/9
לבעלי כרטיסי אשראי

ניצחון חרדי ברמות

אחרי ארבע שנות מאבק, נכנעו ההורים בבית־הספר הממלכתי־דתי ב', בשכונת רמות בירושלים, ללחץ האגף הדתי במשרד החינוך והסכימו להפריד בין הבנים והבנות. אנטומיה של תהליך הקצנה בציבור הציוני־הדתי

מאת גילי מגולד

"הצמיחו אצלי לדעה שלנו", התוודה אחד מחברי ועד ההורים בבית־הספר הממלכתי־דתי רמות ב', בשכונת רמות בירושלים, הד"ר חנוך לביא, באוזני הורה לתלמיד במוסד. כך תירץ מדוע נכנע הוועד ללחץ האגף לחינוך דתי במשרד החינוך והסכים להפרדה בין בנים ובנות בבית־הספר. תשמ"ט תירשם כבקרת־ציון עצובה במאבקם של הורים ציוניים־דתיים, מתונים ונאורים, נגד תהליך ההתחרדות בזרם הממלכתי־הדתי בחינוך. נפל עוד מבצר שנאבק ארבע שנים באנשי האגף הדתי, ובעיקר, במנהלו, יעקב הדני. הרבנות הראשית לישראל, אישים פוליטיים וקבוצת מיעוט של הורים הפועלים בהשראת ישיבת מרכז הרב בירושלים, יכולים לזקוף ידיהם בתנאה: אחרי בית־הספר הזה, שנחשב אחד האגוזים הקשים לפיצוח, יהיה קל יותר להכניע הורים בבתי־ספר אחרים להסכים להפרדה בין המינים.

הד"ר חנוך לביא (בן 42), ראש המחלקה לגיאוגרפיה באוניברסיטת בר אילן, אומר בכאב כי רוב חברי הוועד שנכנעו לאולטימטום של המנהל החדש בבית־הספר (שעיקרו: אם לא תפרידו, לא אקבל את התפקיד), מתנגדים אידיאולוגית להפרדה. "הם אנשים זהב, אבל שברו אותם מוסר אליה. הם חושבים שלא היתה להם ברירה". אחד מחברי הוועד אמר לי שמאז התקבלה ההחלטה, הוא לא ישן בלילות, כי היא מנוגדת לתפישת עולמו".

בשנת 1984, החלו הדיבורים על כיתות נפרדות לבנים ולבנות בבית־הספר. זה התחיל בדרישה של מיעוט הורים שחבר בתמיכה גלויה של האגף לחינוך דתי. הצבעות חוזרות ונשנות בשנים אלו העלו שוב ושוב שהרוב מתנגד להפרדה. "הניסיון בארץ מלמד שהפרדה בין המינים בחינוך היא רק שלב ראשון בתהליך

מכתב בחתימת הדני ולפיו, לא יועלה שוב עניין ההפרדה לדיון מחודש, אלא אם כן ייאספו חתימות של מחצית ההורים בבית־הספר המעוניינים בכך, לא אמר הדני נואש. הוא המשיך לשדל את ההורים באמצעות הכלים העומדים לרשותו, כהגדרת לביא. "הכלי הראשון: שכנוע ההורים על־ידי פסקי הלכה של הרבנים הראשיים לישראל. הדני מנסה תמיד להראות שהוא פועל בגדר ממלכתית ולכן הולך לשני הרבנים הראשיים. כלי שני: ניסיון לשכנע את ההורים באמצעות מנהלי בתי־הספר להסכים להפרדה. לא תמיד מעוניינים בזה המנהלים מבחינת השקפותיהם הפרטיות, אבל הם מועסקים על־ידי האגף המנצל עובדה זאת. כלי שלישי: האגף שולח את המפקח על בית־הספר לשכנע את ועד ההורים. כלי רביעי: האגף מנסה, ולפעמים מצליח, לשלוח הודעות ישירות מטעמו אל ההורים, לא דרך בית־הספר, בניסיון לשכנעם להסכים להפרדה, כשאני הייתי ראש ועד, לא איפשרתי לו לעשות זאת".

פיתויים והטבות מפליגות

"הכלי החמישי הוא הגרוע מכולם: האגף תומך בתוקף במיעוט ההורים המעוניינים בהפרדה. ההורים הם המכשיר החזק ביותר שלו. ברגע שלאגף מגיעה ידיעה, ולו קלושה, שיש מספר הורים המעוניינים בהפרדה, הוא מטפח אותם ומעביר דרכם מסרים לשאר ההורים, למשל, שאם יפרידו בין המינים, יקבלו הטבות מפליגות כמו תוספת שעות הוראה וכיתות קטנות".

נוכח התנגדותם העיקשת של רוב ההורים, להפרדה בבית־הספר הממלכתי־דתי רמות ב', נקט האגף תרגיל מתוחכם: [illegible] לפני תחילת שנת הלימודים, לא ידע ועד ההורים מי ינהל את בית־הספר (המנהל הקודם הוחלף — ג"מ). ההורים שמעו אמנם בתחילת הקיץ על מועמד שיצא לו מוניטין כמנהל טוב, אשר הרגע, אבל אחר־כך היה שקט בעניין זה. [illegible] רה לי שהדני עצמו אמר להורים: אם תפרידו, תקבלו אותו".

שבועיים לפני תחילת הלימודים, כשדאגת ההורים לניהול בית־הספר הגיעה לשיאה, נפגש הדני עם ועד ההורים והתנה את כניסתו לתפקיד בהפרדה בין המינים. "הוא הכניס את הוועד ללחץ נורא ולא איפשר להם אפילו להביא את זה להכרעת כל ההורים בבית־הספר. חלק מהם היו אותם ימים בחופשה. בוועד שמונה בלבד ואילו בבית־הספר יש כ־250–300 משפחות. זו היתה תוכני

לה שפלה".

את שלב הכיבוש הסופי של היעד, ניהלו אנשי האגף הדתי באורח עצמאי כאילו. הדני עשה אז בחופשת לימודים. לביא: "הדני התחבא מאחורי גבם של המפקחים או של המנהל. כלפי חוץ, הוא היה בחופשה וטען שאינו מתערב במאבק מפני שבתו לומדת בבית־הספר. אבל הוא משך בחוטים".

"הוועד אמר למנהל שהציג אולטימטום: תן לנו לשקול את זה במשך שנה. הוא לא הסכים. זה היה בשתיים בלילה. הוא ענה להם: 'אם אתם לא מחליטים הרגע, אין לכם מנהל'. ההורים הרגישו שעל כתפיהם מונחת אחריות כבדה לגורל בית־הספר וחששו שלא יהיה להם מנהל. אחרי שהתחננו, איפשר להם המנהל בכל זאת לשקול את העניין עד הבוקר. בסופו של דבר, הסכימו להפרדה. הם היו נקרעים בין תחושת בגידה בעקרונות ובין התחושה שלא היתה להם ברירה".

שיקול קצר ראות

"לא היה הוועד מושיב יותר את הצורך במאבק נגד מי שמנסה לכפות עליו התנהגות דתית וחינוך ילדיו בניגוד להשקפתו. אולי היו הילדים סובלים קצת בתחילה ואולי היה צריך להסיעם לבית־ספר אחר בירושלים, אבל לטווח יותר ארוך, הם היו משיגים הישגים חשובים לכל מערכת החינוך הדתית. אחרי בית־הספר מזה, יוכל האגף להפריד בין המינים ברוב בתי הספר. לאט־לאט נופלים בשנים האחרונות עוד ועוד בתי־ספר במאבק נגד ההפרדה".

לביא בא מבית ציוני־דתי מתון. בנעוריו היה חבר בבני־עקיבא. היום הוא חבר בתנועת נאמני תורה ועבודה, המאבקת בהתחרדות בכל התחומים, ובעיקר בחינוך. "אנחנו רואים את עצמנו כממשיכים של זרם המזרחי המקורי, שדגל בשיתוף מלא ובחיים הרמוניים בין דתיים לחילוניים. החל בשוויון זכויות לאשה וכלה במתן כל הזכויות למדינה, כולל שירות בצה"ל. ובאמצע, יש דגש על החינוך בלימודי חול כערך ולא רק כצורך".

מגמת ההקצנה באגף הדתי במשרד החינוך, נעוצה בשיקולים פוליטיים. "אין זה סוד שהאגף נשלט על־ידי המפד"ל, ובמפד"ל יש הקצנה ימינה, גם מבחינה דתית וגם מבחינת הסכסוך הישראלי־הערבי. בניסיון לרצות את הקיצונים במפד"ל, זז כל האגף ימינה ובתוך כך, הוא עושה ככל האפשר להפריד בין בנים ובנות".

כביעת ועד ההורים לאגף [illegible] ההפרדה [illegible] המתנגדים להפרדה. האגף לא [illegible] ימים אחדים לפני תחילת שנת הלימודים, כשהאיום באובדן המנהל בעל המוניטין עומד באוויר, היתה הצבעה בקרב כל ההורים. התוצאה: רוב בעד ההפרדה. לביא טוען בתוקף שניצחון זה של האגף והמפד"ל יעלה להם ביוקר בבחירות. "הם יתרוקנו לגמרי. ההורים הקיצונים ימשיכו להקצין וכבר יבחרו בש"ס או באגודת ישראל, ואילו אותנו, המתונים, הם דחפו החוצה. אז עם מי הם יישארו? אנשים בשכונת רמות אומרים היום: 'מה, נצביע מפד"ל, שוב הדני ימשיך להכתיב לנו איך לחיות?'"

לא ניתן להשיג את תגובת הדני בנוגע להפרדה בין המינים בבית־הספר בשכונת רמות.

חנוך לביא רואה בלימודי חול ערך, לא רק צורך
תצלום: [illegible] ישראלי

המודרנית", אומר לביא. "המשך הוא, כפי שאירע בבית־הספר בבני ברק, בניסיון להפריד בין ילדים שבבתיהם רואים טלוויזיה ובין אלה שאין טלוויזיה בבתיהם". מאחורי הרצון למנוע חינוך מעורב מסתתרים לפעמים שיקולים שאינם דתיים. [illegible] יהיה אפשר למנוע את הכניסה לבית־הספר מילדים מבתים מסורתיים בלבד או מבתים שבהם אין שומרים שבת וכשרות. הם דיברו על 'ילדים לא־טובים'. היה ברור שהם מכוונים לבני עדות המזרח. מעניין שחלק מההורים שהתנגדו כך, הם עצמם מעדות המזרח, אבל מבוססים".

בשלב מסויים במאבק, עבר מנהל האגף הדתי, יעקב הדני, לשבת בשכונת רמות. בתו נכנסה לבית־הספר הממלכתי־דתי ב' (בשכונה יש עוד בית־ספר ממלכתי־דתי שם כבר נהוגה הפרדה בין המינים). תמיכת הדני בהקמת הורים שעליו הוא מופקד, קיבלה בזו נופך אישי.

אף־על־פי שבידי לביא, ששימש בעבר יו"ר ועד ההורים בבית־הספר,

חסן פואני. מנהל עבודה; אשתו מפקחת
תצלום: אריק [illegible]

מפעל מאושר בגדר הטובה

בעלות ישראלית, מנהל יצור גרמני ופועלות ערביות מלבישים את צבא דרום־לבנון. מתפרה ישראלית פועלת זה ארבעה חודשים מעבר ל"גדר הטובה". ראש הממשל האזרחי שם רואה בזה דגם ניסיוני

מאת ירדה טל

נוסיג רוזנברג, בן 54, יליד צ'רנוביץ, פרולטר בן פרולטר, נהפך לקפיטליסט מובהק: הוא הקים מפעל בשטח לבנון, מעסיק בו פועלות ערביות בתנאי מינימום והן מצמיחות לו רווחים נאים. העברית עדיין אינה שגורה בפיו של רוזנברג, אבל מסתבר שזה לא הפריע לו להסתדר היטב בעסקים בארץ, מאז עלותו לכאן ב־1972. בתולדות הכלכלה הישראלית ובקורות היחסים המורכבים, העדינים, בין ישראל לדרום־לבנון, הוא יירשם כיום הישראלי הראשון שהקים מפעל בשטח לבנון והשיג לו מעמד של מפעל מאושר על־ידי ממשלת־ישראל.

המפעל הוא מתפרה גדולה המעסיקה כמה עשרות נשים מן הכפרים הסמוכים לגבול ישראל, באיזור מטולה. המתפרה הוקמה בתחום "הגדר הטובה". גורמי הממשל האזרחי בדרום־לבנון מבקשים להדגיש כי המדובר במפעל ישראלי בלבנון, אלא, למעשה, בתחומי ישראל; שכן "הגדר הטובה" נהפכה מכבר לחלק בלתי־נפרד מישראל.

הרעיון להקים את המתפרה עלה דווקא ברעתו של עו"ד נתן רוזנברג (בן 29), בנו של נוסיג. הבן מגדיר את עצמו כבעל השקפות שמאליות ומוצא עצמו לא־פעם חלוק עם אביו: "הוא לא עבר את סיביר ולכן הוא יכול להרשות לעצמו להיות שמאלני", אומר האב. זה היה לפני כשנתיים, כאשר נתן שירת במסגרת העתודה האקדמאית כיועץ משפטי ביחידת הקישור ללבנון, במארג'־עיון. "ראיתי שיש פה, מצד אחד, כוח אדם המשווע לעבודה ובעל מוטו עבודה גבוה, ומצד שני, פוטנציאל כלכלי למשק המדינה (הכנסות מייצוא) וליזמים ישראלים שיקימו מפעל המושתת על כוח־עבודה זה", מספר נתן, שאביו שכנע להבין את החזון [illegible].

כבר, תוך שהוא מסתייע כפעם בפעם בבנו הצבר, שיתרגם לו מלים מרוסית לעברית, מספר נוסיג כי הוא מביא ליוזמה זו את כל ניסיונו העשיר בעסקים, שרכש בארץ ואת הלקחים שהפיק מימיו ברוסיה.

הוא הגה רעיון הקודם עוד: להקים שני מפעלים, האחד במטולה או בקריית־שמונה, שיעסיק ישראלים בלבד והשני בתחום לבנון, בקרבת הגבול ליד מטולה, ובו יעבדו לבנונים בלבד. העבודה תחולק בין שני המפעלים: המפעל הישראלי יהיה בבעלות מלאה של נוסיג רוזנברג, יגזרו בדים ויעצבו את הדגמים; ובמפעל הלבנוני, שיהיה בבעלות לבנונית מלאה, יבוצעו עבודות התפירה. התוצרת המוגמרת, הלבשה עליונה, בעיקר ג'ינס, תחזור למפעל הישראלי לביקורת טיב ולשיווק, בעיקר לייצוא. רוזנברג יבטיח ליזם הלבנוני כי ישלם תמורת העבודה במחיר שיוסכם עליו, אבל לא בחלוקת רווחים מהמכירות לייצוא.

בסיוע הממשל האזרחי בדרום־לבנון, יצרו הרוזנברגים קשר עם כמה יזמים דרום־לבנונים, כדי להגיע עם אחד מהם להסכם שותפות. עד למימוש "התכנית הגדולה", כהגדרתם, מתפקדים האב והבן רוזנברג בהרצת המתפרה ב"גדר הטובה". נוסיג רכש מקבלן דרום־לבנוני מבנה שבנייתו לא הסתיימה, השלים את הבנייה והכשיר את הבית לשמש כמתפרה. המבנה תופס 480 מ"ר, צמוד לרחבת המסוף שבגדר, שבו פורקות יומיום משאיות ישראליות סחורה המיועדת לדרום־לבנון. 680 אלף דולר השקיע רוזנברג עד כה ברכישת המבנה, בהשלמת בנייתו, ברכישת מכונות התפירה והכשרת העובדות. ההשקעה המתוכננת בפרויקט כולו היא למעלה ממיליון דולר.

רוזנברג יצא לאירופה והביא משם מומחה גרמני, רודולף מילר, בעל ניסיון עתיר־שנים בענף הטקסטיל. מילר שכבר הספיק ללמוד עברית, מונה למנהל הייצור במתפרה. הוא מודה כי בתחילה התקשה להסתגל למנטאליות של הפועלות הערביות. הדייקנות הגרמנית שלו לא איפשרה לו להסכים להיעדרויות תכופות של פועלות בתירוצים שונים, אבל אחרי שהסתגל, כעדותו, למציאות המקומית, ניסיונו בעבודה בפורטוגל וביוון הקל עליו את ההסתגלות. במשך הזמן, למד להעריך את כישורי

של הפועלות הערביות שנבחרו לעבוד במתפרה, את חריצותן ואת האינטליגנציה הטבעית שלהן.

גיוס הפועלות למתפרה נעשה בהודעות ברדיו דרום־לבנון, שתחנתו שוכנת אף היא בגדר הטובה. מיד לאחר שידור ההודעות, הוצפו היזמים מאות אם לא אלפי פניות. גם מכתבים מהסביבה פנו ובירכו על היוזמה. בהמלצת השלטונות, בחר רוזנברג את חסן פואני (בן 46) מעריסה, אב לשישה, למנהל העבודה הראשי במתפרה. גם אשתו עובדת כמפקחת במתפרה. ביחד הם משתכרים שכר אסטרונומי במושגים לבנוניים — כאלף דולר. הפועלות משתכרות הרבה פחות מזה: בין 80 ל־100 דולר. במושגים לבנוניים, זה שכר סביר. (לשם ההשוואה: חייל צד"ל משתכר בין 120 ל־160 דולר בחודש; מורה — 60 דולר; עובד מדינה — 80 דולר. ויש גם רופאים ששכרם החודשי אינו עולה על 100–150 דולר).

המתפרה החלה לפעול לפני כארבעה חודשים. "רוב הזמן הוקדש להכשרת הפועלות לעבוד במקצוע זה. רובן הגיעו ללא כל ידע. זו היתה לנו הוצאה בלבד. רק באחרונה התחלנו לשווק סחורה", אומר נוסיג רוזנברג. הוא מבטיח "מפעל ברמה יפאנית". המתפרה כבר תופרת מדים לצבא דרום־לבנון, אבל גולת הכותרת היא חוזה כאה שחתם באחרונה עם חברה הולנדית: המתפרה תשווק לאירופה שלושה מיליוני מכנסי ג'ינס בשנה, במחיר שמונה דולרים הפריט, למשך חמש שנים; כלומר, מחזור מכירות של 120 מיליון דולר בתקופת ההסכם. חוזה כזה יצריך "למעלה" מאלפיים עובדות במתפרה הלבנונית ועוד כמה עשרות עובדים במפעל הגזירה שיוקם, על־פי המתכנן, בשטח ישראל.

החזון אמנם חזוני, אבל דרכו של רוזנברג עדיין רצופה קשיים ומכשולים לרוב. עם היוודע דבר היוזמה, התעוררו לחיים בעלי מתפרות בישראל שהביעו חשש כי בעל המתפרה המעסיק פועלות לבנוניות יציף את השוק המקומי בסחורה זולה. משרד המסחר והתעשייה מיהר להודיע כי כל עוד המתפרה פועלת בדרום־לבנון, היא לא תהיה רשאית לשווק את מוצריה בישראל. רוזנברג התחייב "לעבוד רק לייצוא". מכל מקום, הוא אינו חושש מן המכשולים. יש לו לפחות תומך אחד גלוי — שר המסחר

והתעשייה, אריאל שרון, המראה עניין אישי ומיוחד ביוזמה זו. שרון אף פעל אישית מאחורי הקלעים לאשר את הפרויקט כמפעל מאושר, לזה כשות ההטבות האפשריות.

בתחילה העסיק במתפרה 120 פועלות, שעבדו בשתי משמרות. בשל דרישות הצבא, בוטלה משמרת הלילה ובעלי המתפרה נאלצו לשלוח הביתה 60 פועלות.

הגר איברהים עזו, מהכפר דיבין שמצפון למארג'־עיון, משתכרת 60 דולר בחודש. לדבריה, המשכורת אינה מספיקה למחייתה. הבעלות הישראלית על המתפרה ומיקומה בסמוך מאוד לגבול, בין עמדות ומוצבים של צה"ל, אינם מפריעים לה כלל: "אני רוצה פרנסה, זה הכל", היא אומרת בחיוך ביישני ורוכנת על מכונת־התפירה.

ואינב סרחאן היא שיעית מכפר קילה הסמוך, אם לחמישה. בעלה מובטל־חלקית והכנסתם המשותפת אינה עולה על 100 דולר בחודש. "בקושי חיים", היא אומרת. זו לה הפעם הראשונה בחייה שהיא יוצאת לעבודה מחוץ לבית, כמו כרוב הפועלות האחרות. כמוסלמית, היה עליה להתגבר על מסורת ומנהגים מושרשים מדורי־דורות. היא מספרת כי הופעלו עליה לחצים מצד בני משפחה וידידים, שלא לצאת לעבודה "אצל הישראלים", מסיבות פוליטיות ומחשש שמא יבולע להם אם יוודע הדבר. אבל המצוקה הכלכלית הכריעה. את בתה הבכורה, בת ה־12, השכיבה מלימודים והטילה עליה את מלאכת ההשגחה והטיפול ביתר הילדים, בשעה שהאם נעדרת מהבית.

גיל הפועלות בין 16 ל־50. המוסלמיות שבהן לבושות בגדים מסורתיים, עטופות מטפחת ראש החום הכבד ומשפילות את מבטן כל אימת שעיניהן נתקלות בפני גבר. הנוצריות לבושות כנערות ישראליות, הן אף מאופרות ומשיבות מבט אל הגברים המזדמנים למקום. אך אין גברים רבים מזדמנים לשם. רק שניים מועסקים במתפרה. את הפועלות אוחז [illegible] של מנהל העבודה קבלות על היעדר התנאים הסוציאליים, כחופשות, ימי מחלה, ביטוח לאומי וכיוצא־באלה. ועוד משאלה בפי הפועלות: "אנו רוצות טיול מאורגן בישראל — לתל־אביב ולירושלים".

אל"מ חיים ערב, ראש הממשל האזרחי בדרום־לבנון, רואה במתפרה ב"גדר הטובה" מודל נסיוני שעל־פיו יופקו הלקחים ויוחלט אילו מפעלים וכמה יוקמו באיזור.

ראש הממשל האזרחי מדגיש כי בשל הרגישויות הפוליטיות והחששות מפני פרשנויות מוטעות, עדיף היה שלבנונים יקימו ביוזמתם מפעלים בדרום־לבנון, לחיזוק התשתית הכלכלית של האיזור והגברת היציבות בו.

מזכרת־בתיה — מסע אל העבר

טיול מסודר באתרים של המושבה הוותיקה, ששימרה להפליא כמה ממבניה ההיסטוריים

מאת אלי אלעד

סיור בגרעין ההיסטורי של המושבה הוותיקה מזכרת־בתיה, שהשתמר, לפרוטה הטול, ללא פגיעות רציניות, כמוהו כסיור במכלול המתעוררת של ראש המועצה המקומית הצעיר ביותר בארץ, רפי אלול (בן 30). אלול, יליד מרוקו שעלה לארץ בן שלוש, "כאשר הכל כאן במזכרת־בתיה היה חול", יושב מאז במושבה זו.

בתפישתו את חשיבותה של פעולת השימור והעבודות שהוא יכול להציג על הפעולות המתגשמות, מזכיר אלול ראש מועצה צעיר אחר, בצפון הארץ — מיכה גולדמן שידע להחזיר למפה את כפר תבור (מסחה). ויש עוד כמה ראשי מועצות כאלה, הגבולים מעטיותיהם הוותיקים, שבמקרים רבים לא ידעו להעריך את חשיבותו של שימור העבר.

לפני היותו לראש המועצה, שימש אלול בשורה של תפקידים ביישוב, החל במדריך נוער והתמסאי הלה בכבוד המועצה ומזכירה. הוא אומר: "כדי לשמור משהו עתיק, צריך להיות מיליונרים. להחזיק מוזיאון זה עסק יקר מאוד. בהרבה עמל ויזע, ויותר מזה, בקומבינציות, אנחנו מצליחים לעשות זאת. רק שלשום הצלחתי להתרים איזה יהודי שיבנה שירותים למוזיאון שנפתח לפני שמונה חודשים. עוד לבנה ועוד לבנה. הבעתי לקהילה במסקיט־סיטי שיתנו כסף, ודוש הון עתק. אבל הדבר הכי חשוב ויקר לי הוא שאנשי מזכרת־בתיה מתגאים כיום במושבה שלהם. כמו שמישהו אומר: אני ירושלמי. פעם, להגיד: אני מעקרון מזכרת־בתיה, היה כמו להגיד: אני מולה.

כן אני יודע שמזכרת בתיה היתה תקופה לא קצרה חלק מהפולקלור הארץ־ישראלי. היום זו גאוות המושבה. זה דבר יפהפה. התחלתי עם המוזיאון, עכשיו אני מתרכז בבית־הכנסת. אחר־כך נטפל בבית היסטורי חשוב שהופקע באחרונה. אנחנו עומדים לשמור ולתקן מחדש את גדרות הבתים המדורבות, לאורך הרחוב הראשי ההיסטורי של המושבה. את הגדרות נקים מאבני כורכר והמדרכה של הרחוב הראשי תעוצב באווירה ישנה, כולל תאורה. הרעיון כאן הוא שאתה נכנס למושבה שהשתמרה כמו שהיתה לפני 100 שנה. כאילו אתה מסתובב במוזיאון

חי, שיש בו אווירה. מזכרת־בתיה נהפכה לפנינה תיירותית, לפינת חמד. זהו יעד לחמש שנים.

הסיור לכל המשפחה במזכרת־בתיה, מוצע על־ידי הרוח החיה בהתעוררות השיקומית ביישוב, שלמית לוין. התחנה הראשונה היא כמובן מוזיאון המושבה (מספר 1 במפה). לוין מציינת כי הבניין הוא אחד משישת הבתים הראשונים שהוקמו במושבה. הוא נועד לשמש משרד לפקידי הברון. בבית זה ניהלו הפקידים את ענייני המושבה, אליו באו התושבים לקבל את התמיכה מידיהם. אחר מותו שימש גן ילדים לכיתות בית־ספר. בתקופת המנדט שכנה בו תחנה של משטרת הישובים העבריים. במלחמת השחרור התקין על גגו מתקן איתות לקשר עם הישובים הסמוכים. כאשר הוקמה המועצה המקומית מזכרת־בתיה, שימש מבנה זה משכנה הראשון.

חזית הבית שמרה על צורתה המקורית. כדאי לשים לב לחיזוקי הברזל בצורת האות S בפינות העליונות של חזית הבית. אלה נועדו להחזיק את קורות הברזל, התומכות בקירות (לפני עידן הבטון בארץ). כן ראוי לתת את הדעת על המסד הרחב המקיף את הבניין, ועל עץ הוואשינגטוניה הוותיק הצומח בחזיתו. בהמשך, מגיעים לאתר השני בסיור, מבנה בית־הכנסת המשקיף על רחוב רוטשילד (אתר מספר 2 במפה). את רהיטיו המקוריים של בית־הכנסת אפשר לראות בתצוגה במוזיאון.

רפתות למגורים

לפני שנים אחדות נעשה שיפוץ בבית־הכנסת, והרהיטים הישנים הושלכו לחצר. כך עמדו שנים בגשם וברוח, עד שבאו ה"ארכאולוגים" וגאלו אותם. התוצאה המרשימה מוצגת במוזיאון. בית־הכנסת שנחנך בתרפ"ז (1927) מילא תפקיד חשוב בחיי המושבה, לא רק כמרכז דתי אלא גם בתחום הביטחון: מאחורי ארון־הקודש היה "סליק" של ההגנה — מחבוא לנשק בלתי־חוקי. בימי מלחמת העצמאות, כאשר הביאו את הפצועים מקרבות לטרון אל המושבה, ששימשה כבית־חולים שדה, שיכנו

חלק מהם בבית־הכנסת. כדאי לבחון תחילה מבחוץ את הבניין בעל הסגנון המיוחד. הציורים בחזית הבניין מזכירים ציורי מצודות מאירופה. גג הרעפים משופע בחזית מיוחדת, ולחלונות משני צדדיו וקישוט מגוחה בחזית.

מעבר לכביש, מבנה בית הספר (מס' 3). הבית נבנה במקורו ב־1896 למגורים של פקיד הברון. ב־1905 עבר לשם בית־הספר. הוא משמש עד היום בתפקיד זה. במקורו, כלל הבית שתי כיתות לימוד. בכל כיתה למדו ילדים בני גילים שונים, בשל מיעוט התלמידים. כך קרה שהתלמידים עלו כיתה כל שנתיים. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, שימש בית־הספר למשכן הקצין הטורקי ופלוגתו. מרתפו שימש כלא. בחצר בית־הספר שתי בריכות מים. הראשונה נבנתה ב־1912. בנייתה איפשרה לראשונה הזרמת מים לבתי המושבה. מיכל המים עשוי לוחות ברזל ממוסמרים (קודם שהחלו לרתך) והוא עומד על מסד של אבני כורכר, מחוברות בטיט.

ליד המיכל ניצבת בריכת המים החדשה, שנבנתה עם קום המדינה. שתי הבריכות אינן בשימוש כיום.

אתר מס' 5 הם "הקורמות", זה השם שנתנו המייסדים לארבעת הבתים הראשונים (אתר מספר חמש), המאורכים דמויי קורקטין — ברוסית "קורמות". צורת בנייה זו היתה כורח המציאות, מפני שהשלטונות הטורקיים לא אישרו בניית בתים למגורים. התחכמו אנשי המקום וביקשו רשיונות לרפתות. ואכן נבנו "רפתות" בנות שתי קומות: הקומה התחתונה לבהמות, העליונה לאיחסון התבואה. אנשי המושבה התגוררו בקומה העליונה, מעל לבהמות. רק לאחר שנים, קיבלו רשיונות. אז נבנו הרפתות בחצרות והבניין הראשי נותר למגורים. הוכחה שבתים אלה שימשו במקורם כרפתות יש בעובדה שמפלס הכניסה נמוך מהחצר — כדי שהפרות לא ייצאו מהרפת.

אפשר להבחין בחומר הבנייה המקורי ששימש להקמת הבית, [illegible] אבני כורכר מחוברות בטיט. אפשר לראות את המשקופים, החלונות

החלונות המקוריות. בחצר שמאחורי הבית כדאי לשים לב לארגז הרוח בירכתי הבניין ולשובך יונים, עשוי מקופסאות פח. במקום שעומד היום בית מועצת הפועלים, שכן בית־הכנסת הראשון של המושבה (6). משם אל אתר מס' 7 עמוד המתכת והפעמון שעליו שמכריזו המושבה. הפעמון מילא תפקיד חשוב בחיי המקום: הוא עורר לעבודה ולתפילה, ובו השמעה אזעקה בשעות חירום. הפעמון עצמו נשלח מצרפת על־ידי הברון והוצב בתחילה על גבי עמוד עץ, בחזית בית הפקידות.

בית משק הברון

אתר מס' 8 — הוא הבניין ששכנו בו המרפאה וה"אפטייק" (בית־מרקחת) כלשון הוותיקים. זה היה אחד מארבעת הבניינים הראשונים במושבה — אחת ה"קורמות". נעשה בו שחזור של בית־המרקחת. חבל שצורתו של מבנה זה נפגעה לא־מעט מתוספת מודרנית של בית־מגורים, שאינה מתאימה לאופי המבנה המקורי.

המבנה החשוב ביותר מבחינה היסטורית, ששרד במזכרת־בתיה, הוא "בית משק הברון" (9). כדי להגיע אליו יש לפנות מהרחוב הראשי, רחוב רוטשילד, אל מורד רחוב המייסדים. במקביל לבתים הבנייני הציבור שנבנו ברחוב הראשי, נבנה גם בניין זה, שבו איחסנו את כלי־העבודה והתוצרת החקלאית עם הבהמות. גם מרכבתו של פקיד הברון שכנה כאן. כדאי להתבונן באלמנטים האדריכליים המעניינים בבניין גדול זה: החלונות המקושתים, חיזוקי הברזל וקורות־העץ הגדולות המחוברות אליהם. פריט מיוחד הוא גלגלת־העץ הגדולה הקבועה בתוך הגג, שנועדה להעלות את חבילות החציר על הקורות.

מקיפים את הבניין ונכנסים לחצר. רואים את החומה המקיפה את החצר ואת דלת הכניסה המקורית על ציריה ובריחיה. מעבר השני של הרחוב אתר (10) ששימר את הבריכה הראשונה של המושבה לאגירת מים. כיום היא בבעלות המועצה. עם בניית הבתים הראשונים, נחפרה גם הבאר הראשונה, מול בית משק הברון. זו היתה באר אנטיליה בעומק 30 מטר, המופעלת על ידי גלגל רתום לסוס או לגמל. המים הועלו בתיבות עץ ונשפכו אל הבריכה הסמוכה. הבריכה

שימשה את אנשי המושבה שבאו יום יום בחמוריהם לשאוב להם מים. מכאן הורידו מים לשדות ובשעות מסוימות הורשו בני הנוער לרחוץ בה.

מבריכת האגירה שברחוב המייסדים, פונים לרחוב נתיב השיירות (11), ששמו מרמז על עברו: שיירות האספקה שעלו במלחמת העצמאות לבירה הנצורה. מזכרת־בתיה יחד עם חולדה הסמוכה היו לא־פעם בסיס קדמי להתארגנותן של השיירות. פעמים רבות הגיעו לכאן השיירות בשעת חשכה. אנשי המושבה נהגו לארח את מלווי השיירות בבתיהם למשך הלילה ואף הקימו להם מזנון לכבוד בתקופות.

הצריף והאורווה

ברחוב תרמ"ג, בחצר המועצה הדתית, שרדו הבאר והמבנה שעליה (12). כאן מתכוונים לשחזר את מתקן האנטיליה של הבאר, שהיתה הבאר השנייה במושבה. היא נחפרה שנים אחדות לאחר הבאר הראשונה, כאשר

מימיה של הראשונה לא הספיקו עוד לצורכי המושבה. הבאר החדשה הופעלה תחילה על־ידי אנטיליה, כדוגמת הבאר הראשונה. בגג המכסה את הבאר אפשר לראות כיום את ארבעת החורים ששימשו את האנטיליה. כאשר נבנתה טחנת הקמח בסמוך לבאר, הותקנה בה משאבה עם מנוע בנזין, שהפעילה את המנוע והבאר גם יחד.

חוזרים לרחוב רוטשילד, אל בית הבולט בעיצוב הגדר המקיפה אותו, ובעיקר בריכוז הגדול של פסלי מתכת בחצרו (13). כאן היה ביתו של לוי יצחק אשבל, נפח המושבה. הבית כונה "הצריף האדום". קיר אחד מהצריף נשאר למזכרת, כחלק מהגדר המפרידה בין גן הפסלים לחצר השכנה. מאחורי הגן שוכנת הנפחייה, שבה עבד בתיקון כלים חקלאים ובבניית כלים חדשים. הוא פיתח את מחרשת הברזל הגבורה הקלה, שבאה במקום מחרשת העץ הערבית הכבדה שהובאה מאירופה ולא התאימה לתנאי הארץ.

על נפחייה זו מספר הרב בימן בספרו: "המפחה של ר' לוי יצחק הפכה בזמן קצר למקום התקהלות של תושבי המושבה. בפרט בימי גשם שאי־אפשר לצאת לשדה וכל איכר מביא את כלי עבודתו למפחה לתיקון, וביחד הקציד שישבם ורבים תיקונים במקצבות [illegible] היה אש המפחה חוזרת והכד של ר' לוי משכים את קהל האיכרים למפחה וכן נהפכה המפחה למרכז ההתקהלות של בני המושבה".

בנו, ראובן, המשיך בדרכו בעבודה בנפחייה ופיתח כלים חקלאים וזכה להערכה רבה על פיתוח מחרשת הרים במישור, הבנויה במקצועה. על כך ועל המצאות אחרות קיבל את פרס קפלן. את הפסלים יצר ראובן בשעות הפנאי, מחלקים של מכונות ומכשירים חקלאיים.

בבית העלמין של המושבה (14) אפשר לראות את קברות הראשונים, את מצבותיהם המשוננות ואת הנוסח העברי המיוחד המתאר את פועלו החלוצי של הנפטר.

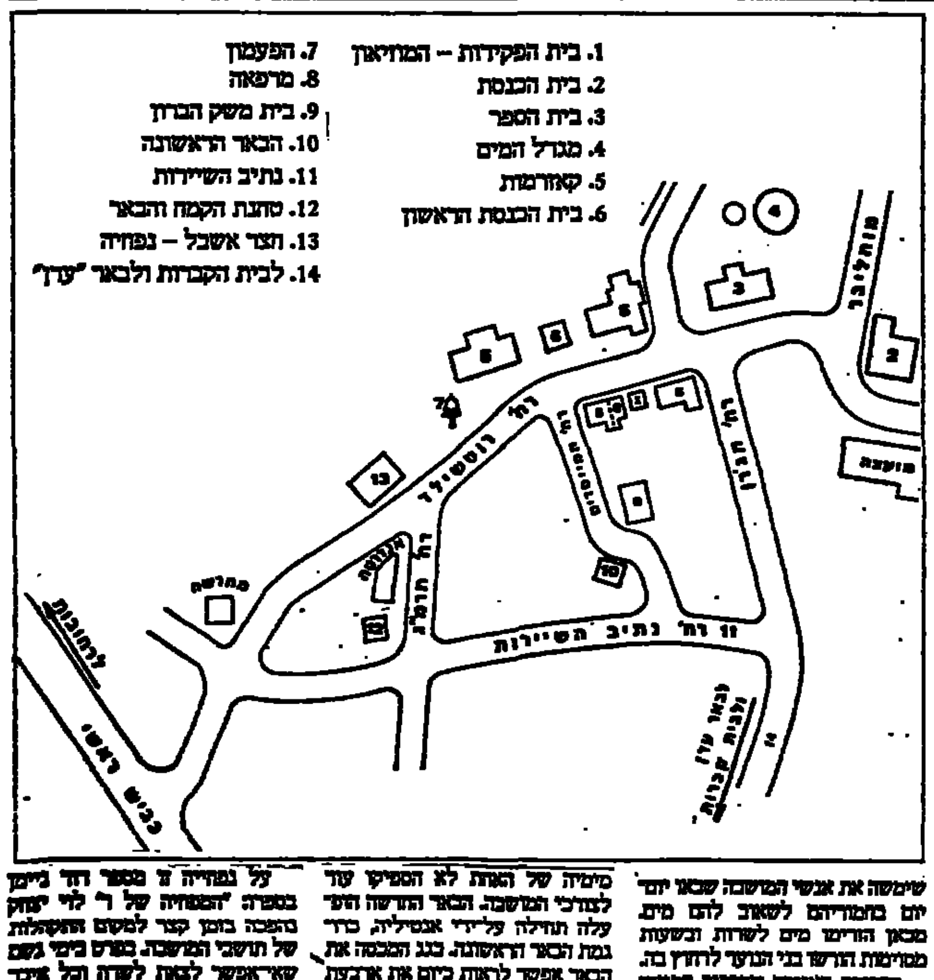

האם רצונך לדעת **למה אנו מידרדרים?!**
ומה התרופה לכך?!
קרא **"האדם מזוית אחרת"**
טלפון ל: 052־916975
לקבלת תרשים הספר חינם

מושב נוה אטי"ב צפון רמת הגולן
קולט משפחות
טלפונים: עובד 06־981760
ברוך 06־981719
שוש 06־981534
מושב 06־981333

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03 38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

ישום החזקות בע"מ
הודעה בדבר כינוס אסיפה שנתית של החברה
ניתנת בזה הודעה כי ביום 5 באוקטובר 1988, שעה 16.00 תתכנס אסיפה כללית של כל בעלי המניות של החברה במשרדי החברה בבנין בורסת היהלומים "מכביר", רח' ז'בוטינסקי 1, רמת־גן
על סדר היום:
1. בחירת דירקטורים.
2. מינוי רואה החשבון של החברה.
3. הגשת דוחות כספיים שנתיים של החברה ואישורם.
4. שונות.
בעל מניות שברצונו להצביע באמצעות שלוח יפקיד את כתב המינוי של אותו שלוח במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני מועד כינוסה של האסיפה הכל.
שמואל בכר
בשם מועצת המנהלים

עתונים באנגלית קלה – ללימוד וגם להנאה
בהוצאת "הג'רוסלם פוסט"

לחולים ולמבוגרים בעלי ידע ראשוני באנגלית
לתלמידים ולחברי אנגלית
לבני נוער בגיל 12–14
בשלושת העתונים חומר מגוון ועשיר: מאמרים וכתבות בנושאי חברה וכלכלה, סיפורים, ראיונות, סדרי ספורט, מוסיקה, מדע, תשבצים ועוד. הקריאה בעתונים מהנה, מעשירה ומקדמת את ידיעת השפה האנגלית. העתונים מופיעים פעם בחודש במשך שנת הלימודים (ספטמבר 1988 – יוני 1989).
מחיר מנוי שנתי לכל אחד מן העתונים: —.20 ש"ח (כולל משלוח)
מלא את הספח ושלח בצרוף המחאה לפקודת "הג'רוסלם פוסט" לפי המען: עתוני המער, ת"ד 81, ירושלים 91000. טלפון 02-551651
ברצוני להיות מנוי על (סמן בחוג את העתון המבוקש):
HEY THERE! ☐ STUDENT POST ☐ YOURS ☐
כמות___ כמות___ כמות___
שם משפחה ___ שם פרטי ___
שם בלועזית ___
כתובת ___
עיר ___ מיקוד ___ טלפון ___
כדי להתאים את העתון לרמת האנגלית של הקורא נשלח לך יחד עם הגליון הראשון שהזמנת, דוגמאות של שני העתונים הנוספים. אם ברצונך להחליף את העתון שהוזמנת בעתון אחר, נא להודיענו בכתב.
מצ"ב המחאה ע"ס ___ לפקודת הג'רוסלם פוסט.

הופיע גיליון

קבלת מודעות
אשראי
מיוחד
פרסום פון
735588/9

هكذا من الأصل

גלגולי הטרנספר במחשבה הציונית

א. עד תכנית־פיל; מזנגוויל עד ז'בוטינסקי

הרעיונות בדבר טרנספר ערבי ריצדו גלמודים בשולי הציונות; הם לא עברו מאיש לאיש כבמשחק פינג־פונג אינטלקטואלי ובוודאי לא היו חוליות המצטרפות לשלשלת רעיונית רצופה ומוצקה. דומה, איפוא, שמותר להתייחס אליהם כאל רעיונות־בוסר אישיים ולראותם כחלק ממחלות־הילדות של הציונות, כפי שהיתה בטרם נפגשה פנים אל פנים עם התנועה הלאומית הערבית בארץ ולפני שהתנסתה בפרעות שחוללה ב־1920, 1921, 1929 ו־1936

ז'בוטינסקי מבל מחוברו: נמש על רקע שיבר עמודתו

מאת שבתי טבת

מתחילתה קמה הציונות כתנועה שמטרתה אחת: להע־ביר את העם היהודי לארץ־אבותיו, ארץ־ישראל, מכל פזורותיו בגולה. אם הראשונים, חובבי־ציון, הגו בתהליך מתמשך של עקירה והתנחלות, ראה הרצל בחלום את העם היהודי כולו קם ועולה בבהלול כביר אחד, והיינו, טרנספר עצמי מרצון. הרצל בטח ביהודים, שלמשמע קריאתו יקומו כאיש אחד וינהרו לארץ־ישראל, ולפיכך אף דחה את פרסום "מדינת היהודים" שלו, עד לאחר שיכשילו – כך קיווה – תכניותיו בקשר להכרת הסמכות הציונית. הוא רצה שהרווח הכספי הצפוי ממסע זה ישול לידי יהודים ולא לכיסי הגויים.

הרצל חזה עקירת קהילות יהודיות שלמות מאירופה ונטיעתן כמו שהן באדמת ארץ־ישראל. כך ייחסכו מהיהו־דים כאב הפרידה ומשתו מסבל ההתאקלמות במקומם החדש. הוא צפה שיהודים הבאים בהמוניהם ייקחו אתם גם את המתים" להביאם לקבורה בארץ: אניות מיוחדות – שאותן כינה "ארון־המתים השט" – יפליגו בשובל השיירות הימיות. כך תהיה העקירה מהגולה מופית ומחד לא תנותק שלשלת הדורות, השתרשות באדמת ארץ־האבות תהיה שלמה. דומה כי חזות זו של הרצל וכוונה להתייחסות, מרעת או שלארמרעת, מצד של המשורר הפלשתינאי מחמוד דרוויש, בשירו "עוברים ובכלים" שהוא פרסם בטרם ש.ג., המפגיע בישראלים – בתרגום על הדרך הפשט – "לאסוף את מתיהם ולשוב לגלויותיהם, אפילו עם קברי מתיהם", ובתרגום פיוטי ומדויק יותר, של אהרן אמיר, "עמסו שמתיכם על שכם והסתלקו... קחו איפוא את העבר, אם תרצו כך, אל שוק הבלואים, ואת שלד־העצמות השיבו לעוף־החול, אם תרצו כך, בצלחת־תרס".

במבט לאחור, דומה כי היה זה מחויב־היגיון שרעיון הטרנספר היהודי, שהיה כה כללני ומקיף במחשבת הרצל, יעלה בעקבותיו או במקביל לו, ולוא רק כמשקל־שכנגד, רעיון כוללני ומקיף לא פחות של טרנספר, או "פינוי", ערבי. שהרי אם לא כן, כיצד יימצא מקום, בארץ קטנה כארץ־ישראל, למיליוני יהודים שיעלו אליה? אף־על־פי כן לא עלו טרנספר ערבי וחילופי־אוכלוסין על סדר־היום של ההסתדרות הציונית, מאז ייסודה ב־1897 ועד לקונגרס הציוני ב־1937, שבו נדונו תכנית־החלוקה וחילופי־האוכלוסין שהציעה ועדת־פיל הבריטית. אכן, כפעם בפעם נתפסו ציונים וידידי־ציונים, ומהם גם בעלי־שם, להרהור ברעיון של טרנספר ערבי. אולם ספק אם היינו זוכרים אותם לולא נאחזו בהם, כבאילנות גבוהים, מי שמטיפים בעשור האחרון, וביתר שאת בשנה האחרונה, לפתרון בעיות הביטחון והזהות של ישראל בדרך של טרנ־ספר ערבי בהסכמה. הנה הרשימה המלאה של מורי־ההלכה שלהם, הידועה להם, לפי שעה, רק בחלקה.

* * *

ישראל זנגוויל, סופר יהודי־אנגלי שספרו "ילדי הגיטו" (1892) זיכה לו מוניטין עולמיים, מעוזריו הר־אשונים של הרצל, ביקר בארץ ב־1897. נראה שקיומו של יישוב ערבי בארץ עשה עליו רושם ניכר, שכן הוא קבע כי: א. ארץ־ישראל צרה מהכיל את שני העמים, וב. היהו־דים והערבים לא יחיו בשלום. הוא הגיע למסקנה שאין

"...ז'בוטינסקי הציע צעד מקורי, דהיינו שאם תגיע התכנית אי־פעם לשלב שעיראק תהיה נכונה לשתף פעולה ולהזמין בפומבי את ערביי ארץ־ישראל להגר אליה, יהיה זה מן התבונה שההסתדרות הציונית תתנגד בגלוי ליציאת הערבים. רק כך ישוכנעו הערבים שלא יהודים הגו את התכנית ושהיהודים שואפים, בעצם, לכך שהערבים יישארו בארץ רק כדי שיוכלו לנצלם, ואז יבקשו הערבים להסתלק לעיראק בנפש חפצה מאוד..."

מנוס מפינוי הערבים והעברתם בכוח לארצות השכנות. באחד מנאומיו בניו־יורק, ב־1904, אף נקט לשון בוטה: "עלינו להיות מוכנים לגרש מן הארץ בכוח החרב, כמו שעשו אבותינו לשבטים שישבו בה".

לימים, ריכך זנגוויל את לשונו והוסיף ש"עלינו לשדל אותם (את הערבים) בעדינות לעשות מסע־הגירה. אחרי ככלות הכל, עומד לרשותם כל חצי־האי ערב על כל מי־ליוני המילין הרבועים שלו".

רעיון דומה עלה גם בדעתם של שני ציונים דגולים ומ־טורים, שהיו שונים מזנגוויל כשם שהיו שונים איש מרעהו: הבארון אדמונד רוטשילד ונחמן סירקין. "אבי הי־שוב" היה "מוכן לתת לערבים כסף כדי שיקנו להם קרק־עות אחרות, אבל בתנאי שיסתלקו מארץ־ישראל". אבי הציונות הסוציאליסטית הגה עסקת־חליפין מרהיבה: תמורת התמיכה שיעניקו – בכסף וב"הון הלאומי" הכבו־תנודים להחזים – למלחמת־השחרור של העמים המשועב־דים של הקיסרות העותמנית, יקבלו היהודים את ארץ־ישראל. זה היה, לדבריו, "הבאה הישר שבדרכים" להנחיל ליהודים מחדש את מולדתם הישנה. ובלשונו של סירקין: "על ארץ־ישראל, המאוכלסת במידה קלושה מאוד... להתפנות לפני היהודים".

המשפטן הד"ר יהושע בוכמיל, מראשוני המצטרפים להרצל ומעוזריו הצעירים מקרב ציוני רוסיה – עד שנפרדו דרכיהם בשל "תכנית אוגנדה" – הציע ב־1911, שלא בפומבי, כי יהודים ירכשו קרקעות במסופוטמיה ובארם־נהרים, כדי להעביר אליהן ערבים מארץ־ישראל.

ליאו מוצקין, אף הוא היה מראשוני המצטרפים להרצל, ומנהה צעירי של וייצמן הצעיר בברלין, שעמו ייסד את "הפרקציה הדמוקרטית" בתנועה הציונית. גם הוא העיד על עצמו כי כבר ב־1914 טען לפתרון "שהיהודים והער־בים, כשני קיבוצים לאומיים, יגיעו לעסק השווה על־ידי הסכם פוליטי בדבר העברת אוכלוסים מפלשתינה לסורי־ה". אמנם בתוך שנים אחדות נקט גישה חדשה, ולדעתו מציאותית יותר – ש"התיישבות צריכה ללכת בשני כיוונים: התיישבות יהודית בארץ־ישראל ויישוב ערביי ארץ־ישראל על שטחים שמחוץ לארץ־ישראל"; ואל השקפתו הקודמת התייחס כאל "אוטופיה כל זמן שהמ־שטר הישן שלט בארץ". אך דווקא באותה השקפה יש כדי להאיר במעט את כוונותיו המעורפלות של וייצמן, בהסכם שחתם עם האמיר פייצל ב־3 בינואר 1919: אכן, היה זה, כדברי מוצקין לעיל, הסכם בין שני קיבוצים לאו־מיים, "בין העם הערבי והעם היהודי"... שהדרך הבטוחה ביותר להשגת השאיפות הלאומיות שלהם הוא שיתוף הפ־עולה האמיץ ככל האפשר בפיתוחן של המדינה הערבית ושל ארץ־ישראל". סעיף ד' בהסכם זה מבטיח שההסתדרות הציונית, שוועדת־מומחים מטעמה תחקור "את האפשרו־יות הכלכליות של המדינה הערבית", "תעשה כמיטב יכולתה לסייע בידי המדינה הערבית על־ידי הספקת אמ־צעים לפיתוח האוצרות הטבעיים והאפשרויות הכלכליות שלה". תכליתו של הפיתוח והקשר שלו להעברת־אוכלו־סין יתבארו את ביטויים בפי אחרים.

אהרן אהרונסון, מחלוצי המדע בארץ, מגלה "אם החיטה", גרס מה שאפשר אולי לכנות "העברה בשכנוע": יש להפוך את העמק רחב הידיים שבין הפרת והחידקל "לגן־עדן של העולם", כפי שהיה אולי בימי קדם, ו"להציע לערביי ארץ־ישראל קרקעות שם שפוריותן תעלה בהרבה על זו של אדמותיהם בארץ־ישראל, כך שערבים במספר רב ככל האפשר ישתכנעו להגר לעיראק". את מחשבתו זו הנחיל ב־1919 לידידו, הדיפלומט האמריקאי ויליאם בוליט, לימים, שגריר ארצו במוסקבה ובפאריס, המציע לסעון לפינוי־הערבים מארץ־ישראל לעיראק גם באוזני בן־גוריון, בוואשינגטון ב־1941. באותה עיר ובאותה שנה עשה נפשות לרעיונו זה של אהרונסון גם אחר מגדולי המומחים לשימור הקרקע: ידיד הציונות האמריקאי ולטר קליי לאודרמילק, שכתב בספרו "ארץ־ישראל – הארץ היעודה" (1944), כי "אם יימצאו ערבים, שהישיבה בארץ תעשייתית לא תהיה מקובלת עליהם, יוכלו להתיישב בק־לות בשפלה הגדולה של עמק הפרת והחידקל... אדמת עיראק פורייה כל־כך, ומים להשקאה מצויים בשפע גדול כל־כך", והארץ היא "משוועת למתיישבים".

דומה כי יהא זה אך יאה לחתום רשימה זו בשמו של הד"ר אברהם שרון (שבדרון). הד"ר משה יגר – איש משרד־החוץ, מבית המדרש הרוויזיוניסטי, שפירסם עיון במשנתו של שרון – מתאר באזני הציונות הזבאלאדוף שסובב ברחובות ירושלים: "צורת הופעתו מוזנחת, בגדיו מרו־פטים וכולו נראה תמהוני, מחוץ כלשהו". את שמו הועט, תמורת עבודתו בספרייה הלאומית, הוציא אביון עירייה זה – אשתו ובנו עזבוהו והיגרו לארצות־הברית – למימון חיבוריו ולהפצתם, ואת תדפיסי־מאמריו וחוברותיו היה מחלק לכל מי שהיה נכון להאזין לדבריו. ובכן, שרון, עם ש"הכיר בערכו של הרצון הציוני, של הדחיפה הפנימית כתנאי יסוד לתקומת העם היהודי", מצא שהערגה לציון והרצון לעלות לארץ־ישראל אין בהם די להוליל את גאולת העם היהודי בארצו. לכן הטיף לטרנספר יהודי בכ־פייה: ממשלות האוהדות את הרעיון הציוני והרוצות בכי־נון עם ישראל בארץ־ישראל יכרתו אמנות בינלאומיות ויקבעו בהן "שעל היהודים להעמיד חלק מעוצמתם, כאנשים ובממון, לרשות המפעל הציוני".

את הטרנספר היהודי הכפוי כרך שרון במישרין בטרנ־ספר ערבי כפוי גם הוא. ב־1916, במאמר שפירסם בשתי גרסאות, העלה לראשונה את רעיון חילופי־האוכלוסין שלו: העברת ערביי ארץ־ישראל לארצות־ערב השכנות והבאת יהודי הגלויות לארץ "כפתרון היהודי לבעיית ארץ ישראל". במאמר מקיף ומפורט, "האימפריאליזמוס העב־רי" (1930), שהושפע כנראה מספה יהודי־הברון במאו־רעות תרפ"ט, חזה שרון "שהקטגוליקה... בארץ־ישראל יכול להיפתר" רק על־ידי "העברה מאורגנת של עם או חלקו למדינה אחרת". הוא השתמש ללא היסוס במושג "אוטואקואציה" הן לגבי היהודים בארצות־הגולה, הן לגבי הערבים בארץ־ישראל. ההסכם לפינוי הכפול יורכב, לדידו, משני חלקים: "הסכם עלייה" כדי להבטיח קליטת יהודים מסודרת בארץ, ו"הסכם יציאה" של ערביי ארץ־ישראל, כדי להבטיח "חיסול מודרג, ליציאה בציוד וברכוש מסוים על יסוד תכנית מימון מוסכמת על־ידי הממשלות הנוגעים הבינלאומיים". לקראת הקמת המדי־נה, דרש שרון לא להנהיל "בשום משא־ומתן בלי התנאים של העברת האוכלוסים... העברת הבעלות על הקרקעות בפיצויים מתאימים הנכונים".

שרון, שראה את עצמו כמייסד "הציונות האינטגר־לית", או "הציונות האכזרית", כלשונו, היה רחוק במעמד הציבורי מקודמיו ברשימה זו ולא היה בעל־שם כמותם. הטעמים לאזכורו הנרחב כאן הם שלושה: ראשית, מבין הציונים רק הוא, שרון, טען בעקביות עד למותו (1957) לטרנספר של ערביי ארץ־ישראל; אצל כל האחרים היה טרנספר זה רעיון חולף, או הרהור־אגב לאירוע שעלה בחילופי־דברים מקריים או בשיחות־ארעי. זנגוויל שינה את עמדותיו: הוא נטש את רעיון הטרנספר, דבק בפתרון הטריטוריאלי ותמך ב"תכנית אוגנדה". כשהוא נהגה פרש מההסתדרות הציונית וייסד את ההסתדרות היהודית הטריטוריאליסטית, וב־1914, חזר לרעיון הטרנספר ודבק בו עד מותו.

נחמן סירקין כתב בפירוש שאם תיכזב תקוותו להקמת "מדינת היהודים הסוציאליסטית" בארץ־ישראל בעקבות מלחמת־השחרור של העמים המשועבדים לקיסרות העות־מנית, "יכוננו להם היהודים ארץ אחרת שתפנה להם בכסף". גם מתפיסה זו הסתלק ב־1920.

דברי הבארון רוטשילד נאמרו לשבתאי לוי, לימים, ראש עיריית חיפה; הוא רשם את השיחה בכתב־ידו בזיכ־רונותיו, והפרופסור יוסף נדבה – רוויזיוניסט מושבע וחוקר לארמוקרק – הביאם באחת ההערות שצירף לחיבור שפירסם בבטאון "גשר" (1978). גם דברי בוכמיל כאן לנו מיד שנייה ושוב במסגרת הערה: הפעם בספרו המצוין של הד"ר מיכאל היימן, "התנועה הציונית והתכנית ליישוב ארם־נהרים בתקופה שלאחר הרצל" (1965), המאוזכרת את ספר־זיכרונותיו של זלמן דוד לבונטין. דברי מוצקין לקו־חים ממאמר שכתב ב־1918, שנותר ללא־פרסום בעיזבונו וראה אור רק לאחר מותו ב"ספר מוצקין" (1939) בעריכת הד"ר אלכס ביין. עד מותו ב־1933, היה מוצקין חבר הנה־לה הציונית (מ־1921) ונשיא הוועד הפועל הציוני (מ־1925) ויושב־ראש בקונגרסים ציוניים רבים; עמדה, איפוא, לרשותו שבע־עשרה שנה שבהן יכול לפרסם את מאמרו הגנוז, ומאחר שלא השמיע באורח מוסמך ופומבי את דעתו על טרנספר בכל דרך אחרת, סביר שלא רצה לעשות לה נפשות. ולבסוף, אהרן אהרונסון: את בוליט פגש בוורסאי, לרגל ועידת־השלום שנפתחה בינואר 1919. קרוב לוודאי שלא ניתנה לו שהות מספקת לפתח ולהעמיק את רעיונותיו בשיחות עם ידידו הדיפלומט ה־אמריקאי, שהיה חבר המשלחת־ארצו לוועידה, ועל אחת כמה וכמה שלא לערכם לפרסום. שכן, אהרונסון נספה [illegible]

הרעיונות בדבר טרנספר ערבי ריצדו גלמודים בשולי הציונות: הם לא עברו מאיש לאיש כבמשחק פינג־פונג אינטלקטואלי ובוודאי לא היו חוליות המצטרפות לשל־שלת רעיונית רצופה ומוצקה. דומה, איפוא, שמותר להתייחס אליהם כאל רעיונות־בוסר אישיים ולראותם כחלק ממחלות־הילדות של הציונות, כפי שהיתה בטרם נפגשה פנים אל פנים עם התנועה הלאומית הערבית בארץ ולפני שהתנסתה בפרעות שחוללה ב־1920, 1921, 1929 ו־1936.

הטעם השני שבעטיו הרחבנו את הדיבור על משנתו של שרון נעוץ בעובדה שרק הוא הגה בטרנספר כפוי כפול. רק הוא כרך את העברת הערבים מארץ־ישראל לארצות השכנות בהעברת היהודים אליה מהגולה. מכאן אנו למדים שחילופי־אוכלוסין – יהודי ארצות־ערב בער־ביי ארץ־ישראל – הוא רעיון חדש, שעלה רק אחרי השואה ואחרי קום מדינת ישראל ומלחמת העצמאות. הטעם הש־לישי החשוב מכל הוא זה: עיונו של יגר במשנתו של שרון היה – מאז פרסום הספר ב־1983 – למקור ולמנוף הצגה לטעויות המסורות הרווחות באחרונה על מקומו של רעיון הטרנספר במחשבה הציונית: עד כדי כך שח־סידי רעיון הטרנספר הערבי כיום נאחזו בהן כהתכתבות־שמש להצדקת הטענה שהם ממשיכי־דרכם של מנהיגי הציונות אף הרחו אותן בציבור־בכלל במצע תנועתם.

* * *

טעותו הראשונה של יגר מוסבת כלפי מכס נורדאו: יגר הוא שהפך את נורדאו, מבחינת הטרנספר הערבי, לאביו הרוחני של שרון. לאמיתו של דבר, נורדאו – מגמת "תכנית בולי" והאישיות הבכירה אחרי הרצל בהסתדרות הציונית בעשור הראשון שלה – לא הציע מעולם טרנספר, לא של היהודים לארץ־ישראל ולא של הערבים מארץ־ישראל. ממילא כל הדיבור של יגר על טרנספר ערבי כ"תרומתה המחשבתית המקורית של הציונות כאלטרנ־טיווה לשני הפתרונות שהיו ידועים בדרך כלל בהיסטו־ריה" הוא הבל הבר־שור.

אין זה קשה להתחקות על שורש הטעות הזאת, אבל לשם כך עלינו לפנות תחילה לחיבורו של יהודה בבארי "תכנית האוטואקואציה של ז'בוטינסקי וחזותו של נורדאו "ההורי פוליך" (1969), שאותו בלע יגר על פרשו וקרביו. כשיסדו ב־1935 את ההסתדרות הציונית החדשה, חשוב היה לז'בוטינסקי ולתנועתו להציג את עצמם כממשיכי דרכו הנאמנים והאמיתיים של הרצל. הזיקה להרצל נחשבה בעיניהם שבעתיים מאז הסערה שחוללה ב־1936 "תכנית האוטואקואציה" (תכנית הפינוי) של ז'בוטינסקי. הפרופסור אלכס קולישר, שהתקבלה כמשפר הרביזיוניות הרוויזיוניסטית. סערה כזאת לא ידעו הציבוריות היהודית והציונית בפולין ובעולם. סכנת־הכליה – מרדיפות ומביזון רוחני, כלכלי וגופני – שאיימה על יהדות פולין ומזרח־אירופה, היא שהניעה את ז'בוטינסקי להציע "פינוי" של מיליון יהודים בעשר שנים מפולין, בסיוע ממשלתה, לארץ־ישראל ולעבר־הירדן, ורק מוגבלת הסכנה הזאת טבע את סיסמתו הנודעת, "אם לא נחסל את הגולה, תחסל היא אותנו". מכאן שלא "השאלה הערבית" עמדה ביסוד "תכנית הפינוי" שלו.

לא כך גורס בבארי המלמדנו כי "ז'בוטינסקי היה ראשון המנהיגים הציונים שתפס והבין, כי הזמן הוא אחד הגורמים החיוניים במדיניות היהודית". מנהיג דגול זה חזה שהגידול הטבעי הערבי "יסכל את מאמצי הציונים ליצור מדינה יהודית", ו"היתה זו תנועת הרביזיוניזם שהעמידה את בעיית הדמוגרפיה (בארץ־ישראל) למחשבה הציונית", והסיבה זו ראתה את האצת העלייה היהודית לארץ־ישראל כחיונית. לחיזוק טענה זו מביא בבארי מדברי ז'בוטינסקי בקונגרס הציוני ב־1927. לכותו יאמר שלא שכח לציין, כי "בהכניסם את גורם הזמן במחשבה הציונית", לא השתמשו, לא ז'בוטינסקי ולא קולישר, במונח "פינוי" ואף הם העדיפו את הביטוי "עליית המו־נים". אך דומני שאין הוא מדייק די, שהרי בבארי עצמו מספר באותו חיבור, כי עוד בשנת 1932 הבריך ז'בוטינסקי בנאום הפרוגרמטי שלו בוועידה הרוויזיוניסטית העולמית החמישית, כי:

> כמה מיליונים יהודים חייבים לפנות במשך זמן הקרוב ביותר את המרכזים העיקריים של אירופה המזר־חית וליצור מדינה יהודית לאומית בארץ־ישראל.

אכן, סבורני שסתירה זו והשפעת את תחרותו של בבארי לקרב ככל האפשר את "תכנית הפינוי" של ז'בו־טינסקי להגותו של הרצל. אך כיוון שלא יכול לתלותה בהרצל, נאחז בנורדאו. לדברי בבארי, את הרעיון של עליית המונים כתכנית מעשית לפעולה:

> הכניס לציונות... מכס נורדאו. שעוד בשנת 1919... הגיש את התכנית המפורטת להעברה מהי־רה לארץ־ישראל של חצי המיליון הראשון של עו־ליים יהודים, בעת ובעונה אחת מכל הגלויות באר־צות מזרח אירופה. נורדאו שצפה מראש את התעוררות הלאומנות הערבית הלוחמת ושינוי אפשרי במדיניות הבריטית במזרח התיכון, היה מעוניין בראש וראשונה ביצירת עובדה דמוגרפית ולהביא לידי כך שמציאותם של יהודים בארץ־ישראל תהיה מורגשת במצוות. הדברים הציוניים של אותו זמן לא נענו לנורדאו ותכניתו הנישאו המהפכנית המקיפה לבעיית ארץ־ישראל נגנזה, רק לאחר זמן הוצאה התכנית מן הגנוז.

תיקון כל אי־הדיוקים שהצטופפו בקטע זה דורש מאמר לעצמו ולפיכך נעיר כאן רק שהמושג "הלאומנות הערבית הלוחמת" לא היה קיים ב־1919 בעולם המושגים הציוני ועוד פחות מזה בעולם המושגים של ערביי ארץ ישראל, והשימוש בו רק מפריך את הטענות שהוא בא לחזק. נסתפק בתיקון מהותי אחד. נורדאו לא הגיש מעולם לפורום ציוני מוסמך – קונגרס, ועד־פועל או ועידה – תכנית־טרנספר כלשהי, ובפרוטוקולים של הוועד הפועל הציוני, שהתכנס בלונדון ב־1919, אין זכר, אפילו בדברי נורדאו עצמו, לתכנית של עלייה המונית. גם בכתביו המדיניים אין תכנית כזאת. מכאן ש"הדברים" הציונים – הכוונה לוייצמן וסוקולוב – לא הצטרכו כלל לגנוז את "התכנית" וממילא גם לא לשלוף לאחר־מכן מן הגניזה.

אכן, החל ביולי 1919, פירסם נורדאו בעיתונים קריאה לעלייה גדולה, בעיתון "הדשות הארץ" (1.8.19), למשל, אנו מוצאים את הקריאה הזאת:

> הציונה השונה שנדרוש בקול רם, בלא כל [illegible] ליים, בלא דיחוי.

נורדאו דרש להכניס לארץ 600,000 יהודים כדי ליצור רוב יהודי בתוך חודשים אחדים, אבל המצנגך ששפכו עליו מכל צד השפיעו עליו, כנראה, להתחשב קצת יותר במציאות. שכן, בכנס 1920 קרא במאמר ב"קונטרס": "עלינו להיות לפחות 500,000 יהודים בארץ מיד לאחר מסירת המנדט לאנגליה".

נורדאו הסביר, כי אם הצבאות הלוחמים במלחמת־העו־לם הראשונה העבירו "22 מיליון גברים", על כל נשקם, ציודם ורכבם ביבשה ובאוויר, גם "מן המנהה הכי רחוק אני

אהרן אהרונסון, מחלוצי המדע בארץ, מגלה "אם החיטה", גרס מה שאפשר אולי לכנות "העברה בשכנוע": יש להפוך את העמק רחב הידיים שבין הפרת והחידקל "לגן־עדן של העולם", כפי שהיה אולי בימי קדם, ו"להציע לערביי ארץ־ישראל קרקעות שם שפוריותן תעלה בהרבה על זו של אדמותיהם בארץ־ישראל, כך שערבים במספר רב ככל האפשר ישתכנעו להגר לעיראק"

מסיביר" ו"מקצות קצה המערבית", מדוע לא יוכל העם היהודי להעביר חצי־מיליון מבניו ובנותיו לארץ־ישראל? "למה לא נקח לקח של בניה מן ההגבאות המשכילות של מאורעות המלחמה?"

לשאלה ממה יחיו 500,000 המתיישבים, השיב נורדאו, כי גם 22 מיליון אנשי־הצבא "לא זרעו ולא קצרו ובכל זאת לא גוועו מרעב. הם ניזונו על חשבון ממשלת ארצם, וכן גם יהיה מוטל על העם העברי להחזיק במלוציו עד אשר תגיע שעת הקציר הראשון". הזאת מכספי מלווה בין־לאומי גדול שההנהלה הציונית תקבל לשם כך. נורדאו לא ידע להסביר כיצד יושג המלווה המיוחל והקריאות סתמיות אלו שלו אינן כלל בגדר "תכנית" שהרי הוא לא התווה שום דרך להגשמתן.

התואר "תכנית נורדאו" הוענק לקריאות נורדאו על־ידי חסידי ז'בוטינסקי רק אחרי ש"תכנית האוטואקואציה" נקבעה כ"תכנית העשור" של התנועה הרוויזיוניסטית ב־1938. באומרו ש"תכנית נורדאו" הוצאה מהגנוז "לאחר זמן", מרמז בבארי ל"תכנית בילטמור". הוא מנסה לשכנע אותנו, כי "תכנית בילטמור", שאושרה בוועידה הציונית הכל־אמריקאית במאי 1942 בניו־יורק הנושאת "ששערי ארץ־ישראל ייפתחו, שלידי הסוכנות היהודית יימסר הפיקוח על העליה... ושארץ־ישראל תכונן כקו־מונוולת יהודי משולב לתוך מבנהו של העולם הדמוקרטי החדש", כמהה כגבינת זבוית־המחבר מבעלייק התוקי, נורדאו. כמה מחר שטענה זו נתקבלה גם על דעת עורכי האנציקלופדיה העברית.

אפילו הפרופסור בן־ציון נתניהו, שערך את המהדורה העברית של כתבי נורדאו, ושאין לחשוד בו שהוא בעל־סינה לתנועה הרוויזיוניסטית, קובע שנורדאו לא כינה את קריאות־העלייה שלו בשם "תכנית" ולא השתמש במושג "אוטואקואציה", וכי שני אלה יוחסו לה רק למפרע. מאמציו של בבארי לקשור את "תכנית האוטואקואציה" של ז'בו־טינסקי למחשבתם הציונית של הרצל ונורדאו הם שיצרו את הפחת שלתוכה נפל יגר, שבעזר הרבה בחיבור של בבארי. יגר לא הבחין כלל, כי במונחים "עליית המונים" או "פינוי" התכוונו הרצל, נורדאו וז'בוטינסקי אך ורק לטרנספר יהודי. אי־הבנתה הזאת היא שגרמה ליגר לקשור את "תכנית שרון", הגורסת טרנספר ערבי, ל"תכ־נית האוטואקואציה" של ז'בוטינסקי, וממילא – בעקבות בבארי – גם לנורדאו.

* * *

טעותו החמורה האחרת של יגר מוסבת כלפי אדריכל ההתיישבות החקלאית הציונית ואחד החשובים מאנשי ההגות והמעשה הציוניים, הד"ר ארתור רופין. רופין ראה ב"שאלה הערבית" את בעייתה המרכזית של הציונות ובחיפושיו אחר פתרונה, ייסד את "ברית שלום", פרש ממנה ואף נואש, ב־1936, מלמצוא "באופן אובייקטיבי שום בסיס משותף להבנה בין ערבים ליהודים". רופין הוא שטבע, בדצמבר 1931, את הביטוי שנחקק בפרשנותו פעמים [illegible] לקבל כיום מידי הערבים אינו דרוש לנו, ומה שדרוש לנו אין אנו יכולים לקבל". לבסוף נוכח, כבן־גוריון ואחרים, שרק "משקל העובדות" – יישוב עברי גדול וחזק – יביא להפגת המתיחות בין שני העמים. אולם, בכל חיפושיו המאומצים והבלתי־פוסקים אחרי השלום, לא הציע רופין פתרון על דרך טרנספר של ערביי ארץ־ישראל לארצות השכנות. קל וחומר שהיה כל חייו רחוק כמזרח ממערב ממשנת הפינוי הכפול של שרון, ואף הרמיזה הראשי ביותר לא היה יכול להיות בין שניהם, עד שבא יגר ועשה זאת במחי־קולמוס. הוא מביא בספרו מדברי שרון על הטרנספר הכפוי הכפול ומציין, כי שרון ציטט בעניין זה הצעה של הד"ר א. רופין. "סיכום דברי... כי רעיון הציונות הוא הרעיון של העברה מוסכמת ומאורגנת. העברה שם, במוצא והעברה פה, בתוכנת עמנו המאורגנה".

יגר אינו מציע על מקור המובאה בברשים הקורא מתרשם שהוא הציטוט מ"הצעה" של רופין ואילו לאמיתו של דבר היא לקוחה מדברי שרון עצמו, מפולמוסו עם מאיר יערי, שהתפרסם ב־1942 מעל דפי "השומר הצ־עיר". וכמו אין די בכך, מוסיף יגר ומונה את רופין עם "רבים מראשי התנועה הציונית (ש) התשעשעו" ברעיון הטרנספר הערבי כב"תקווה".

העילה לאזכור רופין כאחד הטרנספריסטים נעוצה במכתב ממאי 1914 לד"ר אביגדור יעקבסון, נציג ההנה־לה הציונית בקושטא. מכתב בכתב־מכונה שהמקור שלו בארכיון הציוני אינו חתום, ורבים מהמתייחסים אליו, כמו יגר, אלדד, זאבי ושילת, לא קראו אותו. המשרד הארץ־ישראלי – שרופין עמד בראשו מאז 1908 – עמד אז לפני רכישת הקרקע הגדולה בעמק־יזרעאל; הרכישה לא יצאה אל הפועל בשל מלחמת העולם שפרצה באוגוסט. במכתב אין שום "הצעה" לטרנספר, אלא דווקא הדאגה ההומנית לחוכר הערבי הזעיר, שנפגע או עלול להיפגע ממפעל־ההתיישבות הציוני. רופין מהרהר בשאלה זו ומציין כי "אנחנו בכלל לא קונים מפלחים"; הקרקעות שנרכשו נקנו מבעלי־אחוזות והיו בלתי־מעובדות בחלקן הגדול. לכן מגיע רופין למסקנה, כי "ברכישות המעטות שאנו מבצעים כעת אי־אפשר לדבר כלל על נישול שיט־תי לערבים. היא גם אינה נחוצה ובשיחות עם ערבים בעלי־השפעה יש להדגיש שהרכישות שלנו גורמות רק שינוי מינימלי במצב הבעלות, ושאין שום חשיבות לכך עבור היישוב הגלוי, אם אנו רוכשים מדי שנה כמה אלפי דונם".

אולם, מהרהר רופין, השאלה האם תתעורר אם הרכישות המתוכננות בעמק־יזרעאל ייצאו אל הפועל. אמנם גם קרקעות אלה בבעלותם של בעלי־אחוזות גדו־לות, אבל שלא כבמקרים הקודמים, הן מעובדות על־ידי אריסים זעירים. משום כך, "אנו חושבים במקביל על התיי־שבות ערבית, זאת אומרת, באזורים קצת יותר מרוחקים, כמו בסביבות חומס, חלב וכו'". שם יש לתכנן רכישות קר־קעות, שיהיה אפשר למוכרן "בתנאים נוחים לפלחים הפלשתינאים שייפגעו על־ידי הרכישות שלנו" בארץ־ישראל. "כמובן, שיטה זו תבוא בחשבון רק אז כשננהל מפעל התיישבות (יהודית) בהיקף יותר גדול... אנו נצטרך, כאמור, להתמודד ברצינות עם השאלה כאשר הרכישות המתוכננות הגדולות בעמק יזרעאל יעמדו לפני ביצוע".

קשה, איפוא, לתאר עוול גדול מזה שנעשה לזכרו של רופין. הרי המכתב מעיד עליו, בראש וראשונה, שהיה יוצא־דופן בהומניות שלו ובהתחשבותו בפלח הערבי. "קד לגיטימיטי" בני־דורו, אנגלים וצרפתים, לא נתנו כלל דעתם על גורל החוכר הזעיר או האריס שהאדמה שישב עליה נמכרה. בעל־האחוזה הערבי ודאי שלא נתן את דעתו על עובדי־אדמה מסכנים שנטלו בן־לילה. יתר על כן, רו־פין אינו מדבר כלל על העברת־אוכלוסין לשמה, לצורך מטרה לאומית, כמו יצירת־רוב. שהרי ארץ־ישראל לא היתה אז יחידה מדינית בפני עצמה, והיא נכללה, פרט לירושלים וליהודה, עם לבנון ועבר־הירדן בווילאיות דמשק וביירות – משמע בסוריה – כחלק מהמינהל העות־מני. במכתבו ליעקבסון אין רופין מעלה "הצעה" לטרנ־ספר או לפינוי ערבי, אלא מהרהר בפתרון לשאלה אנושית שנתלוותה להגשמת הציונות והראה עצמה כתופעה צודקת ונושאת ברכה לכל.

עבודתו האוצרה והמגמתית של יגר שימשה אסמכתא הן למתנגדי הטרנספר הערבי מן השמאל – כמו תום שגב שלא עמד על טעויות־יגר ("כותרת ראשית" 22.8.84) – הן לחסידי אותו טרנספר מן הימין. במאמרו "העברה כפת־רון ציוני" ("הארץ" 9.7.87) משתמש הד"ר ישראל אלדד במובאה שהביא יגר מברל כצנלסון – המלמדת, כי ערביי ארץ־ישראל עתידים לדעתו "לעבור לסוריה ולעיראק", ומצמיד אליה, כשותפים לאותה תפיסה, את "רופין וסיר־קין וטבנקין ובביטויים נפתלים והדירים יותר... גם דוד בן־גוריון". רחבעם זאבי – מייסדה של תנועת "מולדת" ומחבר־מצעה – בא, איפוא, אל המוכן ושאב את מקורותיו מיד שנייה, מאלדד, כשהסביר ("הארץ" 17.8.88) שאת "הרעיון" – "טרנספר (חילופי־אוכלוסין בהסכמה) של ער־ביי יהודה, שומרון ועזה למדינות ערב" – "קיבלתי ממורי ומנהיגי בתנועה הציונית, כמו דוד בן־גוריון... או כפי שלמדתי זאת מברל כצנלסון, ארתור רופין, יוסף וייץ, משה שרת ואחרים". לא נתעכב כאן על הרגלי־הלמידה של זאבי, אבל דומה, כי את וייץ, שהוסיף למוריו ומנהיגיו בתנועה הציונית, שלף ממאמרו של תום שגב ב"כותרת ראשית", ואם אי־סודיותו מגעת עד כדי־כך, ממאמרו של צבי שילת, חבר־למערכת של הדו־ירחון "נתיב" (גליון 1, פברואר 1988), שבו טען גם הוא, כי "רופין הציע להעביר פלחים ערבים לסוריה. הוא האמין במדיניות זו".

הנה, איפוא, כזו וכזה תאכל חרב הטעויות.

* * *

מאחר שעד 1937 לא נדונו רעיון או תכנית של טרנס־פר ערבי בשום קונגרס או ועידה ציונית, מתעוררת מאליה השאלה מה באמת היתה עמדת ז'בוטינסקי; שהרי מאז הרצל, רק הוא העלה "תכנית אוואקואציה", משמע טרנס־פר של יהודי פולין וממזרח־אירופה לארץ־ישראל. כלום לא הגה, בבחינת "מחויב־היגיון", גם בטרנספר מקביל של ער־ביי ארץ־ישראל? אף־על־פי שבכתבי ז'בוטינסקי התשובה היא לאו חד־משמעי, פרץ ויכוח בין פרשניו ודומה כי לא בלי־סיבה. שכן הוויכוח הזה צמח מתוך היסוד שז'בו־טינסקי עצמו הניח לתפיסה שעליה נבנה הרוויזיוניזם הציוני:

את רעיון־היסוד של תנועתו פירסם ז'בוטינסקי ב־1923, במאמרו "על קיר הברזל, אנו והערבים", והוא היה המנהיג הציוני הראשון שנתן פומבי לחזות הקודרת, כי

> על הסכם מרצון בינינו לבין ערביי ארץ־ישראל אי־אפשר לחשוב בכלל. לא עכשיו ולא בעתיד הנראה באופק... אי־אפשר בחלום לקבל את הסכמתם מרצון של ערביי ארץ־ישראל להפיכתה של פלש־תינה לארץ בעלת רוב יהודי.

מסקנתו היתה חד־משמעית. בארץ־ישראל יוכל להתפתח רוב יהודי ובעקבותיו מדינה יהודית "רק... בחסותו של כוח... מאחורי קיר ברזל, שלא יהא בכוחה של האוכלוסיה המקומית לפרוץ אותו". ברזל בלשונו היה נשק, וקיר ברזל היה צבא. נבואתו שהערבים במדינה הי־הודית יצטרכו לחיות בתנאי כיבוש צבאי – אכן, לז'בו־טינסקי בחוך בכושר ראיית־הנולד – יצרה לו תדמית שלא הלמה לו כלל, והוא יצא במחאה על שחושבים אותו "לאויבם של הערבים, לאדם הרוצה לדחוק את רגלי הער־בים מארץ־ישראל".

ואכן, בהודעותיו אחרות והעיקר בעדותו שעוברה ב־1934 על־ידי האקוקשתיה הרוויזיוניסטית שאת עיקריה השמיע ז'בוטינסקי באוזני ועדת־פיל בפברואר 1937, הבהיר בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, "כי היהודים שהגנים לשוב למלוטט הערבי בארץ־ישראל העברית את מקומם הבטוח, שהבנע הם לעצמם אבל לא קיבלון מעולם במדינות אחרות". כלומר, "שוויון (זכו־יות) אזרחי", "שוויון לשוניות", "אוטונומיה תרבותית", "חלוקת־קרקעות ללא אפליה", ועוד. לכאורה היתה, איפוא, כוונתו נכונות לחיי צוותא עם הערבים.

אולם, הספק אם זו היתה באמת עמדתו היחידה היה יכול להתעורר כבר ב־1933. בשלהי אותה שנה, העלה הד"ר אביגדור יעקבסון – מוותיקי הדיפלומטים הציונים וחבר ההנהלה הציונית בשנים 1911–1920 ו־1933–1934 – את הצעתו לחלק את ארץ־ישראל לשתי מדינות. לד־רוש מאנגליה ליצור במדינה היהודית רוב יהודי על־ידי העברת שישים־שבעים אלף ערבים אל המדינה הערבית. יעקבסון סיפר להנהלה הציונית בלונדון כי ז'בוטינסקי מודע להצעתו ומסכים לה; כך כתב בן־גוריון לשרת בדצ־מבר אותה שנה. היה זה רמז ראשון לתמורה בגישת ז'בו־טינסקי ל"שאלה הערבית".

כפעם בפעם נתפסו ציונים וידידי־ציונים להרהור ברעיון של טרנספר ערבי. אולם ספק אם היינו זוכרים אותם, לולא נאחזו בהם, כבאילנות גבוהים, מי שמטיפים בעשור האחרון, וביתר שאת בשנה האחרונה, לפתרון בעיות הביטחון והזהות של ישראל בדרך של טרנספר ערבי בהסכמה

רמז שני הופיע כעבור ארבע שנים: בדצמבר 1937 נפגש ז'בוטינסקי בלונדון עם הרבן היהודי־האמריקאי אדוארד נורמן שצידד ברעיון הטרנספר של ערביי ארץ־ישראל לעיראק, ואף הואיל לשאת ולתת על מימושו עם נציגי ממשלת־עיראק. נורמן העביר לרשות יוסף שכטמן, הביוגרף של ז'בוטינסקי, את יומנו, שבו רשם את תגובת ז'בוטינסקי:

> "ז'בוטינסקי קרא עוד לפני כן העתק של הצעתי... הר־עיון נראה לו מאוד. בכל אופן, הוא אומר, הקטע הקשה ביותר יהיה להשפיע (to induce) על הערבים לצאת מארץ־ישראל... ז'בוטינסקי הציע צעד מקורי, דהיינו שאם תגיע התכנית אי־פעם לשלב שעיראק תהיה נכונה לשתף פעולה ולהזמין בפומבי את ערביי ארץ־ישראל להגר אליה, יהיה זה מן התבונה שההסתדרות הציונית תתנגד בגלוי ליציאת הערבים. רק כך ישוכנעו הערבים שלא יהו־דים הגו את התכנית ושהיהודים שואפים, בעצם, לכך שהערבים יישארו בארץ רק כדי שיוכלו לנצלם, ואז יבקשו הערבים להסתלק לעיראק בנפש חפצה מאוד. זה נשמע מקיאבליסטי יותר מדי, אבל גישה זו עשויה להיות הגישה הנבונה במגעינו עם ציבור נבער־מדעת וחשדני כמו הציבור הערבי".

במאי 1939, ביקר בן־ציון נתניהו בבית ז'בוטינסקי בלונדון, והביא לו שי, את הכרך שערך בסדרת כתבי־נור־דאו; הכרך שכלל את דבריו בזכות הטרנספר. ז'בוטינסקי שם לספר שיספק לו חומר־קריאה במסעו לפולין (האח־רון, כפי שהתברר). ביומו, בעת שז'בוטינסקי שהה בפולין, נחתם ההסכם בין גרמניה של היטלר ואיטליה של מוסו־ליני שאיפשר – לפי יוסף שכטמן, הביוגרף של ז'בו־טינסקי – ל־266,000 הגרמנים תושבי דרום טירול האיטלקית לעבור לגרמניה; 185,000 מהם בחרו באפש־רות זו. הטרנספר, שוב לפי שכטמן, עשה על ז'בוטינסקי רושם חיובי רב. בעקבות קריאה מחודשת בזנגוויל ותחת הרושם של הטרנספר הטירולי, כתב ז'בוטינסקי את מאמרו "שיחה עם זנגוויל", שראה אור ב־21 ביולי ב"מאמענט" הווארשאי ביידיש וב"המשקיף" התל־אביבי בעברית. במאמר הסוקר ויכוח בינו ובין זנגוויל, ב־1916, על רעיון הטרנספר, יש ללא ספק – כפי שהראה כבר הד"ר יוסף הלר ("הארץ" 29.1.82) – "רמזים ברורים שז'בו־טינסקי שינה את עמדתו בשאלת הטרנספר". הלר גורס כי בביקורי נורמן גילה ז'בוטינסקי את עמדתו האמיתית, משום שהדברים נאמרו בשיחה.

במבט לאחור, נראית "השיחה עם זנגוויל" כנקודת היפוך־הנקודה שעברה על ז'בוטינסקי בעת שינוי עמדתו. הוא פותח בפירוט עמדת־התנגדותו לטרנספר, "ובפרט בשאלת הגירה אנושית היה דוחי (חושבני, כל הגזרות) דוחה מבחינה מוסרית" הגירה ש"באה לא מתוך רצון חו־פשי". והוא מוסיף, "התקדים התורכי עוד הגביר את התנג־דותי", שכן:

> מה שקוראים עכשיו "חליפין" הרי זה... רק ביטוי של אדיבות: למעשה היה זה גירוש ברוטאלי. מסירת־לוחי לכל המושגים הקדושים שלנו בדבר צדק ואי־צדק, אנושיות ושנאת של חיות־טרף.

יתר על כן, דומה שהוא מזים את הביוגרף שלו בדבר ההסכם הטירולי. שכן, שיחתו עם זנגוויל ב־1916, כותב ז'בוטינסקי, עלתה בזיכרונו "בימים אלה, כשקרא בעיתו־נים את הידיעה "שמגרשים בכוח מטירול האיטלקית 250,000 גרמנים... אני מתכוון ל־250,000 אזרחים איטל־קים בעלי הלאומיות והלשון הגרמנית, שאיטליה, תוך הסכם עם גרמניה, מצווה עליהם להגר ממקום־מולדתם ולהסתלק לגרמניה, או לאפריקה".

ז'בוטינסקי מתייחס לשני הגירושים בשאט־נפש. הם לא היו, לדעתו, חילופי־אוכלוסין מוסכמים. אתא טורק הושיב מיליון־וחצי יוונים "על גבי אוניות ושילח אותם על פני הים למקדוניה" ואילו היוונים השיבו בגירוש חצי־מיליון טורקים. ה"הסכם הטירולי" נעשה לא בין שונאים, אלא בין "ידידים, או לפחות ידידים מדומים", כעין "שי־רות הדדי" ש"אין בו שמץ של יסוד של 'חליפין', מפני שבטירול הצפונית אצל הגרמנים אין תושבים איטלקים בכלל".

מדוע ז'בוטינסקי – המעיד על עצמו ש"אפילו בשנים האחרונות הייתי מתאפק מלהביא" את השיחה עם זנגוויל – החליט לפרסמה, בכל זאת?

ז'בוטינסקי משיב:

> לתמהוני הגדול, התחלתי להרגיש במחצית עשר השנים האחרונות, שיחסם של החוגים האינט־ליגנטיים שמסביב להעברת־האוכלוסין בלציבה אינו שלילי כלפי כאותו זה (חילופי־האוכלוסין בין תור־כיה ויוון).

הם שהמריצוהו לשפוט אותו לפי תוצאותיו. "סע למקדוניה", הם אמרו לו,

> ושאל את המגורשים, אם הם מצטערים על הגירוש, בפרט תשאל את ילדיהם. שאל גם את ה־אחרים, את התושבים הוותיקים – אם גרם קמאל פחה עוול ליוון או שהוא עשה להם שירות?... בק־צור: במשך 13 שנה הסתדר הכל בכל מקום. רק עקשן יכחיש, שהמצב החדש הן בתורכיה והן ביוון שופר הרבה ושהוא נורמאלי יותר.

מסקנת "החוגים" בדבריו: "אין כל אפשרות להתייחס כאל 'פשע' אל מאורע, שהביא תוצאות טובות, אותן התוצאות ממש שרצו בהן: להיפטר מסכסוך גזעי".

ז'בוטינסקי אינו מודה בפירוש שהשתכנע מנימוקים של "החוגים" הם, אבל העובדה שחזר עליהם בהרחבה מבלי לדחותם אחד לאחד מלמדת שהם הרדו ללבו. שאם לא כן, מדוע רק לפתע נמסבי בנושא שבבמקך יותר מעשרים שנה, מאז השיחה עם זנגוויל, הסב כי השתיקה יפה לה ואכן, חלקו השני של המאמר מוכיח, כי צדק הביוגרף שלה: בדיעבד, התפעם ז'בוטינסקי מההסכם הטיר־ולי וראה אותו בחיוב. לקראת סיום כותב ז'בוטינסקי:

> מה שאני רוצה להדגיש זהו רק הקובע. שאותו הרעיון האוורחובי של זנגוויל חי והינו בבוהות היכל כך אין צורך כלל להיות ריקאמטור פאריסטי... אני מדבר על כך. שאין עוד מן התועלת להשתיק אותה גישה לבעיית־הלאומים, או "בעיית־הגזע". כפי שמכנים אותה היום, ששמעתיה מפי זנגוויל.

ז'בוטינסקי התייחס לשני הגירושים (מטירול ומטורקיה) בשאט־נפש. הם לא היו, לדעתו, חילופי־אוכלוסין מוסכמים. אתא טורק הושיב מיליון־וחצי יוונים "על גבי אוניות ושילח אותם על פני הים למקדוניה" ואילו היוונים השיבו בגירוש חצי־מיליון טורקים. ה"הסכם הטירולי" נעשה לא בין שונאים, אלא בין "ידידים, או לפחות ידידים מדומים", כעין "שירות הדדי" ש"אין בו שמץ של יסוד של 'חליפין', מפני שבטירול הצפונית אצל הגרמנים אין תושבים איטלקים בכלל"

הוא חותם את מאמרו בבשורה זו:

> הסכם גרמני־איטלקי זה יכול בעתיד להשפיע על מצבם של כל מיני מיעוטים במקומות אחרים... וישנו ביזון – וזוהה נמנני שהוא תקדים ירידותי, בעין נסיון קונסטרוקטיבי ירידותי לפתור את השאלה לטובת האינטרסים המשותפים. בהסכמת העם השני, בצורה ראדיקאלית ומהלכה.

רע או טוב: גורם חדש הוכנס לאוויר־העולם, ויהא צורך להתחשב בו.

אין ספק שגם בעניין זה השכיל ז'בוטינסקי לראות את הנולד, ומאז כתב את מאמרו, היינו עדים ל"חילופי־אוכלוסין" מכל הסוגים – חד־צדדיים ודו־צדדיים, ברוטאליים וברוטאליים פחות – ובכל הלקיכתבל, באירופה, בברית־המועצות, באסיה ובאפריקה.

* * *

ז'בוטינסקי הלך לעולמו ב־1940 ו"השיחה עם זנגוויל" היתה דברו האחרון בעניין הטרנספר שהתפרסם בדפוס בחייו. אולם בפרק "הבעיה הערבית בלי ראקציוניות", בספרו "חזית המלחמה של עם ישראל", שהתפרסם באנגלית ב־1942, מופיעה עוד התייחסות לשאלת הטרנספר. אחרי שהבטיח לערביי ארץ־ישראל שבמדינה היהודית יי־הנו מכל הזכויות – זו חזרה על מה שאמר לוועדת־פיל – ז'בוטינסקי הוסיף:

> שאלה אחרת היא, אם ימצאו הערבים, שכל זה הוא יותר מספיק לשדלם להישאר בארץ עברית, אבל אם לא ירצו להישאר, יבוא המתבר לראות מדינה־אי אסון בנכונות להגר... אם יתגביר שהערבים יע־דיפו להגר, הרי מותר להן באפשרות זו בלי העמכות פנים של דאבה.

"לשדלם" ניתן לפירושים שונים, האחד כהם רומז לזנגוויל, שאף הוא השתמש בפועל "לשדל" (ר' לעיל). המאמינים בתום לבו של ז'בוטינסקי גורסים, כי התרגום הנבון למקור האנגלי – inducement – צריך להיות: "אם ימצאו הערבים שאין בכל אלה פיתוי מספיק להישאר בארץ עברית". כך טוען הפרופ' נתניהו. לעומתם סבור הלר, הידעני ברטנו, שאם כתב ז'בוטינסקי דברים המשתמעים לשתי פנים, עשה זאת מפני שהבין שבכל עוד שאלה זו שנויה במחלוקת ועמדה לה להיזהר בהתבטאויות פומביות.

הד"ר ישראל אלדד – במאמרו הנזכר לעיל – עומד גם הוא על התמורה שחלה בעמדת ז'בוטינסקי ומוקק גם הוא לספרו האחרון. ראשית מסביר אלדד מדוע ז'בוטינסקי לא נתפס מלכתחילה לרעיון־הטרנספר. אכן, בעת שמנהיגים ציונים בתנועת־העבודה קיבלו בחום את רעיון העברת הערבים משטח המדינה היהודית לשטח המדינה הערבית, שאותו העלתה ועדת־פיל ב־1937, הוא נקט עמדה שונה. "מי שהתנגד להעברתם בשלב זה", כך כותב אלדד,

> היה דווקא זאב ז'בוטינסקי. אם כמעשים עקרוניים, של הליברליזם שלה. אם מתוך ביטחון בעליה של מיליוני יהודים לכל הארץ בשתי גדות הירדן, ואז יש מקום למיעוט ערבי של 20%.

זה הסבר מביע. ז'בוטינסקי חתר למדינה יהודית בשני עברי־הירדן, שאוכלוסייתה תמנה שמונה מיליוני יהודים ויותר. מדינה יהודית כזאת תהיה כסגולה להעניק למיעוט הערבי שבתוכה שוויון מלא. בנסיבות כאלה – אומר אלדד – "יכול היה ז'בוטינסקי לסמוך על הערבים הלויאלים שהתנתגר עליהם ויתגבר עליהם. אבל, מוסיף אלדד, "גם הוא", ז'בוטינסקי,

> אמר בספרו האחרון, על סף מותו. שלא יבגעו ולא יבהל אם 900 אלף ערבים יבחרו להגר מהמדי־נה היהודית.

על אחת כמה וכמה – הגיון הדברים כמו כשהבנע מאליו – היה ז'בוטינסקי מצדד בטרנספר לוא חזה את השואה, ששמה לאל את תקוותו לשמונה מיליוני יהודים בארץ, ולוא חזה את ההתפוצצות הדמוגרפית של ערביי ארץ־ישראל, המאיימת על קיומה של המדינה היהודית. דומה, כי בעניין זה תתקבל פרשנותו של אלדד על הכל. חתימתו של מנחם בגין על הסכמי קמפ־דייוויד כולל סעיף האוטונומיה שבתוכם, עשויה לכאורה להעיד שהוא ביקש להעניק לערבים את השוויון שהבטיחו להם דברי ז'בוטינסקי. אבל מדיניותו בפועל בשטחים המוחזקים הראתה בעליל, כי לא היתה זו אלא מראית־עין. בגין, ככל הנראה, נטה לפרש את ז'בוטינסקי לפי תרגומו העברי.

(החלק ב' ביום ראשון, ערב סוכות)

מילון מונחים

אוטואקואציה – פינוי אוכלוסין, לעתים קבע ולפעמים ארעי, אם באותה ארץ ואם מארץ לארץ, לרוב כתוצאה ממצוקה.

גירוש – הוצאת אדם או בני־אדם בכפייה, בכוח הזרוע או החוק, מארץ לארץ.

הגירת־המונים – מעבר אוכלוסין מארץ לארץ מרצון.

העברה – "העברה" – העברת רכושם של היהודים שעלו מגרמניה לארץ ישראל.

העברת אוכלוסים – טרנספר.

העברה הקרקעית – כתוצאה מרכישת קרקעות על־ידי הקרן הקיימת וחברת הכשרת היישוב והעברת האריסים לשטחים אחרים (בפועל, פחות משלושה אלפים לשנה).

חילופי אוכלוסין – הגירת־המונים דו־סטרית בין שתי ארצות, בדרך כלל על בסיס לאומי או דתי.

חילופי אוכלוסין בהסכמה – חילופי־אוכלוסין הנע־שים בהסכמה בין ממשלות.

חילופי־קרקע – הסכם בין מדינות בדבר שינוי גבול ותיחום הגדרים על בסיס דו־סטרי, או המרת־קרקעות כדי ליצור רציפות אתנית.

טרנספר – העברת אוכלוסין, דו־סטרית וחד־צדדית, של בני לאום־אחד, מארץ לארץ.

טרנספר בכפייה – טרנספר שאינו מרצון.

טרנספר בהסכם – טרנספר הנעשה מתוך הסכם בין ממשלות. יש להדגיש כי ההסכם הוא בין מדינות ואינו כרוך בהסכמת היחיד.

טרנספר מרצון – הגירת־המונים הנובעת משיקולים של פיתוי או כדאיות. (בלשון שאינה מדויקת: העברה בשכנוע).

טרנספר תוך כדי פיצוי – טרנספר בכפייה שבמסג־רתו ניתן למועבר פיצוי, בכסף או בשווה כסף.

טרנספר קטן – "העברה הקרקעית".

יישוב – הקמת יישובים לקליטת מועברים או מפונים.

מסע־הגירה – טרנספר מרצון.

נדידה חופשית – הגירה או מעבר ממקום למקום, באותה מדינה, מרצון הפרט.

נדידת־עמים – מעבר של עמים שלמים מטריטוריה אחת למשנה (תופעה היסטורית המאפיינת את נדידת השבטים הגרמאניים בעיקר, מאסיה לאירופה).

נישול – הרחקת עובדי־אדמה שכירים מאדמתם שנמ־כרה, או פיטורי פועלים שמקום־עבודתם נלקח מהם, מסיבות לאומיות.

כל הזכויות שמורות (C) 1988 לשבתי טבת

هكذا من الأصل

קו הגבול הוא הקו האדום

DER SPIEGEL

מיוחד ל"הארץ"

שר החוץ האיראני בטוח שמצבה של ארצו אינו נואש, גם אם השיחות עם עיראק במבוי סתום. בינתיים הוא ממשיך לייצא את המהפיכה

בחזית שוררת הפסקת אש. אבל בז'נווה תקעו על שרטון שיחות השלום בין איראן ועיראק. האם קיימת סכנה שהקרבות יפרצו שוב?

ולאיאטי: אנו מקווים שהשיחות יובילו לפתרון ממשי של הסכסוך. אבל התוצאה תלויה ברצונו הטוב של הצד השני. אנחנו, מכל מקום, רוצים שלום.

האיאטולה חומייני הזהיר את האיראנים לא להאמין שהמלחמה כבר תמה.

הוא רצה לקרוא לעמנו לעמוד על המשמר. אנחנו רק בתחילתו של תהליך השלום. הפסקת אש אין פירושה סיום מצב המלחמה. האימאם חומייני רק אמר כי עלינו להיות ערוכים אם תתפרץ הפסקת האש.

האין זה מבטא האנת לנוהג עייפותם של האיראנים מהמלחמה?

מובן שעמנו אינו רוצה בהתחדשות מעשי האיבה. אנחנו רוצים שלום בר־קיימא כדי לבנות מחדש את ארצנו. אבל אנו גם רוצים בשלום צודק.

השיחות בז'נווה נתקעו בגלל סכסוך בן מאות בשנים על קו הגבול בשאט אל־ערב. עיראק רוצה למנוע נתיב מים זה — הגישה היחידה שלה למפרץ הפרסי — מבריטושאנת אר־ביות, כדי לפתוח שוב את נמל בצרה. מדוע אינכם מסכימים לכך?

מה שקרוי בפיך שאט אל־ערב קרוי אצלנו ארוונד רוד. עיראק נכנסה להיסטוריה כמדינה רק בעקבות מלחמת־העולם הראשונה. איך יתכן שהסכסוך על ארוונד רוד יהיה בן מאות שנים?

זה יתכן מפני שהאיראנים היו מסוכסכים עוד עם טורקיה בשאלת הגבול. ומפני שבצרה היתה למעלה מאלף שנה אחת מערי המטרופולין הערביות הגדולות ביותר של המזרח התיכון.

הקיסרות העותמנית ניהלה גם מלחמות גבול רבות בדרום־מזרח אירופה. הסכסוך על מסופוטמיה, האיזור שבין הפרת והחידקל, אותו איזור שאנו מכנים כיום עיראק, היה מן הפרקים החשובים ביותר בהיסטוריה שלנו. רוב הזמן היו לפחות חלקים של מסופוטמיה שייכים לפרסים. בבגדד תוכל לראות גם היום הריסות של ארמונות שהקימה השושלת הססנית הפרסית לפני התקופה האסלאמית. אם רוצים העיראקים לפתוח את ספרי ההיסטוריה — בבקשה, אנו מוכנים לאתגר.

העיראקים מסתמכים על הכתוב בהיסטוריה. האיראנים לעומתם מסתמכים על ההסכם שהושג השאה ב־1975 באלג'יר עם עיראק, ועל פיו עובר קו־הגבול באמצע נתיב המים. האם על סלע מחלוקת זה זה עלול להיכשל השלום?

לא נחזור בנו מעמדתנו. הגבול עובר בקו העמק הרב ביותר בשאט אל־ערב. כך הוסכם בחוזה אלג'יר. סדאם חוסיין חתם עליו בעצמו.

[illegible]

שר החוץ האיראני, עלי אכבר ולאיאטי

תצלום: אי־פי

לעיראקים יש הרגשה שהם בעמדת יתרון צבאית. אבל זו תחושה כוזבת. גם לפני שמונה שנים הם האמינו כי ינצחו במלחמה תוך שבועיים, שלושה. עמנו לא השתנה, הוא נחוש בדעתו להגן גם להבא על האינטרסים הלאומיים שלנו. קו הגבול, אם על היבשה ואם בים, הוא קו אדום בשבילנו. עליו אין פשרות ואין משא ומתן.

אם מוראל הלוחמים באיראן לא נפגע כלל, כטענתך, מדוע סבלתם תבוסות כה רבות בשבועות שלפני הפסקת־האש?

למלחמה יש חוקים משלה. במסלך כה ממושך יש תמיד עליות ומורדות. במערכה האחרונה בקרבנשאות, אנו ניצחנו וגירשנו את הפולשים.

האם הוויכוח על שאט אל־ערב מתנהל בעקשנות והאיראנים [illegible] מפני שהבעלות על נתיב המים נהפכה לתשובה סמלית בשאלה מי ניצח במלחמה?

הבעייה העיקרית היא שסדאם חוסיין רוצה להוכיח לעמו כי הוא ניצח. אבל מדוע עלינו לשלם את המחיר? לאחר שמונה שנים עליו לתת לעמו דין וחשבון מדוע פתח בכלל במלחמה זו, אחת המכשכות והאיומות ביותר בהיסטוריה [illegible] ולשם מה ניהל אותה. אם הוא טוען כי ריבונותו המלאה על שאט אל־ערב היא סמל לניצחונו, הוא מספר חלום באספמיה.

כאשר הכריזה ממשלתך להדפסקת אש, אמר חומייני כי ההחלטה זו קשה משתיית קובעת רעל. [illegible]

הסכם כבר המבוטל, ימים ספורים לפני תחילת מלחמת המפרץ.

ההסכם בתוקף, וביטולו החד־צדדי אינו תקף. אני עצמי שאלתי בעניין זה את מזכיר האו"ם, פרז דה־קוייאר, בניו יורק, קודם שנכנסה הפסקת האש לתוקפה. הוא הבטיח לי כבר פורש כי האו"ם מכיר בתוקפו של ההסכם.

מבחינה משפטית, אולי הצדק עמכם. אבל המשטר בבגדד מאמין כי יצא מנצח מהעימות הצבאי עם איראן.

סאדאם חוסיין, שוטי ההתרברבות במפרץ הפרסי. אף אחד מהם לא הושג.

מובן שיהיה לנו קשה להסכים לשיחות עם משטר שגרר אותנו למלחמה עם אבידות כה רבות. מובן שקיווינו שהקהילה הבינלאומית תעניש את סאדאם חוסיין. אך אין פירוש הדבר שאנחנו במצב צבאי נואש. יש רגעים קשים בכל מלחמה.

תעשיית נפט שנהרסה בחלקה, מאות אלפי חללים אך שום ניצחון — האם גם העם האיראני אינו מציג לממשלתו שאלות על תכליתם של הקורבנות הרבים?

עמנו סבלני מאוד ונבון. ההיסטוריה של תרבותנו ארוכה מאוד. היא כוללת קרבות ותלישות מרובות. אנשינו יודעים איך להתמודד עם מצבים כאלה.

זכויות האדם בהקשר תרבותי

מהי בעיני איראן המשימה החשובה ביותר לאחר המלחמה — שיקום כלכלי או חימוש הצבא?

כל אחת ממשימות אלו קשורה בשנייה. גם הרפובליקה הפדראלית הגרמנית החלה לאחר המלחמה לבנות מחדש את כלכלתה, ועד מהרה הקימה צבא חדש. אין פירוש הדבר שאנו מתכוונים לצאת לעימות צבאי חדש. ברצוננו אך ורק להבטיח כי נוכל להגן על ריבונותנו, על המהפכה שלנו ועל כבודנו הלאומי.

כדי להשתקם, זקוקה ארצך לסיוע זר. האם ברצונכם להיפתח במידה רבה יותר למערב, אולי אפילו לתקן את היחסים עם ארה"ב?

זה פרק קשה. ארה"ב נלחמה מלכתחילה במהפכה האסלאמית. השיא האחרון עד כה היה הפלת מטוס־הנוסעים שלנו מעל למפרץ הפרסי. אשמת האמריקאים הוכחה, אבל הם עדיין לא מוכנים להתנצל. האם כה קשה להתנצל על מותם של 300 אזרחים? אתה מצפה מאתנו שאנחנו נלך אל האמריקאים?

החששות שאיראן עוררה במערב, אך גם בשכנותיה הערביות, מקורם בתחייתה התוקפנית לייצא את המהפכה האסלאמית מעבר לגבולותיה. האם תהיו נכונים לוותר על כך בעתיד?

נמשיך לייצא את המהפכה שלנו, אבל רק מבחינה תרבותית. גם מדינות המערב עושות זאת, הן מייצאות את תרבותן, את דרכי החשיבה שלהן, את הערכים שלהן, בסיוע אמצעי־התקשורת או האוניברסיטאות המכשירות סטודנטים זרים. למשל, המערב מודד בתמורה כל מדינה על־פי אמת המידה של קיום זכויות האדם.

האם בעיניך זה נפסון לתמבית תרבותית?

האם אתה מאמין שזכויות־אדם הן ערך מוחלט? ושמא גם הן מבטאות אידיאולוגיה מסוימת, שיפוט ערכי מסוים. כל מעגל תרבותי רוצה לייצא את ערכיו — לא באלימות אלא בדרכי שלום. זה כל מה שאנחנו עושים במהפכה התרבותית שלנו.

עצרת של תומכי קארדנס במכסיקו־סיטי

תצלום: אי־פי

געגועים למהפיכה

ביולי נבחר קרלוס סאלינס לנשיא מקסיקו. בדצמבר הוא אמור להיכנס לתפקיד. זה זמן מספיק לאפשר לירינו קואוהטמוק קארדנס לאסוף כוחות. בינתיים משחקים השלטונות בקלף הסובלנות

מאת ברטראן דה־לה־גרנז'

Le Monde

מיוחד ל"הארץ"

מקסיקו

לאחר התייעצות עם ארבע המפלגות המרכיבות יחד את "החזית הדמוקרטית הלאומית" (אף־די־אן) קם קואוהטמוק קארדנס, שנהפך לאיש הפוליטי הפופולארי ביותר במקסיקו תוך מספר חודשים, והציע לכונן ארגון "המשקף את האגודות הכפבית הגדולה ואת השינויים התרבותיים שבאו לביטוי בהצבעת האזרחים ב־6 ביולי".

קרוב ל־200 אלף נאספו ב־14 בספטמבר בכיכר המרכזית של הבירה, כדי למחות על הנוסחה הרשמית שניתנה להיבחרותו קרלוס סאלינס דה גורטארי לנשיאות. סאלינס היה מועמד מפלגת השלטון, המפלגה המהפכנית המוסדית. לפני קהל עצום ורב זה, הכריז קארדנס שאותו ארגון חדש, שעדיין לא הוגדרה צורתו הסופית — "קואליציה, פדרציה או מפלגה פוליטית" — "ייאבק למען חזרה אל האידיאלים הגדולים של מהפיכת 1910, ששולבו בחוקת 1917: "דמוקרטיה — בניגוד לאוטוריטריות הנוכחית; שוויון — כדי לשים קץ לניצול ולדחיקתם של מגזרים גדולים באוכלוסיה; [illegible] הפעלת הריבונות הלאומית ללא כל הגבלה — כדי לשים קץ לכפיפותה של המדינה לאינטרסים זרים; צדק — כדי לחסל כזוק את השחיתות ואת זכויות־היתר".

קארדנס קרא להקמת ועדות של תבנים מתמשחה בכל דרגי החברה, כדי לצאת למתקפה נגד המשטר. היעד המרכזי: סאלינס, שנבחר ב־6 ביולי ואמור להיכנס לתפקידו רשמית ב־1 בדצמבר. המטרה: לאלצו להתפטר. חסידי קארדנס מסרבים לקבל את תוצאות הבחירות לפרלמנט, שנסו לטמונם (שני כוחות האופוזיציה הגדולים קיבלו 240 מבין 500 מושבים).

לעומת זאת, סכנה האופוזיציה שנגזל ממנה ניצחון בבחירות לנשיאות, על־ידי העברת ארבעה מיליוני קולות בכל הנוגע אפשרית לנכותו של סאלינס שקיבל רשמית 50.7% מכלל הקולות (31.5% קיבל קארדנס ו־17% — עמנואל קלוטייר, מועמד מפלגת הימין העיקרית, מפלגת הפעולה הלאומית).

קארדנס נענה בתשואות סוערות ביותר, כדובר בזכות המשך המאבק למען "השלטת רצון העם", כלומר, התפטרות סאלינס. "המאבק יהיה ממושך", אמר קארדנס. ההמון השיב בקריאות: "עכשיו, עכשיו! אם יכפו עלינו את סאלינס תהיה מהפכה!" קארדנס הוא בנו של הגנראל לאזרו קארדנס, נשיא מקסיקו מ־1934 עד 1940, שהלאים את חברות הנפט במדינה. הוא המשיך את נאומו בנימה התקיפה, אותו משאר הפוליטיקאים המסורתיים במדינה, והזהיר את [illegible] "השלטון", אמר, "יהיה רוצה שנקרא לעימות אלים, כדי לפתוח בדיכוי הרסני ולגרום מרחץ דמים".

כרגע משחקים השלטונות בקלף הסובלנות המניחים לאופוזיציה של השמאל ושל הימין לצאת לרחובות ללא הגבלות. באותה עת ממשיך סאלינס בפעילויותיו של נשיא־נבחר, נפגש עם נציגים של גופים שונים וקבוצות כלכליות שונות, כאילו לא אירע דבר. כך לפחות נראה על פני השטח, שכן סאלינס לא השתתף בשום הפגנה או אירוע המוניים מאז ה־6 ביולי. זה מפתיע מאד כשמדובר באדם שאהב כל־כך לצאת להמונים בעת מערכת הבחירות שלו.

האסטרטגיה שלו היא לטווח ארוך. הוא מקווה שעד ה־1 בדצמבר יצליח לשכנע את המקסיקאים כי הדברים במדינה ישתנו לטובה תחת שלטונו. הוא רוצה, לדבריו, לשים קץ ל"הפעלה שרירותית וקפריזית של השלטון". הוא אומר כי הוא מעוניין ב"התייעצות ודיאלוג" ולא בעימות עם האופוזיציה. הוא מציע להקטין את משקל החוב־החוץ כדי להבריא את הכלכלה, לתקן את חוק הבחירות כדי לקדם את הדמוקרטיה, להוציא לפועל "תכניות" יעילות למאבק בעוני וכו' וכו'.

כוונה זו, להישאר מחוץ להתכתשות ולהציג עצמו כמי שפתוח לדרישות כבר נשאה, ככל הנראה, פירות מסוימים. הימין וכמה פרשנים בתקשורת [illegible] כלפי סאלינס באמינותו. רק השמאל שומר על להט־הלחימה שלו, אבל על־אף קריאותיו של קארדנס לאחדות, השמאל מפולג מאוד.

מפלגת השלטון, הטוענת כי היא מייצגת את השמאל המקסיקאי האמיתי, לא השמיעה את המלה האחרונה שלה. היא מוסיפה לשלוט על רוב האיגודים המקצועיים הגדולים. חסידי קארדנס אולי נתפסים [illegible] כאשר הם משחקים בסמל המפלגה המורכב על דינוזאור עשוי נייר, בכיכר החוקה.

מלחמת העצמאות של הסקוטים

מאת דומיניק דומברס

Le Monde

מיוחד ל"הארץ"

אינוורנס, סקוטלנד

"אנחנו במרפים רואש ריבונות, ולא שום דבר פחות ממנו!" לא ודים אלא מרפים מצודים בגאווה על התג שנושאים מיליטנטים סקוטים רבים. קונגרס המפלגה הלאומית הסקוטית (אס־אן־פי) נפתח באווירה בהשתתפות 700 צירים, בנימה זו השמעת אולי תמוהה במקצת: היעד [illegible] הוא שהעצמאות, היעד הכלל משתנה של גוף זה, שהוקם לפני 50 שנה, תהיה אולי תהליך כאוב, אך התמורה [illegible] של הסקוטים אל להם להירתע מהדרך הקשה.

הלאומנים הסקוטים אינם תופעה ציורית ופולקלוריסטית כפי שאפשר אולי לחשוב. לאחר התמוטטות המפלגה השמרנית בסקוטלנד, הם כיום, לאחר הלייבור, המפלגה השנייה בגודלה בחבל־ארץ זה. תשומת־הלב התמקדה בהם מחדש כאשר השיגו 21.2% מכלל הקולות בבחירות המקומיות במאי האחרון. הישגיהם עלו כמעט פי־ארבעה בהשוואה לבחירות הקודמות של 1984.

הם התאוששו לאחר התבוסה הכפולה שנגרמה להם ב־1979 עם עלייתה של מרגרט תאצ'ר לשלטון ולאחר כישלונו של משאל העם על האצלת הסמכויות. התוכנית להאצלת סמכויות כללה אוטונומיה רחבה במסגרת בריטניה הגדולה, אוטונומיה המבוססת על בחירות לפרלמנט סקוטי, בפעם הראשונה מאז הסכם האיחוד בין אנגליה לסקוטלנד ב־1707 (52% מהסקוטים שהלכו לקלפיות הצביעו בעד האצלת סמכויות, אבל שיעורם לא היה אלא 33% מתוך הבוחרים הרשומים, ואילו לונדון קבעה כי ההצעה תתקבל אם יצביעו בעדה 40%).

האצלת סמכויות עדיין כלולה במצע מפלגת העבודה אך אין היא מעניינת עוד את האס־אן־פי, הדורשת עצמאות מוחלטת שתושג בדרכי שלום, על־ידי השגת רוב בבחירות לפרלמנט. המפלגה הלאומית עדיין רחוקה מאוד מיעד זה, שכן יש לה רק שלושה חברי פרלמנט בווסטמינסטר, מבין 72 החברים הסקוטים בבית זה. כללי הבחירות האזוריות־האישיות המוכרעות בסיבוב אחד פועלים לרעתם. אך הם יכולים להשתבח שעמדותיהם קונות להם מהלכים בדעת הקהל. במשאל דעת־הקהל שנעשה באפריל לעיתון היומי "דה סקוטסמן", מצדדים 35% מהמצביעים הסקוטים בעצמאות (לעומת 29% בשנה הקודמת); 42% מעוניינים באוטונומיה במסגרת הממלכה המאוחדת (לעומת 41%); 20% מרוצים מהמצב הקיים (לעומת 42.5%).

"האם אתה חושב שהייתי משליך עצמי להרפתקה זו אילולי הייתי חושב שיש לי סיכוי להצליח לפני גיל הפנסיה?" אומר לנו אלקס סלמונד, סגן מנהיג המפלגה, בן 33, שנטש קריירה של כלכלן בבנק של סקוטלנד כדי להקדיש את עצמו לעניין העצמאות הסקוטית. סלמונד ממשיך לדבוק בלבוש ובהתנהגות של עובד־בנק מצליח. מנהיג המפלגה, גורדון וילסון, הוא משפטן במקצועו. הצירים בקונגרס המפלגה הם לעתים קרובות נכבדים למיניהם ובעלי ביגנים של נכבדים. רבים מהם עורכי־דין, מורים ורופאים במקצועם. כמה מהם לובשים את התלבושת הסקוטית המסורתית אך מעטים מאוד מהם מסוגלים להתבטא בגאלית, השפה שאינה מדוברת עוד בסקוטלנד חוץ מבכמה אזורים נידחים.

"סקוטלנד היא אחת המדינות העתיקות ביותר באירופה, והיא יכולה להתקיים לעצמה מבחינה כלכלית ופוליטית", אומר סלמונד. "יש לנו נפט וגז מהים הצפוני. גם יש לנו כבר מינהל אוטונומי. יתר על כן, אמת־המידה שלנו איננה הלידה אלא מקום המגורים. הודים, כמו אנגלים, היושבים בסקוטלנד, יתקבלו בברכה. אנחנו חמישה מיליוני תושבים, מדוע איננו יכולים להיות עצמאים כמו שוודיה, אוסטריה, דנמרק או אירלנד?" ריבונים על אירופה הם דרך אחת להתחמק מהאשמה של הבדלנות. באולם התיאטרון שבו נועד הקונגרס על שפת הלורגס, מתנוססת כרזה המכריזה באנגלית ובגאלית: "עתידה של סקוטלנד: עצמאות במסגרת אירופה".

ב־1984 בעת הבחירות האחרונות לפרלמנט האירופי, התבטאה אס־אן־פי בגלוי נגד אירופה העל־לאומית. אבל המצב השתנה מאז פעולת הקהילה האירופית לסיוע אזורי, ובעיקר בגלל עוינותה של תאצ'ר לכינון אירופה אחת. כיום משסים הלאומנים הסקוטים את בריסל ב"גברת הברזל" ומאשימים אותה שהיא כופרת בייחוד הסקוטי. תוכניותיה למערכת חינוך ריכוזית או לכינון תוכנית לימודים אחידה מעוררות טינה קשה. גם יש סכסוך עם ראש־הממשלה על מס מקומי חדש, מס גולגולת אחיד, שהלאומנים קוראים להחרימו. אך במידה רבה מגנים את תאצ'ר על התנשאותה. הם חשים כי ברכת הנפט בים הצפוני שימשה למימון את השגשוג הכלכלי של דרום־אנגליה, בלי שיצרה באמת מקומות־עבודה לעובדים בעלי כישורים בסקוטלנד. הממשלה השמרנית אוהבת להדגיש את היקף קצבות האבטלה ואת שירותי הסעד שהיא מעניקה לסקוטלנד. על מצב משפיל זה של מקבלי עזרה, מעדיפים הסקוטים פיתוח תעשייתי של ממש, בדומה לזה שידעה ארצם בסוף המאה ה־19, כאשר מספנות גלאזגו ייצאו לעולם כולו, עד הודו וסין.

פרשת קסטנדה

מאת סטיבן קינזר

The New York Times

מיוחד ל"הארץ"

רומן פרי־עטו של סגן נשיא ניקרגואה מלבה מחדש יצרים רדומים סביב סיפור הפשע הסנסציוני בתולדותיה. גיבורו הוא עורך־דין בורגני, נציגו המובהק של המשטר הישן שם

לאון, ניקרגואה

פרשת הפשע הסנסציונית ביותר בהיסטוריה של ניקרגואה, סיפור של ניאוף ורצח בחברה הגבוהה, היתה שוב עניין למחלוקת חריפה, יותר מ־50 שנה לאחר שנראה היה כי תמה. בני הדור הישן זוכרים היטב את המשפט שריתק את תשומת־לבה של המדינה במשך שלוש שנים בשנות ה־30. צעירים יותר שמעו על הפרשה מהוריהם וכך היא נהפכה לחלק מהזיכרון הקיבוצי של הניקרגואים.

רומן חדש פרי־עטו של סרחיו רמירז, אחת הדמויות הספרותיות והפוליטיות הידועות ביותר במדינה, הזניק את הפרשה שוב לכותרות. לפתע היא היתה שוב עניין לשיחות ויכוחים, במידה רבה כמו לפני 50 שנה. הרומן של רמירז הוא גרסה בדיונית לחייו, מעצרו, משפטו ומותו של אוליבר קסטנדה, עורך־דין יליד גואטמלה שעבר לגור בלאון שבניקרגואה ונעשה במהרה חבר מכובד בבורגנות המקומית.

קסטנדה הצעיר היה מעורב בקשרים שונים עם נשים מצמרת הבורגנות המקומית. ב־13 בינואר 1933 מתה אשתו בנסיבות שלא נודעו. לקסטנדה היו אז ככל הנראה פרשיות אהבים עם שתי אחיות, בנות משפחת גודויאן האמידה. אחת האחיות מתה לפתע באוקטובר 1933 ואביהן מת כעבור שבוע. החשד נפל על קסטנדה, שנודע כי קנה סטריכנין בכמויות גדולות מרוקח מקומי. הוא אמר כי השתמש בו להרעלת כלבים משוטטים שהיו מרובים בעיר, השוכנת 70 קילומטרים מצפון־מערב למנגואה. החקירות העלו כי ידידים של קסטנדה בגואטמלה ובקוסטה־ריקה מתו גם הם בנסיבות שאין להסבירן. הוא נעצר והואשם ברצח משולש.

לאון כולה, למעשה ניקרגואה כולה, רותקה לפרשה. קסטנדה היה בעל כושר דיבור מובהק, איש נאה ומקסים, ורבים לא יכלו להאמין כי הוא אשם בפשעים כאלה. נשים רבות התגייסו להגנתו, מילאו את אולם בית־הדין עד אפס מקום והעתירו עליו מתנות. ההליכים הועברו לאולם הגדול ביותר בלאון, אך עדיין היה האולם צר מהכיל את כולם והאנשים הצטופפו ברחובות הסמוכים. לא היתה שום הוכחה ישירה לאשמתו של קסטנדה, אבל העדות הנסיבתית נגדו היתה מכריעה.

לאחר שלוש שנות דיונים משפטיים, הורשע ונידון למוות. אבל קודם שבוצע גזר הדין, נורה למוות בידי סוהרים, בטענה כי ניסה להימלט. הפרשה נהפכה לקלאסיקה משפטית, וסטודנטים למשפטים באוניברסיטת לאון חזרו ודשו בה במשך שנים.

רמירז שלמד באוניברסיטה זו בשנות ה־60 המוקדמות, נמשך אל נפתולי הפרשה. כבר כסטודנט התעניין בספרות יותר מאשר במשפטים וחשב להשתמש בפרשה כחומר לרומן. בחלוף השנים, הצטרף רמירז לתנועת הגרילה הסנדיניסטית ולאחר ניצחון המהפכה ב־1979, היה לאחד מראשי המשטר החדש. לאחר בחירות 1984, נעשה סגן־נשיא ניקרגואה, אך עדיין רואה את עצמו כסופר בראש ובראשונה. ב־1980 החל רמירז בחקירה של פרשת קסטנדה, שנמשכה חמש שנים. בין השאר, בדק בקפידה את כתב האישום שהחזיק 2,000 עמודים ומסמכי בית־הדין אחרים. שנתיים כתב את ספרו, שקרא לו "קסטיגו דיוויגו", "עונש משמים".

החודש, באותו אולם עצמו שבו נשפט קסטנדה, הציג רמירז את ספרו לפני הקהל. אבל העיתון "נואבו דיאריו" כבר פירסם אותו בהמשכים זה כמה חודשים, ותוכנו כבר היה מוכר לרבים מהנוכחים. נכחו בקהל כמה אנשים שהיו מעורבים במשפט, בהם השוטר שהוביל יום־יום את קסטנדה מהכלא לאולם בית־המשפט. מריאנו פיאלוס אריאגוון, בן השופט שלפניו נשפט קסטנדה, נכח אף הוא. [illegible] נוגות משנות ה־30 ומבקרים הצטופפו להתבונן במשקפי־השמש של קסטנדה שהוצגו לראווה. רבים מאנשי התרבות הידועים ביותר של ניקרגואה היו שם. הציירת מרטיס גראהם אמרה כי הספר מרתק ומסקרן לחלוטין. "הוא שונה מכל ספר אחר בספרות אמריקה הלטינית", אמרה גראהם, שסבתה סיפרה לה הרבה על הפרשה. "לא יכולתי להניח אותו. בסופו של דבר, הרגשתי שאני רוצה לרקוד פוקסטרוט עם קסטנדה, גם אם פירוש הדבר שהיה מרעיל אותי אחר־כך".

הספר משלב במיומנות עובדות ודימיון. אנשים אמיתיים פועלים בו לצד אנשים בדויים. מאמרי העיתונות על הפרשה, הפזורים לאורך כל העלילה, כתובים בסגנון העיתונאי של שנות ה־30, אף הם פרי עטו של רמירז. רמירז אומר שכאשר כתב את הספר, שאב מהסגנונות של סופרים שונים, החל בדוסטוייבסקי וכלה בסטנדאל. הוא אף הזכיר את "טרגדיה אמריקאית" של תיאודור דרייזר ו"בדם קר" של טרומן קפוטה, כספרים שסייעו לו לעצב את עלילתו.

בלאון ובניקרגואה כולה הפכה פרשת קסטנדה שוב לשערוריה שעל סדר היום. כמה מן הזוכרים את המשפט, נשבעים שקסטנדה היה חף מפשע, קורבן למזימה פוליטית שמאחוריה עמד הגנראל אנסטסיו סומוזה גרסיה, אז מפקד "המשמר הלאומי". יש אומרים שהקורבנות מתו בקדחת או מסיבות טבעיות אחרות. אבל רמירז אומר כי תוצאות מחקרו שיכנעוהו באשמתו של קסטנדה. בניקרגואה יש אומרים כי גם לרמירז היה מניע פוליטי סמוי לצייר את שכבת העילית החברתית של לאון כמושחתת, בגלל מעשי פשע ומין מחוץ לנישואין. בין הטוענים זאת, רמירו גודויאן, איש־עסקים ידוע, מתנגד של הסנדיניסטים, מצאצאם של שניים מקורבנותיו המשוערים של קסטנדה: "הספר נועד להראות שלבורגנות המסורתית אין שום סמכות מוסרית וכי הסנדיניסטים צדקו בהורדתם הנבוסים וסילוקם אותנו מהשלטון", הסביר גודויאן.

אוניברסיטת חיפה

משרד החינוך והתרבות — מינהל התרבות, האגף לתרבות ואמנות • משרד הפנים — האגף לשלטון ולמינהל מקומי

אוניברסיטת חיפה — היחידה ללימודי־חוץ, חטיבת לימודי ניהול

החברה למרכזי תרבות וספורט (חברת המתנ"סים) • מרכז השלטון המקומי — ועדת ההדרכה

נפתחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ט

ניהול תרבות ואמנות
בתל־אביב, בחיפה ובירושלים

התכנית כוללת: רקע תיאורטי, עקרונות וטכניקות הדרושות לניהול יעיל של יחידות תרבות במוסדות שונים. המטרה היא להקנות ידע בסיסי לעוסקים בתחומי התרבות השונים. לקדם אותם בתפקידים ולהכין עתודה של אנשים האמורים לעסוק בנושאי תרבות ואמנות הדגש הוא על הכשרה מעשית, נוסף לתיאוריות והעקרונות הבסיסיים.

פרטים והרשמה: באוניברסיטת חיפה, חטיבת לימודי ניהול, הבניין הרב־תכליתי, חדר 291, טל. 240375, 04-240436. בשעות הערב: טל. 04-240718.

תחילת הלימודים: נובמבר 1988

משרד הבריאות

שירותי בריאות הציבור

מבקשים להודיע לציבור הרחב

כל המעוניין בהבהרות לגבי

מחלת הפוליו,

מתבקש לפנות לרופא המחוזי או הנפתי באזור מגוריו לקבלת תשובות.

לכל מי שגר מחוץ לנפת חדרה וביקר בעבר באזור, או מתכוון לבקר בו, אין לו כל צורך בקבלת חיסון כלשהו.

הציבור חוזר ומתבקש להקפיד על הגיינה אישית — דהיינו רחיצת ידיים במים וסבון לפני האוכל ואחרי יציאה מהשירותים ורחיצת פירות וירקות במים וסבון לפני אכילתם.

כמו כן יש להקפיד על הגיינה סביבתית — להקפיד על נקיון חדרי השירותים, לטפל כנדרש במפגעים סביבתיים, במיוחד גלישות ביוב באזורי המגורים, וכן לגלות ערנות מיוחדת למפגעי ביוב בסביבת המגורים ולהודיע על כך מיד לרשות המקומית בדרישה לתיקון מיידי של המפגע.

מספרי הטלפון של הלשכות:

תל־אביב:	03-5611516	חיפה:	04-536207/8
	03-5615042	באר־שבע:	057-411441
ירושלים:	02-381211	אשקלון:	051-23131
	02-382871	רמלה:	08-221263

סוכות

זמן טוב לבילוי, לקניות וגם...

קו·ל·ט·ו·ר·ה

בסוכות יערך במרכז חורב יריד לאוהבי אמנות. באו ליהנות מיצירותיהם של הציירים: רובין, גוטמן, צבי שור, קסטל, זאב קון, רות שלוס, קוסונוגי, אגם ואחרים. ממחר מוצאי שבת 24.9.88 כל יום בין השעות 21.00 - 11.00.

אירועים מיוחדים:

מוצאי שבת 24.9 — בשעה 20:00 - תערוכת אמנות ישראלית - פתיחה חגיגית בהשתתפות מר יונה יהב חבר מועצת העיר ומחזיק תיק התרבות. מפגש עם הציירים: אלברט גולדמן, ניצה פלאט, אהובה שרמן, זאב קון, מרים דאובר, כנה פינקרט ועבודותיהם.

יום שלישי 27.9 — קונצרט תלמידי בית הספר ימאהה כלי זמר חיפה בשעות 11.00, ו־18.00. מופע הפעלה לכל המשפחה: ליצנים ותיאטרון רחוב בשעה 17.00. בשיתוף עיריית חיפה, מינהל התיירות האגף לתרבות השכלה ואמנות.

יום רביעי 28.9 — ילדים שימו לב! המצגת הענק מגיע למרכז חורב עם ילוני בלוני בשעה 18.00. זרקור לאמן - מפגש עם הצייר אלברט גולדמן ועבודותיו, בשעה 19.00.

יום חמישי 29.9 — סטודיו פתוח 19.00 - 21.00 - ציור מודל ע"י הציירת כנה פינקרט. באו לחזות ולהתנסות, כני ציור יעמדו לרשותכם והאמיצים שבכם יוכלו לדגמן. מופע הפעלה לכל המשפחה: ליצנים ותיאטרון רחוב בשעה 17.00. בשיתוף עיריית חיפה, מינהל התיירות האגף לתרבות השכלה ואמנות.

יום ראשון 2.10, שמחת תורה 3.10 — מבחר ציורי ארץ ישראל ויהדות - תצוגה מיוחדת לחג הסוכות של האמנים: רובין, גוטמן, אגם, קסטל, יוסי שטרן, שמשון הולצמן ואחרים.

הפקת היריד בשיתוף גלריה "מוסאי" ישראל, תל־אביב

מרכז חורב - 3 מפלסים של כיף. קניות ובילוי במיזוג אויר מלא. עשרות בתי עסק. שלושה בתי קולנוע, מסעדות, בתי קפה, פאב ובית מאפה.

יום יום (כולל יום ב') מ־09.00 עד 21.00. ימי ו' וערבי חג מ־09.00 עד 14.00 ובמוצ"ש מצאת השבת. חנייה 24 שעות ביממה!

ילדים, הלונה כיף חוזר באו להמשיך ולכייף!

מרכז חורב

רח' חורב 15 אחוזה, חיפה

כל אחד אוהב

هكذا من الأصل

כספת /

נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, אבי גנאור

■ היכנס למסגרת

לא כל הלקוחות הפרטיים יודעים כי הם זכאים לבקש ממנהל הסניף להעמיד לרשותם מסגרת אשראי. הלקוחות התמימים אינם מבקשים זאת, והם נכנסים לחריגה בחשבון העו"ש. כך הם מחויבים בריבית גבוהה בהרבה מהריבית הנגבית במסגרת המאושרת. במסגרת משלמים כ-2% בחודש, אך בחריגה משלמים כ-4%.

מקבל משכורת ראוי שיבקש מסגרת של 2,000 שקל. מנהל הסניף לא יתנדב לתת לך זאת, אלא אם תדרוש.

עניין הריבית על חשבונות עסקיים (חח"ד) גם הוא מעורר בעיה. עד כה לא דווח ללקוחות על המרכיבים הפנימיים של הריבית, ויש מרכיבים רבים: הריבית הבסיסית, עמלת הקצאה, תוספת סיכון, תוספת חריגה ועמלות לכל פעולה ופעולה.

בעקבות התלונות החוזרות ונשנות בעניין זה נגד הבנקים, יזום הפיקוח על הבנקים בימים אלה גילוי דעת חדש, שבהתאם לו יחויבו הבנקים לתת פירוט מלא על שיעורם של כל המרכיבים שהריבית מורכבת מהם.

■ אופציה וקוץ בה

במסגרת החיזורים הנמרצים שמנהלים הבנקים אחר פקדי המניות הבנקאיות, מציע בנק הפועלים לפקדים, להיכנס לפיקדון מיוחד לשלושה חודשים. פיקדון זה נושא ריבית גבוהה מהמקובל, אך העוקץ הוא שהריבית תשולם אך ורק אם בתום תקופת הפיקדון, יצטרף הלקוח לאחד מאפיקי ההשקעה הקיימים של בנק הפועלים.

זאת ועוד: בבנק הפועלים שכחו לומר מה יהיו תנאי ההצטרפות לאפיקי ההשקעה הללו בעוד שלושה חודשים. האם הבנק יהיה מוכן להתחייב להעניק את התנאים שהוא מעניק כיום?

■ ריח של חו"ל

הימים הנוראים באילת, בין ראש השנה ליום הכיפורים, אמנם נוראים הם. המלונות ממתינות, המסעדות אינן מלאות ובמועדוני הלילה והפאבים יש מקום בשפע. כולם מוכנים לסוכות, בשבוע הבא, כי רק כאשר החופים יתמלאו בנופשים, העסקים יזוזו.

למטייל זו דווקא הזדמנות פז להרגיש מחוץ ולכייף רצוי בעיר הדרומית – והשיא הוא באזור המסעדות שליד "המרכז הישן".

שם שוכנות זו ליד זו מסעדות רבות וכל אחת מהן מעסיקה אדם מיוחד: "שתדלן". הוא עומד ומשדל את הלקוחות להיכנס פנימה. גם המחירים נמוכים בתנאים: מנה עיקרית עם תוספות, הסלטים ופיתות – עשרה שקלים. באילת קוראים לזה "מבצע". אחד המסעדנים הגדיל לעשות ו"המבצע" שלו כולל גם שתייה וכל זה במחיר שמונה שקלים.

אחרי סוכות כולם יחכו לנובמבר לתיירים מסוכנות השכר – "אז באמת נרוויח", אומרים במסעדות. "התיירים נכנסים, מסתכלים על התפריט ומזמינים מנה ראשונה, עיקרית, וקינוח. לא רוצים 'מבצע', לא מבלבלים את המוח, מזמינים יין, מזמינים בירה, עושים 'שולחן יפה'. לעומתם, הישראלים מזמינים שני תוספים לשולחן של שישה, מזמינים קוקה קולה, מבקשים 'מבצע' ולבסוף באים בטענות על המחיר. להם צריך להוריד תמיד איזה שני שקלים בסוף, רק אז הם מרוצים".

ויש עוד הבדל, מספרים לנו: "התיירים מזמינים פעם אחת וזהו. הישראלים תמיד מבקשים תוספת תוך כדי הארוחה: 'תביא חמוצים, צ'יפס, תביא שניים קולה', ואז אני רץ כמו משוגע ולא מספיק להשתלט על ארבעה שולחנות אפילו".

■ סיור פאבים

אין המדובר כאן בתל-אביב אלא שוב באילת. מבין עשרות המקומות זכו שני פאבים בכתר של "כספת". הפאב בכפר של רפי נלסון, עם האווירה המיוחדת, הריהוט הכבד, הים והיפות והאוכל הטוב. כדאי להגיע לשם ב-14.00 בשישי-שבת, אז מתחילה הופעה של זמר או זמרת – עד לשעה 17.00.

אחר-כך קצת ים, ומאוחר בערב ל"אכבישאב" הצמוד למלון "המלך שלמה". שם בסוף השבוע אפשר להישאר עד השעות הקטנות עם מוסיקה טובה וזמר לאדיש – כאשר כל מי שחושב עצמו למשהו באילת מוצא חובה לעצמו לפחות לעבור ליד הפאב.

■ עובדות על פריצות

כדי להוריד את ההסתברות לפריצה, מלמד אותך הספר של חברת הביטוח "הסנה" כמה עובדות שימושיות לעזרה. ל-85% מן הפורצים אין יעד מסוים מתוכנן מראש. הם מנצלים את ההזדמנויות הנקרות על דרכם. לפעמים אין הגנב מתכנן לבצע פשע בלכתו ברחוב, אבל חלון פתוח בקומת הקרקע יהיה פיתוי שאין הוא יכול לעמוד בפניו, אם בנוסף לכך הוא מקיש בדלת ומגלה שאין איש בבית.

כ-20% מהפריצות הנרשמות כל שנה נעשות ללא פריצה בכוח: הגנב פשוט נכנס דרך הדלת או מטפס פנימה דרך חלון שאינו נעול ולעתים אפילו פתוח.

רוב הפריצות לבתי מגורים נעשות בשעות היום, בדרך-כלל בין השעות 10 בבוקר עד 4 אחר הצהריים.

גנבים מעדיפים לפרוץ לבית לא מאוכלס, מאחר שהסיכוי לעימות עם הדייר הוא קטן יותר.

בניגוד לאמונה הרווחת, האלימות במכן הפריצה נדירה. אם גנב מתגלה או מפריעים לו בשעת מעשה, מטרתו לברוח, והוא מעדיף שלא יראו אותו.

האגרלים הוא בדרך-כלל גולתם של נערים: גנב רוצה להיכנס ולצאת מן הבית עם הרכוש הגנוב מהר ככל האפשר.

■ אם זמני אז מהנדס

מן המפורסמות הוא ששכרן של עוזרות-בית עלה מאוד בשלוש השנים האחרונות. באוגוסט הגיע שכרן ל-15.9 שקלים לשעה (בממוצע), בלי לקחת בחשבון את תשלומי הביטוח הלאומי והביטוח. שכר מלחימות בתעשיית האלקטרוניקה, המועסקות על בסיס זמני, נע בין 16.95 ל-11 שקלים לשעה. שכרם של מפעילי המחשב נע בין 15.75 ל-10.90 שקל בלבד. אז כדאי להיות עוזרת בית?

הירחון "חשב" של היחידה הבין-קיבוצית לשירותי ניהול, המפרסם נתונים אלה, מוסיף ומדווח גם על שכרם של פועלים זמניים העוסקים בעיבוד שבבי. הם משתכרים בין 18.1 שקלים ל-30 שקלים בשעה; מכונאים – בין 14.6 שקלים ל-19.3 שקלים לשעה; מהנדסים – בין 59.6 שקלים ל-300 שקלים בשעה; נהגים – בין 12.20 שקלים ל-20.45 שקלים; מתכנתים ומנתחי מערכות – בין 30 ל-59.6 שקלים לשעה. ואילו בדיקתו של רופא כמומחה עלה בין 100 שקלים ל-150 שקלים.

■ "טעות" של 72 שקל

רשת היפר-קרן שמרכזה בראשון לציון איננה רשת שיווק גדולה אך בבעלותה כמה סניפים שהיא מפעילה בעיקר במרכז הארץ. ב"היפר קרן" אימצו את שיטת הקודים, המוסיפה לגרום טעויות מביכות.

כך, למשל, אחת מלקוחות הרשת, בסניף אלפי מנשה, הופתעה השבוע כשהוגש לה לתשלום חשבון בסך 153 שקלים. בדיקה קצרה הצביעה על מוצר בלתי-מוכר שבעבורו חויבה ב-72 שקלים. "לא קניתי שום מוצר ב-72 שקלים", התלוננה הלקוחה הנדהמת לפני הקופאית, אך זו ענתה לה בפנים קפואות: "אותי זה לא מעניין, הקוד נכון וזה מה שהמחשב אומר. כדאי שתבדקי טוב מה שקנית ותמצאי את המוצר שמחירו 72 שקל".

זה ארך עוד כמה דקות של בדיקות והתערבות אישית של מנהל הסניף, עד שהקופאית נכנעה והודתה ש"יש כאן טעות".

כתב זר / תום שגב

סוד מאוד

מה יודעת העלית הישראלית ומה יודעים הישראלים האחרים; מי ציטט ממי, ציטט ממי את סיפורו של הלוויין

לפני זמן מה אמרתי לחבר שאני לא יודע מה שמו של ראש השב"כ החדש ובעצם גם לא כל כך חשוב לי לדעת מה שמו, אבל אני מניח שבתוך חצי שעה אוכל לגלותו. מה זאת אומרת אתה לא יודע, אמר החבר – וקרא בשמו של האיש. זה אמור להיות סוד גדול.

בינתיים פגשתי עוד כמה אנשים המכירים את שמו, וגם את האיש עצמו מכירים וגם במסיבה אחת, רבת משתתפים, ראו אותו, ובימים הבאים ידברו על זה בעיר.

ציפורה היתה כותבת על זה, אבל הרי זה סוד מדינה, מעין הסודות הידועים רק ליודעי סוד, הם העלית הישראלית האמיתית.

פעם היו אלה בעיקר עורכי העתונים היומיים: ראשי המימשל היו מכנסים אותם, מגלים להם סודות ועורכי העתונים היו מוותרים על זכותם – וחובתם – לפרסם אותם או אף להיאבק על הזכות לפרסמם. לפעמים היה בזה היגיון מסוים; לעתים קרובות זו היתה בעצם קנוניה נגד הקוראים.

ועדת העורכים קיימת עד היום, אך מעגל יודעי הסוד התרחב מאוד: שכבה של כמה אלפי עסקנים ומנכ"לים ופקידים וכל מיני שתדלנים וקצינים ועתונאים לאין ספור, המצטופפים סביב השולחנות במזנון חברי הכנסת; תמיד ישנו שם האיש ההוא משגרירות ארה"ב, תמיד הנציג של האמרטיר ההוא, תמיד הדוברת ההיא שהיא גם קצת משוררת: וכולם יודעים סודות.

הם מכירים אלה את אלה, וזה עוזר. הנה חבר כנסת הצריך כמה עשרות אלפי דולרים בלי ריבית מהבנקאי שלו. הנה הבנקאי, במקרה אותו האיש שהסתבך עם המשטרה, וחבר הכנסת – במקרה זה אותו הח"כ – יצלצל אל הקצין המטפל, במקרה גם הוא חבר. ככה זה.

אבל הם לא מכירים אלה את אלה ועושים אלה לאלה טובות מפני שכולם אשכנזים שלמדו אלה עם אלה באותה כתה, כפי שחושבים הסוציולוגים בטעות, ולא מפני שהם עשירים, או קצינים בצבא או ספרי צמרת או "מקבלי החלטות" או "מעצבי דעת הקהל": הם שייכים אלה לאלה ומטפחים אלה את אלה על יסוד העובדה שכולם יודעים את אותם הסודות: הסוד איננו אמצעי: הוא נכס ותכלית בפני עצמו. הוא המלט המלכד את יודעיו והחלק המגיע אותנו לא אתת הם שומעים את הסודות שלהם אלה מאלה.

רק מעטים מהם הוסמכו לדעת מה שהם יודעים, רק בודדים עברו תחקירים בטחוניים הנדרשים כדי לדעת סודות כאלה. שבתאי קלמנוביץ' היה חבר מובהק ואופייני בעלית הזאת. אבל בעצם אין סיבה לדאגה: בדרך כלל יש להם עניין קיומי להקפיד על כך שהסוד שלהם יישאר סוד; סודיותו של הסוד מבטיחה את מעמדם כעלית. רק כך אפשר להבין את האנשים שמתחילים פתאום ללחוש, כשהם אומרים, נגיד, את המילה "המוסד", או את אלה האומרים פתאום באמצע השיחה "לא בטלפון, לא בטלפון".

האמת היא כמובן שאין סודות של ממש. זהו אחד ממאפייני המחצית השנייה של המאה: מאז מלחמת העולם השנייה – אין סודות גדולים. זה מתברר שוב ושוב, כל אימת שמדינות פותחות בפני חוקרים את גנזיהן: פה ושם יש אי אלה גילויים, פה ושם ראיות לעניינים שהיו עד אז בגדר של שמועות. בדרך כלל אין הפתעות מרעישות. כמעט הכל היה ידוע מקודם.

בעניין לוויני הריגול, סליחה על הביטוי, הכל יודעים הכל על כולם. מפי סדי קלק, לא שומר סוד מובהק, שמעתי פעם שסוד אמיתי קיים רק בין שני אנשים שאחד מהם מת.

גם לישראל אין סודות גדולים; לא אחרי האנגוע, ובעצם גם לא לפניו. גם הסודות שיודעים יודעי הסוד אינם סודות גדולים: ציפורה פלוס, הייתי אומר. עם קצת יותר פוליטיקה, בטחון ופיננסים – אבל לא הרבה יותר.

לעומת זאת יש סביב הסוד פולחן גדול, ולו כללים נוקשים; אחד מהם קשור בצנזורה. אלפי אנשים כבר יודעים את הסוד – אך הצנזורה אוסרת לפרסמו ברבים, כמו שותפה לאותו פולחן, מגינה על גבכי העלית. העתונאים כועסים, כאילו, אבל לא ממש: הפסידו סקופ – הרוויחו סוד. אני מכיר כמה אנשים שמעדיפים זאת כך, "אוף דה רקורד", כפי שמכנים זאת בעגה מקצועית.

המעשה הבא שמכתיב פולחן הסוד מזכיר לווין המכלה את עצמה: זוהי ההדלפה לאמריקה. תמיד יש בין יודעי הסוד מישהו שלא מתאפק – ומסגיר את הסוד שלו לפרסום באמריקה. הוא מאבד את הסוד, כולם מאבדים אותו, אבל הסיפוק הוא עצום: העובדה ש"טיים" למשל, לוקח את הסוד ממגישה מה חשוב הוא ומה חשוב בעליו, מסגירה: אין מה שעושה יותר לאגו של אנשי העלית הזאת. בבוא היום, מותר לנחש, "טיים" – למשל – ידע לתת ביטוי להכרת התודה שלה: הם מקצועיים מאוד שם.

משפורסם הסוד בחו"ל – מגיע השלב הבא של הפולחן. עכשיו כולם מצטטים את הפרסום בחו"ל. על פי כללי המשחק הנהוגים בין העתונות לבין הצנזורה – עניין פולחני בפני עצמו – מותר לצטט סודות שפורסמו בחו"ל, למעט במקרים יוצאים מהכלל.

ביום ראשון ציטט "ידיעות אחרונות" שבועון תעופה בריטי ושמו "פלייט": "ישראל כבר בנתה לווין ריגול. הקבינט יחליט עתה על שיגורו", ציטט "ידיעות", אף כי "פלייט" ציטט בעצם את "טיים" והידיעה הלא מדויקת ב"פלייט" פורסמה בשבועון כמעט שבועיים לפני ש"ידיעות" ציטט אותה.

למה נזכר "ידיעות" לצטטה דווקא ביום ראשון, בכותרת הראשית שלו? זה קשור לדינמיקה הפנימית של פולחן הסוד, ואם אני מבין נכון – כרוך גם בסוד אחר שעוד לא הותר לפרסום בישראל, אף כי די הרבה אנשים יודעים אותו; מן הסתם יתפרסם ב"פלייט" ויצוטט ב"טיים" או להיפך, הכל על פי כללי אותו פולחן.

האיש אשר חתם על הציטוט מ"פלייט" ב"ידיעות אחרונות" היה אריה אגוזי, כתב העיתון לענייני תעופה. הוא נתן לפלייט קרדיט יפה: "שבועון התעופה רב היוקרה", פירגן לו.

למחרת צלצלתי אל אגוזי לשאול מיהו, בעצם, הכתב בישראל של השבועון רב היוקרה. "אני", אמר אגוזי. איזו הפתעה.

"האם יכול להיות", העזתי – כי פולחן הסוד הישראלי מכיר מקרים כאלה – אבל אגוזי הבהיר לי מיד שזה לא יכול להיות, בשום פנים ואופן לא. הוא אמנם ידע על הלווין, כמובן שידע, אבל זה היה סוד; הרי הצנזורה לא הרשתה לו לפרסמו. מכאן שהידיעה ב"פלייט" לא היתה יכולה להיות שלו וכשציטט אותה – לא ציטט את עצמו. לא לא. עובדה: הידיעה ב"פלייט" לא היתה חתומה.

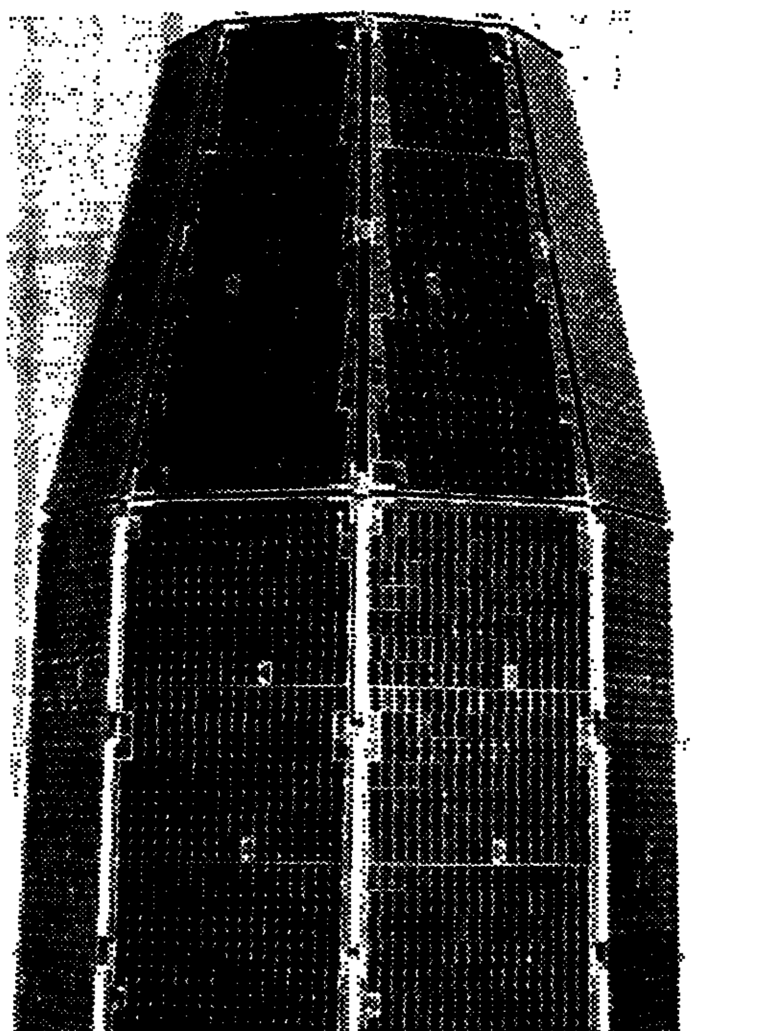

סליחה שאני לא סוד. אופק

סליחה שאתה יהודי. ריימונד סאטנר

פרשת ריימונד סאטנר

מה בין שולמית אלוני לפרנץ-יוזף שטראוס; מה בין כושי לשחור; למה צריך להתנצל כשמציעים ליהודי להשתחרר מהכלא ולעלות לישראל ולמה, בעצם, כל כך קשה לגייס עניין במה שקורה שם, בדרום-אפריקה

ריימונד סאטנר הוא משפטן בן 42, מרצה בכיר בבית הספר למשפטים של אוניברסיטת ויטווטרסראנד ביוהנסבורג, דרום-אפריקה.

בשנת 1975 נדון סאטנר לשבע שנות מאסר על פעילות לא אלימה נגד משטר האפרטהייד: בין היתר הוציא עתון ללא רשיון. במשך זמן מה היה כלוא יחד עם ותיקי המאבק באפרטהייד, ביניהם דניס גולדברג ששוחרר לפני כארבע שנים לאחר שהיה כלוא כ-22 שנה. גולדברג נעצר יחד עם נלסון מנדלה, היושב בכלא עד היום.

עם שחרורו נשאר סאטנר בדרום-אפריקה וחידש את פעילותו נגד אפליית השחורים: הוא היה לאחד הפעילים הבולטים בחזית הדמוקרטית המאוחדת – U.D.F – שפעילותה עדיין היתה אז חוקית. לפני שנתיים הכריזו שלטונות דרום-אפריקה על משטר חירום, שאיפשר להם לאסור אנשים ללא משפט וללא הגבלה של זמן: זה יותר ממה שמאפשר החוק הישראלי בשטחים. באותו היום, 12 ביוני 86', עמד סאטנר לצאת להרצאה ביומבבונה. הוא נעצר בנמל התעופה ונכלא.

יש אנשים שמאסרם מעורר תשומת לב בינלאומית: פייצל חוסייני, למשל, הוא איש כזה: יש רבים רבים, הראויים אף הם לתמיכה, אך הם נמקים בכלא כאלמונים מפני שאין מי שיארגן עבורם את ההתגייסות הדרושה כדי לעשותם אסירים מפורסמים: ההנחה היא שהפרסום העולמי פועל לטובת האסיר – בדרך כלל, אך לא תמיד, זה נכון.

לריימונד סאטנר יש אם פעלתנית המתגוררת כעת באוסטרליה: היא פנתה בין היתר לאליזבת, מלכת בריטניה. יש לו, לסאטנר, גם חברים טובים המכירים את מי שצריך להכיר. "אמנסטי" הבינלאומי הכיר בסאטנר כאסיר פוליטי, ופירוש הדבר שהאיש לא היה מעורב בפעילות אלימה. עתונים רבים בעולם כתבו על המעצר, אנשי רוח, פרלמנטרים ופוליטיקאים בארצות שונות ניסו לעשות לשחרורו. [illegible]

[illegible] דרום-אפריקה, פרנץ-יוזף שטראוס [illegible] בגרמניה המערבית. שטראוס מייצג בארצו חוגים המעוניינים בהידוק הקשרים הצבאיים והכלכליים עם דרום-אפריקה שיקוליו דומים מאוד ובוודאי גם קשורים בשיקולים המניעים חוגים בטחוניים וכלכליים בישראל, ללא עכבות מוסריות.

בראשית השנה הביא שטראוס לנשיא בוטה רשימת אסירים מדיניים וביקש לשחררם כדי לחזק את טענתו שגם מבחינה המערבית עדיף שלא לגרש את דרום-אפריקה ממשפחת העמים. שטראוס ביקש 18 אסירים. בוטה נתן לו 14. מסקנה: פוליטיקה כחזית יוצית, אינטרסנטית וצינית יכולה לפעמים להשיג בתחום המאבק על זכויות האדם יותר מהתנצ'נות ההומניטארית השחורה טוב. התנצ'נות יכולה לכל היותר לבצר את מעמדו של המוסר: אפילו איש כשטראוס, אריק שרון של גרמניה המערבית, רוצה להראות יפה יותר ממה שהוא.

אחד מארבעת האסירים שבוטה סירב לשחרר היה ריימונד סאטנר. שר החוץ של דרום-אפריקה כתב לשטראוס שסאטנר היה קשור ב"בתי הדין העממיים", העוסקים בטרור פנימי בין הכושים לבין עצמם. סאטנר הכחיש כל קשר ל"בתי הדין" האלה: הוא לא הועמד למשפט.

בחודשים האחרונים והגבר המאבק העולמי לשחרורו ובשלב מסוים הגיע גם לישראל. זה לא היה פשוט, סיפרה לי קתיה גיבל-אולאי: למדתי ממנה כמה דברים על האבסורדים הכרוכים לעתים כה קרובות במאבקים מסוג זה.

אולאי נמנית עם עסקני רצ. יש להם במפלגתם ועדה לקשרי חוץ שבראשה עומד הד"ר אורי קאופמן מהאוניברסיטה העברית. אולאי מתאמת את ענייני דרום-אפריקה בוועדה. היא ילידת ארה"ב. אמה היגרה לשם מאוסטריה, אביה בא מג'מאייקה. מאבקה נגד משטר האפרטהייד, אמרה לא מכבר בכנס של מפלגתה, משקף את זהותה: "אשה יהודיה, אשה שחורה וסתם אשה".

אולאי דורשה ממני לומר "שחורים", לא "כושים". אני אמרתי שיש לי משהו נגד האמריקניזם הזה, הטעון צביעות: אם האמריקאים חושבים שמיגרו את האפליה הגזעית בכך שהחליפו את שמם של קרבנות הגזענות – זה לא מחייב את השפה העברית. "כושי" היא מילה עברית לגיטימית ללא כל קונוטציה גזענית.

אולאי אמרה שהאקדמיה ללשון העברית מעדיפה עכשיו "שחורים".

התווכחנו על זה קצת והסכמנו ש"כושי" עדיף בכל מקרה על "שחום עור", המשמש את כתבי הספורט כדי להלבין מעט את הכדורסלנים ההם כמו היו בעצם רק שזופים, לא כושים אמיתיים. הוויכוח הזה מונח אצלי במגירה אחת עם הוויכוח על "בני מיעוטים" שתכליתו להסתיר ל"מקומיים" את כינוי הנביא הידוע "ערבים".

אולאי קבלה על כך שרק ישראלים מעטים מתעניינים בנעשה בדרום-אפריקה. היא קבלה גם על העתונות: לא בנקל הצליחה לעניין מישהו במאסרו של ריימונד סאטנר, למשל; אמרו לה שזה לא סיפור.

זה נכון. כמות האנרגיה שכל אחד מאתנו מוכן להשקיע בזכויות האדם מוגבלת למדי; רובנו נשקיע את המעט הזה בנעשה בשטחים, אמרתי. ישבנו על הדשא של משפחת אולאי, בפסגת זאב, שכונה חדשה בצפון ירושלים. אני מניח שכשיו אני עושה להם עוול, אבל זה היה בכל זאת משונה קצת, לדבר על כל זה אי שם, על הגבול בין העיר לגדה. אמרתי שגם רצ מתעניינת באינתיפאדה יותר מאשר באפרטהייד.

אני מתרשם שהסיפור של דרום-אפריקה הרבה יותר מסובך, כולו פקעת של סתירות פנימיות: לא פשוט להבדיל מכאן מי שם המנצלים ומי הטובים; והרבב היהודי שבסיפור מסבך אותו עוד יותר.

רוב הישראלים – גם אם הם בעד הקמת מדינה פלסטינאית – תומכים מן הסתם בקשרים בין ישראל לדרום-אפריקה, כשם שרוב היהודים בדרום-אפריקה תומכים במדיניות האפרטהייד: ישראלים ויהודים, מה לעשות, לא כל כך מסתודדים עם כושים ולהיפך. אולאי הזכירה לטובה את יוסי ביילין, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ, עוד מעט חבר-כנסת: לבו במקום הנכון, אמרה.

ביילין השאיר אחריו ניירות עמדה אשר יוכיחו פעם שהוא לא אהב את הקשרים בין ישראל לדרום-אפריקה; ביילין ידע להעריך מסמכים הסודיים. בפועל לא השתנה דבר: העובדה שהמערך קיבל את משרד החוץ מידי הליכוד לא הביאה למדיניות מוסרית יותר כלפי דרום אפריקה, כשם שהמדיניות בשטחים לא נעשתה מוסרית יותר כאשר משרד הבטחון עבר מהליכוד למערך.

לא כל כך קל, מסתבר, לשלב את התמיכה במאבק הכושים בתוך השקפת עולם ציונית ישראלית. ההכרה בצורך לדבר עם אש"ף מסובכת גם ככה. קתיה אולאי אמרה שיש לה בעיה להסביר לאנשים שלא כל היהודים בדרום-אפריקה תומכים באפרטהייד: יש שם, בשולי המיעוט, [illegible] יהודים המתנגדים למשטר: למה הם נשארים שם, שאלתי. קל לשאול, אמרה אולאי.

היא טורחת הרבה גם כדי להסביר לאנשים שהקונגרס הלאומי האפריקאי איננו אש"ף, ואוליבר טמבו, מנהיגו, איננו יאסר ערפאת. הקונגרס האפריקאי שולל טרור נגד אזרחים, אמרה אולאי, אבל לא תמיד יש לו שליטה על כל מה שקורה. אולי: אני לא בטוח שזה כל כך חלק.

פעם שוחחתי על כך עם דניס גולדברג. זה היה מיד לאחר שהגיע לישראל, בתום 22 שנות מאסר. גולדברג לא שלל אז את מה שאני תיארתי כטרור והוא כ"מאבק מזויין", אפילו הוא גורם להרג אזרחים: לפעמים אין ברירה, אמר. בתוך כך הצדיק גם את הטרור הפלסטינאי. אחר כך הכחיש את מה שאמר וכעבור זמן קצר עזב את הארץ.

גולדברג שוחרר בין היתר הודות להתערבותה של ממשלת ישראל. ישראל התערבה למענו מפני שנולד יהודי. כשהגיע ארצה התברר שאמונתו כקומוניסט קבעה את מסלול חייו ואת דרכו הפוליטית יותר משקבעה יהדותו.

גם ריימונד סאטנר יהודי (אך לא קומוניסט). נראה שישראל התעניינה גם בו; בפרסומים שהוצאו למענו במקומות שונים בעולם לא הוזכר מוצאו. קתיה אולאי הרבתה לציין את יהדותו, אולי יותר משהיה רוצה.

בשלב מסוים שלחה לו אולאי מכתב ובו הפנתה את תשומת לבו ל"זכותו החוקית וההסטורית" לעלות לישראל. אופציה זו, הבטיחה לו, אינה סותרת את עקרונותיו המוסריים ולא תפגע באפשרויותיו להמשיך את מאבקו בעתיד. היא חשה "חובה מוסרית" לכתוב לו על כך, ציינה אולאי, כמו לא היה זה מובן מאליו.

לא, לא בנקל החליטו אנשי רצ להציע לריימונד סאטנר לעשות שימוש בזכותו כיהודי, כתבה קתיה אולאי לאמו של סאטנר על נייר רשמי של מפלגתה: "אחדים מאיתנו והנם אני – חשש שההצעה תעליב את בנך", שהרי נעצר בשל השקפותיו ומאבקו לשינוי המצב בדרום-אפריקה. בנקודה זאת ירדו מהפסים, הייתי אומר: מה זה מעליב כל כך, להשתחרר מהכלא כדי לעלות לישראל כיהודי.

במסגרת מאבקם למען סאטנר ניסו חברי כנסת של רצ לדבר עם שגריר דרום-אפריקה בישראל, אבל רק קתיה אולאי ואורי קאופמן התקבלו אצל קונסול כלשהו. לקראת החגים חתמו 13 חברי כנסת מכמה סיעות – ובראשם שולמית אלוני – על מברק אל שר המשטרה של דרום-אפריקה, ובו ביקשו לשחרר את סאטנר בשל מצבו הנפשי הקשה, לקראת ראש השנה היהודי, מטעמים הומניטאריים.

עוד הם עוסקים בהכנת המברק למשלוח קראו ב"הראלד טריביון" כי ריימונד סאטנר שוחרר, יותר משנתיים לאחר שנכלא, והועבר למעצר בית.

תשואה דולרית נאה
עם הגנת הצמדה
ואפשרות לממש בכל עת את המניות

לא בכל יום מציעים למחזיק בנייר ערך בנקאי צירוף כה אטרקטיבי של יתרונות כפי שמציעים עכשיו למי שימשיכו להחזיק בבנקאיות שבהסדר אחרי 31.10.88:

תשואה דולרית
עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983 ישולמו בתום הארכה של שלוש שנים 125.50 דולר, המהווים תשואה דולרית של כ-6.5% לשנה בתקופה זו.

נזילות
המניות ימשיכו להיסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב כך שניתן לממש אותן בכל עת.

הגנת הצמדה למדד
ערך המניות בתום תקופת ההארכה מוגן בהצמדה למדד המחירים לצרכן ולכן ערכן לא יפחת מערכן הריאלי היום.

פטור ממס
כל הרווחים שיזקפו לזכותך מהצמדה ומריבית, פטורים ממס.

יתרונות אלה הופכים את מניותיך שבהסדר להשקעה בעלת תכונות ייחודיות.

בחרת ליהנות מהיתרונות ולהרוויח - אל תעשה דבר!
התנאים המיוחדים יחולו על המניות שבבעלותך, גם ללא קבלת כל הודעה מצדך.

אם בכל זאת תחליט לפדות את הבנקאיות ב-31.10.88 - עליך לחתום על פקודת מכירה עד ליום 18.10.88 בסניף הבנק או במשרד סוכן הבורסה בו מופקדות מניותיך. אם המניות אינן מופקדות, עליך להפקידן בבנק ולחתום על פקודת המכירה עד 18.10.88.

חשבונותיהם של הפודים יזוכו ביום 31.10.88 בשקלים בסכום השווה ל-104 דולר עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983.

הערה: תקופת ההארכה והתנאים המיוחדים הנלווים לא יחולו על ניירות הערך הבאים: אי.די.בי. פ.ד ב, אי.די.בי. בכורה א, דיסקונט ש"ה ב, הפועלים מבוכרות, בל"ל ש"ה 7, בל"ל ש"ה 11, מימון וסחר 1, מימון וסחר 5 וכן על מניות שהונפקו "נוסטרו".

זכור! המניות הבנקאיות בהסדר הן מעכשיו נכס כספי רב תכונות נושא תשואה נאה וגם ניתן למימוש בכל עת.

אל תמכור את הבנקאיות - מי שממשיך מרויח!

האוצר/אגף שוק ההון

בדרך לכנסת

שמעון שטרית מתנצל

שמעון שטרית, ידיד ותיק, פרופסור ועוד מעט ח"כ של "העבודה", עשה את הקריירה האקדמית שלו בזכות כישרונו כמשפטן. את הקריירה הפוליטית שלו הוא חב במידה רבה לקיפוחן של עדות המזרח: זה היה נושא שהעסיק אותו הרבה. נדמה לי שפרסומו הראשון כעסקן ציבור בא לו כשדרש "העדפה חיובית" לסטודנטים בני עדות המזרח, מעין פיצוי על קיפוחם בימי מפא"י הרעים.

בסוף השבוע שעבר עמד שטרית במדרחוב שבמרכז ירושלים ודיבר בלהט גדול על לבו של נער אחד, ברגש בשחורים, עמרם שם, שנראה לי כמצביע ש"ס. עמרם אמר דיר-די-די. ומעברה והאפליה והגזענות האשכנזית ומפא"י – הכל דברים נכונים, למרבה הצער.

שטרית השיב לו, כצפוי, מה שמשיבים עסקנים אשכנזים בהזדמנויות כאלה, וזה היה מצחיק מאוד: כן, נכון, נעשו שגיאות, אמר, הוא לא יצדיק אותן, אבל הימים היו ימים קשים והארץ עניה ותקופת צנע ולא צריך לשכוח מה היתה טובת העולים מארצות המצוקה: הכל דברים נכונים: מפא"י ההסטורית היתה מתנשאת כן.

עמרם לא אבה להשתכנע ואז אמר שטרית שתא, פרופסור שמעון שטרית, מרוקאי מטבריה, לוקח עליו להתנצל בשם מפא"י ההסטורית על העוול שעשתה לעולים מארצות המזרח. אני מבקש סליחה ממך, אמר שטרית, והוסיף כמה מילים אדיבות על עמרם אבי משה, שבמסכת סוטה – בדקתי אחר כך – כתוב עליו שהיה גדול הדור.

אבל עמרם הזה שייך כנראה לאלה מהישראלים שלמדו משהו מנסיונו של סאלח שבתי. הוא לא אהב את התנצלות המפא"יניק. הוא, למשל, לא אוהב את האינתיפאדה שעושים בשכונות במאה שערים, נגיד. אבל אלה לא החברה שלו. לכן גם לא יבוא לשטרית, למשל, כדי להתנצל לפניו רק מפני שגם הוא, עמרם, דתי, למשל. נכון?

הלך.

מה שאנשים עושים כדי להגיע לכנסת.

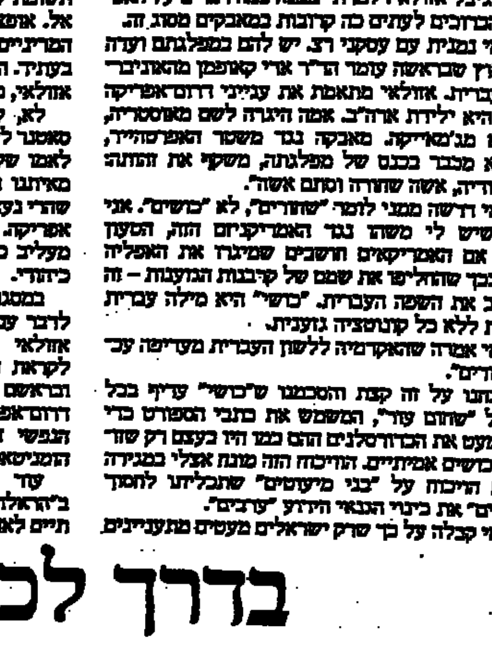

סליחה שהיינו אשכנזים. שמעון שטרית

תרבות וספרות

היסטוריה ומשמעות

זכור – היסטוריה יהודית וזיכרון יהודי, מאת יוסף חיים ירושלמי, תרגם מאנגלית שמואל שביב. ערך אברהם שפירא. ספריית אופקים, עם עובד, 1988, 184 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

"אם אמנם אבי ההיסטוריה היה הרודוטוס, הרי אבות המשמעות שבהיסטוריה היו היהודים" – משפט זה, הנתון באחד העמודים הראשונים בספרו של יוסף חיים ירושלמי שיצא זה מקרוב בתרגום עברי, הוא אולי שעשה את הספר הקטן הזה למבוקש ואהוב כל כך בקרב משכילים יהודיים רבים, ביחוד בארה"ב, ואת מחברו למעין גיבור־תרבות יהודי, הבביא גודל לעמו ומכביר את כבודו בעמים. שהרי ההיסטוריון האמריקאי־יהודי הידוע, המומחה להיסטוריה היהודית במאה השש־עשרה ומחברו של הספר היפה על גלגוליו של יצחק קרדוזו, בעל "מעלות העברים", מזכה כאן את עמו בנקודת זכות חשובה באותו מירוץ בן אלפי השנים שערכות ביניהן כביכול היהדות והיוונות: מעתה לא ייאמר עוד שהיוונים הם שהמציאו את ההיסטוריה, והיהודים לא הנחילו בתחום יסוד זה מאומה לתרבות המ־ערב. לא כי, מעתה ייאמר שאפילו נכון הדבר כי הראשו־נים שהעלו ברעתם לכתוב את תולדות עמיהם או עמים אחרים (הרודוטוס) היו בני יוון, היהודים הם שהטעינו את המפעל כולו, את ההיסטוריה היהודית הזאת היוונית במ־קורה, במה שהוא עיקר מהותה: המשמעות. כך הוסיף יוסף חיים ירושלמי מעלה גדולה חדשה למעלות היהודים הנ־

מית (תומר היסטוריוגרפי כזה מצוי, כמובן, גם בספרות הסינית העתיקה). אבל "היסטוריונים" יהודים רגילים – דוגמת הרודוטוס, דוגמת תוקידידס – לא היו לעם ישראל. אכן, כאשר קם היסטוריון מאותו יוחסין שכזה – יוסף בן מתתיהו – הוא לא רק כתב יוונית אלא גם חיקה באמנות את המופתים של ההיסטוריוגרפיה היוונית (אפילו, לפי התיזה של יצחק בער, עד כדי פלאגיאט וסי־לוף לשם שלמות החיקוי).

בצד התפרצות זו של גאווה לאומית שלא־במקומה, מי־טיב יוסף חיים ירושלמי לטפל בנושא המסקרן הזה שכה מעטים נדרשו לו עד כה: היעדרה של ההיסטוריוגרפיה במשך מאות ארוכות של הקיום היהודי. עם ישראל צווה לזכור, אך לא צווה לרשום את זיכרונותיו בצורה של הרצאה סדורה של קורות העתים. על כל פנים, אחרי חתימת כתבי־המקרא, על פרקי ה"היסטוריה" הרבים שלהם, לא נטו היהודים לכתוב את קורותיהם. חז"ל לא כתבו היסטוריה בתר־מקראית, וכך גם יהודי ימי־הביניים. לזיכרון הקולקטיבי נמצאו ערוצים אחרים, וירושלמי מפרש אותם ומתעכב עליהם בשני הפרקים הראשונים של המסה שלו, הפרק "יסודות במקרא ובספרות חז"ל – משמ־

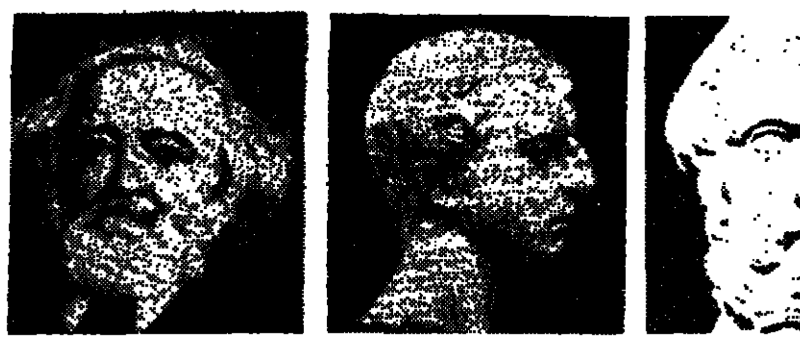

הרודוטוס, יוסף בן־מתתיהו, ראנקה: ההיסטוריה היהודית המודרנית לא התחילה ביוסף בן־מתתיהו אלא בגרמניה של שלהי המאה השמונה עשרה

עות משברי:

אם התגובה לתוך דברי אלה נימה קלה של אירוניה, אין בה כדי לבטל את ערכה ואת יופיה של המסה "זכור" – אותו בסטרסלר לא־צפוי בכל תפוצות הגולה היהודית מאז ראה הספר אור לראשונה בשנת 1982. אכן, הספר הקטן נראה לי יקר ומאלף חושט, מעורר למחשבה וכתוב היטב, וכל זאת למרות התיזה הנ"ל – "אם אמנם אבי ההיסטוריה היה הרודוטוס, הרי אבות המשמעות שבהיסטוריה היו היהודים" – שירושלמי הפריח לאוויר העולם ברוח האפוריסטית הטובה עליו בדרך־כלל. התיזה הזאת היא לדעתי מנוערת מכל תוכן ומכל היגיון, לא רק לאמיתותה אלא גם בדרשה שלא כהלכה לדו־משמעות מערפלת שאסור היה לו להיסטוריון להתעלם ממנה.

שהרי למושג "היסטוריה" כשימושו הרווח כיום (ולא כאן המקום להיכנס להיסטוריה של השימוש הזה, להיסטו־ריה של ההיסטוריה) שני מובנים: "היסטוריה" היא כלל ההתרחשויות שהיו מעולם – היו בעליל, ברמז לאימרתו של ראנקה, או אפילו לא־בעליל, ברמז לאפשרותה ראייה של תקוות וחלומות ואשליות גם כן בתחום הדברים שהיו מעולם. וכמרכן, "היסטוריה" היא המחקר המבקש לתאר ולהבין את כלל ההתרחשויות הזה. המלה מתארת את המחקר ואת מושאו גם יחד, ועל דו־משמעות שליטה שולט, זו קבלו כבר רבים, אלא שנדמה כי כבר מאוחר מדי לנסות להפריד את שתי המשמעויות של המושג היסטוריה, ולמצוא לאחת מהן מסמן אחר. כל מה שנוכל לעשות הוא להיזהר תמיד שלא לשחק יתר על המידה במושג הזה האחד המתכוון לשני דברים שונים.

ובכן, ירושלמי לא נזהר בהבחנה הזאת באותו משפט ומציל את כבודה של היהדות כביכול ותובע נתח מהמצאת ההיסטוריה מידי היוונים. בחלקו הראשון של הטיעון "אם אמנם אבי ההיסטוריה היה הרודוטוס" – משמעות המושג היסטוריה היא כמובן "מחקר ההתרחשויות". אבל בדברו על היהודים כ"אבות המשמעות שבהיסטוריה" כוונתו בלי ספק להיסטוריה במשמעות הראשונה, של אותו מכלול האירועים שהיו מעולם ושיהיו כל עוד תהיה לבני־אדם היסטוריה.

שעכנו המשמעויות הוא כאן בולט ומסוכן למדי: בעוד החלק הראשון, ה"יווני", של המשפט מכוון לעובדה הסכנית הידועה לפיה היוונים היו הראשונים שהתחילו לכתוב היסטוריה – ולא יוכל לקחת זאת מהם גם הטוען המרע ביותר למעלות העברים וזכויותיהם – הרי להיות "אבות של המשמעות שבהיסטוריה" ככל שביטוי זה יש לו עצמו משמעות כלשהי, מעורר רגשות לא נוחים בבני־אדם בימינו, עד שאתה תוהה אם זו רבותא גדולה כל כך, ואם יש במה להתפאר. כי "המשמעות שבהיסטוריה" הוא ביטוי המעורר מחשבות מתחומים אנטי־היסטוריים ואנטי־רציונליים – תיאולוגיה, אידיאולוגיה, מיתולוגיה, הכל מלבד מדע ההיסטוריה וחקר המציאות כמות שהיא, גלויה או נסתרת. לא בכדי דווקא תיאולוג כתב את הספר "המשמעות בהיסטוריה" שירושלמי מצטט ממנו בהערותיו. חיפוש המשמעות בהיסטוריה הוא גם, לפי הרגשתי, עניין נוצרי בעיקרו, ועניין הגליאני ועניין שפנגלריאני ועניין טוינביאני, עניין לכל אותם מעצבים של שיטות מטה־היסטוריות שנדמה כי הכיבו מאד מאד והכלת עליהן אבד, ובכל מקרה הן, על סיסמותיהן ("התגלות הרוח העולמית באמצעות ההיסטוריה"), הרחק עניין לא־יהודי, על פי רוב, ולא בכדי, אפילו אנטי־יהודי. לא על מיני ההיסטוריה הקדושה והפסוודו־קדושה הללו תהיה תפארתנו. נגמול על השותפות להמצאת ההיסטוריה – למלה היוונית אין אפילו תרגום עברי שלם, הנושא את כל משמעויותיה – תסכים שגם בכתבים העתיקים של היהדות יש לא מעט חומר האנאלוגי למה שהיתה ההיסטוריוגרפיה היוונית־דר

עות בהיסטוריה, זיכרון וכתיבת ההיסטוריה" ובפרק השני, המעניין אף יותר, "ימי הביניים – כלים וצינורות של הזיכרון היהודי" ובצדק מעיד ירושלמי על אודות יהדות ימי־הביניים שמיעטה לעסוק בהיסטוריה: "מיעוט הכתיבה ההיסטורית כלל וכלל אינו מורה על פרצה או פגם בתרבותם (של יהודי ימי הביניים י.ב.). ואפשר שהוא משקף איחולות ועצמיות שכמותן שוב אינן ברשותנו" (עמ' 53).

מעוררים למחשבה רבות עוד יותר הם שני הפרקים המתמים של הספר, העוסקים בהתעוררותם של היהודים לכתיבת היסטוריה, במעיינים ובדילמות. הפרק האחד עוסק בהופעה מאוחרת למדי של ספרי היסטוריה (במובן מסוים של הביטוי) במאה השש־עשרה, תופעה שירושלמי רואה בה את עקבות הזעזוע שפקד את העולם היהודי עם גירוש־ספרד. הוא מתעכב על הספרים הקלאסיים של ההתעוררות – קשה לומר "ראנסנס", אף שהביטוי היה מתאים מבחינת האווכור שהוא מביא מרוח התקופה הכללית, רוח המשפיעה בחוזקה כמאת על עזריה מן האדומים, למשל, מחבר אחד מן הספרים החשובים הללו שירושלמי מנתח את חשיבותם, "ספר מאור עיניים" – לכתיבה ההיסטורית, המאפיינת את יהדות המאה השש־עשרה. דברים מעניינים הוא משמיע על ספרים דוגמת "שבט יהודה" לשלמה אבן וירגה, … מן העולם הזה, לגירוש ספרד" (עמ' 88), ועל חיבור ידוע הרבה פחות כמו "דברי הימים למלכי צרפת ומלכי בית אוטומאן התוגר" ליוסף בן יהושע הכהן, וכאמור על הקורוזו הזה שהוא "ספר מאור עיניים" לעזריה מן האדומים (די רוסי).

ואפשר שהפרק המפעים והאקטואלי ביותר הוא זה העומד על הדילמות של ההיסטוריון היהודי המודרני, בין השאר לנוכח היעדרה של מסורת היסטוריוגרפית אצל היהודים. ירושלמי מטעים בצדק שחקר ההיסטוריה היהודית נולד רק לפני כמאה חמישים שנה, ומזכיר שאת ספר תולדות היהודים הראשון לא כתב כלל יהודי, אלא כומר הוגנוטי צרפתי, ז'ק באנז', שקרא לספרו הצרפתי בשם רב־המשמעות: "תולדות העם היהודי מימי ישו ועד ימינו, בהמשך להיסטוריה של יוסף בן־מתתיהו" (עמ' 102 ב"זכור"). ההיסטוריון היהודי המודרני, כותב ירושלמי בסיום הפרק השלישי (עמ' 100), "איננו יורשו של עזריה מן האדומים אלא של היסטוריונים" דוגמת לאופולד פון ראנקה וברתולד ניבוהר, אבות המדע ההיסטורי בגרמניה ובכלל. אכן: למדע ההיסטוריה, או להיסטוריה סתם (במובן אחד מן השניים) יש כמה התחלות, לא רק ההתחלה ביוון, אלא גם ההתחלה בעת החדשה, בגרמניה של שלהי המאה השמונה־עשרה. לא פלא ששם נולדה גם ההיסטוריוגרפיה היהודית המודרנית, הפורחת בימינו (ובין העושים בה גם יוסף חיים ירושלמי, בעל "מחצר ספרדית לגיטו איטלקי", המונוגרפיה הנהדרת על יצחק קרדוזו, מחבר "מעלות והסרונות העברים" (הופיע בתרגום של יוסף קפלן בסדרת "דורות" של מוסד ביאליק, תחת השם "מעלות העברים") שהלוואי וגם היא תתורגם לעברית. למרות הפריחה של הכתיבה ההיסטורית בימינו, גם לצרה מצוקות ומועקות לא מעטות, וירושלמי עומד עליהן בחריפות בפרק הסיום הזה, השנון כשאר הפרקים, ואולי אף יותר.

ל"זכור" ניתן לבוש עברי משובח: הן התרגום ראוי לשבח, הן העריכה ותוספת פרטי הביבליוגרפיה העבריים הרבים. ההרגשה היא שאתה קורא ספר שנכתב בעברית במקור, הרגשה שאינה בטולה יסוד במציאות, שהרי המחבר אומר בפתח דבר אל הקורא העברי שמקור הספר בהרצאה עברית. מבחינות אחרות זהו בכל זאת ספר המאפיין היסטוריון היושב בגולה ומדבר במידת־מה בשם הגולה.

סלמאן מצאלחה

שעת ערב

בבית הקְרוֹת על נייר מעוּבד,
במרחק מה מעיר הקודש,
ציפור צולעת ובלשונה אוזו האָלם.
נושאת סלים גרושי ביצים צבועות לחג הפסחא,
מגלגלת לשונה ב"עתאבא", זה השיר
שהתגלגל מן החומה הרובצת בשער שכם
על המדרגות המסותתות והחלקות.

כמקור מתעקם הוא הרוח ממזרח,
הנשלף מבשר מתפורר בחצר.
הרוח מסתנן,
עד הבית הרכון על הפֶתח של עצמו.
עונות חג בשכונות התחתונות.

בעשרים וחמישה לחודש הירוק,
השלכתי את ירושלים העיר, אל עבר הקיר.
היא חוזרת כבנות הקול לרחובות,
בשמלות שהשמש צמצמתן עד לברכיים.

בצלן אהבה תקנו.
ללב, למבטי האש, מתבואים בהן.
כשיפוד השוור נערות,
על אספלט הבוער ככידיים

בבית המצייר משיער קלוע מתפתל,
עם החול העָל,
ציפור בורחה לה מודה.
את חצי האלוהים האוחז היא נושאת בכף ידה,
ובסל הביצים המתפצית השנייה.
זה הסל הרוקף, עם חמשת היסודות,
שנקלע מן האות הראשונה.

ומגודל האסון, נר ובע זה הסל הוועוע,
ועל שכונת הקטבה הלמובים בשפכו,
עד לאגוות התנפתו.
ואותן כלסלו הרועים בגרונם,
בשעת ערב עייפה.

גיבור מקומי

רוק בבית המוהר, שירים מאת יונתן גפן, ספריית מעריב, 1988

מאת מרים איתן

מסכל היום אצלנו להתרפק בנוסטאלגיה רביקה על אנרי והרהל, דויד הוקני, אלן גינזברג, גרץ ברימן ודומיהם. והרי יש לנו גיבור מקומי – יהונתן גפן.

מישהו הגדיר פעם את השירה כרגע של "אמת אמיתית" כנשיקת האוקלים, הלשון והאמת. אם יש משורר המתאים להגדרה זו, זה יהונתן גפן. למשל, בשורות הבאות: "זה כמה אדם מתקלקל / בתל־אביב, ואיך תסביר / את זה לצוקרמן, שיסתכל / בך בעיניים פקוחות עד / כאב. יתקע לך את כידון הברוש שלו ישר בתוך השיר / איך תסביר לו / דיוקנו של האמן כאיש חזיר./" (מתוך "זה, כמה מהר אדם מתקלקל" עמ' 83).

קשה להגדיר את "רוק בבית המוהר" כרומאן בפואמות, ככתוב על גב הספר. פואמה – כן, רומן – כן, אך רומאן – לא. יש אמנם סיפור, יש גיבור שהוא "האני השר", וישנן דמויות־משנה כמו ענן צוקרמן, המשורר "שמת ב־83" משתיית סטוק 84" (על־פי רמזים אחרים בספר, הכוונה, כנראה לאלתרמן), אך אינני רוצה להיענות לפתיון ולזהות את יתר הדמויות המוכרות. ישנו דני ארד שהיה זמן מה ה"גורו" של המשורר, שניסה להוליך את אלוהים באמרו שאין אלוהים וחזר אחר־כך בתשובה, וישנו צ'לי כליפא, המשורר שלא כתב שורה אחת, והיי־גלה, ילדת הפרחים "הרוקה" ועוד דמויות רבות אחרות מתוף התל־אביבי ומהנוף הצבאי. חלקן מתפתחות, אך עדיין נמצאות באמצע הדרך עם סיום הפואמה, כמו ה"אני השר", כמו מדינת ישראל – הרי ברומאן צריך להיות סוף "באות", כמו אנה קרנינה המשליכה את עצמה על פסי הרכבת, כמו רסקולניקוב המתוודה הנוסע עם הצלב / או נשמה לסיביר.

הדגמתי מהרומאן הרוסי, מפני שיהונתן גפן מרבה לדבר על "תסביך טולסטוי" כשהוא מדבר על משפחתו ועל הפוליטיקאים. "תסביך טולסטוי / לטולסטוי היו ערכים נפלאים / אבל היתה לו בעיה: הוא לא / חי לפי הערכים שלו, רק הנחיל אותם. טולסטוי הסיף לעוני / אבל היתה לו

יונתן גפן. ספרו מוקדש לכל אלה המשימים את עצמם ל"מאמאס ולפאפאס" שלנו ומנחילים לנו ערכים שהם עצמם אינם חיים על פיהם – וזה כולל את המשוררים

אותה,' ברוך השם." "אבל האמהר לכם כמה סבל / עברי על אדם שבני… חיל אמת לאחרים הנשאר לבד / … תאום קופצת לו/ איזו אנה קרנינה / הנמחצת בין שני קרונות / הזיים הכפולים שלו" (עמ' 21). כל הפואמה היא בעצם קריאה נגד אותו "תסביך טולסטוי". כשהוא מספר על שנת 1969 הוא מתאר את בית־לחם ואת הצלמים של ישו ("המייסד של כל להקות הרוק"), שם הוא רואה כתובת על הקיר MAKE LOVE NOT WAR האומר: אבל זה לא מה שיעצור / אותנו מלכבוש את כל / שכנינו, ואחר כך / לשבת סביב

למדורה / ולפום להבאתנו / את סרג'נט פפר / מעיף את לוסי לרקיע".

כאן כולם מדברים על אהבה ושלום, כותבים על אהבה, מוציאים קבצי שירה על אהבה ושלום. גפן, שגילו כגילה של המדינה, כותב על החיים כאן בארץ ותחושת המתוק המאפיינת כל כך את גיל הארבעים, תרצו של המשורר, תרצו של המדינה. תחושה זו דומה לחיים בבית סוהר.

ה"כאילו גיבורים" שמתאר המשורר אינם חומר לרומאנים ו"ק לייבע מענטשאלאך" אינם חומר לטרגדיות. לכן פורטנוי איננו אדיפוס, והייג'וד של יהונתן גפן, אם לא מתה מהסמים או ממחלת מין, היה לה בוודאי באושר בריות ארבעה חדרים בשיכון ל'.

השימוש שעושה כאן גפן בלשון מעניין לא פחות מאשר תכניו של הספר. המשורר קשור בטבורו אל המוסיקה. הוא משורר מקשיב. בתור שכזה, יזייף לחלוטין אם יתאר את "גיבורי התרבות" של ישראל בשנות השישים השבעים והשמונים כאשר בפיהם שפה נשגבת, עשירות מטאפורות. הרי במציאות כולל המילון הסטנדרטי שלהם פחות מאלף מלים, לרבות מלים באנגלית ובאידיש וקללות בערבית וברוסית. היום זה נחשב כמעט "בורגוע" לשבש אפילו את שם המספר.

רק כשהמשורר בורח אל ההוויה, הוא מגביה מעט את השפה, כמו בשיר "הוואדי של ריוונוף" – "ומתוך העיר, / הייתי בורח אל הכפר, / אל עמק השיר, / אל בושם ההדר" (עמ' 78); או כשהוא מתרגם את השירים של היפיפיות ושל אחרים.

הספר מוקדש ל"מאמאס והפאפאס" (שם להקה, כמובן), אך במובן הרחב של המלה הוא מוקדש "לכל אותם … העליות הראשונות ועד ימינו, לכל אלה המשימים את עצמם ל"מאמאס ולפאפאס" שלנו ומנחילים לנו ערכים שהם עצמם אינם חיים על פיהם – וזה כולל את המשוררים.

הספר מתחיל ומסתיים בבר. בראשית הפואמה מבקש גפן מהבריקה: יש לך אש, יש לך אשה? ואילו בסוף הספר אפילו האשה האהובה מאכזבת, והוא מצטרף למועדון הלבבות הבודדים של סרג'נט פפר ואומר: "היי בארמן, יש לך אש?... יש לך עשן?"

ספר שירה של מרים איתן, "זווך הלביאה", יצא לאור השנה בהוצאת זמורה, ביתן.

סיפור אגדה מהופך

המחברת הגדולה, מאת אגוטה כריסטוף, מצרפתית: נורית פטרוק, הספרייה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, סימן קריאה הבתר, 1988, 155 עמודים

מאת חנה הרציג

הסופרת ההונגרייה אגוטה קריסטוף מציגה פתרון מיוחד להתמודדות ספרותית עם זוועות העולם המודרני. לא עיצוב ריאליסטי, אליגורי־סמלי או סאטירי־מעוות של ממשות היסטורית, אלא מעין סיפור אגדה מהופך, מנוכר, אכזרי להפליא ובלתי מפוענח עד תום.

כרקע לסיפור משמשת מלחמה תלושה מזמן ומקום: שני אחים־ילדים מובאים על־ידי אמם לשהות עם סבתם בכפר. אך שלא כמו בסיפורים ריאליסטיים דומים, אין זה סיפור על קורבנות המלחמה, ולמרות הרמזים למלחמת העולם השנייה, לאזור כיבוש שעבר מיד ליד, ולרדיפת אחר יהודים – אין הסיטואציה ההיסטורית ניתנת לזיהוי ודאי. הכוונה היא להתחיד דגם מופשט של מלחמה, מלחמה "ארכיטיפית", ולשרטט דינמיקה אנטיהרואית האופיינית ליחסי מכבש ונכבש, לחילופי משטרים ולהשתלטות של טוטליטאריות לסוגיה.

גם השימוש ביסודות דמויי־אגדה הוא ייחודי לחלוטין. התום ההורה, הסבתא הטובה והמכשפה הרעה, כיפה אדומה והזאב, האם הטובה והאם החורגת, מתמזגים זה בזה, או מחליפים תפקידים. הילדים, למשל, מייצגים שכלתנות מפוכחת ומפוזרת, הסבתא היא מכשפה, אם תינוקת כאותו, האם הטובה – בוגדת, והאב שבא להושיע מוצא להורג. מה שנשאר מאגדות הילדים הגרמניות הוא הברוטאליות האורית האימים, ללא הסיפוק ההבהרות האידיאולוגית שבמאבק הבא על פתרונו המוצלח.

אכן, כאפיין מרכזי של "המחברת הגדולה" הוא ההימנעות מייצוג חד־ערכי, ומהכחשה הזו הוא מהפך את מוסכמותיה של האלגוריה האגדה. האחים הילדים, למשל, הם "קורבנות של תקופתנו המעוותת" (122), "שני מלאכים" שהשלכו לעולם של מלצנות, המסגלים לעצמם את חוקי של עולם זה לצורך הישרדות. מצד אחד, הילדים הם גילומה של אותה

תקופה מעוותת: ברישטן קרים ושכלתניים, המתרגלים באכזריות חישול גופני מפני כאב, וחישול נפשי מפני רחמים ורגש המוציאים לפועל תוכניות־חישול מתוכננות לפרטיהן.

מאפייניהם העיקריים של הילדים – הרציונאליות, טיפוח האינטלקט, העמל, הדיוק והסדר מקפיאי־הדם, האסתטיציזם והארוטיקה הסוטה, מקשרים אותם לסטריאוטיפ המוכר של הנאצי. אך הספר אינו מאפשר זיהוי מתבקש ופשטני־כלשהו זה. בתוך עולמם המעוות והרוקני הם מייצגים גם מעין צדק הבודי מוזר, מידה של רחמים לסובלים, ותפיסת גמול הנקם קיצונית, אך לא נעדרת בסיס – מעין שילוב של רובין־הוד ומיכאל קולהאס.

כך, האגדה המודרנית שלפנינו מותירה שאלות רבות פתוחות. אך עם כל העמימות, חוזר ומוצב בבירור עניין אחד – היעדר הרגש ואי־האנושיות כמאפיינים של העידן המודרני. היעדר הרגש כהתגבשות המשרתות המנצלת את הילדים

הסוף בעמוד הבא

ספרות בקווי אורך

מצעי זהות – עיונים ביצירות חנוך ברטוב, מאת מנוחה גלבוע, סדרת מראה מקום, הוצאת ספרים, אוניברסיטת תל־אביב, 1988, 158 עמודים

מאת עפרה יגלין

הספר "מצעי זהות", העוסק ביצירות חנוך ברטוב, פותח במבוא שכותרתו: "דורות בספרות הדור בארץ", והשוף את המטיזואציה הראשית של התוקרת: להוקיע את "שגיאתה הכבדה" של ביקורת הספרות אשר טבעה את המונח "דור בארץ". הוזקקותה של ביקורת הספרות למונחים "דור הפלמ"ח" או "דור בארץ" היתה מובנת לשעתה, שכן פרטי הביוגרפיה הקיבוצית של סופרים שונים הקלו על ההבחנה בין הדור הכרונולוגי שחנוך ברטוב נמנה עליו, כלומר, ילידי הארץ, הניבי השפה העברית, בני מהגרים המנותקים כבר מן המסורת המזרח אירופית – לבין דור הסופרים הקודם, דור המהגרים הדו ותלת לשוניים הקשורים בטבורם למסורות ספרותיות זרות ולמסורת היהודית כמודרים או כממשיכים.

מנוחה גלבוע קוראת תיגר כנגד התוויות המלכדת סופרים שונים כשלמה ניצן, יורם קניוק ומשה שמיר תחת סד ההגדרה הסטאטית המעכבת את האפשרות להצביע על ייחודם של הפרטים העמנים על הקבוצה. היא מציעה שלא לדבר על ספרות של דורות אלא על לאגרים החוצים את הספרות העברית לא בקווי רוחב של זמן אלא בקווי אורך של איכויות אמנותיות.

ככלל, בא הספר לעשות צדק עם יצירתו של חנוך ברטוב מתוך מודעות לכך שהוותיקן הוא חלקי בלבד, שכן התמקדות היא בתימאטיקה של הסיפורים ושל הרומאנים, אך הקשר שבין יצירות אלה לבין הפובליציסטיקה והרפורטאז'ות של ברטוב – רק נרמז.

יש לברטוב פרטי ביוגרפיה מיוחדים, טוענת גלבוע, שחשפו אותו ואת יצירתו לבעיות מיוחדות הבאות לידי ביטוי בולט בשרשרת של מוטיבים המוצה את יצירתו מראשיתה. למשל, להבדיל מאחרים מבני דורו, שירת ברטוב דווקא בבריגדה ולא בפלמ"ח. עובדה ביוגראפית זו הביאה אותו לכלל עימות עם בעיית הזהות שבין "יהודי" לבין "צבר־ישראלי". כסופר צעיר נבדל גם בכך שלא השתתף בבימות הספרותיות המזוהות עם בני דורו: "ילקוט הרעים", והחוברת "דף חדש".

גלבוע מחלקת את יצירותיו של ברטוב, סיפורים, מחזות ורומאנים, לארבע תקופות תימאטיות לא־כרונולוגיות. בתקופה הראשונה סיפורי ילדות ונערות במושב וסיפורי מלחמת השחרור (דוגמת סיפורי "השוק הקטן")

המשך בעמוד הבא

עפרה יגלין היא חוקרת בחוג לספרות עברית, אוניברסיטת תל־אביב.

מתי נשמע את קולות הפיצוח?

כלה עפה, סיפורים מאת מירי ורון, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988

מאת אביעד רז

על השולחן מונחת קערת בוטנים. אבל צריך להיזהר מקול הפיצוח. המשפט הזה, המצוטט מקובץ סיפוריה של מירי ורון, מסמל את כל כתיבתה. קערת הבוטנים היא כל הטוב שבחיים, הפיתוי שבהם, עושרם הצריך, הנימוח על הלשון. הבוטנים מונחים על השולחן, בהישג־יד. רק הושט ידך וגע בם, אכול אותם, עשה בהם כחפצך. אבל הנימוס והחינוך הטוב המשמעת הפנימית צועקים: לא ישמעו אותך. קערת הבוטנים היא החיים האמיתיים, מחוץ להישג־יד.

עולם־הכתיבה של מירי ורון הוא עולם מוגדר מאוד: מעגלי־ההתייחסות של דמויותיה קבועים וחוזרים על מגרת המשפחתית. עולמן החיצוני צר בעולם נמלה עולמן הפנימי הוא בועה ענקית.

לאחר קריאה בקבצי־הסיפורים של ורון, של סביון ליברכט ("סוסים על כביש גהה"), של עדה אמיכל־ייבין ("חופת אבלים") של ציפורה דולן ("מזג אויר נפלא צפוי מחר"), ועשרות סיפורים קצרים שהתפרסמו בעיתונים – יש הרגשה שלכולן עולם־כתיבה משותף. כולן, כך נדמה, כותבות במלים אחרות את אותו הדבר, ואצל כולן יש מעין תמרור מקדים, תמרור המופיע על הכריכה האחורית. כתוב שם: "הסיפורים מעורבים מציאות עם דמיון", או "מיזוג מעודד של מציאות דמיון". או: "ריאליזם ופנטסיה

מירי ורון: כמו צייר נטורליסטי היא מתבוננת בפרטים הקטנים, מעתיקה אותם בדייקנות, והכל נעשה ממרחק כמה צעדים – מרחק של צפייה והתבוננות

עצמם לאורך הסיפורים. הדמויות חוות אותן ציפיות, אכזבות ועשרות; כולם נוטלים חלק באותו משחק קיומי, באותה חזרה נצחית. כל הפרטים מרכיבים תמונת־עולם אחת. אפשר למפות את העולם הזה באמצעות כמה איפיונים מרכזיים שלה:

האשה היא פאסיבית, ממתינה, מצפה, בתוך שגרה שהופכה לטקס דתי. "באותם לילות ארוכים שהיה מבלה בחוץ, היתה יושבת ומחכה לו. כשהיה נכנס היה מוצא אותה רבוצה בכיסאה ושתי כפות ידיה מונחות בכבדות, מופנות כלפי מעלה. כאילו חיכתה שיונח בהן הברמה". הדיים הנרמזים, המוכחים, הן תמצית נשיותה הממתינה, כמו בפסל נשי. קיומה, המוגדר במסגרת המשפחתית, הוא כלי־קיבול לגבר שימלא אותו.

הגבר עסוק בהרמת פרוייקטים שאינם יוצאים אל הפועל. "כשבניתי את הירירה הזאת, אמר ראובן, הע־כנתי בעצמי את חדר־האוכל. שישה כמאות היו פה. עכשיו. נשארו שלושה. שניים בפרנסת ואחד שבור". הוא עייף מהחיים, מבתה, והאנרגיה הימורה שעוד נותרה מושקעת בזיכרונות על תהילת העבר, "כשתיכננתי את חדר־האוכל". התפרצות דומה של אנרגיה רדומה, בכויה, מתגלגלת בהזיותיו המיניות. אז הוא חולם אותם, ועושה לאשה מה שאחרים עשו לה: השפלה הזמר־אנושית. חנוך לוין כבר עסק בזה, ובמשור מסוים.

הזוגיים, היחסים הזוגיים התהרסים. שארית ימיהם מוקדשת לצאצאיהם שלא למדו לעוף. הם צופים בהרס הסוראנים, ותורמים לו באסוסיות שלהם ובשגרתם הצבאית על השגרה. "את השנתילים אני ממשיך להשקות כל ימים (אמר אבא), הם לא נראים כמו ירוק מה". רוך הזרים הוא בריכה הרבה, מעיין … לה ולו שיווך ועבודה, בעוד הצאצא אוגר מרירות ובדידות אבל ממשיך לָרצות. כי המשפחה, משפחה יהודית, לעולם תמון.

"אתה כל כך פרובה", היא אומרה לי – הצעקה באתו חוקי כמה שיש לך כוח. אף אחד לא שומע. לכורוך הוואדי. כבה. תגיד איזו קללה – אבל אני כבר לא רוצה לצעוק. אני אומר בשקט "רמה אותו, ריבור אותי אותה מרינה. לא מרשתי מהזהר חוהקת, אלא החיים, את מבינה, החיים".

הרגשת ה"מה שיש לנו זה לא מה שהבטיחו" מכוונת אל "הטוב" כללי חוסר־צורה – ה"חיים". נגד ה"חיים" כאמת אי־אפשר לעשות דבר. השמות, הסיטואציות, העלילות – אינם חשובים: כל הגיבורים בעלי השמות השונים (לרוב זאת אשה) שקועים באותו בוץ קיומי ומגרמים אותה עצם הוושה, האכזבה, הסיטואציה אנטיהרואית, ובעצם־כל.

לסיכום: הנשים הצעירות של ורון הוורקו עוד לפני שעברו את גיל הנעורים. חיישניות ובישניות, לא נותר בהן שמץ המור. הן מתאוות, אך לא משיגות. בודדות, נתונות ב"שקיעה עצבית", מקפידות על השגרה המשפחתית. בראש מעייניהן עומדת המשפחה. הן חורות אותם בכל מה שנוגע לעולם החיצוני ורבות־כוח בכל הנוגע למשמשים בה בערבוביה". כולן כותבות סיפורים שאפשר להגדירם "טרגדיות משפחה". טרגדיה, מפני שהגיבורה (בדרך־כלל זו אשה) איננה משיגה את משאלותיה, ובעצם בידרה לרצות ולָצנה לא להשיג, מחמת תנאי־המשפחה: לכן היא דמות טראגית, סיזיפית, הממשיכה לגלגל את הסלע שלה. משפחה, כיוון שפה נקבעים גבולות מרחב־המחייה ובתוכה קמות ונופלות הטרגדיות.

הרעיון של "טרגדיה משפחתית" משותף לקבוצה גבנבה של סופרות עבריות הכותבות באותו זמן. הדבר מאפשר להתייחס אל העניין כאל תופעה. ולפיכך, אם יש כאן התעסקות משותפת בקונטמידה כזה, אשר זוכה לקהל־קוראים נרחב (או שמא רק נדמה שכך) אפשר להסיק על קיומה של מועקה גדולה בעניין הזה, ועל הזהות עם הדמות הנשית הארכיטיפית שתוארה קודם. הדבר מעורר שאלות בעלות אופי סוציולוגי, חוץ־ספרותי, שלא תיבחנה כאן.

"טרגדיות משפחה" מסוג מסוים נכתבו כבר על ידי יעקב שבתאי ב"סוף דבר" וב"זיכרון דברים". מירי ורון והגיבורות שלה אינן ניגשות לנושא מן הכיוון השבתאי: הנרה אצלן להלחים התגבה הפוליטית־הגורתית, אפילו ההיסטורית, של שבתאי, שתפס את הטרגדיה הקיומית־המשפחתית של דור הבנים הבורגני בתל אביב, והשכיל לאפיין אותה במעגלים שונים, מרחבים, של התייחסות: בקונטקסט האורבני, הגובתי והמטאפיסי. אל מול הגישה ההיפר־ריאליסטית, הזווית, של שבתאי, נראית הפרוזה של ורון כנטורליזם כמעט טוהר: קערת בוטנים עומדת על השולחן. זהו הדגם הקלאסי לציור דומם. כמו הצייר הנטורליסטי, מתבוננת גם ורון בפרטים הקטנים, מעתיקה אותם בדייקנות, … כמה צעדים – מרחק של צפייה והתבוננות. הטרגדיות הנרמזות הן אנושיות מאוד. פרופיל־עלומיה של גבורת צעירה זרוקה, פרופיל־לבה של נערה מאוהבת אהבה בלתי־אפשרית. האב הרואה משתעל ברקע בשקט.

מדוע להשוות את "טרגדיות המשפחה" הללו לאלו של שבתאי, או לאלו של לוין? הסיבה היחידה, אם כן, היא כרונולוגית. ורון, ליברכט ודולן כותבות באותה תקופה עם שבתאי ולוין. ולמרות זאת, נראה כאילו הסיפורים לקוחים מרובד שונה לגמרי. כזה שלדבורה בארון, למשל, אבל בנוסח מעבודת מודרנית.

אפשר לבוא ולשאול, אם גם קובץ־הסיפורים האחרון של יהודית הנדל שייך לקטגוריה הזאת. ובכן, הוא בשר לייט שייך ולא שייך. גם הנדל עוסקת בחיים המשפחתיים־אפוריים, אותם חיים שהם לא ה"חיים האמיתיים", ועדיין היהודים שבמאבק. בסיפור המרכזי, "כפר קטן", הגיבורה היא אשה קטנה, ביישנית וחיישנית, שמתוך שליטה בעולם החיצוני מתבבסת לתוך בועה הפנימית; אבל הנדל ממשיכה את מסעה פנימה, ומוברת עוד ועוד בנפשה של האשה עד לנבטיקה־הזוצה. כאן מגיה תחילתה של הפנטסיה, החילוף מן הריאליזם הנטורליסטי ששולט בכתיבתה של ורון ומשרה על הסיפורים אווירה של חוגניות, ומה שיותר גרוע (הרבה ממש, בספרות כמו בחיים) – שעמום.

(רשימה ראשונה במדור)

סימניות / דן צלקה

מזג פוליטי והחלום השיוויון

לפני הבחירות האחרונות, בבית אבן נאה באחת השכונות בירושלים, ניסיתי לשכנע ליבדל מן הליכוד לבכוש את מכוחתו ולהצטרף לשלומית אלוני, למשל. שנים שלא הייתי כה משכנע, כה מבריק וסוגסטיבי. פתאום אמר בעל הבית: אתה מעייף קצת את האורחת שלנו. מעייף את האורחת! העפתי בו עין כחולה. ליאות נראה ניכרה על פניה, חיוורון פשט במצחה, צלליות נוגות הציפו את רקותיה, את קצה חוטמה. ידיה נמטו על ברכיה.

"שוב עלי למלא את פי הצון ולבואם שעות קבל חול וגלים ושווים ביגה ריקות בתוף גורדון"ו שאלתי את בעל הבית, שליווה אותי לתחנת השירות.

"זה לא עניין של רטוריקה. טמפרמנט פוליטי הוא הדבר האינטימי ביותר שיש לאדם. ורק דבר אינטימי לא פחות – כסף, שלטון, מין – יכולים להשפיע עליה", השיב. לי, במגנון סאלייראני.

בעת שהותי בארצות הברית, ראיתי משהו שהצדיק בעיני את השימוש המסורתי שעושים האמריקאים בסגנונות־האדריכלות היווניים והרומיים. לא קשה לסלוח את הגמלון, האפריון התמים, המטופה הדידקטית, את סטיו העמודים, אבל אחרי המאורע הפלאי לא היה אכפת לי גם על כמאת ה"פאנתיאונים" המגוחכים הפזורים לכל ארכה ורחבה של המדינה, שרבים מהם עשויים רק חצי מעגל או אליפסה הססנית, תקרותיהם כמו ספונות פאנקייקס מפיליראימה. המאורע שחזיתי בו, מתפזם, הצדיק גם את השוואתה של חנה ארנדט את ארצות הברית לרפובליקה הרומית, השוואה שחשבתיה למעשה קיטש אינטלקטואלי. המאורע היה באמת מרהים.

בתוך שוזרז בטלוויזיה ישיבות של ועדת החוק והמשפט של הסנאט, שדנה באישור מינויו של השופט בורק לבית המשפט העליון. אינני סבור שיש עכשיו בעולם כולו (ואני מפקפק אם היו רבים בעבר) בית נבחרים שהיה מסוגל לרמת דיון כזאת, רמה סוקרית, משפטית, ציבורית. הישיבות לא היו קלות. אפילו אנשים שמורב דעתם על שמרנותו של בורק היו מוכנים לשנוא אותו כבר ברגע כניסתו לאולם, והתחילו להוהר בשקט, בינם לבינם. לעיניהם הופיע אחד האנשים האינטליגנטיים שפגשו מעודם, בעל מנגנון, בעל עצמית, שליטה עצמית, בעל פנים מחודדים של אריה – נסיך ארץ ילדים.

לפתע התחוור גם לבורים כמוני עד כמה מרחק החוק, כמה סבוכים קשריו עם פילוסופיה, פוליטיקה, אתוס של קבוצות שונות. והדברים האלה התבררו בגלל ניסוחיו המדוייקים של השופט בורק והשאלות של חברי הסנאט (שהיו ביניהם כמה אנשים מפליאים). אני עצמי הבנתי כמה חשובה היתה השכלתו המשפטית של מונטסקייה לאינטואיציות החריפות שלו לגבי אופיים של משטרים. הבנתי את הלהט המספטכי של המהפיכה הצרפתית. וככל שהתקדם הדיון, כך גדלה האהדה לבורק גם אצל מתנגדיו. … הבאים (גטות אמריקאית זו היא דבר ישן, מבי שמעידים עליה דיקנס, בכתב הפלסתר שלו, או שנאתו של קארלייל, שהיתה, אולי – על משקל אמונתו על הנוי – שנאה טרנסצנדנטית).

והנה נקלע בורק המסכן למלכוד. התחילה האשמה בשמרנות קיצונית, כלפי שחורים, נשים, הומוסקסואלים, כלפי הפרט בעומדו מול המוסר, כלפי המוסר בעומדו מול המדינה, שמרנות שלא חל בה כל שינוי. אך כאשר התחיל בורק להוכיח ששינה דיעות רבות בשנים האחרונות, גם בחודשים האחרונים, אולי בימים האחרונים ממש, יצאו נגדו אלה שהאשימו אותו קודם בקשקשות דוגמאטית, והוקיעו אותו על היותו כשבשבת, משנה את דיעותיו כדי לזכות במינוי. נדמה לי שמתנגדיו גם עיוותו לא מעט את נישתו הבסיסיות: עוגן התחיקה תקוע בתהומות ים מוזר, בתולות ים נודדים ושוחים הרבה יותר ממה שהציגו. ועם זאת, למרות האהדה הגדולה לבורק, למרות הסלידה מאחדים ממתנגדיו, למרות הרצון בבורק מאטי (שיבחר אדם כה מוכשר, הגם וג'נטלמני) הוא חייב היה להפסיד.

בלבה של הדמוקרטיה האמריקאית ומבי עיקרון: השיוויון אינו רק שיוויון פורמלי, אלא יש בו משהו חי, חסר מנוחה, יש בו חלום של נדיבות ושיתוף, מה שניתן לקבוצה אחת, מה שיוכל להינתן, חייב להינתן לכל. וככל שנעשית החברה רחבה יותר, עשירה יותר, רבגונית יותר, כך נעשה יסוד השיוויון רחב יותר, עשיר יותר ורבגוני יותר. היה ברור לכל, שיש משהו אצל השופט בורק העוצר בו מלקבל את העיקרון הזה, שהוא חש אי נוחות, איזו עכבה, איזה אירונזן, אולי תרתה מפני התהודות המתמתרת. בורק נפסל על ידי … ופשוט, המובן לכל. אך יש כאן גם לקח עלוב איך להגנים בחשיבות הטמפרמנט הפוליטי. שום טמפרמנט אינו חזות הכל. נכון, הטמפרמנט הזה הוא אינטימי מאוד, אבל אין הוא אינטימי יותר מזה של האמן או הסופר.

תומאס מאן יכול לשמש דוגמה טובה לכזה שכתב הוא עצמו במסתו על אודות פונטנה, והדגמה של שמרן מובהק שעקב המאורעות הוא נקט עמדות רדיקאליות ומהפכניות. ברגעים של דמדומי ערב, אני מוכן להסיר את כובע הקש שלי לפני אינטואיציות שמרניות, על כל המתינות, הזהירות והפסימיות שלהן, אך אין בכלל ספק – הן יכולות להטעות כמו שהטעו את השופט בורק, אדם שמעטים כמוהו, בכל מקום ובכל עת.

ענייני לשון / משה זינגר

עוד על עריכה לשונית

הגיע אלי מכתב מאחת הקוראות, עפרה פרי, עורכת לשונית. להלן עיקרו: "אני בוגרת קורס לעריכה. ההנחתות של אבא בנדויד על שדרי הרדיו מוכרות לי, כגון ההבחנה המלאכותית בין "באר" ל"הגיעך" שאותה הוכרת (שהוכרת אותה).

"הבעיה העיקרית היא שעורך לשוני עובד בדרך כלל לבדו, ואין לו משוב. אני עורכת בין השאר במקומון חיפני, ולא פעם אני נתקלת בשיקולים של עורכים אחרים, המושפעים מ"לאווין" לבניהם של מתקני לשון."

קטעי המכתב הובאו בזה משלושה טעמים:

א. בדידותו של העורך הלשוני. חומני שקלטתי מבין השיטין של מכתב זה כמין זעקה צודקת, תביעה להכיר בעבודתם החשובה של העורכים הלשוניים, שכל עבודתם נעשית מאחורי הקלעים, כרואים ואינם נראים. אם השתמע מרשימותי כי אינני מעריך עבודת עריכה טובה – טעות הדבר. פגשתי גם עורכי לשון נבונים (רובם עורכות, אגב) ומלאכתם ראויה לכל השבחים. הבעיה היא שכיום, מאחר שהקורסים לעריכה לשונית ניתנים לכל דורש, יש גם תוצאות שליליות ללימודים הללו.

שהרי, לעשות עריכה לשונית אמונה, נטולת רגישות והבנה – לשם כך יש היום מחשבים. אפשר להזין אותם בכמה אלפי תיקוני לשון, והרובוט יעשה את שלו. הדוגמאות שנתקלתי בהן, שחלקן הובאו ברשימות בטור זה, הן בושה למורים ולתלמידיהם כאחד. תיקוני לשון אווילים. תוצאה גרועה וצפויה של מתנות טובות, הם דבר שאנו נתקלים בו כמעט מדי יום בשידורי קול־ישראל, למשל, במהדורות החדשות או בתרגומי הטלוויזיה. האם יש לברך על כך או להצטער ולנסות לעקור את זה?

העריכה הנבונה היא דבר הסמוי מן העין, תרתי משמע: גם מכיוון שהעורך יושב מאחורי הקלעים, וגם מכיוון שעבודה טובה אינה צורמת ואינה מעוררת רוגז. היא פשוט נעימה וטובה, יש בה שקיפות ושקט ויבורכו העורך או העורכת העושים את מלאכתם באמונה ובתבונה. פעם, אחר ששיבחתי בעיתון תרגום של ספר מסוים, אמרו לי בהוצאה שהספר עבר עריכה כבדה. עניתי: שאם כך, הרי לאותו ספר עורכים נבונים.

ב. בקטעי המכתב שלעיל נכתב "...שאותה הוכרת (שהוכרת אותה)". ואני שואל את הכותבת: מה פשר חוסר הביטחון הזה, ובתור מה את שואלת אותי? האם, מאחר שאני כותב בענייני לשון בעיתון, אני מסוגל לדעת את הסוד הכמוס כיצד יש לומר, "שהוכרת אותה" או "שאותה הוכרת"? והאם יש על כך בכלל תשובה חד משמעית? יש סבורים שכן. למשל, הצצתי ב"מדריך הלשון" הידוע לרדיו ולטלוויזיה, הספר המצוזיק מלא זרויות כדימן, ושם ניתנת תשובה אופיינית: "הצירופים "שאותו" "שאותו" השמיע, "שאותו" ליקט, "שאותו" עיד – מיותרים מיסודם ונפתלים. לעולם צריך למתוק "אותו" הנה, גם זו דרך.

וביותר רצינות: ככלל גדול הוא בתיקוני הלשון – לעולם תכתוב את מה שנשמע פחות נעים. כלומר, אם "שאותה הוכרת" נשמע לך בסדר – משמע שזה לא בסדר. וכן להיפך...

ג. אחרון חביב. קיבלתי מכתב צפוי מקורא ירושלמי הטוען שאינני מדייק בלשוני. כתבתי "עורך לשוני", "עריכה לשונית", ולדעתו ראוי לומר "עורך לשון" כמו עורך־דין, וכדומה. צר לי, אך אני כותב כמו שנשמע לי טוב. לעת עתה, לפי שימוש הלשון היום, "עורך לשוני" נשמע לי בסדר גמור. כמו כן, אותו "דיוק" הנרמז בדברי הכותב מרתיע ואף מפחיד אותי במקצת, תנ שמת.

עורך: בני ציפר

שבוע של ספרים

תרגום

כלולות, הקיץ, מאת אלבר קאמי. מצרפתית: אביבה ברק. מועדון קוראי מעריב, 1988, 119 ע'

במסה קצרה שלו, "השיבה לטיפזה" כותב אלבר קאמי המבוגר, המפורסם־כבר, על העיר האלג'יראית החרבה שאליה הוא בורח מפני "לילה של אירופה": "במקום הזה, לפני יותר מעשרים שנה, הייתי משוטט לי בין החורבות העתיקות, מתחמם כנגד האבנים (...) בלילות הייתי ישן לפעמים בעיניים פקוחות תחת רקיע נוטף כוכבים. כן, בעת ההיא חייתי". הקובץ "כלולות" נכתב בידי קאמי בן העשרים, קאמי שלפני "הזר", לפני "המיתוס של סיזיפוס", לפני "הדבר". בין קיפוה של "כן, בעת ההיא חייתי" לטיפזה שאליה חוזרים על מנת להעלות זיכרונות, פרושים חייו היצירתיים של אחד מחשובי הסופרים המודרניים.

ב"כלולות" כלולים פרקי־יומן קצרים של נער. פיר־סיים, נפעמים, מתלהבים, פילוסופיים באותו אופן ראשוני של גילוי הפילוסופיה, בריאלה שיכול לנהל עם עצמו האדם הצעיר, קאמי בן העשרים. בקובץ ה"קיץ" מבצים פרקי־יומן דומים שנכתבו בין 1940 ל־1953, בתקופת היצירות הספרותיות, הרומאנים.

את המסה החשובה "השיבה לטיפזה" תרגמה אילנה המרמן במהדורה של "הזר" בהוצאת עם עובד. אביבה ברק מתרגמת את המסה פעם נוספת, בסוף הקובץ "הקיץ", ואפשר לקחת את שני התרגומים ולהשוות ביניהם. אני מעדיף את תרגומה של המרמן.

הקטעים הללו יפים במיוחד למי שאמון על הרו־מאנים של קאמי, ושואף להתוודע אחר מקורות הפי־לוסופיה של ה"סטואליום האקסיזמי". לקורא וותיק של קאמי קטעי־היומן הם אשנב־הצצה לעולם הפנימי של הסופר, עולם האסוציאציות שלו, אמונותיו, הסופרים האהובים עליו, ה"אני מאמין" שלו.

"בידי אדוניאס, השוהה אצל קאליפסו, ניתנת הב־חירה: חיי־נצח או ארצות המולדת. הוא בוחר בארמה ובו־לדבר בוחר גם במוות. גדולה פשוטה כל־כך וכה זרה לרוחנו היום! מי שיאמרו שאין בנו ענווה (...) רוצים אנו לליצוב של דוסטוייבסקי, המתרברבים תמיד, מקיעים עד לכוכבים וסופם שהם מציגים את כלימתם לראווה במקום הציבורי הראשון הנקרה להם".

מבוך הצרעות, מאת איאן בנקס. סדרת "ספרות איכות מודרנית". הוצאת אורבך. 1988

עלילת הסיפור, בקצרה: נער מתבגר בשם פרנק שלדהיים חי על אי מבודד שגשר יחיד מקשר אותו אל העיירה הסמוכה. בתוך בית־המשפחה הגדול נעים במעגליהם פרנק ואביו, מחכים באימה לשיחת הטלפון הבאה מאריק, אחיו של פרנק. אריק, סטודנט לרפואה שביקש ללכת בדרכי אביו, השתגע, אושפז, ונמלט מן המוסד הסגור. כעת הוא מסמן את מסלולו הזיגזגי וביתה בכלבים שרופים. פרנק, מנגד, משכלל את מערכות ההגנה ההיקפיות שבנה עליסנות לשלוט בטריטוריה שלו. מערכות של תצפית ואזהרה שתפ־קידן לאפשר שליטה ברגע ההתרחשויות שבמציאות. אך אין ביטחון שהרגשה שלו יקנה לו שליטה באחיו המתפרע, או אפילו בעצמו.

"מבוך הצרעות", עם קצת עזרה מיחסי־ציבור, יכול לעשות את מה שעשה "מופע הקלוגע של רוקי", "רווה השרטט" והטנטס־פייטר. כלומר, להיכוש לעצמו חוג סגוד של מעריצים קבועים. יש בו משהו מהסיפורים של אדגר אלן פו ומשהו מספרי הבריקן והרסאר. זה לא מתאים לזקנים, מבוגרים או קלאסיציסטים. זה צעירימאסר, עם התייחסות מוגדרת למשחקי־הלל השתברות בפאב, ועתיקמאסר, עם טקסטים של הגנה, כח ופאריים מתוך מסוגנן. בקיצור: זה שעשוע אינטלקטואלי מבריק לבעלי עצבים חזקים.

זהו הספר הראשון בסדרת "ספרות איכות מודר־נית" של הוצאה חדשה. לשאלה אם הסדרה איכותית, מודרנית וצעירה (כולם ביחד וכל אחד לחוד) — תוקדש רשימה ארוכה שתתפרסם כאן בעתיד.

סאנאמרה, מאת נואל באריבר. עברית: חיה לוטן. זמורה ביתן. 1988

סבא ג'ק הוא איש עסקים אדיר … רוב תעשיית הגומי של … ביתיאחוזה גדול וקורא את שמה סאנאמרה, "ארמה ארוכה" במלאית. בשכנות לאחוזה גרה משפחת סונג, משפחה של אנשי עסקים סיניים, ספקים של הצי. המשפחות אינן יכולות להיפגש במועדונים הרשמיים, שם מחויבת הפרדה בין לבנים לצהובים; הן נפגשות בבתים הפרטיים, היכן שהכל מתערבבים בהמפשיות. ג'וני דיקסטר, הגיבור, מגיע מבית מונטגיו וג'ולי סונג מגיעה מבית קפולט. כשג'וני בן 21 הם הופכים לאוהבים, נפגשים בהסתר, אבל אינם יכולים להינשא — מפני שהוא לבן והיא צהובה.

ג'וני נשלח לחו"ל, מתחתן עם בחורה מבית אנגלי טוב וחוזר למלזיה. כשפורצת מלחמת העולם השנייה מתגבה אשתו לארה"ב והוא פוגש את הפרשה הישנה עם ג'ולי. עד כאן — רומאן רומנטי רחב־יריעה. מנקודה זו מתחיל סיפור מלחמה. ג'וני מגויס כאיש קומנדו, מתגודד ביערות ויסריד את היפנים. הוא יוצא מן המלחמה כגיבור, מתגרש מאשתו ומתחתן עם ג'ולי.

בסך הכל, בספר יש באמת מכל דבר. לאוהבי הרומאן הרומנטי מוזמנות כמה סצינות חזקות של מלחמת־ג'ונגלים. לאוהבי האפוס ההיסטורי מוזמן סיפור אהבה רומנטי. נואל בארבר, עיתונאי, נוקף חמש פעמים בשעה שכיסה את המלחמות במרוקו, נורה בראשו במרד ההונגרי, וחצה ברגל את ההימאלייה. אחר־כך הוא כתב את "סאנאמרה".

כתבי עת

פוליטיקה — עיתון פוליטי ישראלי. גיליון מס' 22: "השמאל — בדיקה בגוף. מקיפה של מצב השמאל הישראלי עכשיו". עורך: גרעון מאמס

ראשית הכמה, יש לשבח על המפעל כולו: אחרי שכבר עבר ומרמה, והתרגלנו ל"פוליטיקה", אפשר לשאול איך בעצם היה אפשר בלעדיו. הסימפטיה שמ־עורר "פוליטיקה" היא דבר מורכב, הנובע מניחוח האקדמיה היורד ומתערבב באקטואליה, מיכולת הלי־הוק של העיתון ומהייר הברותו הנקי והטוב.

חוברת שעניינה השמאל הישראלי ההוזדות־לאור על־ידי התבוסה לתבירות העורה ולשלום בתזמון מדויק של קדם־בחירות, מחייבת ביקורת מוגברת. אין ברירה אלא להתייחס אל האינטרס שמאחוריה כאל עשיית הון פוליטי. אבל האם תצא חוברת "פוליטיקה" — המיוד?

במסגר פוליטי של קדם־בחירות, זוהי שביעתר אמנים מחודשת של אנשי השמאל. אבל מה שנכתב כאן מתמצה … גם לפני שנה וגם לפני שנתיים. הדבר נכון בעיקר למאמרים האקדמיים, אבל גם בכלל. אמא כשר מונה 20 נקודות יסוד למצע השמאל הישראלי (מדוע אין הגדרה מדויקת באשר למיקומה של המדינה הפלשתינית? סעיף 11 וכל העגורים ממנו); זאב שטרנהל סוקר את ההיסטוריה של חלוקת שמאל־ימין (הסיפה הקושרת בין הגדרת של הקפיטליזם לצרות של הפאשיזם נראית סטונת־בו־קת אחת מגד, בוודאי אישי, מניח את האצבע על הב־קורה הנעלמת שבה הכל מתחיל ומוכיח שסמאלנות זו בעצם תורה מטאפיזית בלתי־ניתנת להסבר. זאת רק חלק מהתבואה. בסוף החוברת מופיע תפריט של כל ארגוני השמאל בישראל מאז ועד עתה.

מן הבחינה הרחבה, האקדמית, עיון בשמאל הישראלי — תופעה פוליטית נזילה ומקפצת — הוא אנליזה מוצה ביותר. הגדרה מילונית בודאי שאין טעם לדרוש. "פוליטיקה", כאופן טבעי, ניסו — באמצעות מגוון גדול של כותבים ונושאים — להאיר את התופעה מכמה שיותר זוויות, להגיע לסימביוזה של הגדרות. הגדרה אחת, ברורה, אין. אתה נשאר עם תחושה של משהו נזיל ומקמק. אם אינני טועה מאוד, עתיד השמאל הישראלי לספוג כמה־וכמה ריקושטים סמנטיים מימין בעקבות החוברת הזאת: אז, ודאי, נוכח גם לכמה הגדרות חדשות באשר לאותו שמאל "מיתו סמאלני".

מדריך

מדריך לפיד: אירופה לצעירים, מאת יוסף לפיד. שקמונה חברה להוצאה־לאור. מהדורה חדשה ומעודכנת, 1988

במדריך לפיד לצעירים לא תמצא מלונות יקרים, מסעדות ראשונות וכיוצא־באלה תענוגות לעשירים. המדריך נועד לאלו מאתנו שחסכו עלימנת לנסוע וממשיכים לחסוך בזמן הנסיעה. לפיד מתווה תוכניות היכרות עם המקום, המבוססת על עיקרון מינימום הזמן. את אנגליה אפשר לראות בחמישה ימים. את המוזיאונים הגדולים — בשעתיים. פריס בחמישה ימים, עם תוכנית מפורטת וטובה. הכל שלפיד מניח "שטיקים" קטנים כמו בחירת המסעדה לפי fix prix כנגד a la carte או האפשרות (המומלצת מאוד, בעיקר לצעירים) לעשות את המסלול של טירות בעמק לואר על אופניים, שניתן לשוכרן (ולהחזירן) בכל תחנות הרכבת שבסביבה. הכתובות, המידע, הטלפונים המצורפים — מעודכנים וטובים.

אבינער רז

מקור

לפתן צימוקים, מאת יונה טפר. זמורה ביתן, 1988, 160 ע'

במיטב המסורת של סיפורי האגדות המתחילים ב"לפני שנים רבות", נולדה תינוקת בין שיחי פיל הבר שבקרחת היער. זוהי בתה של הפיה מרמלה, שבמסיבת השמות, שהיא אירוע מגיני לכל יושבי היער, מכריזה על עצמה כלפתן צימוקים. דור המשך לאמה מרמלה, שהיא פיה של צימוקים ושוקולד, ולכל המעשים שרשיה יש טעם־מתוק כמו־צימוק … אלא, שהחיים הטובים, המתוקים … תיכף חייה. במיוחד זה של פיות וקוסמים הזקוקים, כמו כולם, לתעודת סיום. בית־ספר מיוחד זה מתגלה כמקום המעודד תורות הצלחה, וכל הצלחתו לעתיד … הם מוצאים בלפתן צימוקים הקטנה קורבן. הם זוכרים את ההוראות שקיבלו בבית "לשוב עם תעודה טובה, שתאפשר להם להתקדם בעולם המבוגר". שלושת נסבי התגוכות של לפתן הם מסכת של השפלות משום היותה הלא־מוצלחת בקסמים, איטית וקשת תפיסה ודואגת יותר על המידה לדבורי הבר. הניסיון לגונן על דבורים אלו מפני "ידידיה" לבית הספר המקפיאים ומשמרים כל דבר זה, מביא אותה לגלות את כוחה בקסמים. הכל "למען דבורות בר אתה".

בעת הלחץ של עונת הבחינות, לפתן צימוקים הקטנה נרדמת לפני הבחינה באפסנה. כמו בסיפור אגדה מתגלה לעיני השופטים, אותם מקלות־קסמים זקנים, מערה יער ובין כרי הדשא יושבת נערה קטנה. לפתן צימוקים "שמקור כוחה הוא העובדה שאין בה קורטוב של רע" זוכה בסוג הכשפיות.

הפשטות והתמימות שבסיפור יפה זה הם רק צד אחד. מן הצד השני נאמרת כאן אמירה חשובה על החינוך. נעים גם לדעת שסיפורי אגדות ופיות יכולים להיכתב גם כאן וללא התנשאות ציונית. פשוט כתוב היטב.

יגאל צור

בגיליון המיוחד של "תרבות וספרות" לערב חג הסוכות כותב הפרופ' מנחם ברינקר מכתב גלוי לשר החינוך והתרבות בעניין התבטאותו של … פרק מביוגרפיה של יהונתן רטוש, כתב פרופ' יהושע פורת. סיפורו של דף מעיזבונו של אורי צבי גרינברג מביאה עליזה גרינברג. יורם ברונובסקי כותב על המהדורה החדשה של "בחיפוש הזמן האבוד" למרסל פרוסט ותרגם את הסקיצה הראשונה מתוך 16 הנוסחים שכתב פרוסט לפתיחת יצירתו. איתמר לוי מביא רשמי שיטוט אמנותי. ועוד, תרגומים משל רילקה, לורקה והמשורר העיראקי עבד אל ואהב אל בייאתי.

בגיליון יום הכיפורים של "תרבות וספרות" נשמט שמו של המשורר רמי דיצני, שחיבר את השיר "דיוקן משורר אהוב לבבי: פנטסיה לזכר דן פגיס". עם המשורר ועם הקוראים הסליחה.

המשבים

סיפור אגדה מהופך

סוף מהעמוד הקודם

למשחקים מיניים, המתעללת בשיירת היהודים: כשאיפה לשליטה עצמית טוטאלית (הילדים); כביוון מפלצתי (הסבתא); כאורטיקה סוטה (הקצין הזר). לתימה מרכזית זו מתקשרים גם העיצוב הלשוני של הסיפור המשחק המעניין בין כותרתיהם של מספריו (הילדים) בעיצוב זה, לבין כותנותיה של היצירה.

הטכניקה העיקרית המשרתת עניין זה היא ה"הודה", המושגת באמצעות נקודת־התצפית הלשון של המספרים. "המחברת הגדולה", כך מסתבר, אינה אלא רשימות דמויות יומן, שנכתבו על־ידי הגיבורים בזמן ההתרחשות. עצם העובדה שהמספר הוא ישות המורכבת משתי דמויות זהות, שכל מעשיהן ומחשבותיהן, מלותיהן ותחושותיהן "קולקטיביים", כבר היא יוצרת הודה חריפה לכאן נוסף ומן הבדה הבדוק שבו נכתבות הרשימות — זמן שאינו מאפשר עיכול או פרספקטיבה, כביכול מועלות על הכתב רק העובדות המנותקות מהסובייקט החווה. אך מעבר לכך, לשניים פואטיקה. הודה מוצהרת, המנוסחת כדלהלן: "המלים שמגדירות רגשות, מעורפלות מאוד, מוטב להימנע מן השימוש בהן ולהסתפק בתיאור החפצים, יצור האנוש ועצמנו, כלומר בתיאור נאמן של העובדות" (32). התחיה לעובדות אובייקטיביות ולצמצום האני המרגיש והמפרש מבהירה גם את הפונקציות של הילדים המספרים מספרים העוסקים ב"דברים בדויים" ואת להיטותם אחר אנציקלופדיות וספרי לימוד למיניהם. במחברת המחברות הם נמנעים מלשון מעידה, מתארת, מהבעת רגש, דיעה, פרשנות ומלות קישור, והכוונה היא לנטרל את העמסות היתר האנושית, ולהותיר את המציאות בפשטותה … עולם האובייקטים של רוב־גרייה. אלא שהפשטות, במקרה זה, היא מפלצתית: כשהתופעות … אינן מתחברות למכלול, כל הדברים הם שוויי־ערך. תיאורים מזוויעים ומבחילים מעקים מעשם של הילדים … האמורה להזעיז את הקורא ולהעמידו על הסכנה …

אבל במקום זה מסתתרת הבעיה. פואטיקת־העובדות של המספרים הופכת מתוצקה — לסימן ההיכר הספרותי של "המחברת הגדולה" עצמה. הרוח הספרותי של אגותה קריסטוף הוא היסגנות מרגשנות הדפוזה המענייניות של תקיפת האכזריות בכליה שלה. אך בסופו של דבר, אם אנו נשכבים בקטעי "המחברת הגדולה" (בעיקר המוטבים שביניהם) הרי זה דווקא עקב העניין האסתטי המיוחד שבעיצובם, היבשות שבדרכי תיאורן של זוועות והפיכתן של מוסכמות על פיהן. אם כוונת היצירה היא להעמידנו על הדברים האמיתיים" (בפרשנות שונה מזו של המספרים), הרי אנו נותרים בכל זאת בתחום האפקטים. וכך, "המחברת הגדולה" מתייחד בעיקר בתחום הסגנוני (בנוסח העברי נשמר יחוד זה הודות לתרגום הקולע), ובאותירתו המוחרה, אך דומה שכוונותיו האידיאיות אינן מתממשות עד תום.

ספרות בקווי אורך

סוף מהעמוד הקודם

— 1957), בתקופה השנייה רומאנים ראשונים ומחזות ובהם כותבים הקשורים בבשיה מן הארץ, בירידה ובגלות (דוגמת הרומאן "החשבון הנפשי" — 1953), בתקופה השלישית שבירת מיתוס הצבר המגיע לשיאו במפגש הטראומטי שבין חייל הבריגדה לבין שארית הפליטה (דוגמת הרומאן "פצעי בגרות" — 1965), בתקופה הרביעית בעיית הזהות היהודית־ישראלית, המתפוררת לנוכח התנפצות האידיאולוגיות הגבורית הסוציאליסטית — (דוגמת הרומאן "של מי אתה ילד" — 1970).

הספר כתוב בטכניקה המשלבת מונוגראפיה ומחקר פואטי זה לצד זה. איכות הספר כוללת נספח ובו מפות יסוד השופכות אור על אורחות תפיסתם של בני הדור של ברטוב את דבר "דוריותם". עניין מיוחד אפשר למצוא באסופת סיפורים מוקדמים של ברטוב אשר ראו אור בעיתונות ובכתבי־עת, המתפרסמים כאן לראשונה.

מעולם הספרות והאמנות / רות אלמוג

תום וולף מדהים ומרגיז / ביוגרפיות חטטניות / הטעם האבסולוטיסטי / מועמדים ל"בוקר"

תום וולף: מעבר לעיתונאות

תום וולף האמריקאי, אבי ה"ניו ג'ורנליזם", הגיע לפאריס לרגל צאת ספרו החדש "תל ההבלים". כאן זכה לתואר "בלזאק של נידיורק". כן נאמר עליו כי הוא צאצא ישיר של פלובר וזולא. בעיקר מצאה חן בעיני וולף ההשוואה לזולא, שכן הוא סבור כי כשם שזולא ירד אל המכרות כדי לכתוב את "ז'רמינאל" שלו כך יצא הוא לחקור את וול סטריט.

בצרפת נחשב וולף כסופר בעל סגנון וכמי שעוסק בניתוח החברה המוסרית של נידיורק. הוא אינו מתקשר רק אל הסופרים הריאליסטים של המאה ה־19, אלא גם אל הסוראליסטים הצרפתים על שגעון האסקלורה והליכות הדנדי שלהם. בקצרה, כותב ה"אקונומיסט" הבריטי, "וולף זוכה בצרפת לכליל הרבה הנאה ותשומת לב עד כי דומה שהוא מתנמכם באמריקה".

על ספרו כתוב "לה מונד" כי זה הספר הקודר ביותר, המצחיק ביותר והנבון ביותר שנכתב אי פעם על החיים בניו יורק.

במשך כעשרים שנות עיתונאות (ואשינגטון פוסט, הארפר'ס, אסקוויאר, ניו יורק מגזין) עיצב תום וולף את תרמיתו הסגנונית והפרובוקטיווית, ונודע כאקלקטיקן, איש מבריק, משולל מעורבות פוליטית או עקרונות, להציג את אלה שבאופנה. מאז שנות ה־60 הוא כותב על ניו יורק, חוקר אותה לעומק, מחטט בתיקיה, מופיע בסורקלניה, נכבר באשפתות. לאחר סדרת מאמרים הציע לו עורכו רוברט סטרוס לכתוב ספר, וכך, כשם שברומאן הראשון שלו התקיף את האסטרונאוטים גיבורי האומה והציגם כמשחקים ברולטה רוסית, יצא עתה להתקיף, ממש ערב התמוטטות הבורסה בנידיורק, את "נערי הזהב" של וול סטריט. הרפורטזה העיתונאית נהפכה לרומאן שנסקם אל מעבר לעיתונאות ולספרות כדי ליצור צורה מודרנית מדהימה, מרגיזה.

Le Bucher des Vanites
de Tom Wolfe
Editions des
Messinger ,145f

☘

הביוגרפיות הולכות ונעשות ארוכות יותר ויותר, כותב "אקונומיסט", וגם יותר ויותר חטטניות. בעת האחרונה לא נרתעו כמה וכמה ביוגראפים מלהרעים את כניהם, בשותיהם או נכדיהם של אנשים מפורסמים. שתי ביוגרפיות חדשות, זו של איאן המילטון על ג'י. ד. סאלינג'ר, וזו של ברנדה מארוקס על נורה ג'ויס, הופיעו אחרי דיונים משפטיים מייגעים ובתנאי שעניינים מסוימים יושמטו. לעומת זאת, אלברט גולדמן, שכתב ספר על ג'ון לנון, לא נאות לשום ויתורים ועורר סערה גדולה.

איאן המילטון לא הורשה לצטט ממכתביו של סאלינג'ר, אף לא … של סאלינג'ר שזה כמעט מזה 20 שנה גם אם לא יישא הדבר חן בעיני הסופר, מה שאמנם אירע. אלא שמיאונו של סאלינג'ר להיחשף גירה את תיאבונו של המילטון עוד יותר.

אשר למארוקס, הדמות שבה בחרה אמנם מתה מכבר, אבל היא נתקלה בהתנגדות משפחת ג'ויס. היא חפצה לכלול בספרה אפילוג על השנים האחרונות בחיי לושה ג'ויס, בתה של נורה, שהיתה סכיזופרנית ועשתה שנים רבות במוסדות. סטיבן ג'ויס, אחיינה של לושה ונכדו של ג'ויס התנגד והאפילוג נגנז.

לאחר השערורייה שפרצה, משהודיע בכנס חוקרי ספרות בונציה על השמדת כל מכתביה של לושה אל אשתו ואליו, כתב מכתב גלוי ל"ניו יורק טיימס" שבו נאמר בין השאר: "צריכות להיות איאלו אמות מידה מוסריות שתישמנה על ידי מי שכותבים על דמויות מפורסמות... כדי להגן על אלה שחיים עדיין". יוקו אונו, אלמנתו של ג'ון לנון, הסכימה עמו בכל לב. על פי תחושתה נשלל מבעלה, שהוצג כהומוסקסואל וכמי שניסה לרצוח כמה פעמים, כבוד האדם.

ובאותו עניין: לאחר 13 שנות שתיקה יצא הביוגראפי מייקל הולרויד (מי שכתב את הביוגרפיות של הצייר אוגוסטוס ג'ון ושל הסופר ליטון סטרייצ'י) עם הכרך הראשון של הביוגראפיה של ג'ורג' ברנרד שו. הביוגראפיה השלמה תכלול שלושה כרכים. הולרויד קיבל מהוצאת צ'אטו אנד וינדוס מקדמה על שלושת הכרכים בסך 625 אלף לישי"ט. כשאשתו, הסופרת מרגרט דראבל, שמעה על כך, אמרה לה "הרווקת לכת העפעם".

על פי הולרויד דומים הביוגרפים לשחקנים: הם צריכים לקרוא ולשנן את מה שכתב האיש שעליהם הם כותבים לכתוב וללבוש את בגדיו. שנתיים נדרשו לו כדי להיכנס לעורו של שו. 18 חודשים מתוכן עשה בדאבלין, בביקורים בבתים, בחורבות ובמפרצים שבהם חי ושוטט שו. עוד שש חודשים עשה בארצות הברית. כן ערך ביקורים במוסקווה, בנידיולנד ובסקנדינאוויה. החומר שאסף הקיף 10 אלפים עמודים. חמש שנות מחקר חלפו טרם יכתוב ולוא משפט אחד. ארבע שנים נדרשו לו כדי לכתוב את הכרך הראשון ועוד ארבע כדי להשלים את הכרך השני. הכרך השלישי עדיין לא הושלם. הולרויד אוהב לצטט את קארלייל שאמר שקשה לכתוב ביוגראפיה טובה כשם שקשה לחיות ביוגראפיה טובה.

ה"גארדיין" פותח את מוספו לעינייני ספרות במאמר ארוך של אנתוני ברג'ס על מפעלו של הולרויד, שישלים, לדעת ברג'ס, את השלישייה האלי את הרביעייה של הביוגרפיות הספרותיות הגדולות של המאה ה־20. כוונתו לספריו של ריצ'רד אלמן על ג'ויס ואוסקר ויילד — שתי יצירות מופת ללא עוררין, ושתיהן על אירים, ולביוגרפיה של ליאון אדל על הנרי ג'יימס, שהיה אירי למופת.

Bernard Shaw:
The Search for Love
by Michael Holroyd
Chatto and Windos,$32

In Search of
J.D. Salinger
by Ian Hamilton
Random House,$17 95

The Lives of
John Lennon
by Albert Goldman
William Morrow,$22.95

☘

חואן גויטיסולו הוא ככל הנראה הסופר הספרדי החי החשוב ביותר ו"סימני זהות", רומאן שראה עתה אור באנגליה, הוא ללא ספק החשוב בספריו. הספר שיצא לראשונה במקסיקו ב־1966 נחשב על ידי כמה מן המבקרים ליצירת הספרות החשובה ביותר שנכתבה על ידי סופר ספרדי מאז 1939. שכן "סימני זהות" מסמן פריצת דרך מן הספרות הריאליסטית הצחיחה ומשוללת הדמיון של התקופה שלאחר מלחמת האזרחים. זאת ועוד, הופעת הרומאן הזה גם ציינה את הרגע שבו החליט גויטיסולו שאין כל תקווה לשינוי בלשונו בארצו, ולפיכך עזב, יצא לפריס והיה לסופר דרום־אמריקאי חסר מולדת.

במקרנותו הפתלתולה ובאובססיה שלו בכל מה שנוגע ליחס בין זהות אישית ולאומית, שייך ספר זה באמת יותר ל"בום" הדרום־אמריקאי המפורסם מאשר לספרד. ואולם ספרד היא האובססיה האמיתית של גויטיסולו וספרו הנוקב והבד יש בו הטעם של הלהט האבסולוטיסטי שהוא חולק עם יצירות אמנות היסטוריות בה רבות, למן גויה ועד בוניאל ופיקאסו.

הרומאן הוא אוטוביוגראפי בחלקו הגדול, הוא נסב על ניסיונו של סופר וצלם צעיר ממשפחה קולוניאלית אמידה לשעבר המשתקעת בברסלונה ומתרוששת במלחמת האזרחים. הרומאן בנוי על חדך הרטרוספקטיווה כשברור שאי אפשר לפרוץ התהצה מן החיים הללו ואין שאלה לא לגיבור הרומאן ולא לספרו. התרגום הזה שראה אור בארצות הברית, מופיע באנגליה רק עתה, כשאותה ספרד של פרנקו שגויטיסולו לא ראה שום מוצא ממנה הולכת ונעלמת (גארדיין).

Marks of Identity
by Juan Goytisolo
Serpent's Tail,$18

☘

דייוויד לודג' ופירס פול ריד הם שני מועמדים רציניים לפרס "בוקר" של השנה הקרובה. ברומאן "עבודה טובה" עלה דייוויד לודג' על הגל החדש של הרומאנים על מצבה של אנגליה, רומאנים הטובלים בשאון ובזעם של צמצומים ואבטלה ויתרונות העיר הגדולה. באלה מתנסה וצופה הגיבורה של לודג' דרך האשנב של אוניברסיטת האמידג'. הגיבורה, ד"ר רובין פאנרוה, שעיסוקה האקדמי ברומאן הויקטוריאני, עורכת ביקורים שבועיים בבית חרושת סמוך, מה שמאפשר ללודג' לעסוק במצבם החברתי של פועלים ומורים באוניברסיטאות כאחד. דייוויד לודג' הוא סופר קומי מחונן, שניחן בכשרון לתאר באהדה אותו טיפוס קשוח המתראה כמשולל כל רגש ואנושיות, וגורם לקורא ללמוד לחבבו. הרומאן נע בין רכילות, אנקדוטה ולהט מוסרי.

ספרו של פירס פול ריד "עונה במערב" עוסק בסופר צ'כי חתרן הנורק בסופו של דבר לאנגליה. הסיפור הבנוי באירוניה דקה נסב על הסתגלותו של הסופר הצ'כי לחיים הטובים במערב. או מאסיזה מעודנת על צביעות חיוק. הספר קריא ותוך בתוי (פייננשל טיימס).

Nice Work
by David Lodge
Secker & Warburg,$22.

A Season in the West
by Piers Paul Read
Secker & Warbueg,$22

תערוכה / אלה קליר

אמנות כניצחון על הרוע

אברהם אופק, רישומים ופסלים, מוזיאון הרצליה

אברהם אופק הוא אמן ותיק ויצירותיו מוכרות זה שלושים שנה. הרבה נכתב על אמנותו ועל דרכו האמנותית, אשר לעתים נגזה את המקובל. עתה, שבע מאבקים, בוגר, משוחרר ובוטח בדרכו, הוא מציג פרי יצירה מן השנים 88–1982.

אמנותו של אופק היא פיגורטיווית ביסודה. פסליו הקטנים עשויים ברונזה, פח נחושת או נחושת יצוקה, ובחלקם יש תוספות של גזרי־עץ, חדים, או גרגרים שונים. הצורות היצוקות שטוחות בעיקרן ואינן נפחיות, הן מהוות המשך לפסלי מגזרות מקופלות של נייר וקרטון שיצר בעבר. הרישומים, כמעט כולם על נייר, עשויים ביד בטוחה, עד שנדמה שהקו חותך את הנייר בחדותו. הם מציגים צורות מינימליסטיות, סכמטיות ומחושבות, מעין שלדים של אותם מוטיבים אשר העסיקו את אופק מאז ראשית יצירה: משפחת האדם והדשאים הקשורים בה. עתה לבשו הצורות אופי סגפני העפילו לדרגת פישוט גבוהה מבעבר. בחלק מן הרישומים נעשה שימוש באותיות עבריות או בסימנים דמויי כתב.

הרישומים והפסלים מתייחסים אלה לאלה. המשותף לשתי הקבוצות הוא כוחם הצגני של המעשים, שהגדרתם נמסרת ביצירה. התוכן הבוי מאוצרי הסימנים שאופק שואף למסורת. כל צורה שאופק להתעקו לדרגת סימן, וכל סימן הוא כאות המהווה תמצית של משפט שלם. יש גם שסימן מכיל בתוכו כמה מרכיבים, וכך יכול אופק לבנות בית שעמודי התוך שלו הם איש ואשה, והמבנה הוא קורת גגם. מיזוגם לצורה הכוללת התמצתית הוא המאפיין את אמנותו.

בעבר היה אופק צייר סבעי יותר ומודחש פחות. הנאראטיוויות בציוריו ורמה כתגובה מיידית לירכנותיו ולהתרחשויות שסובבותו. כל השנים המשיך וחרש באותו התלם: עם הזמן העמיק החריש והגיע לשורשי הדברים. אותן קומפוזיציות אלמותיות, המתייחסות אל האדם באשר הוא אדם, אל הקשר שלו לאדמה וליקום, קיבלו התייחסויות לוקאליות יותר. הקירות מקורות יהודיים ומקורות קדמים וההישענות עליהם, העלו עניינים אלה לדרגה מטאפיסית.

עבודותיו אינן ספונטאניות, כל רישום מחושב וכל פסל מתוכנן לפרטיו. הוא ממלא מחברות ברישום משפטי מטרות. תוכנם של כתבים אלה עובר סינון ותמצות, ומתגבש בתבניתם של הפסלים הקטנים או בציורים וברישומים. בין משפטי מטרותיו מוצאים את כוונתו לקשור על ידי הפסל בין הארץ לבין גן העדן, לגלם בפסל את הקשר שבין הטבע הארגני ובין הקוסמוס. בתמציתם של הדברים קיים המאבק בין הטוב והרע, בין היצרי לנשלט; וכאשר אופק שולט בצורות, הוא מביע את הרע. עיסוקו של אופק במידות בא אף הוא לביטוי בפסליו. המידות, במשמעות של קנה מידה ושל מידות בסיסיות של האדם. כמה מפסליו כבלאים תפקיד של אחסנה ומדירה והם אינם פסלים לשמם. ביצירותם טבע אופק מונח שאפשר לכנותו "חפצפסל": לא פסלים כאמנות לשמה, אלא פסלים שהם גם חפצים וגם מעבירים מסר. עיצובם האמנותי אינו מוטל בספק, וטבעם האקססורי לעתים גלוי ולעתים חבוי. כדי להבין פסל שכוונתו היא מירה פנימית נסתרת, יש להחזיקו ביד, למששו. חלק מן הפסלים בתערוכה מעוררים רצון למששם, כפי שהחומר המאוחזן בהם מעורר את חוש הריח, צורתם מגרה את חוש הראייה וכל כולם חודרים אל הצופה דרך מערכת שלמה של חושים. הפסלים הקטנים מזכירים בנידרותם קמיעות ופסלי פריון עתיקים, או צלוחיות בושם.

חלק מן הפסלים המוצגים מצטרפים ל"משפחה", עם קרבה צורנית ושמית, משלימים זה את זה בהרמוניה. כל פסל הוא כבלי בתזמורת, וביחד יוצרים הפסלים סימפוניה שלמה.

ברישומים, האלמנטים מעטים, ורקע להם משמשים ניקודי פסיקים קצובים וצורות סכמטיות של צמחייה, הנראות כתווים מוסיקליים. המערך שנוצר הוא שקט, עם מקצב ושוד. ריבוי הציפורים בציורים יש לו חשיבות גם כן: הציפור פרושת הכנפיים משמשת כגן לחוסים בצלה, אלא, שכמנוחה זו היא חולפת מהר כמעופה. הדבר כשול לצל חולף ולחיים עצמם. ציפור כטבעה שליחות, הגנה וחיים בחילוף, הקשר החיודתי של חיי האדם עם היקום כולו.

שפתו העיצובית של אופק נשענת על מסורות מוקדמות ומודרניות, אירופיות, יהודיות וישראליות. ניכרות בה השפעות של פיסול אטרוסקי, פיסול רומנסקי, יצירות של פיקאסו או יעקל אדלר, וציורי הקבליסטיים של אדרון. כל המסורות התכנו בכור ההיתוך של הם אנושיותו של אופק, נוצקו בפסלים הקטנים הצרבו בקוו רישומיו.

אברהם אופק, זוג, 1981.

תגובה

תפיסת ה"בא לי" בלשון

ברשימתו "מיהו ילידי" (תרבות וספרות, 9.9) לועג משה זינגר לאבא בנדויד ולדוד אלמגור, היועץ הקודם והיועצת העכשוית לענייני לשון ב"קול־ישראל" "...ודרכו היתה לפתור בעיות שאינן קיימות... תפיסה של אדם, שהעברית אינה שפתו הראשונה, היהודה... "הנבנך" — התפיסה שמה שנשמע נבון הוא הנכון אינו קיים בעולמו הלשוני".

גישתו של זינגר משקפת את הווי החברה הישראלית היום, את תפיסת ה"בא לי". נסיונם של עולים להקפיד על עברית תקינה (בין אם למרוה בארצות מוצאם, ובין אם למרוה בישראל) אינה פרי "התחכמות של הוגר לא ילידי"; היא נובעת, בראש ובראשונה, מיהם הכבוד שהם כבלים אל סדר ואל משמעת, אל חוק ואל תקן. מאידך גיסא, ההפקרות הלשונית של ילידי־הארץ נובעת, בראש ובראשונה, מן הזלזול הבוטה בערכים האמורים. בכל תחום, "טבעי ונוח" להתעלם מכללים — לא רק בתחום הלשון.

האומנם "מה שנשמע נבון הוא הנכון"? "בעל־חור" במקום "בעל חיים"? מה יהיה היפוכו של "בעל בית"? "נבנת" במקום "נבנתך"? מי תהיה, אם כן, הנקבה של "נבון"?

אפשר להרבות בדוגמאות לימה שנשמע נבון" כהנה וכהנה. אך יבוא יום והחברה הישראלית תצטרך להכריע: האם פניה להמשך ההפקרות, שתוצאתה הבלתי נמנעת היא הידרדרות, או שהפצה היא להתקיים במסגרת מדינה מתוקנת, שמאפייניה סדר, כבוד־החק ואיכות־חיים ברמה גבוהה. מעניין: במדינות מתוקנות אלו נוהגים להקפיד על שפה לאומית תקינה. כלום מקרה הוא?

ידידיה בארי

הופיעה המהדורה העברית השביעית של

מי ומי בישראל

תשמ"ח - תשמ"ט

1988

לכבוד שנת ה־40 למדינת ישראל

העורך הראשי: יצחק בן (בנדיסר)

הספר כולל כ־3,000 ביוגראפיות של אישים ישראליים הפעילים בכל תחומי החיים שלנו, וכן סקירות ומודעות של מאות מוסדות ומפעלים, המשקפים את חייה התוססים של מדינת ישראל במשך ארבעים שנות קיומה העצמאי. מחיר הספר הוא 80.50 ש"ח (כולל מע"מ ומשלוח). כריכה קשה, מוזהבת.

בדבר פרטים והזמנות לפנות אל:

מי ומי בישראל ואישים יהודיים בעולם. הוצאה לאור בע"מ

רח' ריינס 55, ת.ד. 11245, תל־אביב 112 61; טל' 233040

הקורסים לאנגלית
של בית הארחה
כפר בלום

קורסים אינטנסיביים לאנגלית
מדוברת בתנאי פנסיון מלא

מורות מנוסות שאנגלית היא שפת אמן כיתות לימוד קטנות ברמות שונות אתה מדבר ושומע רק אנגלית במשך כל היום משך הקורס שבועיים לא כולל שבת

הקורס הקרוב ייפתח ב־6 נובמבר ש.ז.

נותרו מס' מקומות

בדבר פרטים נוספים נא לפנות:

לאביטל בית הארחה 06-943666
שולמית ביתן, רכזת הקורס 06-948647

עתוני־הנוער של "הג'רוזלם פוסט"

לימוד עם הנאה

קריאה בעתון־נוער באנגלית מעשירה אוצר־מילים ומקדמת את ידיעת השפה האנגלית בקלות, ביעילות ובדרך מהנה ומעניינת.

לבחירתכם עתונים, בשלוש רמות שונות:

HEY THERE! – לבני־נוער בגיל 12–14.

STUDENT POST – למתקדמים בגיל 15–18. עתון זה מותאם לדרישות בחינת הבגרות בע"פ באנגלית.

YOURS – למבוגרים ולתלמידי הכתות הגבוהות (י"–י"ב) בעלי ידע ראשוני באנגלית.

בשלושת העתונים חומר מגוון ועשיר: מאמרים וכתבות בנושאי חברה וכלכלה, סיפורים, ראיונות, מדורי ספורט, מוסיקה, מדע וטכנולוגיה, תשבצים ועוד.

העתונים מופיעים מדי חודש במשך שנת הלימודים (ספטמבר 1988 עד יוני 1989). HEY THERE! ו־YOURS מופיעים תשע פעמים בשנה. STUDENT POST מופיע שמונה־עשרה פעמים בשנה ובכללן שתי מהדורות מורחבות.

מחיר מנוי שנתי לכל אחד מן העתונים: 20 ש"ח (כולל משלוח).

מלא את הספח ושלח בצירוף המחאה לפקודת "הג'רוזלם פוסט" לפי המען: עתוני הנוער, ת"ד 81, ירושלים 91000. טלפון 02-551651

ברצוני להיות מנוי על (סמן בבירור את העתון המבוקש):

☐ YOURS ☐ STUDENT POST ☐ HEY THERE!

כמות ____ כמות ____ כמות ____

שם משפחה ________ שם פרטי ________

שם בלועזית ________

כתובת ________

עיר ________ מיקוד ________ טלפון ________

כדי להתאים את העתון לרמת האנגלית של הקורא נשלח לך יחד עם הגליון הראשון שהוזמן, דוגמאות של שני העתונים הנוספים. אם ברצונך להחליף את העתון שהזמנת בעתון אחר, נא להודיענו בכתב.

מצ"ב המחאה ע"ס ______ ש"ח, לפקודת "הג'רוזלם פוסט".

המרכז הישראלי לניהול

שיווק

מתאוריה למעשה

קורס מתקדם בניהול השיווק

מחזור ו'
8 מפגשים, יום לימודים בשבוע
מועד פתיחה: 20 באוקטובר 1988
מלון השרון, חוף־הים, הרצליה

תכנית הלימודים תכלול את הנושאים הבאים:

* אסטרטגיה ומדיניות שיווקית * מחקרי שוק * התנהגות צרכנים * פוטנציאל שוק * תקשורת ופרסום * ניהול צבורות שיווק * מערכות שיווק בישראל * ניהול מוכרים ומכירות * ניהול מו"מ עם מפיצים ספקים * הפירמה כמשק העולמי * יצוא ושיווק בינלאומי * בניית תכנים שיווק * פיתוח מוצרים חדשים *

צוות המרצים (לפי א'-ב')

ד"ר חזי אופיר - האוניברסיטה העברית בירושלים * מר ישראל אולביק - מכון "שילוב" * פרופ' מיכאל אמגר - אוניברסיטת חיפה * גב' רות ברנדמן - יועצת שיווק * מר דוד סמיר, מר רוני כהן - פרסום סמיר כהן (יעקובסון) * ד"ר חיים לביא - אוניברסיטת בר־אילן, יישום טכנולוגיות ושיווק * מר יעקב לוי - מכון "גאלופ" * פרופ' דב פקלמן - אוניברסיטת תל־אביב * פרופ' מיכאל פרי - אוניברסיטת חיפה * מר משה תאומים - גיתם מערכות תדמית *

כן ישולבו מרצים אורחים.

פרטים והרשמה:
טל. 03-257202; 052-572383

هكذا من الاصل

לגעת בכאב

איני מוסמכת לדון על סרטו של אשר טללים, "הקרב על החרמון", מן הבחינה הצבאית המורכבת. יש לקוות שבמשך השנים מאז מלחמת יום־הכיפורים נלמדו הלקחים הצריכים הדו־כאובים של קרב זה, שנפלו בו 76 חיילים מחטיבת גולני ורבים נפצעו. לזכרם של הנופלים הוקדש סרט זה. אמנם הסרט מתעלם במודע מפרשת נפילתו של המוצב; אף־על־פי שהיו בו עשרים חיילים, לחמו רק כמה חיילי גולני בפתחו. זה מטיל צל כבד על מי שהיה שם.

מבחינה אנושית, ניסה טללים לגעת בכאב, לגעת בטראומות שנושאים עמם הלוחמים מאז. עד היום קשה להם לדבר על זה. טללים מצליח לדובבם במרומי ההר האכזר, באיזור שהתנהלו בו הקרבות, שנפלו בו חבריהם וגם נשארו שם. לאטם נחשפים הכאב והטראומות. על אובדן חברים; על המתים שנאלצו להשאירם על ההר, ולא לשאתם משם, כפי שנעשה תמיד בצה"ל; ועל הרס האמונות. נהרסו המיתוסים של צה"ל שחונכו עליהם דורות של לוחמים. קשה מאד להשלים עם זה עד היום. זה מלווה את הלוחמים מאז. היום הם גברים בשנות השלושים לחייהם. אפשר למצוא אותם בכל מקום. אין הם נראים שונים מגברים ישראלים אחרים. אין הם זועקים בקול, גם אינם בוכים. אלה גברים שהם אבות לילדים קטנים. הם מביאים את ילדיהם למקום שלחמו בו.

האם גם ילדים אלה ייאלצו להילחם כהוריהם, במלחמות אכזריות ועקובות מדם? האם אבותיהם חושבים על זה, כשהם עולים עם ילדיהם לטפס בהר?

מלחמת יום־הכיפורים מרחפת עדיין מעל לראשינו כצל אפל וכבד, מבשר רע. מבחינות רבות, היתה זאת פרשת־הדרכים בהיסטוריה של מדינת ישראל. כמו הלוחמים ההורים השכולים – אם כי לא באותה הדרך,

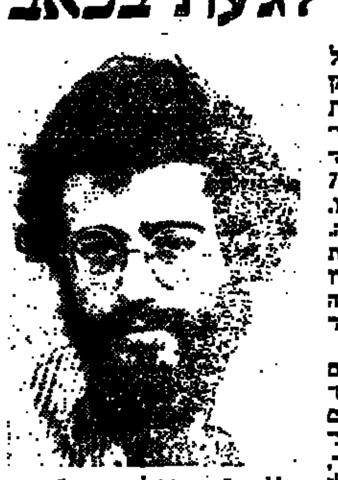

טללים, "הקרב על החרמון"

ולא כניסיון אישי ישיר – אנו נושאים עמנו את הטראומה של אותה מלחמה. לא רק המיתוסים של צה"ל נהרסו אז, אלא מיתוסים רבים אחרים שגדלנו וחונכנו עליהם. האמנו שהם "יעמדו לעד, יגנו את דרכנו, את חיינו.

התמונות מאז שבות וחוזרות. טללים השכיל להביא קטעים מירמנים של אותם ימים, ולשלבם בראיונות ובסיפורים של היום. אם כי, כאמור, נמנע מלדון בנפילת המוצב ובמחדל שהיה שם. זה פוגם בסרט. הוא מנסה לשלב בסיפור את הזיכרונות החיים, התוססים עדיין, כמו זרמים תת־קרקעיים. והנה, אין הם זיכרונות אלא קטעי חיים עכשוויים.

בין הקטעים, הראיון המפורסם שנהפך כבר לסמל, עם בני מסס, החייל מגולני, האומר למראיין שלו, "אני לא רוצה לראות שוב את המקום הזה, שבו נשפך דם של החברים שלי כמו מים. רציתי רק לראות אם הניפו שם את הדגל של גולני, או הצנחנים הורידו אותו. לא הרגשתי כלום, גם לא פחד. אבל אמרו לנו שזה העיניים של המדינה, זה חשוב." מאז, "העיניים של המדינה" נהפכו לאמרה שגורה. כמוהו חשים כמדומה גם האחרים. לחלק מהם זו הפעם הראשונה שחזרו לכאן, וגם זה רק לצורך הכתבה, וגם עכשיו הם מתקשים לדבר. אולי הם אף מדחיקים את הזיכרונות, אבל הזיכרונות חזקים מהם.

הקרב על החרמון היה למעשה שלושה קרבות נפרדים ועקובים מדם: נפילתו של מוצב החרמון בידי הסורים; הניסיון הראשון – שנכשל – לכבוש את המוצב; וניסיון שני שנוחל הצלחה, אבל במחיר־דמים גבוה מאד. סיפורי שלושת הקרבות מסופרים עכשיו, ואם לשפוט לפי הסיפורים, היו כאן מחדל חמור, אוזלת יד וחוסר תכנון. והם היו מלווים בתחושה שהעולם כולו התמוטט.

אחד מהם מספר כיצד שמע ברדיו את ההכרזה המפורסמת של דדו: נשבור להם את העצמות! מה נורא היה הפער בין מה שקרה בשטח, לבין הדברים האלה. "לא את זה היינו צריכים לשמוע", הוא אומר. אני משליכה מדבריו על ימינו: לא זאת אנחנו צריכים לשמוע מפי מנהיגים ומפקדי צה"ל.

ב"קרב על החרמון", סרט מרגש עד לדמעות, מצליח אשר טללים לגעת בכאב ובטראומות, ועושה זאת ברגישות ואיכפתיות. הדברים נעשים מתוך אהבה ללוחמים מאז. אנחנו, היושבים בבתינו וצופים בסרט, חשים כאילו המתרחש בסרט זה הוא חלק מחיינו היום, גם אם הדברים התרחשו לפני חמש עשרה שנים. אנו חשים שאכן הקרב על החרמון הוא סמל למאבק, לדברים שנלחמו עליהם וצריך עדיין להילחם עליהם. "הקרב על החרמון לא נגמר" אומר אחד הלוחמים בבכות ובכאב – אלא שאנחנו לא לומדים את הלקח. התעלמות של טללים מנפילת המוצב מעידה על כך.

שינת בחירות

מנכ"ל פורת. רוחו מסובבת על אוהדי הספורט

עכשיו גם טלוויזיה בלי "יומן השבוע". כך, אות לאות, נשמטות ההולכות התכניות המעטות שעדיין היה אפשר לצפות בהן בלי לרטון. אבל אל דאגה, השידורים מאולימפיאדת סיאול יימשכו במלוא הצרך. מנכ"ל הרשות, אורי פורת, הרחיק עד לסיאול בתירוצים מגוחכים של רכישת סרטים או משהו כזה. חוקה עליו שיעשה גם למען האומללים שאיתרע מזלם ונשארו בישראל.

הטלוויזיה חדלה לפעול. גם כוחה של האינרציה אינו עוזר. אל דאגה, פורת מפעיל כוחות נסתרים מקריאה הרחוקה. מי צפה בשידורים מסיאול? כבר כתב מישהו שראוי לעשות סקר ולברר מה שיעור הצפייה בשידורים אלה; וכיצד משפיע חוסר־השינה על פריון העבודה.

מהיכן נלקחים התקציבים לשידורים אלה? הרי כשמדובר בשידורים אחרים, מבשרים לנו כי קופת הטלוויזיה ריקה. אבל ממילא אנו משלמים בעד הכל ואיננו פוצים פה. אנו משלמים בעד טלוויזיה מתרדדת (והרי ראוי שמרבית הצופים ישלמו אגרה למלך ירדן); אנו משלמים בעד שידורי האולימפיאדה מסיאול, ועוד נשלם גם בעד שידורי הבחירות. כנראה מגיע לנו מה שיש.

אין סימני שנקבל תשובות מניחות את הדעת על שאלות אלו מן האיש המופקד על הטלוויזיה מטעם הציבור, הלא הוא יו"ר הוועד המנהל של הרשות, אהרן הראל. מאחר שנוכחותו אינה מורגשת, חשבתי שהמערך טעה כשמינה אותו לתפקיד העשוי להיות בעל חשיבות, אם יתמנה לו איש מתאים. והנה אני קוראת בעיתון כי שני חברים בוועד המנהל, דווקא אנשי המערך, מאשימים את הראל כי הוא מפגין אימפוטנציה וחוסר־מעש. שלמה קור איש הליכוד (כששומעים את שמו ואת דבריו, מתגעגעים כבר לטאפא) עושה כותרות בעוד הראל כורת בריתות עם אורי פורת, המוליך אותו כמדומה באף.

הוועד המנהל נעשה המפלט האחרון של עסקנים מפלגתיים שאין איש יודע כיצד להפטר מהם. אמנם כבוד גדול אין כאן, אבל יש הטבות אחרות. אפשר לתמוה על המערך, שבשנת בחירות דווקא, כאשר חשיבותה של הטלוויזיה רבה כל־כך, עושים שם טעות כה גדולה. אבל אין זו הטעות היחידה של המערך וראשי.

בינתיים נשאר לפליטה מגוון הזירשות "רואים עולם". מאחר אנו מנועים מראות מה שקורה בארץ, באה ערגה לדוד ויצמן. הוא מגלה מחדש את יצחק רועה, הנמצא מכבר ב"רשימה השחורה" של הטלוויזיה, דווקא בשל כישוריו והצלחתו. רועה ספקן. אין הוא מאמין כי תוך אחרית הימים של "ישעיהו" יבוא דווקא מסיאול. העובדה שמיליוני אנשים רואים באותה עת אותן תמונות ומראות, אין בה הבטחה לאחוות־לבבות אנושית. אנו רחוקים מרחק רב מהבטחה זו.

רועה מרגיש כי קשה לנו – כבני תרבויות אחרות – להזדהות עם תרפים קוריאניים ודרקונים, עם כתב ושפה מוזרים כל־כך. הרי כל אחד רואה את השידורים בדרכו. עלי להודות כי אני השתעממתי לפי דרכי גם מטקס הפתיחה הצבעוני, שלא ראיתיו עד סופו. אמנם היו בו רגעים מסעירים, אבל הוא נמשך ונמשך ללא סוף, כאופרה סינית, אבל בסימן הקיטש. לפחות יש צופים שקורזים בשבילם בטלוויזיה. רוחו של אורי פורת מסובבת על אוהדי הספורט. זו הרוח היחידה המהלכת במסדרונות הטלוויזיה.

שמיר בפולין. הוא באמת היה שם או שזה נדמה לנו?

שיממון מאוזן

מתברר שגם כוחות משמיים מתגייסים לעתים לאיזון המקודש, אם כי בארצנו דומה שכבר אין מה לאזן בטלוויזיה: תוך מן השיממון שהוא מאוזן ממילא לפי טבעו ואינו נושא פנים לצד זה או זה. הוא פשוט אפאטי לגמרי.

שניים יוצאים לדרך. יגאל רום וצוות הטלוויזיה נלווים אל ראש הממשלה יצחק שמיר, במסעו בהונגריה. לשווא אנו מחכים לשידורים ישירים משם. תחת זאת אנו צופים דווקא במבוכתו הגוברת והולכת של מגיש "מבט", החושש אולי מפני הצפוי לו על שהוא נאלץ להביא דיווחים טלפוניים של רום, ללא רקע ויזואלי.

לעומת זאת, זוכה שמעון פרס מן ההפקר. אנו צופים בו ברגעים נדירים של נחת, לצדה של מרגרט תאצ'ר. ממש מבה ותענוג שידרו כוכבים משמיים. מי יודע, אילו נעשה סקר בשמיים, אולי היינו מגלים שיש בגרד מים תמיכה במערך ומשתדלים לתגבל בליכוד, בהיעדרו של אורי פורת כמובן.

שמיר לא בתמונה

כשנחתם הסכם השלום עם מצרים, שמיר היה נגדו.

מאז ועד היום הוא ממשיך להגיד לא־לא־לא לכל פריצת דרך, לכל יוזמה מדינית, לכל ניסיון לשבור את הקיפאון. שמיר לא בתמונה אבל הליכוד מפרסם אותה שוב ושוב. קצת מצחיק, קצת פאתטי, בעיקר עצוב. איך אפשר להצביע בעד אדם שאף פעם אינו נמצא בתמונה?

המערך
הדרך לפריצת דרך

עורבים באושוויץ

לפני שצפיתי בטלוויזיה בסרטו של דן שילון "חזרה לאושוויץ" – ראיתיו כפרק מתוך סרט ארוך על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, שהופק לרגל יובלה. כבר אז תפסתי עד כמה אפקטיבי פרק זה כשהוא מוצג לעצמו, ללא תוספות, ועד כמה אין הוא זקוק לתוספות אלה.

חמישים שנה לאחר שהוקמה התזמורת הפילהרמונית הישראלית, ורובה כללה נגנים פליטים מאירופה, חוזרים בניהם ונכדיהם לאושוויץ במסגרת מסעה של התזמורת לפולין בשנת '87. דן שילון כמעט אינו עושה שימוש באפקטים חיצוניים, אולי מלבד הצילומים החוזרים של מסילת הברזל לאושוויץ, הנעשית חלק מן הסיוט הפוקד את הנגנים ובני משפחותיהם. אבל זה סיוט בהקיץ. זה סיוט ברור ומפורש עד תום, כלומר, עד הרצח שממנו נשלחו היהודים אל מותם במשרפות. התמונות מוכרות. גם במלים הנלוות אין חידוש רב. וכמו שאומר זובין מהטה, מנצחה של התזמורת, המתגלה כיהודי יותר מיהודי: "אינני מבין שום דבר. זה משהו שאי אפשר להסביר אותו".

בימים אלה נטוש ויכוח על השואה, ויכוח אישי שהשואה השתרבבה לתוכו. למקרא הדברים הגלויים, די להסתכל ב"קלוזאפ" שלטלוויזיה על פניהם של הנגנים ששרדו, על פניהם של אלה שבני משפחותיהם הושמדו; די לראות את הדמעות הפורצות לפתע, הידיים הנוגעות בחוטי הברזל שבגדרות ובאוחזות בהם, כמו ללטף את המתים שעפרם בכל מקום. די לשמוע את סיפורי הניצולים – כדי להבין עד כמה סר־טעם הוא הויכוח; איני מתכוונת לדברים הנאמרים אלא על עצם קיומו של הוויכוח.

ובחזרה לאושוויץ. שם אפילו העצים נראים חולים. ריח זר ומוזר, ריח של שריפה ובשר אדם עולים ממנו. והעורבים כמדומה עוד משחרים לטרף, מבשרים את הרעה הגדולה. "עורבים כה רבים לא ראיתי בשום מקום", אומר חיים יובל, אבובן בתזמורת, שחמש־עשרה דקות בלבד הפרידו בינו לבין המוות שנועד לבני־משפחתו באושוויץ. הצ'לנית שלמית לורן אומרת כי באה לשם כדי להכיר את מולדת־אבותיהם של ילדיה. "אנחנו הדור המגשר", היא מסבירה, "בין ההורים שהלכו למותם, לבין נכדיהם; חשוב לנו, בשביל הדור הזה, לעשות את המסע".

בוורשה עוד מסוגלים חברי התזמורת להתראיין ולדבר. התזמורת מנגנת שם בהצלחה רבה עם הסולן יצחק פרלמן, אבל היא מופיעה בוורשה הריקה מיהודים.

"זה אינו מוזיאון, כפי שכתוב אלא בית קברות ענק", הם אומרים על אושוויץ. שם אין הנגנים מסוגלים לדבר עוד. אולי חרב גם מעיין הדמעות. ובאמת, מה יש לומר? רק מהטה, שאותות הזעזוע ניכרים בו, נותן ביטוי מילולי לרגשותיו הפורצים: "אני אבוד עצות ואיני יודע כלום. אי־אפשר להבין שום דבר".

גם אני התרגשתי עד לדמעות. לאו דווקא כאשר צפיתי במראות המוכרים מאושוויץ – אז חשתי כמאובנת, חסרת כל רגשות. הדמעות פרצו רק כששמעתי את "התקווה" מנוגנת על רקע פסי הרכבת באושוויץ. "הזיכרון והעתיד – זה פשר המסע שלנו לאושוויץ", אומרת שולמית לורן, "זהו הכל". זאת משמעותה של "התקווה" ופסי־הרכבת.

מכתבים למערכת "הארץ"

לא מנצחים אותי כל כך מהר

על דרישתם של מספר ישראלים "הסתלקי בחזרה, אידה נודל" אני משיבה – אינני מוכנה כלל לחשוב על זה. לא לשם כך התפללו אבותי כמעט אלפיים שנה על ירושלים. לא לשם כך חנקו הנאצים את קרובי, כאשר הובילו אותם למובלה בקירבת סימפרופול. לא לשם כך ניהלתי שש־עשרה שנה לבדי מלחמה עם כל המימסד הסובייטי, בהגיני על זכותי ועל זכותם של כל יהודי ברית המועצות לחיים חופשיים במולדתם. לא לשם כך אחותי ומשפחתי לא ידעו שלווה ומנוח, בהגינם על חיי וחרותי.

מ־15 באוקטובר 1987 אני חיה בישראל. לא באתי לביקור, באתי הביתה. כאזרחית המדינה, מוטלת עלי האחריות לתפקודה ולמראהו של ביתי. הופתעתי מדברים רבים בביתי: נאות מדבר, באמצע הישימון, שנוצרו במאמץ הכביר של העם; פרדסים פורחים במקומות שלא מכבר היו ביצות; מקומות בהם במקום יהושים יש פרחים בשפע; ילדים מאושרים ויפים. ילדים סביב. כמו כן, הבנתי מדוע עובד הרעיון הציוני כדבר קשה. מה מוליך אותנו? אנו פותרים להינתק מעברנו הטרי, ההרואי והנוצץ. כמו תפילה אנו משננים לעצמנו שאנחנו חזקים. כן, עברנו נסיבות קשים וניצחנו.

האמנם הורקנו כל כך בתוך 40 שנה, עד שאנו מעדיפים לחיות בעבר? האם אין בנו הכוחות הנפשיים לעמוד את המסכת? יש, הרבה מאד. רגעי סכנה. החיים לעמנו והדגימו לנו ולכל העולם את רום רוחנו ואת עוצמתנו. מה קורה לנו היום? החליש אנו אובדי עצות? האיבדנו את ערך הרעיון, אשר שמר אותנו כעם אלפי שנים? מדוע לבירוקראט־פיצפון יש זכות לומר לאזרח החדש – בשם העם – "אף אחד לא קרא לך לכאן, אתה יכול לחזור מהיכן שבאת"? מדוע העם מעניק לכך בשתיקתו לגיטימציה?

מדוע ליווינו לשדה התעופה מאות אלפים מאזרחינו, אשר עזבו כדי לחפש עבודה? כאזרחית המדינה יש לי התחייבויות לחברה, ואחת מהן היא השתתפות פעילה בחייה הסוציאליים. כאזרחית המדינה יש לי זכות לבקר את שלא מוצא חן בעיני בחברה. כציונית יש לי זכות למחאה על כך שהחברה הישראלית דוחקת את הרעיון והעקרון הציוני לקרן־זווית. החברה חייבת לשמוע את דברי מפי. מפי – ולא מפיו של אדם שאינני מכירה כלל: כתב העתון "ידיעות אחרונות" איציק יושע, אשר התיימר לדבר בשמי.

אינני מבקשת את כליונם של כל אלו אשר עלבו בי בשבועות האחרונים. אני מודעת לקיומו של הגיון לא רציונלי.

אידה נודל
רחובות

בן־גוריון והטורקים

פרופ' שלמה אבינרי, במסתו המאלפת, "מנהיגות בעיתות מלחמה" ("הארץ", 11.9.88), מראה כיצד ידע דוד בן־גוריון לקלוט את "ערעור סדר עולם קיים... על אמיתותיו ומוסכמותיו" ולנתב את האסטרטגיה של התנועה הציונית על "מפת דרכים חדשה... בשעה שביתר הדרך המקובלים מיטשטשים ואיש אינו יודע עדיין... היכן הן אבני־המיל החדשות שיוצבו בשולי הדרך החדשות של ההיסטוריה".

במובן זה עלה בן־גוריון על בן דורו המפורסם וינסטון צ'רצ'יל, שניהל את מלחמתו לפי קונצפטים שייצר באמצע שנות השלושים. אולם מובן שאבינרי מתכוון לקברניטי ישראל כיום, לאלה השואבים את השראתם מזאב ז'בוטינסקי ולאלה המתיימרים להיות ממשיכי דרכו של בן־גוריון.

בעניין אחד נכשל אבינרי. נכון שבן־גוריון (ואיתו יצחק בן־צבי) באו לארה"ב בשנת 1915, אחרי שגורשו מארץ ישראל ע"י השלטונות הטורקים, על מנת להמשיך לפעול לגיוס צעירים יהודיים שם לחיזוק היישוב היהודי בארץ. נכון שבן־גוריון האמין שניתן להביאם ארצה כחיילים בצבא הטורקי.

אולם טועה פרופ' אבינרי בכך שהוא טוען שעניין זה לא נזכר בביוגרפיות של בן־גוריון. ביוגרף אחד לפחות, שבתי טבת, בכרך הראשון של "קנאת דוד" ("הצעיר"), מרחיב על כך את הדיבור. הוא מספר, בין השאר, על חילוקי דעות עם פנחס רוטנברג, שכבר הטיף אז להקמת גדודים עבריים במסגרת הצבא הבריטי, ועל הקמת "החלוץ" כארגון שיילחם לצד הטורקים. אולם עד מהרה קלט בן גוריון את שינוי הנסיבות, והיינו, שבריטניה עומדת לרשת את טורקיה כשליטת ארץ ישראל.

צדק אבינרי בהביאו את המקרה הזה כדוגמא ליכולתו של בן גוריון להתאים את עמדותיו למצב אסטרטגי חדש. אך מדוע יצר את הרושם כאילו מגיעה לו זכות ראשונים בחשיפת הפרשה הזו?

מורי רדר
רמת־גן

עניי עירך קודמים

בעוד שמעון פרס מציע לקלוט במוסדות עליית הנוער בישראל את הילדים הכורדים היתומים – רעיון הומאני לכל הדעות – אינני בטוחה שהוא מודע למה שקורה כאן. האם הוא יודע כי רק לפני ימים אחדים סגרה נעמ"ת ת"א את פנימיית הילדים המעולה "נוה ספי", גירשה 50 ילדים רכים מביתם ושלחה אותם בחזרה להורים חולי הנפש, הנרקומנים והאלימים?

לפני שנזעקים למען אומללי העולם, צריך לזכור כי עניי עירך קודמים.

רחל מני
רמת־גן

אסור לנו לשתוק

בעיקר לנו אסור לשתוק, ואל תאמרו לנו שזה לא עניינו, מפני שהשמדת עם היא עניין לכל בן אנוש. אל תגידו לנו שלעיראק כלל לא חשוב מה שיש למדינת ישראל להגיד, וכי גורל העם הכורדי אינו נתון לשליטתנו. פשוט אסור לאף אחד, ובעיקר לנו, לשתוק כאשר עם אחר מחליט להשמיד עם אחר – ושום תירוץ לא יתקבל.

מיכל לביא
תל אביב

מה עם קישון?

משדר טלוויזיה יומרני אך גם מהנה של ארבעים שנות קולנוע ישראלי הסתיים באקורד צורם המעורר סימני שאלה. אני סקרן לדעת מיהם אותם בוחרי עשרת הסרטים הטובים בתולדות הקולנוע הישראלי, אשר לא מצאו מקום של כבוד לשום סרט מבית היוצר של אפרים קישון.

אמת נכון, עטו העיתונאית של קישון לא נטתה בדרך כלל לכיוון צידון ואף לא שתי אצבעות הימנה, וכן לא זכור לי שקישון ישב שבעה על ר' אורי זוהר. האם העובדה שקישון איננו גז בעניין זה ואינו מתהלך במצב הרוח הלאומי המלנכולי היו לו לרועץ אצל נבחרת הבוחרים?

"דוקומנטציה של חיינו", כך הגדירו את עשרת הסרטים הראשונים. האם הדמויות הקישוניות אינן בבואה נאמנה של בירוקרטים וטכנוקרטים הספונים בכורסותיהם מאחורי דלתות עליהן אנו מתדפקים בבתי העיריות והמוסדות הממלכתיים?

האמת היא שאנו מכבדים מדי פעם את עינינו אצל מוסדות בסיגנון "ארבינקא" ונתקלים חדשות לבקרים בפרוייקטים עירוניים וממלכתיים כ"תעלת בלאומילך".

עו"ד נתן לרר
תל־אביב